BEAC
Barlangkutató Csoport
2000-2001. évi jelentése

Budapest
2002.

Szerkesztette: **Nyerges Attila**

Szerzők: **Börcsök Péter,**
Dezső Zoltán
Elekes Balázs,
Gasparik Mihály
Kucsera Márton,
Mátravölgyi Orsolya
Németh Tamás,
Nyerges Attila,
Szikszai Gábor
Tompa Károly

Fotó: **Elekes Balázs,**
Nyerges Attila,

BEAC Csoport jelentés
2000-2001

Tartalomjegyzék:

- **Összefoglalás** *4*

- **Feltáró kutatás:**
  - Béke-barlang *(Kucsera M — Nyerges A.)* *7*
  - Féldecis-barlang *(Nyerges Attila)* *13*
  - Jávor III-as számú víznyelőbarlang *(Nyerges Attila)* *19*
  - Beszakadás a Fekete-barlang felett *(Nyerges Attila)* *23*
  - Az Alsó-hegyi zsombolyok kutatása /Borsodi-, Körte-, Köcsög-, Napközis-, 48/1-es zsomboly/ *(Gasparik Mihály — Nyerges Attila)* *24*
  - Ferenc-hegyi Hubert barlangok *(Nyerges Attila)* *30*
  - Kutatóexpedíció a Szelek barlangjában, 2001 február *(Németh Tamás)* *32*
  - Michele Gortani téli expedíciók '2000-2001. *(Börcsök Péter - Nyerges Attila)* *34*
  - Nyári táborok a Caninon 2000-2001 *(Börcsök Péter - Kucsera Márton - Nyerges Attila)* *45*

- **Tudományos megfigyelések, dokumentáció:**
  - Radondetektor kihelyezés az Aggteleki-karszt zsombolyaiba *(Dezső Zoltán — Nyerges Attila)* *49*
  - A Kiskőháti-zsomboly felmérése *(Elekes Balázs)* ..... *53.*
  - A Szabadság-barlang felmérése *(Elekes Balázs)* *53*
  - A Solymári-ördöglyuk felmérése *(Nyerges Attila)* *54*

- **Csoportélet:**
  - Részvétel a Magyar Barlangi Mentőszolgálat tevékenységében *(Németh Tamás)* *60*
  - Barlangász tanfolyamok *(Elekes Balázs)* *61*
  - Esztramos túra *(Szikszai Gábor)* *65*
  - Alacsony Tátra *(Elekes Balázs)* *65*
  - Túra a Mamet Szakadékban *(Szikszai Gábor)* *70*
  - Túra a Dolomitokban *(Mátravölgyi Orsolya)* *72*
  - Svájci barlangtúrák, kalandok *(Tompa Károly)* *74*
  - Picos de Európa (Torca Uriello –1017 m) *(Nyerges Attila)* *86*

Összefoglalás

Összefoglalás

Feltáró kutatás:

A Béke-barlang kutatása

A barlang hosszá sikerült jelentősen megnövelni (7183 m) és számtalan újabb érdekességet feltárni kürtőmászó módszerekkel (Fekete-zsák, Égi dagonya), melyek elsősorban genetikailag jelentenek arculatváltozást a Béke-barlang eddigi ismeretében. Kutatásaink kiterjednek a Kötélhágcsós-szifonon túli (Szanatóriumi bejárat felé) részekre is.

Féldecis-barlang

-12 m mélységig bontottuk ki az egykor csupán –5 m-es zsombolyt. Az alján egy párhuzamos oldalterembe jutottunk át. Az eltávolított törmelékben számos csontlelet is volt, melyek kora 3000-7000 közötti időszakra tehető. Érdekesség, hogy egy kb. 10-12 éves ember csontjai is előkerült.

Jávor III-as számú víznyelőbarlang

Az aktív víznyelő bontása során bejutottunk a szálkő barlangjáratokba, amely szép oldásformákkal és cseppkövekkel díszítve –23 m mélységig vált járhatóvá. Jelenleg 53 m hosszan ismert az üreg.

Beszakadás a Fekete-barlang felett

A bükki Fekete-barlang közelében egy 5 m mély nagyátmérőjű lefelé táguló beszakadást ismerhettünk meg, ami eddig még nem volt kataszterbe véve.

Az Alsó-hegyi zsombolyok kutatása

Több új zsomboly megismerésére került sor az Alsó-hegyen: Borsodi-, Köcsög-, Napközis-zsomboly, emellett folytattuk a Körte-zsomboly mélyítését, valamint kataszterbe vettük a már elveszettnek hitt 48/1-es zsombolyt.

Ferenc-hegyi Hubert barlangok

Egy épület alapozásakor 6 új barlangüreg vált ismerté a Ferenc-hegy tetőszintjének K-i részén. Az erőteljesen üregesedett zónában intenzív huzat érezhető. A legmélyebbre húzódóak elérik a 10-12 m-es mélységet. A markáns tektonikus hasadékokat gömbfülkék és borsókövek díszítik.

Kutatóexpedíció a Szelek barlangjában

Románia leghosszabb barlangjában több napos kutatótábor keretében részt vettünk az újabb szakaszok felmérésében, ami újabb tapasztalatokat jelentett a barlangtérképezési ismereteinkben.

Michele Gortani téli expedíciók '2000-2001 és nyári táborok

Az olaszországi Michele Gortani barlangrendszerben több kilométer barlangjáratot tártunk fel és a barlang feletti karsztfennsíkon számos új barlangot ismerhettünk meg,

melyek valószínűleg a fő járatrendszereknek képezik részeit. Rendszeresen részt veszünk a téli és a nyári kutatótáborokon.

Tudományos megfigyelések, dokumentáció:

Radondetektor kihelyezés az Aggteleki-karszt zsombolyaiba

Az Alsó-hegyi zsombolyokban eddig még nem vizsgált radon mérési módszerekkel további ismereteket nyújtó vizsgálatba kezdtünk. A nyári és a téli időszakra eső mérési periódusból az előbbi eredményeiről már konkrét eredmények is születtek.

A Kiskőháti-zsomboly felmérése

Elkészítettük a Kiskőháti-zsomboly térképét. A barlang eredeti alaprajza és hosszmetszete M:1:100-as méretarányban készült el. Felmért hossza: 479 m, mélysége: -117 m. Emellett kürtőmászással növeltük (23 m) a megismert járatokat.

A Szabadság-barlang felmérése

Elkészítettük a Szabadság-barlang 1650 m-es szakaszának térképét. A barlang eredeti alaprajza és hosszmetszete M:1:100-as méretarányban készült el. A felérést a későbbiekben folytatni kívánjuk, a teljes hosszban (kb. 3300 m).

A Solymári-ördöglyuk felmérése

Elkészítettük a Solymári-ördöglyuk 1250 m-es szakaszának térképét. A Pipa bejárattól a Dobogó-teremig terjedő szakaszt alaprajza M:1:100-as méretarányban, hosszmetszet részletei pedig M:1:200-as méretarányban készült el.

Csoportélet:

Részvétel a Magyar Barlangi Mentőszolgálat tevékenységében

Csoportunk tagjai évek óta rendszeresen részt vesznek a Magyar Barlangi Menőszolgálat évente kétszer megrendezett gyakorlatain és az alkalomszerű éles barlangi mentéseken is. Idén négy alkalommal segítettünk bajbajutottakon, az ország különböző területein.

Barlangász tanfolyamok

2001-ben egyaránt szerveztünk alapfokú barlangjáró és technikai tanfolyamot is. Az alapfokú tanfolyam rendkívül sikeres volt, az átlag létszám a tanulók részéről 40 fő, az oktatók részéről 15 fő volt. A technikai tanfolyamot 17 résztvevővel bonyolítottuk le. A tanfolyamok eredményeképp csoportunk létszáma stabil 10 fővel bővült.

Esztramosi túra

Bár az Esztramos-hegy barlangjaiban gyakran megfordulunk, mégis remek ötlet volt egy olyan hétvége szervezése, amelyen szisztematikusan valamennyit bejárjuk. A fő különlegességet pedig az egykori ledobó aknába történő leereszkedés jelentette.

Túra az Alacsony-Tátrában

2000 nyarán az Alacsony-tátra mészkőből felépülő vidékein tettünk barlangász túrát. a túra három körzet (a Kozie Chrbty mészkőtömbje, a Deményfalvi-völgy és a Janska-völgy) barlangrendszereinek egyes tagjait ismertette meg velünk. A lebonyolításban a breznói és a liptószentmiklósi barlangászok voltak segítségünkre.

Túra a Mamet Szakadékban

Csoportunk szervezésében megtekintettük a horvátországi Mamet Szakadék –200 m-es aknáját, mely felül 50 m, alul 200 m-es átmérőjével egyedülálló látványosságnak számít barlangász körökben.

Túra a Dolomitokban

Rendszeresen szervezünk magashegyi kirándulásokat, amely keretében az olaszországi Dolomitok via ferrata-s újai közül jártunk be néhányat, megismerve a legnevezetesebb csúcsokat.

Svájci barlangtúrák, kalandok

Hangulatos leírás néhány svájci barlangbejárásáról és a kinn töltött hónapok eseményeiről (egy ösztöndíj kapcsán). Külön fejezet foglalkozik az országos barlangász kongresszussal. Érdekes emberek, helyzetek e-mail, levelező stílusban, rengeteg információval.

Picos de Európa (Torca Uriello –1017 m)

A spanyolországi Picos de Europa hegységben sikeres expedíción vettünk részt , ahol bejártuk az -1017 m-es mélységű Torca Uriello barlangrendszerét, valamint még néhány kanyont és kisebb barlangot is.

Feltáró kutatás

A Béke-barlang kutatása

II. fejezet

A 1998-as év végén elkezdett Béke-barlangi kürtőátvizsgálások (előzmények lásd: 1998-as BEAC Csoport jelentés) időrendi sorrendben:

1999. 02. 06.

Három csoportban folyt a kutatás. Az egyik csapat (*BEAC + MAFC*) a decemberben talált kürtő (**Égi Dagonya;** *a 64-es pontnál*) továbbmászásával foglalatoskodott, ahol +25 m-ig sikerült feljutni, de a kürtő továbbra is a sötétség felé tart. A másik csoport fényképezett az új szakaszban.

Résztvevők: Elekes Balázs, Hlavács Judit, Köblös Csaba, Nyerges Attila, Zengő Beáta.

A harmadik csoport egy már január 1.-én átnézett kürtőhöz ment vissza, ahol egy szűkületen átmászva egy kb. 20x10m alapterületű, 10m magas **termet talált**. A terem képződményekkel dúsan díszített, jellemzőek a nagyméretű cseppkőoszlopok, valamint a rengeteg heliktit. Található még továbbá egy kisebb méretű de állandó vízszintű tó is a teremben (a Fő-ágtól 20m-el magasabban!). A terem képződményeinek érdekében a bejárást akkor is, és az óta is csak levetett gumicsizmában (zokniban illetve bevitt TISZTA talpú tiszta tornacipőben) végeztük. Térképezése azóta megtörtént, valamint fotódokumentációja is elkészült. Az új járat hossza **103,17** m. Legmagasabb pontja -13,5 m-el van a Mesterséges Főbejárat szintje alatt, mely a felszínen egy töbör oldala alatt kb. – 40 m-re helyezkedik el. A megtalálók a termet **Fekete nylon-zsák termének** nevezték el (a név eredete nem titok: a bejutáskor Lakat Fecó az egyik lábát helyettesítő művégtagra egy fekete nylon zsákot húzott a bejáráshoz). A terembe való bebújás előtti agyagdugó megbontásával esetleg érdemes lesz még foglalkozni a későbbiekben.

Résztvevők: Invics Gábor, Kucsera Márton, Lakat Fecó, Zengő Beáta.

1999. 02. 26.

Ismét két csoportban ténykedtünk. A BEAC kutatói a **Fekete nylon-zsák** termének poligonvonalát mérték. A többiek pedig fotóztak, valamint tovább haladtak a kürtőmászással. Egy 6m-es mászórúd (3db 2m-es elem), valamint egy 4m-es pecabot segítségével a 118-as pontnál egy „projecten kívüli" kürtőt másztak, ami +15m magasan bezáródik (?), de egy szűkületen át belátni egy terembe (?), vésését tervezzük.

Résztvevők: Gallai Szabolcs, Gulyás Ágnes, Kucsera Márton, Köblös Csaba, Lakat Fecó, Németh Tamás Rományi Orsolya, Szemerédi Ferenc Szikszai Gábor Szekeres Tibor.

1999. 03. 14. - 15.

A kétnapos ünnepet kihasználva ismét folytattuk a mászásokat és ekkor készült el a **Fekete nylon-zsák**-teremének felrajzolása is.

A 120-as pontnál található egy nagyméretű, szépen oldott falú kürtő (**Tavasz-kürtő**), amiben felmásztuk +25 m-t, és a kötelet egy kisebb teremben kikötve hagytuk, ahol semmi nem gátolja a továbbhaladást, csak az idő.

Az **Égi Dagonyában** is folytatódott a mászás, ahol egy kellemetlenül sáros traverz és némi feljebbjutás lett az eredmény +30 m-ig, de mennyezet még mindig nem mutatkozik. Emellett biztosítás nyugodt perceiben a termet dokumentáltuk (fotó, térképezés).

Résztvevők: Elekes Balázs, Enhoffer Csaba, Huber Kilián, Invics Gábor, Kucsera Márton, Kunisch Péter, Nyerges Attila, Zengő Beáta.

Terveink szerint a húsvéti ünnepeket is itt töltjük, szeretnénk a három megkezdett helyen a végére járni a dolgoknak, hogy utána nyugodt szívvel mehessünk a Kötél-hágcsós-szifonon túli, belső szakaszokba a későbbiekben.

1999. 04. 03. - 05. *(Húsvét)*

Az **Égi Dagonyában**, +40 magasságban egy, a kürtő (É-i) oldalában lévő omladékos párkányról kiindulva 30 m-es **„Légi-folyosó"** (meander) további +15 m-el magasabbra vezetet fel, ahol több ponton is némi járat tágítás után tovább lehet majdan követni a gyenge befelé áramló huzatot.

Magában a kürtőben akadálytanul tovább lehet mászni. A mennyezet azonban még legalább +10 m-el feljebb lesz. Visszatekintve a talajtól számított 15-18. m-nél egy nagyméretű ablak, párkány vár a további felderítésre, az akna átellenes (D-DK-i) oldalában.

Résztvevők: Nyerges Attila, Zengő Beáta.

A **Tavasz-kürtőben** a mászást folytatva egy 8m magas termecske jelentette a véget, amihez küzdelmes, „nyögve mászós" szakasz vezetett. A kürtő magassága +45m, továbbjutásra itt csak a +18-on lévő igen-igen szűk ablakon való bemászás adhat lehetőséget.

A 1118. pontnál lévő kürtő tetején a szűkületet a Szabó József Barlangkutató Csoport kutatói átvették, és sajnos egy kucorgót találtak csak, így innen a térkép megrajzolása után a kötelet lehúztuk.

Ugyancsak ők a **Fekete nylon-zsák termének** bebújása előtti agyagdugót megbontották, benne 2,5 m légrést találtak, majd a folytatásban ugyanolyan kitöltést leltek. A járat szelvénye nem változik.

Résztvevők: Holupkó Antal, Kucsera Márton, Kunisch Péter, Köblös Csaba, Mező Péter, Mikolovits Vera, Nagy András.

1999. 04. 29. - 05.02.

A **Fekete nylon-zsák termében** a hátsó agyagos terem feletti kürtőt másztuk ki, és benne 20 m-t haladtunk felfelé. A teteje egy cseppköves termecskével bezáródik. Fele magasságban egy szűkület nehezítette a mászást, amit csak második nekifutásra sikerült leküzdeni. Kb. 16m magasan a kürtő bal oldalán egy kb. 1m széles járat indul, amibe sajnos idő és látószervek hiányában nem volt módunk bemászni, de a huzat arra megy, és a bekiabálás is visszhangzik. Ide még visszajövünk mászni!

Résztvevők: Invics Gábor, Kucsera Márton.

1999. 05.15.

Az **Égi Dagonya** 40 m magasan lévő folyosójában egy oldalhasadék kitágításával sikerült átbújni egy kis cseppköves kürtő aljába, ahonnan még 5 m-el feljebb mászva bejutottunk egy kis hasadék termecskébe. 5 m-el feljebb a mennyezetet egy beforrt hasadék alkotja, amiben fejletlen meander formák, valamint néhány elszűkülő lyuk mutatkozik.

Az elébb említett szűkületen kívül a hasadékban felmászva a mennyezetben egy másik szűkületen felbújva 3 m-el feljebb elértük ennek a hasadéknak is a tetejét, ahonnan még 4 m-t lehetett lemászni egy kis hasadékaknába.

Visszafelé felmértük az egész oldaljáratot és az aknát (P38). Így a teljes Égi Dagonya új részének felmért hossza **184,86 m**-nek adódott. Az aknát még tovább lehet mászni legalább a +10-12 m-el feljebb lévő omladék tömbökig.

Leereszkedéskor belendültünk az akna déli oldalában lévő párkányra, ahonnan sajnos nem vezet sehová se további járat.

Résztvevők: Kucsera Márton, Nyerges Attila, Zengő Beáta.

1999. 06.05.

A **Fekete nylon-zsák termében** a hátsó sáros kürtőben megnyílt oldaljáratban kb. 6m vízszintes (szűk, kellemetlen) traverz után a járat végére értünk, ahol a véget egy becseppkövesedett hasadék jelenti. A kürtőről vázlatos térkép készült. A további kutatások ebben a teremben csak a tó feletti kürtő kimászásával lehetségesek, ami a tó besározódásával járna, így nem javasolt (szerintem).

A Baldachinos-szifon feletti kürtővel (térképen nem jelölt!) az összeköttetés nem lett meg, így annak a kimászása esetleg hozhat valami eredményt. (Az esetleges összefüggést a **Fekete nylon-zsák termének** a főággal összerajzolt alaprajza mutatta meg, mivel a „hátsó agyagos kürtő" ez felett helyezkedik el.)

A Baldachinos-szifont kilépőcsavaroztuk, így a kötélhágcsós szifonig el lehet menni csizmaszárig érő vízben (befele menet a szifon bal oldalán levő agyagos falra kell felmászni, és ott a szifon túloldaláig visznek a csavarok).

A **Tavasz-kürtőben** a nittfüleket kicseréltük bennhagyós nittfülekre, valamint a karabinereket kismailonokra.

Résztvevők: Invics Gábor, Kucsera Márton, Szabó István

1999. 07. 31.

Újra az **Égi Dagonya** 40 m magasan lévő folyosójában (**Légi-folyosó**) kutattunk, ahol az akna kiszállásától 5 m-re — még a folyosó elején — jobbra egy keskeny, szépen oldott, kerek oldalkürtőben 13 m-t másztunk fel. A kürtő tetejében egy szűk elcseppkövesedett átbújón át egy, még 4 m magas hasadékba jutottunk, aminek egyik falát összecseppkövesedett omladék alkotja. Az elszűkülő mennyezetén pedig egy kis elcseppkövesedett lyuk látszik, de azon ember nem fér keresztül. A hasadékban szépen oldott karrosodott szálkő felületek vannak, köztük egy teljesen körbeoldódott kőpenge, ami egy lófejénél is nagyobb (**Bamba Ló**).

Innen leereszkedve a fő kürtőbe visszatraverzálva, már egy magasabb szintre juthattunk. A mászás szépen oldott kőpengés (hajdan intenzíven mosott) kürtőben folytatódott. A **Légi-folyosó** felett kb. 10 m-re került rögzítésre a kötél standja, ahonnan még további 8-10 m-i magasság látszik biztosan a kb. 2x3 m átmérőjű kürtőben.

Jelenleg az akna kb. 50 m magas. A felső szakaszon egyértelmű huzatot lehetett érezni, ami talán a felszíni nagy meleg miatt volt ilyen intenzív.

A Fő-ágból az Égi Dagonyához vezető 4 m-es felmászáshoz a könnyebb megközelítés érdekében lépőcsavarokat helyeztünk el.

Résztvevők: Huber Kilián, Kucsera Márton, Nyerges Attila, Zengő Beáta.

1999. 10. 16.

Az **Égi Dagonya** fő kürtője +58 m (a patak felett 73 m) magasan varázsütésszerűen véget ért. A standtól már csak 4 m-el magasabban lévő meredek párkányra felmászva már tisztán látszott az 5 m hosszú 2 m széles hasadék szinte teljesen sima agyaggal és némi kőtörmelékkel kitöltött vízszintes mennyezete (6 m-el feljebb). A keskeny (0,5 m széles) agyagos párkány gerincén túl vissza lehet látni a kürtőbe. A párkányról még egy meredek agyaglejtőn 4-5 m-t lehet felmászni a (DK-i oldalba) egy hatalmas (3x2 m) kőtömb alá, ahonnan kisebb járhatatlanul elagyagosodott lyukak vezetnek tovább. A párkány mellett (lefelé nézve jobboldalon) keskeny ablak látható. Ezen némi légiparádé után bekúszva látható a keskeny (0,5x1,3 m) hasadék szintén agyagos kitöltésű 4-5 m-el magasabban lévő mennyezete. Az akna felső zónája is teljesen épp inaktív szépen oldott, — helyenként karrosodott, éles felületeket mutat. Cseppkőképződmények nincsenek benne (csak a Légi-folyosóba).

A mászás végeztével a kürtőt feltérképeztük, ahol a teljes (Égi Dagonya) felmért hossz: **228,83 m**-nek adódott. A kürtő legmagasabb pontja 364,28 m tszf magasságban, a felszínen a felette lévő hosszan elnyúló töbör (200x100 m-es) mélypontja 365,8 m-en található. A kettő különbsége csupán 1,5 m, ami nem azt jelenti, hogy ennyi választja el a felszíntől, mivel a kürtő teteje nem esik pontosan a töbör alja alá. Ennek pontos meghatározása még további felméréseket igényel a felszínen is (GPS-el) és a barlangban is (bányász kompaszos felméréssel, esetleg geofizikai mágneses módszerekkel). Valószínűsíthető, hogy további feltárási lehetőség már csak a Fő-akna hasadékának DDK-i végén a legfelső szakaszának átvizsgálásával adódhat.

Az Égi Dagonya kürtőjét két egymással „L" betű alakra emlékeztető módon kapcsolódó hasadék határozza meg. Az alsó szakaszon (+15 m-ig) a 155° irányú sokkal markánsabb: 7 m hosszú és 1,5-2 m széles, míg a másik 60° irányú alul 2-3 m hosszú és fokozatosan kezd elnyúlni, ami a keskenyedéséhez is vezet. Az akna közepén már csak 1-2 m el hosszabb a 155°-os hasadék, míg a felső 10 m-nél lévő hatalmas beékelődött kőtömbökön lévő legfelső párkánynál már a 60°-os hasadék a dominanciája kissé erőteljesebb. A +38 m-en lévő Légi-folyosó eleje a 155°-os hasadékra illeszkedik (ellentétes irányba), majd a továbbiakban kereszthasadékokkal tagolva csigavonalszerűen emelkedik a két párhuzamos és egy őket összekötő törés mentén.

Összességében elmondható, hogy itt egy mára már inaktív nyelő rendszert tártunk fel, ami a barlang eddig megismert vízbefolyási pontjaitól ellentétesen jellemzően vertikális, „zsombolyszerű".

Résztvevők: Kucsera Márton, Lakat Fecó, Nyerges Attila

Béke-barlang

Felmérte: Dr. Kisbán Judit
és Dr. Szunyogh Gábor

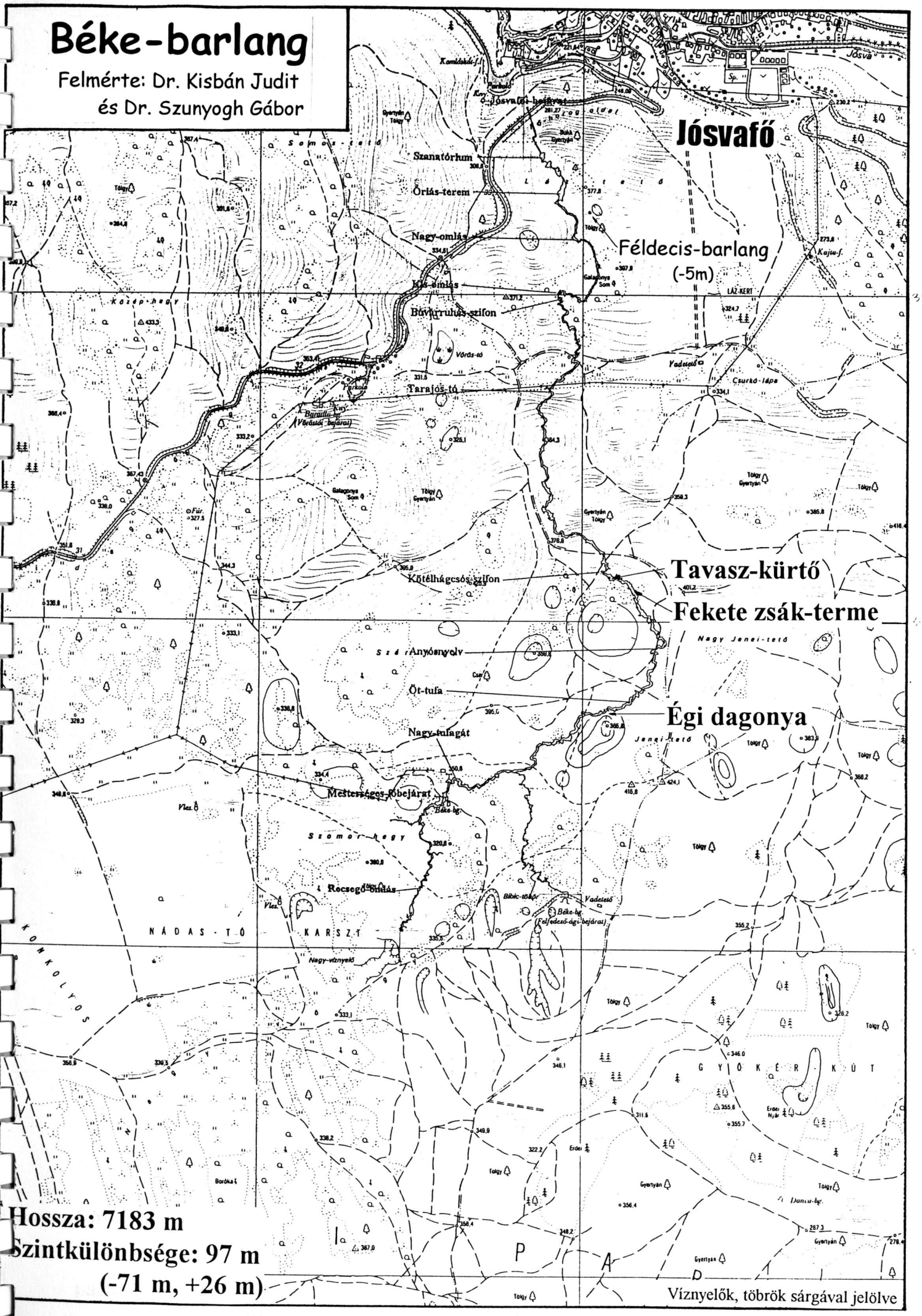

Hossza: 7183 m
Szintkülönbsége: 97 m
(-71 m, +26 m)

Béke-barlang

(hosszmetszet részlet)

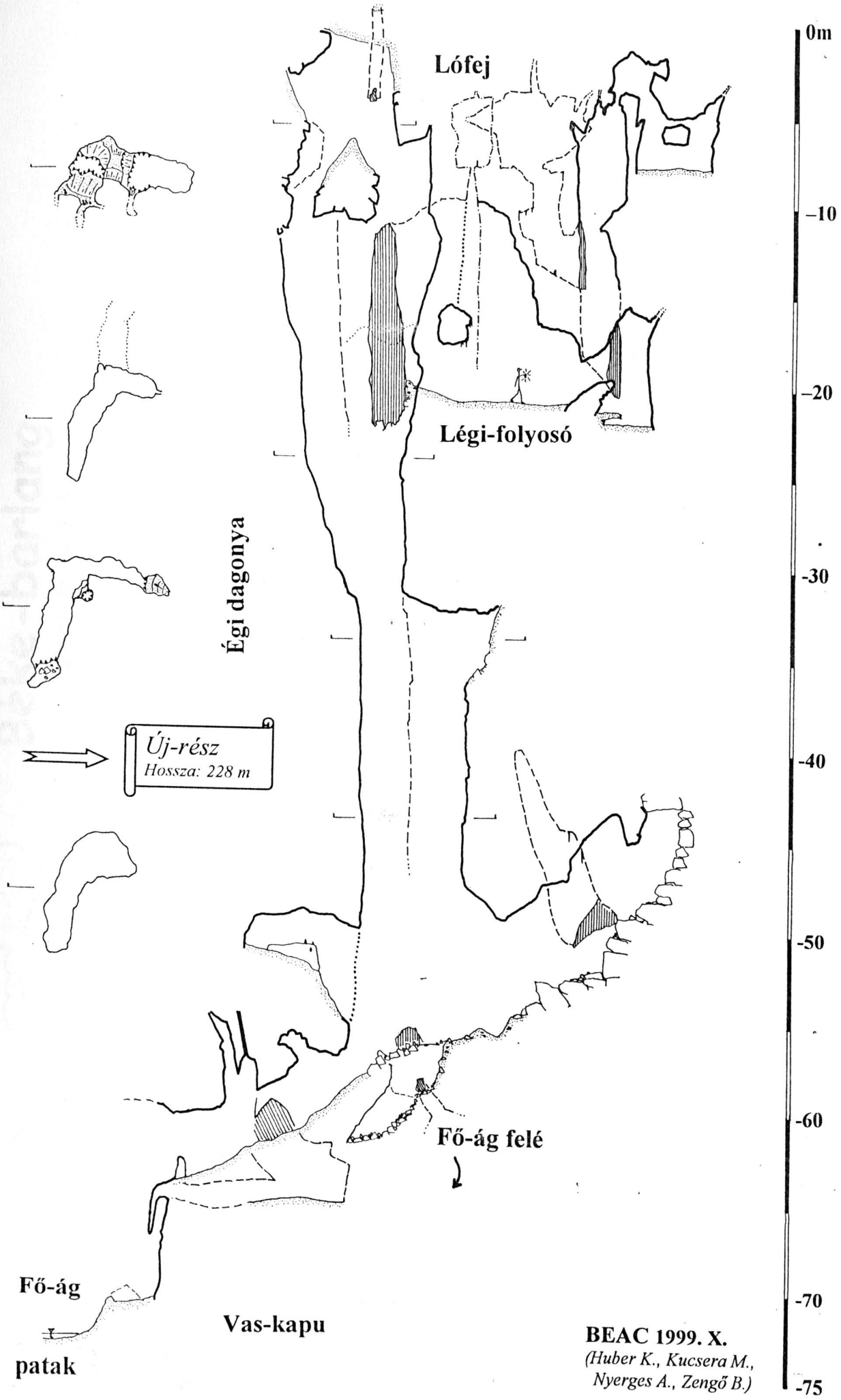

BEAC 1999. X.
(Huber K., Kucsera M., Nyerges A., Zengő B.)

Béke-barlang

(alaprajz részlet)

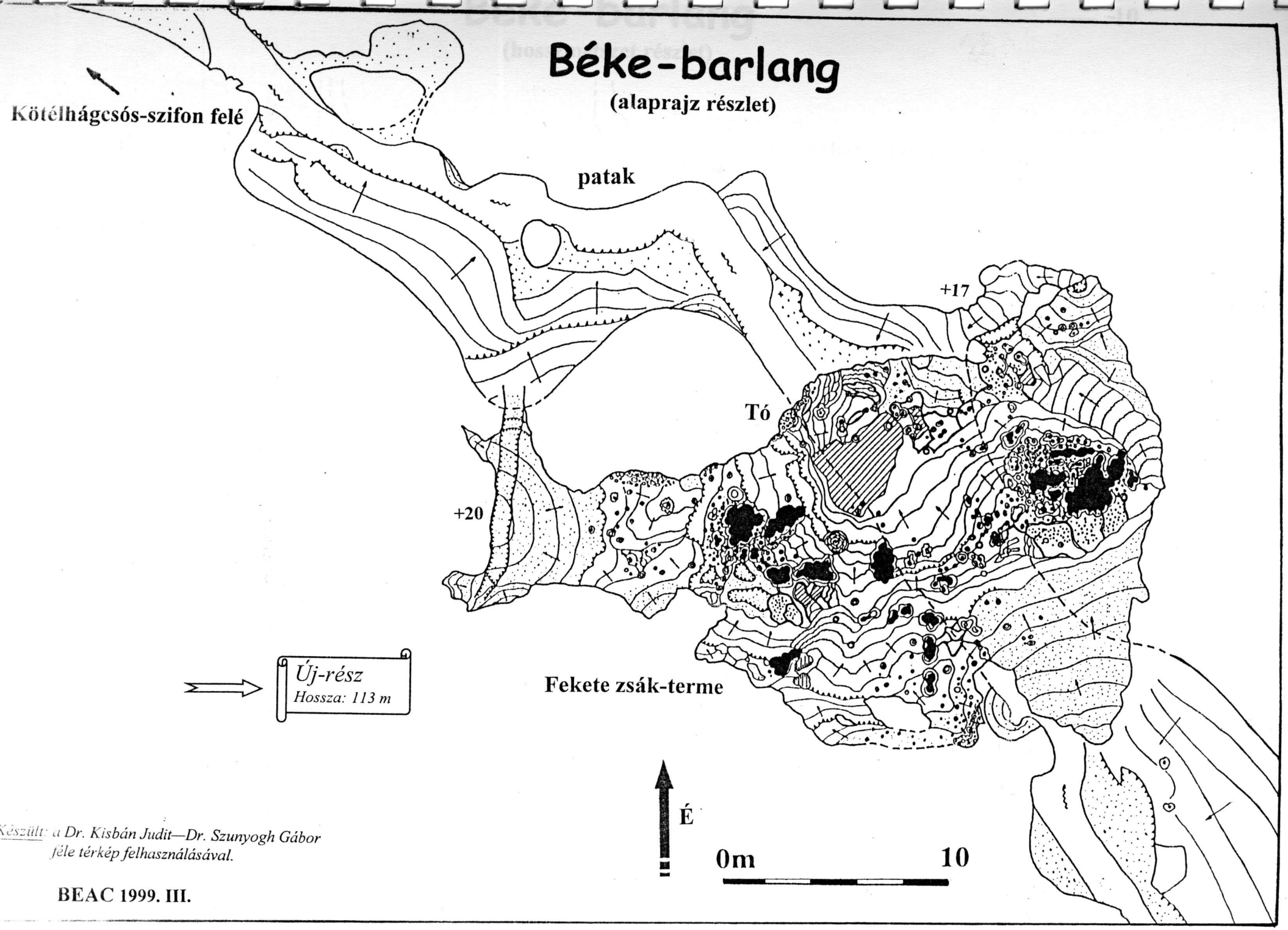

Készült: a Dr. Kisbán Judit—Dr. Szunyogh Gábor féle térkép felhasználásával.

BEAC 1999. III.

Béke-barlang

(hosszmetszet részlet)

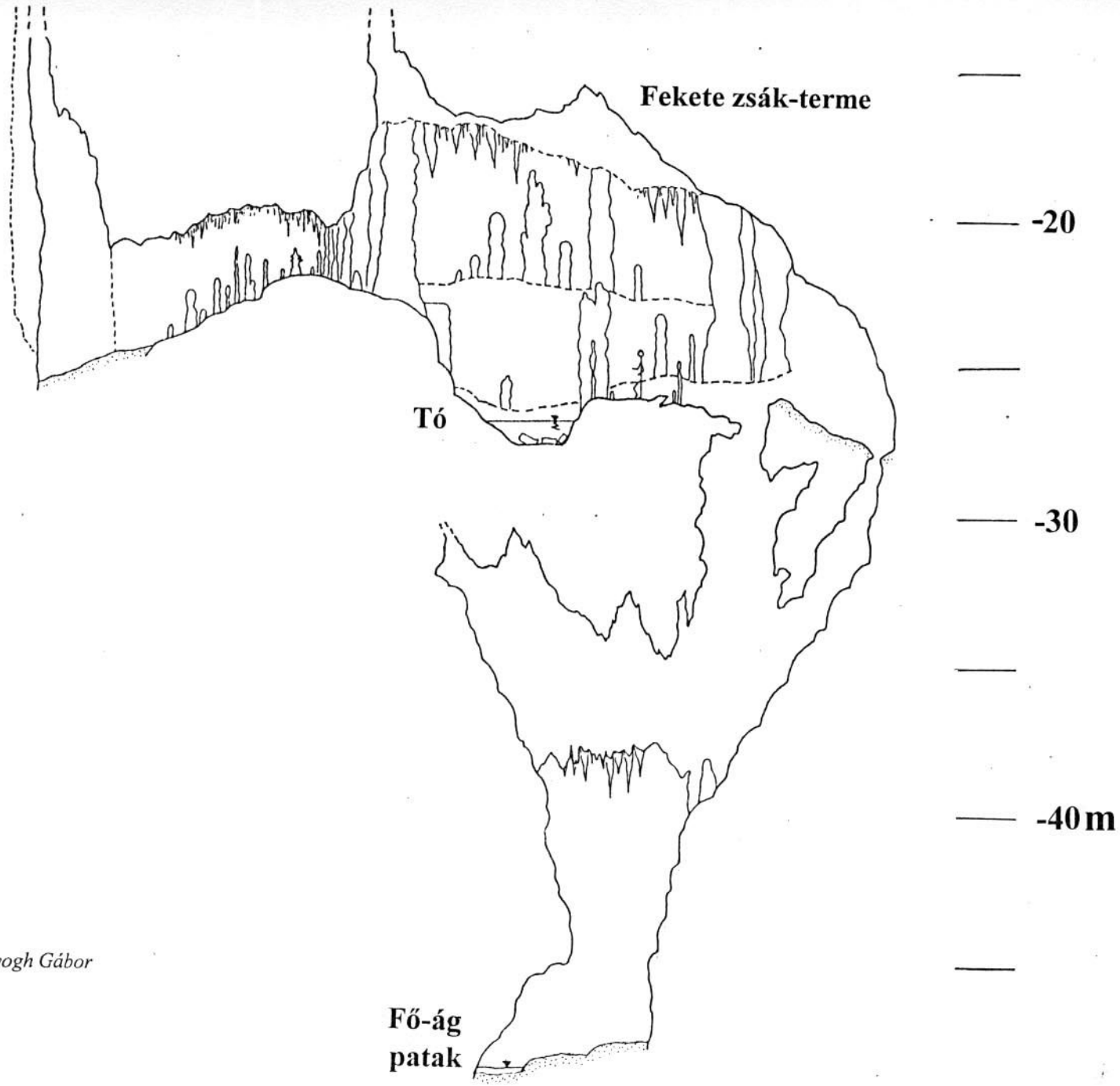

Készült: a Dr. Kisbán Judit—Dr. Szunyogh Gábor féle térkép felhasználásával.

BEAC 1999. III.

Béke-barlang

(hosszmetszet részlet)

Vázlat rajz !

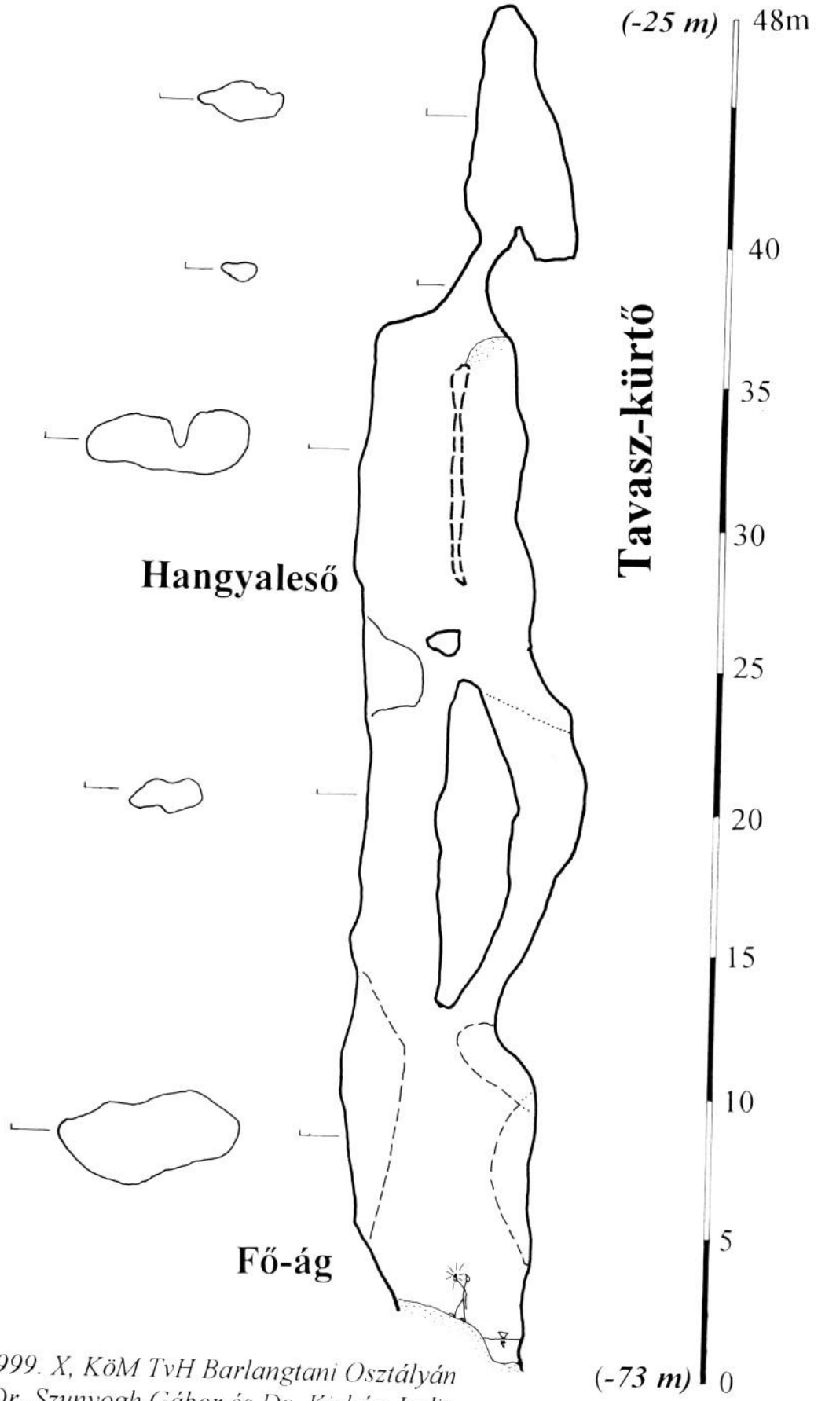

Készült: 1999. X, KöM TvH Barlangtani Osztályán a Dr. Szunyogh Gábor és Dr. Kisbán Judit féle térkép felhasználásával Kucsera Márton vázlata alapján.

patak ***(120-as pont)***

III. fejezet

Az kötélhágcsós-szifonon túl

1999-2000 karácsony szilveszter között.

Egyetlen egy kutatási leszállás volt, amikoris a Szanatórium irányából a Tarajos-tóig néztük át a barlangot.

Az Óriás-teremben (**24**-es) lenne egy létrával jól mászható kürtő.

A **23**-as (242-es felfestés) mászási pontot nem láttuk érdemesnek mászásra, mivel teljesen bevilágítható volt.

A **22**-es (a Nagy-omlás előtt) mászási pontot nem találtuk meg.

Az előre megjelöl (Szunyogh G.) pontoktól eltérően a **220**-as felfestésnél egy cseppköves befolyás látható a végén egy kis lyukkal, ami tovább be nem látható, mászásra feltétlenül érdemes.

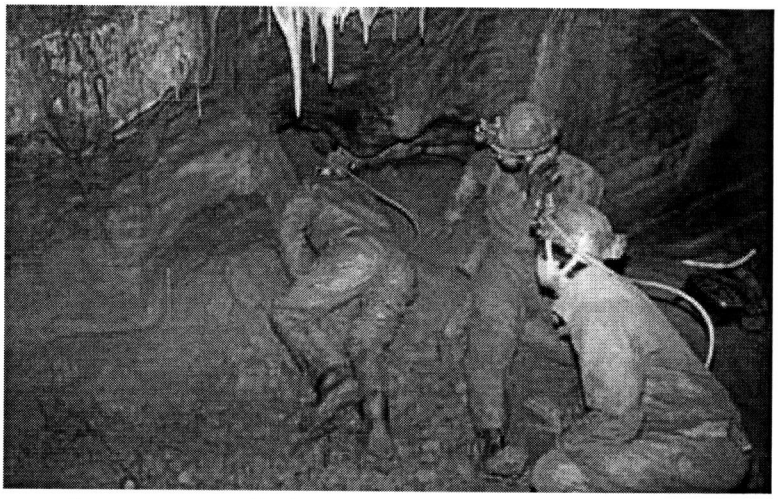

A 220-as felfestéstől D-re 10-m-re egy lapos homokos terem (folyásirány szerinti) bal oldalán egy kis lapos bebújót kibontva 5 m hossza emelkedő kis terembe jutottunk, amit a végén egy kereszthasadék zár le. Mindkét vége bontható, de nem túl reményteljes.

A **21**-es mászási pontnál egy legalább 16 m magas 1-2 m széles, kereszthasadék látható, ami mászásra feltétlenül érdemes. Mellette (attól DNy-ra 5 m-re) egy kis lapos bebújót kibontva 6 m magas szálkőben elszűkülő kürtőbe jutottunk.

A **20**-es mászási pontnál egy 5 m magas teljesen zárt kis fülkébe lehet felkapaszkodni.

A **173**-as felfestésnél egy meredeken emelkedő szépen oldott (meanderező) kürtőben szabadon 10-12 m-t másztunk fel, de a továbbiakat csak kötél segítségével lehet bejárni.

Résztvevők: Homoki Nagy Mária, Köblös Csaba, Nyerges Attila, Nyerges Miklós, Szikszai Gábor.

2000 június (?)

Kötélcsere és nittelés a Fekete-zsákba. Új kürtőmászás a **12**-es és a **13**-as mászási pont között (149-150-es felfestés között) jobb oldalon kb. 12 m magasságig. A 1-1,5 m széles meredeken emelkedő hasadékjárat tovább folytatódik. Később mászandó.

Résztvevők: Kucsera Márton, Holupkó Anti, Török Ágnes.

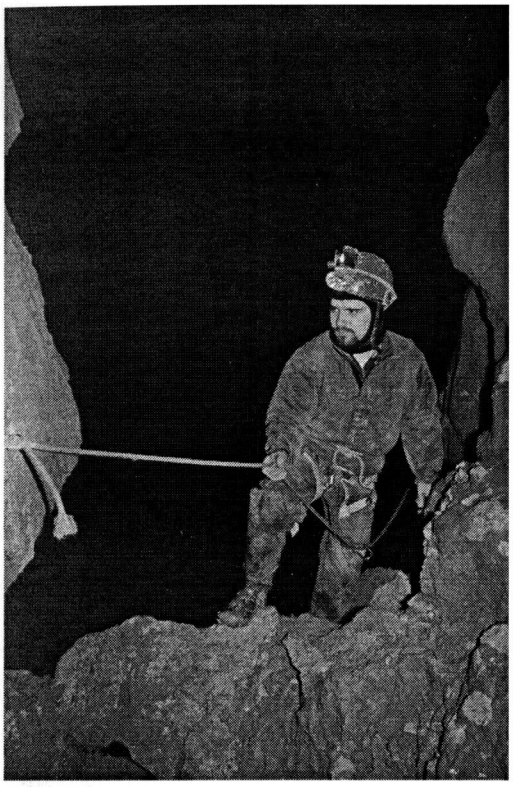

2000. szeptember 16.

A **14**-es mászási pontnál (149-150-es felfestés között) a bal oldali kürtő alá egy kisebb kötélhidat építettünk be, ahonnan állvánnyal 15 m-t másztunk fel. A 3x5 m-es átmérőjű kürtő magasságát legalább 40 m magasnak becsüljük. A jobb oldali hasonlóan tágas és magas kürtőben szintén kb. 15 m haladtunk fel, megcélozva egy ablakot, ami alatt néhány méterre álltunk meg. Mindkét kürtő rendkívül ígéretes, bár a falakon lévő vékony agyagréteg nagyban csökkenti a mászási kedvet.

Résztvevők: Homoki Nagy Mária, Kertész Balázs, Kucsera Márton, Nyerges Attila, Zengő Beáta.

2000. december 9.

A **14**-es mászási pontnál (149-150-es felfestés között) a bal oldali kürtőt másztuk tovább. 30-35 m magasságban változatlan szelvény mellett már látható a további 8-10 m-el magasabban lévő mennyezet, amit valószínűleg agyagos törmelék zár le. A kürtő egyik oldalában még egy kissé takart lyuk vezethet tovább. Ennek bemászása még lehetséges feladat. A kürtő a főág felett 6 m magasságban egy oldalmélyedésből indul, amit **Pletykafészek**-re kereszteltünk.

Résztvevők: Bodony Szilárd, Huber Kilián, Köblös Csaba, Nyerges Attila

2001. március 15.

A **14**-es mászási pontnál (149-150-es felfestés között) a bal oldali kürtőt másztuk tovább a **Pletykafészek** felett. A mászást 4 nittel, azaz kb. 6-7 m-el feljebb megállásra kényszeríttette a mászóállvány kettétörése. Így még mindig befejezetlen a kürtő kutatása, ami már közel 40 m magas, a Fő-ág felett.

Résztvevők: Kucsera Márton, Holupkó Anti, Invics Gábor, Nyerges Attila

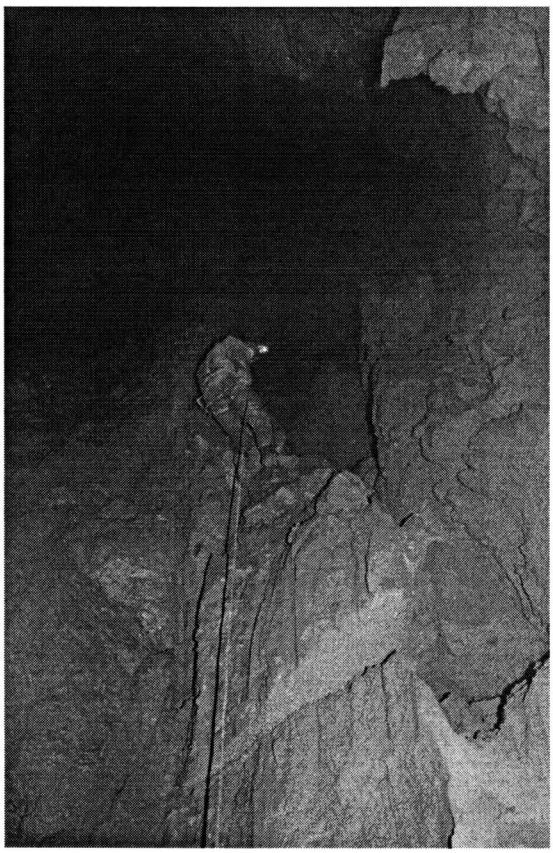

2001. április 14.

A Szanatóriumi bejárat irányából próbáltunk behatolni a barlangba, de a rács után a Szanatóriumi-szifon teljesen víz alatt állt, így aznapra meghiúsultak Béke-barlang béli feltárási terveink. Egyébként a Bejáratban a szinte semmi huzat nem volt tapasztalható, ami már előre jelezte a légrésmentes szifont.

Átnéztük ezért a Szanatóriumi termek zónáját, de semmi érdemlegeset nem találtunk.

Résztvevők: Kertész Balázs, Kucsera Márton, Nyerges Attila

Kucsera Márton — Nyerges Attila

Féldecis-Barlang

Aggteleki karszt (5430/12)

A barlang ***Jósvafő*** határától 500 m-re, D-re, a ***Láz-tető*** *töbrén*ek DNy-i pereme alatt 5 m-el nyílik 367 m-es tszf. magasságban.

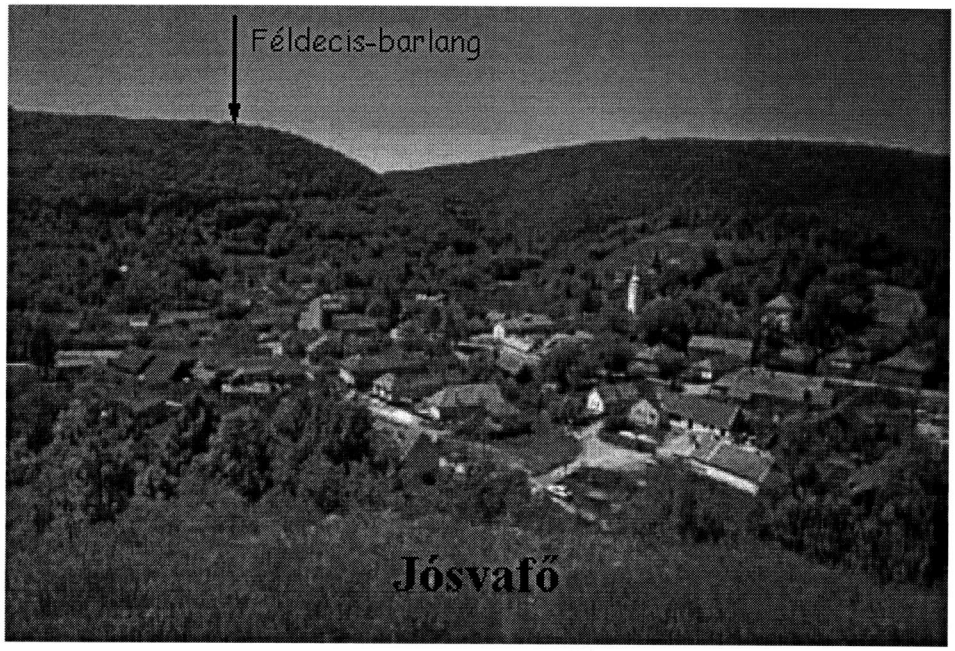

Felfedezése (valószínűleg nem) és első leírása **1988**-ban történt, amikor 5,7 m hosszban, -5 m mélységűnek ismerték meg (Kutas Tamás). Középső-triász mészkőben alakult ki.

Függőleges zsombolyszerű járatában szenilis cseppkőképződmények találhatóak. Az alján a lefelé táguló szelvényt kőtörmelék tölti ki. Egykori vízlevezető járat lehetett, ami mára már szinte teljesen elveszítette vízgyűjtő területét. Valószínűsíthető, hogy valamiféle hidrológiai kapcsolatban van az alatta 80-90 m-el mélyebben húzódó aktív patakos járatú Béke-barlanggal.

Feltáró kutatását **1999**. június 3-án kezdtük meg. Először a bejárat kitágítását és annak omladékmentesítését végeztük el. Ezután következhetett az érdemi munka, ami az aljzat kőtörmelékkel kevert főleg felszíni eredetű talaj üledékének az eltávolításából állt. A ráfordított 8 órai munkával kb. –0,5 m méterrel csökkent a talpszint. A munka végén megnyílt egy kb. 4 m hosszú lapos járat, ami 15-20 cm-es magassága miatt ember által aligha lesz valaha is kúszható, de érdekessége, hogy a töbör oldala felé tart. Ezután is a talpszint süllyesztése lesz a további feladat.

Az aljzatból előkerült néhány fasz éndarabka és egy-két állati csont töredéke, valamint némi karvastagságú szögelt (!) fa törmelék, ami akár létra maradéka is lehetett. (?)

Résztvevők: Egri Csaba, Köblös Csaba, Nyerges Attila, Zengő Beáta

1999 július 18-án folytattuk a talpszint bontását és 8 órai munkával kb. 1,5 m-t sikerült lejjebb jutni. A kitermelt törmelék egyre vörösebb színezetű agyaggal kevert (helyenként kissé mosott) kőtörmelék, amiben ekkor is találtunk néhány emlős csontot (kutya ?) és 2-3 épp csigaházat.

Résztvevők: Egri Csaba, Nyerges Attila, Zengő Beáta

2000 március 27-én vasárnap kisebb nekibuzdulással 4 órát bontottunk a barlang, amikoris 1-2 m^3-t kitermelve, egy még téli álmát alvó nagy pelét fordított ki a kövek közül a bontókapa. Rövid ébredezés után fürgén ugrált el a tavaszi napfény melegében pelebarátunk. A munka során kb. 0,5 m-t haladtunk lefelé az agyagos törmelékbe, úgy kb. 1,5 m-es szelvényben. A kitöltésből újabb csontok kerültek elő (róka vagy kutya álkapocs).
Résztvevők: Huber Kilián, Kertész Balázs, Nyerges Attila

2000 szeptember 17-én a bontást megakadályozta a bejárat felett található darázsfészek.

2001 március 16-17-én, két napon át 2x6 órát bontottuk a kitöltés. A zsomboly talpszintjét 1,4-1,7 m-el süllyesztettük, ahol a keresztmetszet fokozatosan lefelé tágul, két határozott hasadékirányában. A kitöltés nagyobbrészt agyagos volt kisebb kövekkel keverve. Az üledékből újabb kis- és nagyemlős csontok kerültek elő, köztük egy emberi álkapocs és lábszár töredékével. A tavaly felébresztett nagy pele idén is előkerült, de téli álmából felébresztve kissé nehezen tért magához. Jelenleg a barlang -7 m mély.
Résztvevők: Kucsera Márton, Holupkó Anti, Invics Gábor (+Linda), Nyerges Attila, Török Ágnes, Zengő Beáta

2001 április 14-15-én, két napon át összesen 10 órát bontottuk az akna aljzati kitöltését. Az apró köves, de főleg agyagos üledéket kb. -8,5 m-es mélységben nagy kövek váltották fel. A hatalmas tömbök eltávolítása későbbre marad, de közöttük 2 m-nyi légteres üreg is megnyílt. Értékelhető nagyméretű csontlelet nem került elő. A nagy pelék nem magányosan szenderülnek téli álomba, amit mi is megtapasztalhattunk. A méteres üledékréteg alatt hat nagy pele telelt. Hármat kitettünk a déli napfényre, egyet sajnos véletlenül elpusztítottunk, kettőt lenn elhelyezünk egy félreeső zugban.
Résztvevők: Kucsera Márton, Holupkó Anti, Kertész Balázs, Köblös Csaba, Lázár Barbara, Nyerges Attila, Nyerges Miklós, Török Ágnes, Zengő Beáta

2001 július 7-8-án, két napon át, bontottuk a hatalmas kőtömbök közötti kitöltést. Az egyik nagyobb kőtömböt sikerült kitermelni, ami alatt további két métert haladtunk lefelé a rendkívül cseppköves részben. A kitöltésből méteres cseppkőoszlop is előkerült, de további csontleletek már nem voltak benne.
Résztvevők: Kucsera Márton, Köblös Csaba, Lázár Barbara, Nyerges Miklós, Söregi Ildikó, Török Ágnes,

2001 július 28-29-én, két napon át, bontottuk az aknát teljes szelvényben. 2 m szint süllyesztéssel a töbör felöli oldalon megnyílt egy cseppköves hasadék, amiben 4 m-t lehetett lemászni egyre szűkebb szelvényben. A huzat is megindult. A fő akna oldalából jól látszik, hogy szükséges kitermelni a teljes akna kitöltését is, és onnan már a további üregesedések felé lehet haladni.
Résztvevők: Égerland Zoltán, Kucsera Márton, Menyhárt Krisztina, Németh Zsolt, Nyerges Miklós, Söregi Ildikó, Török Ágnes,

2001 augusztus 4-én a nagy kövek közötti üledék kiszedésével sikerült az összeékelődött tömböket bemozdítani. Ezután már a nagy kövek, széttörése következne, de ahhoz vésőgép vagy HILTI patronos technika szükséges. Emberi erővel legalább öt nagy kő felaprítása csak igen nehezen lenne, megvalósítható. Huzat nem volt érezhető, de a kövek közötti üledékek felszínén rengeteg huzat-borsókő látható. Jelenleg a barlang mélysége kb. -11 m. Az aknába szabadon lemászni már "komoly pszichés megterhelést" jelent.
Résztvevők: Kertész Balázs, Kucsera Márton, Nyerges Attila, Nyerges Miklós

2001 augusztus 18-20 között HILTI patronos technikával (aggregátor, villanyfúrógép) felaprítottuk és kivödröztük a nagy köveket. A lyukakat 2-3 patronnal durrantottuk el. A laza üledékben összesen mintegy 4 m-t haladunk lefelé, de csak alig 1 m-el jutottunk a legmélyebb pont alá. Jelenleg a barlang mélysége kb. -12 m. A mélyponton konkrét huzat nem volt érezhető, de még csak minimálisan sem párásodott be a munkahely. Ígéretes. Az üledék főleg kövekből és kevés vörös-agyagból áll, valamint sok cseppkövet, borsókő-törmeléket és kevés apró csontot is tartalmazott.
Résztvevők: Holupkó Anti, Köblös Csaba, Kucsera Márton, Nyerges Attila, Nyerges Miklós, Söregi Ildikó, Török Ágnes, Zengő Beáta

2001 október 13-14 között további 1m-el mélyítettük az akna alját, ahol a töbör felöli oldalnál megnyílt egy átbújó. Azon keresztül egy, kisebb 5 m magas két hasadékból álló kürtős terembe lehetett átjutni. A 2 m széles és 5 m hosszú üreg valószínűleg egy a felszínre fel nem nyílt vízbevezető ősi járat része. Falait cseppkövek és borsókövek díszítik. Alját agyag képezi. Feltételezhető, hogy a töbörrel átellenes oldalon folytatódik a járat, de annak kibontása az akna talpszínt-süllyesztésével válhat elérhetővé.
Résztvevők: Égerland Zoltán, Nagy András (Balu), Nyerges Miklós, Számadó István, Vera, +2 fő

2001 október 21-22-én az akna alját mélyítettük, de az fél méterrel lejjebb (-12 m) teljesen összecementálódott és bontása kézi erővel lehetetlenné vált. A hasadék oldalát is tisztítottuk a terem felé és az ellenkező oldalon is. Egyenlőre a terem alját lehet tovább mélyíteni.
Résztvevők: Bolváry Ágnes, Hlavács György, Kertész Balázs, Nagy András, Nyerges Attila, Számadó István, Zengő Beáta

Nyerges Attila

Féldecis-barlang

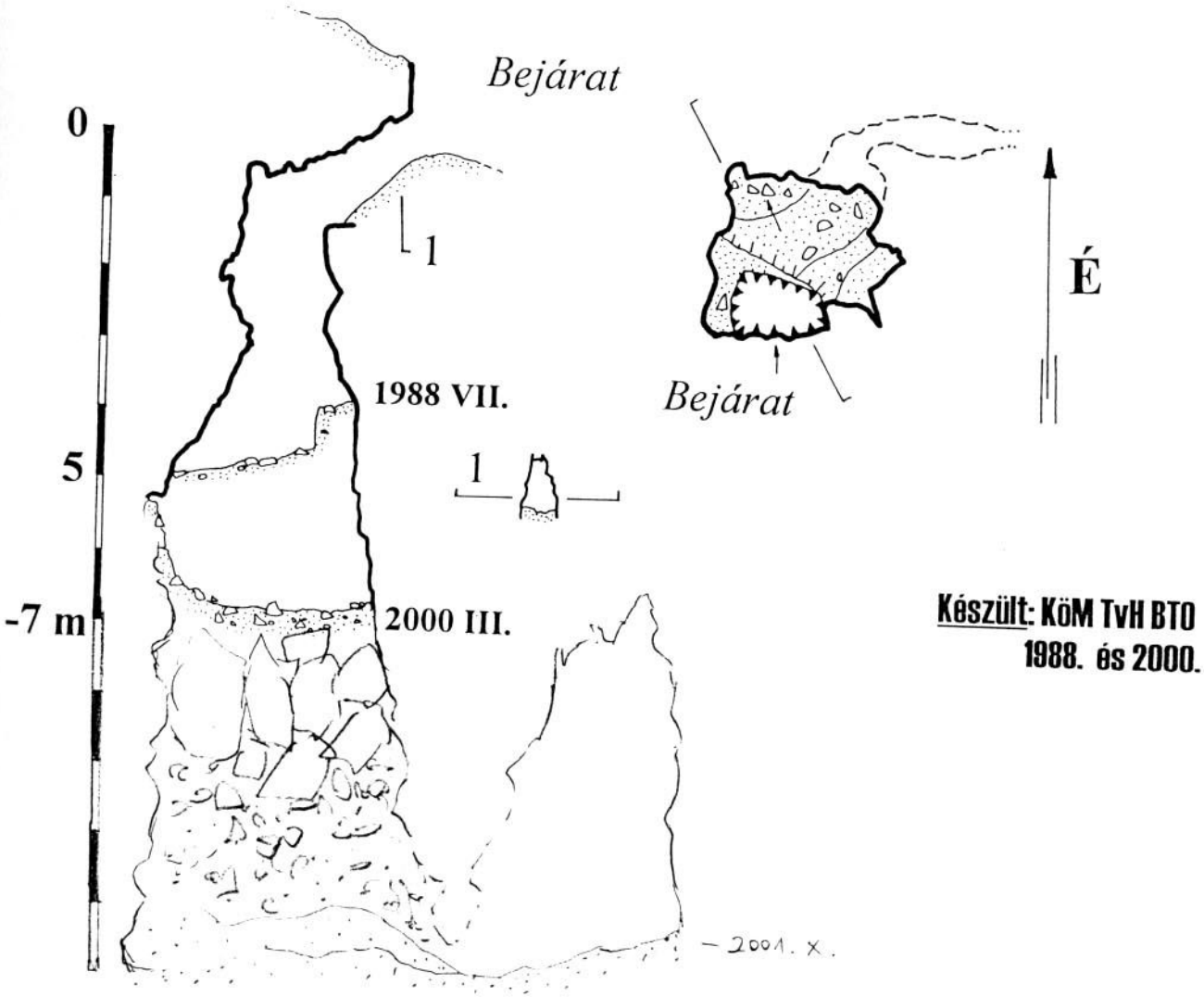

Készült: KöM TvH BTO
1988. és 2000.

Féldecis-barlangban talált csontleletekről (I. vizsgálat)

- 4,5 m-es szintről:
Vulpes vulpes (róka): lábközépcsont (mt4), baloldali állkapocs fogakkal, borda.
Ovis aries (házijuh): sípcsont töredék, orsócsont, kézközépcsont (metacarpus).
A gyűjtést végezte: Nyerges Attila
Időpont: 1999. Június 3.

- 5 m-es szintről:
Vulpes vulpes (róka): combcsont töredék.
Sus sp. (valamilyen disznó): metapodium (lábközép- vagy kézközépcsont). A csont alapján nem lehetett eldönteni házisertésről vagy vaddisznóról van szó.
A gyűjtést végezte: Nyerges Attila
Időpont: 1999. Július 18.

Az összes anyagról elmondható, hogy nincs egyetlen olyan faj sem, amiből jégkorszakra (pleisztocén) lehetne következtetni, a maradványok minden bizonnyal **holocén** korúak, a háziállatok esetében valószínűleg maximum pár száz évesek.

Budapest 1999. XII. 10.
Magyar Nemzeti Múzeum
Őslénytár

Gasparik Mihály

A Féldecis-barlangból előkerült csontok listája (II. vizsgálat)

- 6-8 m-es szintről:
? **varangy** (? *Bufo* sp.): 1 db, medencecsont, 1 db felkarcsont, 3 db végtagcsont (egész és töredék)
császármadár (*Bonasia bonasia*): 1 db combcsont
szajkó (*Garrulus glandarius*) vagy **fenyőszajkó** (*Nucifraga caryocatactes*): 1 db "lábszárcsont" (tibiotarsus) töredék
? **rozsdástorkú pityer** (*Anthus aff. cervinus*): 1 db felkarcsont
nagy pele (*Glis glis*): 4 db alsó állkapocs, 2 db sípcsont (egész és töredék), 1 db orsócsont töredék, 1 db combcsont, 1 db felkarcsont
mezei nyúl (*Lepus europaeus*): 3 db medencecsont (egész és töredék), 1 db felső állkapocs töredék, 1 db alsó állkapocs töredék, 7 db combcsont (egész és töredék), 7 db sípcsont (egész és töredék), 4 db kézközépcsont, 4 db lábközépcsont, 4 db singcsont töredék, 4 db orsócsont töredék, 2 db lapockacsont töredék, 1 db keresztcsont töredék, 11 db csigolya (egész és töredék)
füttyentőnyúl (*Ochotona* sp.). 1 db sípcsont
hörcsög (*Cricetus cricetus*): 1 db medencecsont, 1 db sípcsont, 1 db singcsont
erdei egér (cf. *Apodemus* sp.): 1 db combcsont
kutya (*Canis familiaris*): 2 db alsó állkapocs (bal és jobb, összetartozók), 1 db felső (?) szemfog, 1 db nyakcsigolya (atlas), 1 db hátcsigolya, 1 db koponya töredék, 1 db singcsont, 1 db felső előzápfog, 1 db felső (?) metszőfog, 1 db felkarcsont töredék

kutya (*Canis*) vagy **róka** (*Vulpes*): 1 db combcsont töredék, 1 db nyakcsigolya (atlas), 1 db kézközépcsont
görény (*Putorius putorius*): 1 db koponya, 1 db alsó állkapocs (összetartozók) (kis méret, nőstény állat lehetett)
borz (*Meles meles*): 1 db alsó állkapocs, 2 db combcsont (egész és töredék), 1 db sípcsont töredék, 2 db singcsont töredék
házijuh (*Ovis aries*): 2 db lábközépcsont, 2 db sípcsont töredék, 1 db felső zápfog

---

Értékelés:

A leletek a meghatározott fajok, valamint a csontok megtartási állapota alapján is holocén korúak, a pleisztocén kor (jégkorszak) nem jöhet számításba. Ezt kétségtelenné teszik a háziállat maradványok: a kutya és a juh. Ez utóbbi alapján a leletek kora maximum **korai újkőkor** (neolitikum) lehetne (kb. **7000** évvel ezelőtti). Ennél azonban valószínűleg fiatalabb a fauna, ugyanis nem került elő olyan állatfaj, amely biztosan kijelölne egy korai neolitikumi vagy ennél idősebb kort.

Kivételt képez az egyetlen füttyentőnyúl (*Ochotona*) csont. Az *Ochotona* jégkorszaki maradványfaj, területünk nagy részén a neolitikum végéig élt. Ez alapján valószínűsíthető lenne a neolit kor, KORDOS LÁSZLÓ azonban kimutatta, hogy éppen az Aggteleki-hegység területén reliktum populációként egészen a **bronzkor** végéig (kb. **3000** évvel ezelőttig) megtalálható az *Ochotona*. Azaz a leletek kora csupán egy nagyobb intervallumon belülre adható meg: **maximum korai neolitikum, minimum késő bronzkor**.

Faunisztikai érdekességként említhető még meg a kérdőjelesen rozsdástorkú pityernek meghatározott énekesmadár maradvány. (A határozást a különféle pityer fajok felkarcsontjainak erős morfológiai hasonlósága adja.) Ez a faj jelenleg Skandinávia északi területein él, telente vándorol le a Földközi-tenger környékére, hazánkban csupán átvonuló fajként tartják nyilván.

Az **emberi csontok** megvizsgálásából az alábbi derült ki:

Modern emberi csontok, az agykoponya néhány darabja, mandibula a vázból töredékesen és hiányosan a hosszúcsontok megmaradtak, néhány csigolya és borda és a csípőlapátok. Kormeghatározás: A maradó fogak előtörése alapján 10-12 év, a bal humerus hossza alapján 11 év. A nem meghatározása ebben az életkorban a csontok alapján nem lehetséges. Kóros elváltozás a csontokon nincs.

2001. VII. 4.

Gasparik Mihály
Magyar Nemzeti Múzeum
Őslénytani Osztály

A Féldecis-barlangból 2001-ben előkerült leletek listája
(III. vizsgálat)

-9,5 m-es szintről:

Gastropoda indet.: csiga héjak, héjtöredékek (néhány darab)
Ophidia indet.: kígyó vagy sikló csigolyák, bordák tömegesen, 1 db alsó állkapocs
Talpa europaea (közönséges vakond): végtagcsontok, 1 db alsó állkapocs, 2 db alsó állkapocs töredék
Soricidae (cickányfélék): 2 felső állkapocs töredék, a vörös fogvégek alapján Sorex vagy Neomys
Chiroptera: 1db töredékes koponya és 1 db szintén töredékes alsó állkapocs alapján kérdőjelesen *Myotis aff. myotis* (közönséges denevér)
Glis glis (nagy pele): 4 db őrlőfog
Spalax leucodon (földikutya): 1 db felső állkapocs töredék és különálló őrlőfogak (valószínűleg egy egyedtől)
Microtus arvalis (mezei pocok): 1 db alsó elülső őrlőfog
Pitymys subterraneus (földi pocok): 1 db alsó elülső őrlőfog

Az előkerült anyag csekély mennyisége nem tesz lehetővé még hozzávetőleges értékelést sem.

A régebben előkerült anyaghoz képest új elemekként vannak jelen: földikutya, mezei pocok, földi pocok, közönséges denevér. A két anyag azonban nem biztos, hogy összevethető egymással, mivel úgy tűnik, más a bezáró üledék. A régebbi csontokon ugyanis barna agyag van, míg az újabb leletek enyhén vöröses világosbarna agyagból kerültek elő.

2002. II. 25.

Gasparik Mihály
Magyar Nemzeti Múzeum
Őslénytani Osztály

Jávorkúti III. számú-víznyelőbarlang

A Bükk hegység Nagy-fennsíkján a Jávorkútra vezető műút alatt 5 m-re található, Jávorkúttól ÉK-re 250 m-re, kb. 660 m tszf. magasságban. A Jávorkúton fakadó állandó forrás patakja itt nyelődik el (5-50 l/p).

A nyelő a tőle délre elhelyezkedő ladini agyagpala és homokkőből felépülő nem karsztos vízgyűjtő terület mellett triász mészkőben alakult ki.

A nyelő alatt feltételezett barlang része lehet a **Bolhás-Jávorkúti-barlangrendszer**nek (hossza: 4700 m), melynek felső szakasza a **bánkúti** térségből (**Diabáz-barlang** –155 m) kapja tápláló vizeit és azt a **Garadna-forrás**ba vezeti le. Az itt elnyelődött patak valószínűleg a Jávorkúti-víznyelőbarlanghoz hasonlóan egy rövid függőlegesebb szakasz után egy hosszabb lejtős lépcsőzetes járaton át eléri a távolabbi területekről szállított víz patakos főágát, és ezzel együtt belecsatlakozik a Jávorkúti-víznyelőbarlang — eddig még feltáratlan — befolyó szifonjának járatába. Ezzel lehetségessé válna, a patak eredetét tekintve a felső aktív járatok megismerése.

A '80-as évek elején a **Herman Ottó Csoport** bontotta meg. A nagy szelvényben hajtott kutatóaknát kb. -3-4 m-ig mélyítették ki, de a várt gyors bejutás elmaradt. A kutatással felhagytak és a nyelő lassan visszatöltődött üledékkel.

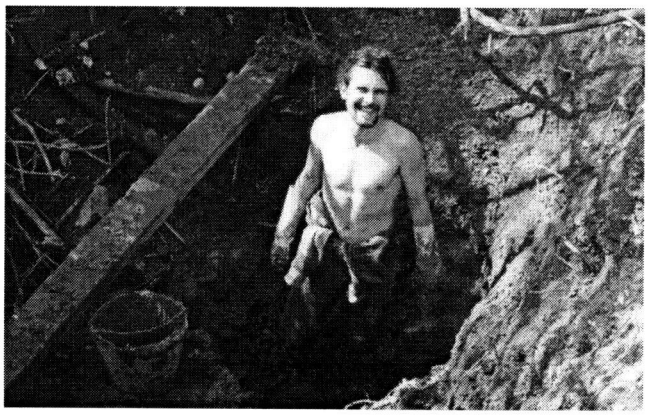

1999. V. 1-2-án a **BEAC** kutatói újra megkezdték a nyelő kibontását. A munkát a befolyó patak elterelésével kellett kezdeni. Ez a jelenlegi meder néhány méteres szakaszának elgátolásával sikerült is. A patak tovább folyik a nyelőn egy régi mederben és kb. 30 m-el távolabb egy nagyobb facsoport mellett határozott nyelőlyuk nélkül eltűnik az avarban.

Ezután a már vízmentessé tett nyelőben megkezdődhetett a bontás érdemi része. A fák és a besuvadt föld és gyökerek alól hamarosan előkerültek az első mosott kövek. A régi ácsolat korhadt darabjait folyamatosan kellett eltávolítani. Az első két nap alatt 8 óra munkával kb. 2 m mélységig sikerült újra kibontani a víznyelőt, ahol már talán a szálkő is lassan kibontakozni látszik. Az erős üregesedés ellenére egyelőre, még nem érezhető egyértelmű huzat.

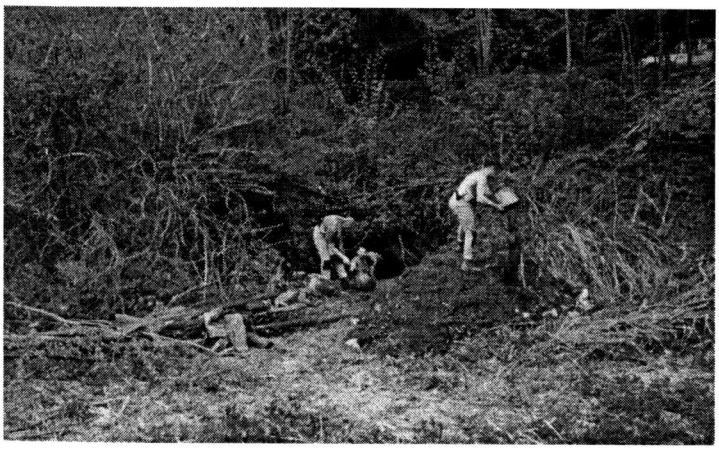

1999. VI. 5-6-án a bontás folytatása során 3 m mélységben már két oldalról láthatóan határozott szálkőfalak között folytattuk a munkát. Az aljzat kitöltését továbbra is az agyag és a mosott kövek, valamint erősen üregesedés jellemzi. A két nap 12 munkaórája alatt elkészítettük a munkagödör két földes humuszos

falának ideiglenes biztosítását is.

1999. VI. 19-20-án a 3 m mély kutató akna ideiglenes ácsolatának megerősítése és további 1 m-es szintsülyesztés kiácsolása.

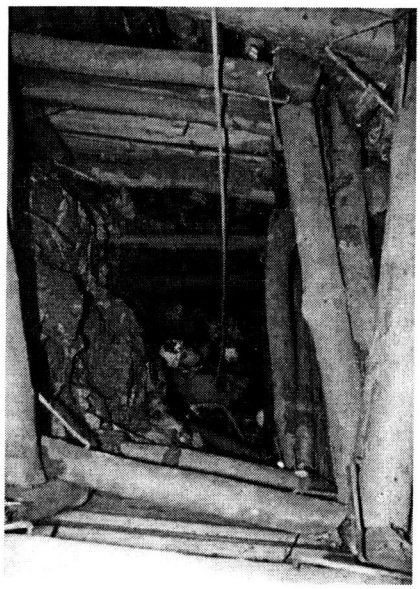

1999. VI. 26-27-én a Sebesvíznél megrendezett MKBT Vándorgyűlés két napja alatt további 13 óra munkával újabb 1 m-t haladtunk lefelé, amit ki is ácsoltunk a kb. –5 m-es talpszintig. A területen lezajlott heves esőzések alkalmaival jelentős mennyiségű víz nyelődik el a patak elvezetés ellenére is, ami elkerülhetetlenül bemos némi (kb. 0,5-1 m^3) üledéket. Ennek kitermelése sajnos eddig mindig a bontás kezdetekor kényszerű feladatként állt előttünk. Ezét szoros illesztésű deszkával bélelt ácsolatot készítettünk bele, de sajnos még a kiácsolt üledék nem teljesen állapodott meg és a kövek közül átmosódik a föld és az iszap.

Érdekesség a kutatás ezen napjai alatt, hogy a Vándorgyűlés résztvevői közül legalább 80-100 fő látogatott el ide a két nap alatt. Köztük kettő (Krausz Sándor, Kertai József) akik felkérésünkre különleges képességeiket is bevetették, miszerint „varázsvesszős" módszerrel bemérték a felszín alatt elhelyezkedő üregek általuk, valószínűsítet helyét. Eredményeik szerint az út alatt áthúzódik, majd a túloldali hegyoldal alatt ÉK-i irányban folytatódik az. A mélységet illetően csak bizonytalan állásfoglalásba bocsátkoztak, de kb. 10-30 m mélységben feltételezik az üregeket. A két „mérés" külön-külön történt és egymás eredményeik ismerete nélkül is ugyan arra a következtetésre, ill. eredményre jutottak.

Ez is csak tovább fokozza bennünk a kíváncsiságot a barlang megismerésére !

1999. IX. 18-19-án a –6 m-es szint átbontásakor az álfenék legalsó tévényi kőtömbjeinek leomlasztásával megnyílt a mélybe vezető út. A következő –6 m-es szépen oldott, mosott szinte teljesen kerek (0,7x1,2 m-es átmérőjű) szálkőakna egy lapos 0,5-1,2 m magas vízszintes kis teremre vezetett rá, amiben szintén vízmosta éle csipkés mészkőtömbök között 3-4 m-t lehetett bekúszni. A lapos terembe több ponton vízbefolyási nyomok láthatóak, amelyek egy határozott kis mederben egyesülve folyhattak el. A végpontot a kőtömbök közötti sóderes üledék jelenti, aminek kibontása csak a terem talpszintjének süllyesztésével lehetséges. Mindenek előtt a bejárat és a felső kiácsolt 6 m biztosítása lesz a következő feladat. Jelenleg a barlang –12 m mély és csupán néhány méterrel hosszabb.

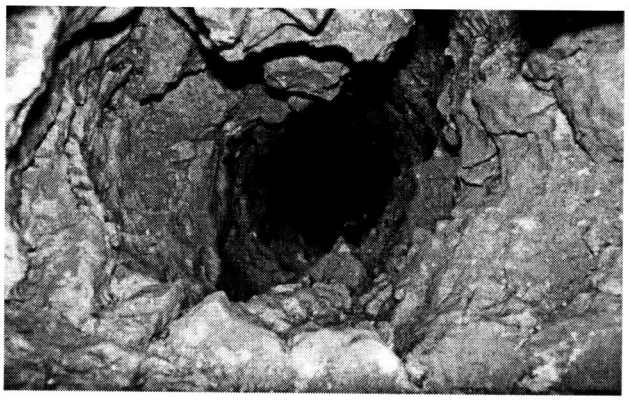

1999. X. 2-3-án el kb. 10 óra munkával elvégeztük a felső 3,5 m 1,6x2 m-es nagyságúra a szelvény bővítését és annak teljes ácsolat cseréjét. Ezután már csak kb. 1,5-2 m-t kell lefelé haladni hasonló szelvényben biztosítva és elérjük a –6 m-en lévő szálkőakna bejáratát, amiután már megkezdhető a végponti kis terem törmelékének eltávolítása.

2000 IV. 8-9-én megvizsgálhattuk mit eredményezett a téli fagy és az országos tavaszi árvízhullám. A nyelőbe tekintve egy csodálatos fehér falakkal övezett igazi víznyelő kacsintott vissza a benne zúgó vízeséssel. A szombati nap az átszakadt gát kijavításával és az ácsolat ideiglenes belétrázásával telt. Vasárnap az akna aljába lezuhant álfenék termetes kőtömbjeit daraboltuk fel és a bemosott kevés üledék (+béka) kitermelése volt a program. A teremben tovább a víz elfolyásának irányába bontani csak a szelvény magasság megnövelése után lehet.

2000 IV. 22-23-24-én húsvétkor nagyszabású bontótábor szerveződött a terem kimélyítésére. A MAFC kutatóival kiegészülve jelentőmennyiségű anyag került kitermelésre és így már az eredetileg hasalós kis terem bőven állva bonthatóvá vált, de sajnos a mosott köveket felváltotta a bemosódott iszapos hordalék, ami igencsak megnehezíti a kutatást.

2000 V. 7-én a Hágó Kupa másnapján röpke 3 órás levezető bontást rendeztünk, ami természetesen nem hozott látványos eredményeket csupán némi növekedés látszott a depókupacban.

2001 április 14-én néhány órás bontással mélyítettük a terem alját, sajnos a másnapi bontást megakadályozta a bontó csiga eltűnése.

2001 IV-29 V-1 között bontottuk a nyelőt. Már az első napon siker koronázta a munkát. A terem aljában lévő gödör oldalában megnyíló lyuk átvezetett egy lejtős, omladékos aljzatú 5x3 m-es kaotikus terembe, amit egy szálkő oszlop oszt ketté. A legbelső részén fel lehet benne állni. A mennyezetre egy keskeny 15 m hosszú, lejtős folyosó csatlakozik rá, mely az elején 5 m magasra felmagasodik, beljebb fokozatosan elszűkül. Egyértelműen a patak egy régebbi befolyási pontja. A járatok falait szép aktív oldásformák és cseppkövek díszítik, helyenként apró borsókövek is láthatóak. A víz elfolyási nyomai két lehetséges irányt is jelöltek a további kutatás lehetőségeit mutatva. A bontást a bemenet szerinti jobb oldalon folytattuk, ahol tulajdonképpen alig mélyítettünk a keskeny lyukon, inkább az odáig vezető 3 m-es járatot tágítottuk, de a teremben így jelentősen csökkentek a depózási lehetőségek. Az alsó terem bejárati szűkülete felülről könnyen eltömődhet, ezért felette a falakat ácsolattal biztosítottuk. A feltárt szakaszt felmértük és az: 30 m-nek adódott (összhossz: 53 m), ami mellett a legmélyebb pont már -23 m.
Miközben az alsó végpont bontása folyt a felső rész ácsolási munkálatai során egy hatalmas kő borult a levezető szűkületre, teljesen elzárva a kivezető utat. A fedőkő eltávolítása csak igen nagy erőfeszítések árán sikerült, de kisebb aggodalmat csak az alul tartózkodók éreztek.

2001 június 2-án a jobb oldali elfolyót sikerült mélyíteni és egy keskeny oldalhasadékba lehetett egyre jobban belátni, de az annyira szűk, hogy abba ember nem fér be, bár elég mosottak a falai. A bal oldali elfolyót is elkezdtük kibontani, ami meglehetősen a határán van a bonthatóságnak, így a keskeny lefelé vezető vízjárat viszont gyorsan mélyült. 1,5-2 m haladt lefelé. Tovább bontható, de a terem szinte feltelt a depóanyaggal, ezért a felszínre depózás lesz a jövő feladata.

2001 július 7-én elkészült a felső terem ácsolata és az alsó részbe levezető szűkület is tágítva lett. A továbbiakban az ácsolat alatti törmelék kitermelése és az ácsolat oldal tömedékelése lesz a feladat.

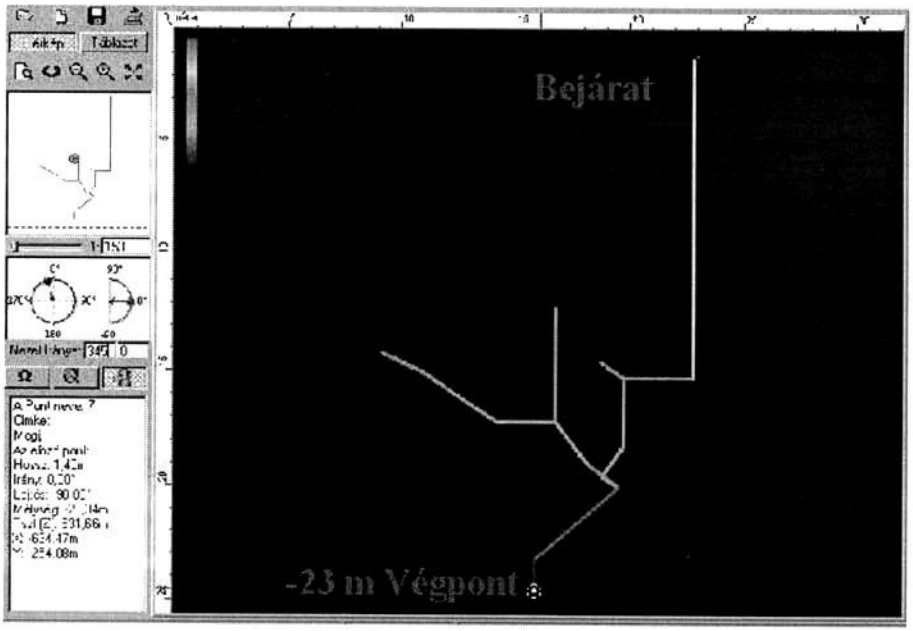

2001 szeptember 29-30-án folytatódott a bontás, — Huber Kilián szerint:

"Igazából nem nagyon fejlesztettünk a mélységen, mivel első nap az infrastruktúrát építettük ki, a tovább bontáshoz (plafonvésés, ácsolat megerősítés lent, illetve a barlang mélységének növelése cca. 1,0 m magasságú bejárati ácsolattoldással). Második nap a MAFC csapat kicsit szabotálta a munkát, a reggeli lassú felkeléssel, kávézással, reggelivel. Aztán végre elkezdődött a bontás minden remekül működött (jó az aggregátor és a csörlő is). A bátyád szerint most négykézláb lehet bemenni a terembe (már aki mer), a hónaljkő és a nagy kő már mozog és morog felette a törmelék is."

A jövőben (2002-ben) a teremből a törmeléket minél jobban szeretnénk kitermelni, mert nem teljesen egyértelmű a további kutatás helye. Reményeink szerint gépesített módszerrel jó néhány m^3 kitermelése után több minden fog látszani a víz elfolyási pontokból.

Nyerges Attila

Jávorkúti III. sz. barlang

Bükk hegység

vázlat

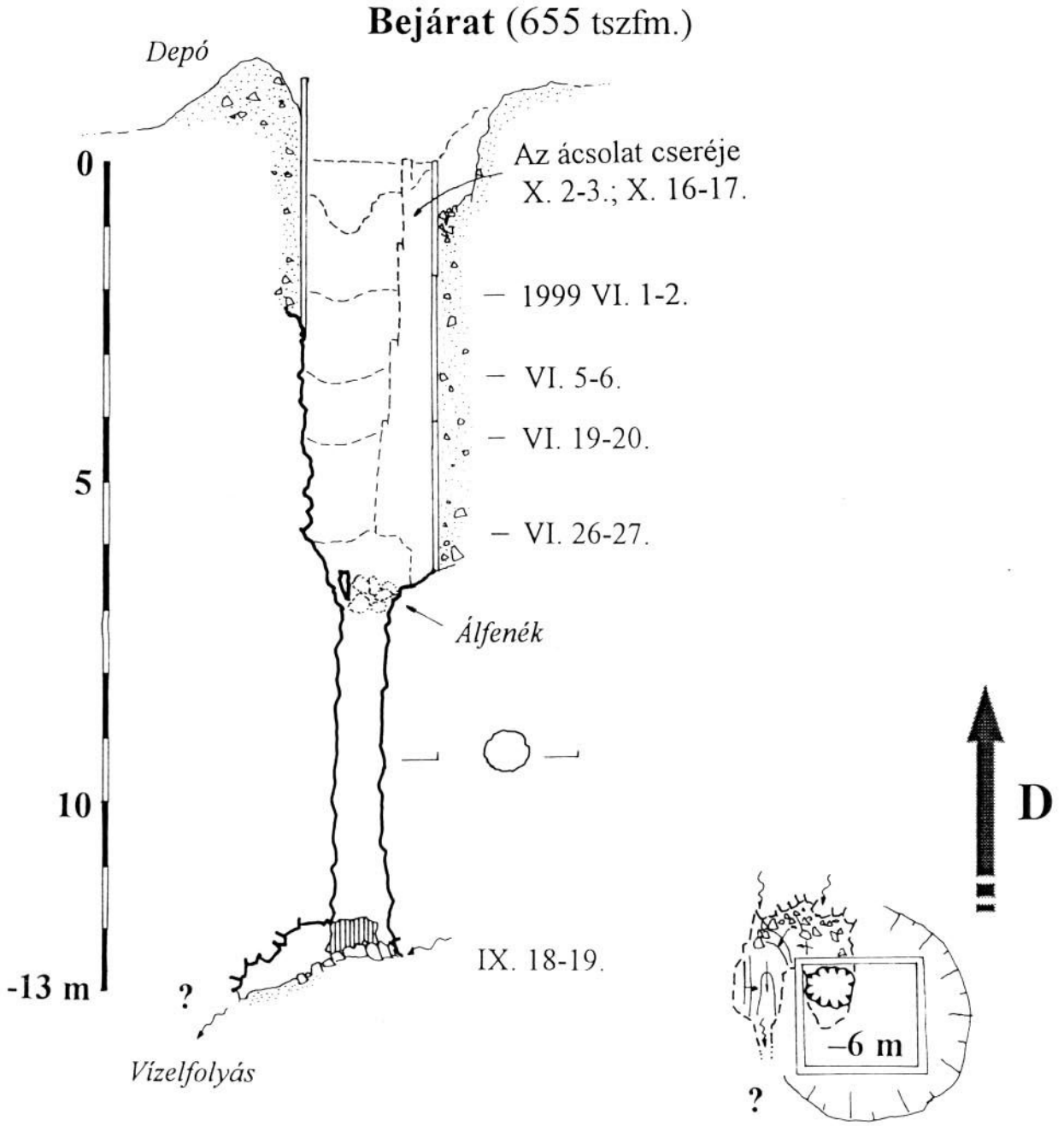

Rajz: 1999. X. Nyerges A.

Jávor III
Készült: 2001.05.07.
Méretarány= 1:100

5m

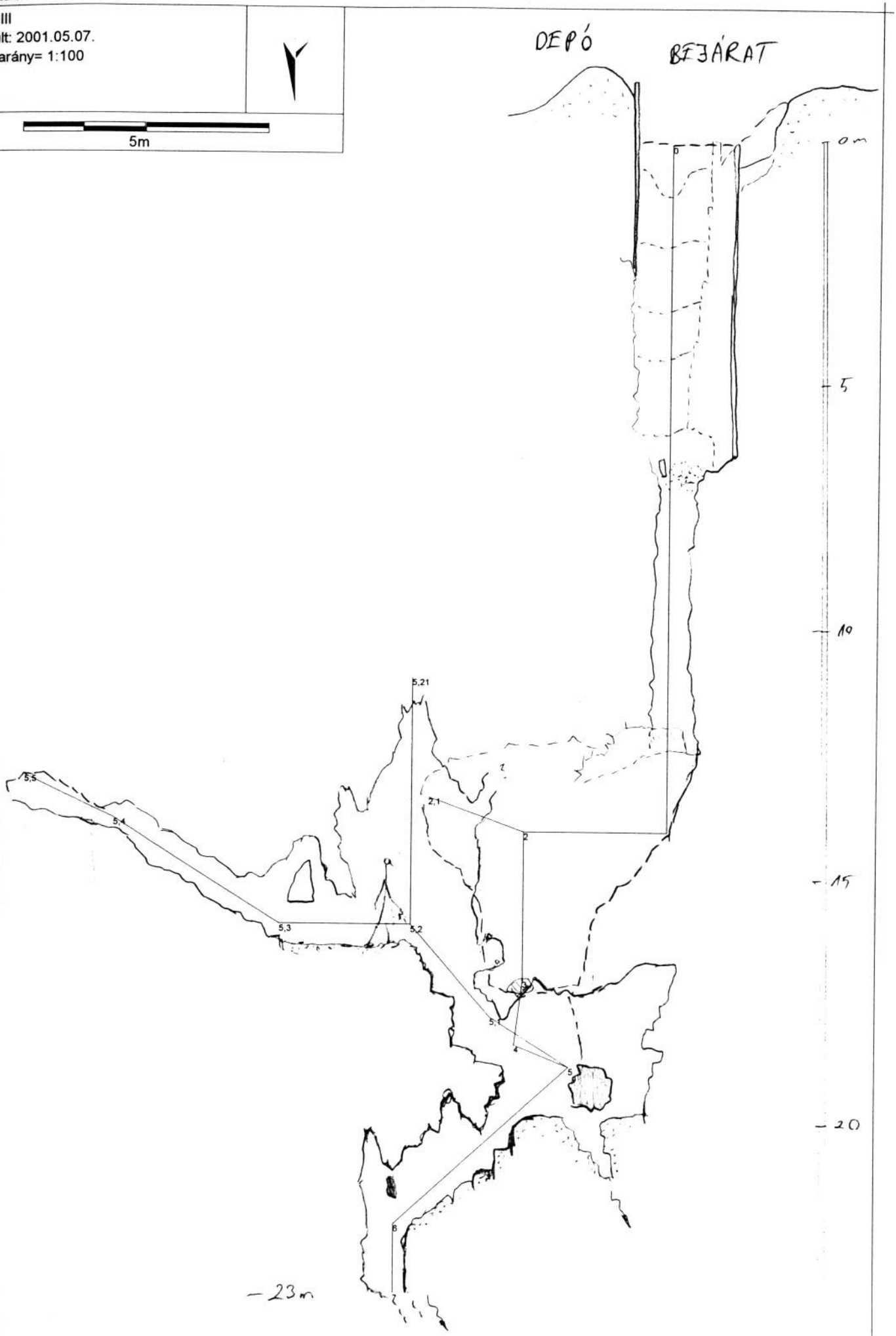

A nézet iránya 0°, a lejtésszöge 0°. Méretarány 1:100

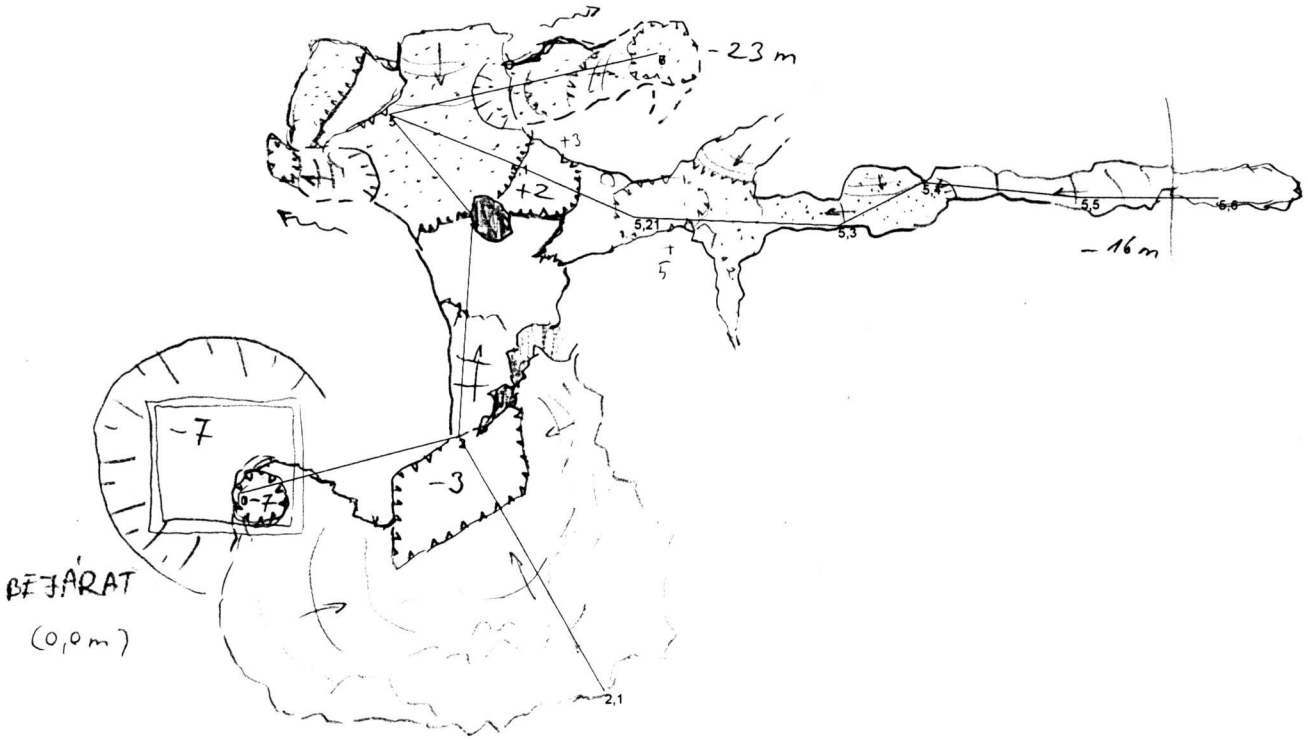

Jávor III
Készült: 2001.05.07.
Méretarány= 1:100

5m

A nézet iránya 180°, a lejtésszöge 90°. Méretarány 1:100

Fekete-barlang feletti beszakadás

A Fekete-barlangtól kb. 200-250 m-re ÉK-re, a Tekenős-völgy ÉK-i oldalában egy újonnan felnyílt beszakadásra hívták fel a figyelmünket (Ferenczy Gergely kapcsán) 2001 tavaszán. Feltehetőleg 2000-2001 között nyílt fel és erdőirtás (ritkítás) során figyeltek fel rá az erdészet dolgozói, majd jelentették a BNP barlangtani szakfelügyelőjének. Csoportunk 2001 júniusában kereste fel az objektumot.
Bejárata 2,5x3,5 m széles csaknem kerek lyuk, ami lefelé eleinte -3 m-ig kissé keskenyedik, azután hirtelen kitágul –5 m-en, kb. 5x7 m-re. Oldalában szürkés-fekete dolomit alkotja a falakat és az aláboltozódó részeknél érintetlen kőtörmelékes kitöltés látható. Közepén 1,5 m magas törmelék kupac található, benne egy a tövéig bemohásodott vastag korhadó fatörzzsel mélyen beágyazódva. Ebből arra lehet következtetni, hogy valószínűleg régóra meglehetett egy keskeny lyuk, benne a fatörzzsel, majd később körkörösen felszakadt az üreg és kitágult a bejárata. Ezért is vált ismerté.
Feltételezhető, hogy a Fekete-barlanghoz hasonló, de már régen vízgyűjtőterületét vesztett fosszilis barlangrészét képezi ez a beszakadás. Tovább kutatása a nagy mennyiségű törmelék eltávolítása nyomán igen reményteli lehet.

Nyerges Attila

Fekete-barlang feletti beszakadás

(Bükk hegység, 5372)

Hossza: 10 m
Mélysége: -5 m

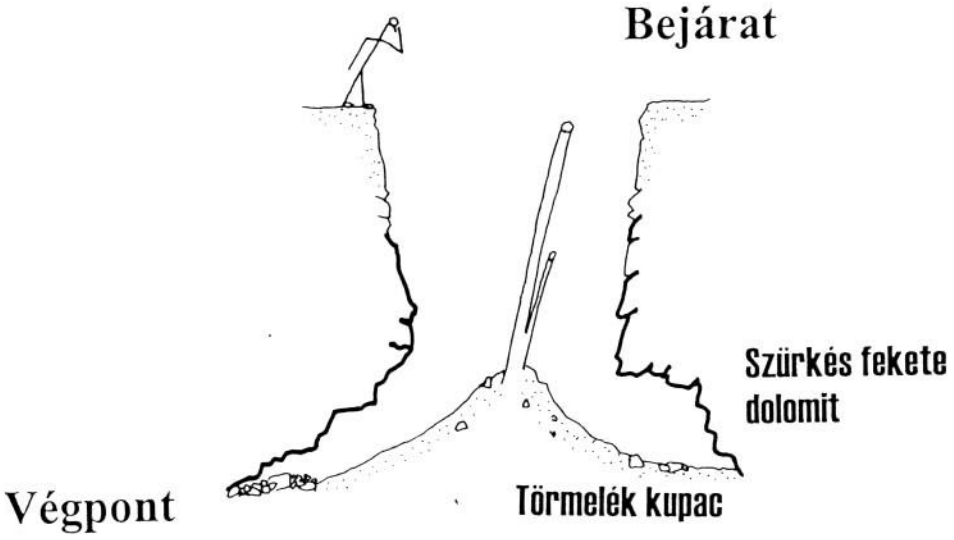

hosszmetszet

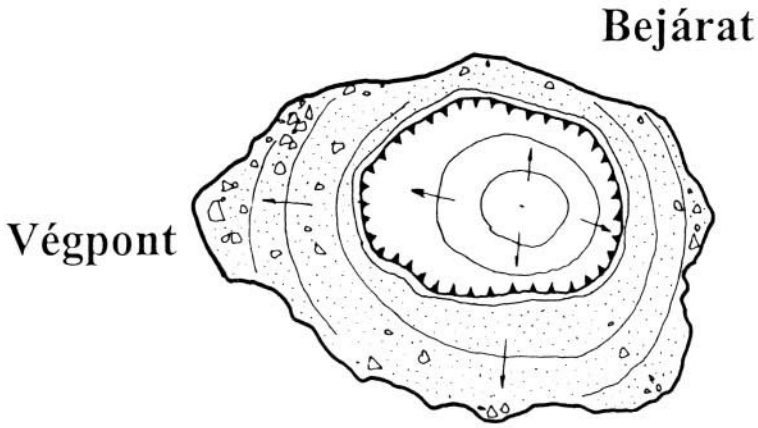

alaprajz

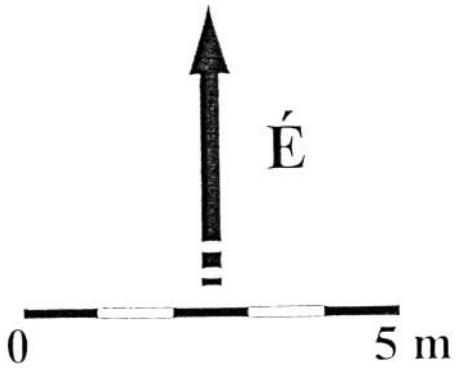

Készült: BEAC-MAFC.
2001. VI. (Nyerges A.)

Az Alsó-hegyi zsombolyok kutatása

A **Fazekas-zsomboly** bejáratától É-ra egy impozáns beszakadást találtunk, ami eddig semmilyen térképen nem szerepelt. **Köcsög-zsomboly** névre kereszteltük, amely jellegében az **Útmenti-zsombolyt** idézi. Feltáró kutatása mindenképpen kívánatos lenne.

Köcsög-zsomboly (5452/92)

A természetes bejáratú zsomboly az *Alsó-hegy*en nyílik a *Vecsembükk* csúcsától 70°-ra 1610 m-re, töbör K-i oldalában.

Megközelítés: A Fazekas-zsombolytól észak felé haladva 50-60 m-re a töbör sziklás felső részén található. Bár nagy a bejárati szádája, de csak viszonylag közelről (20 m) látható meg.

5 m mély, 8x4 m-es szélességű beszakadás. A beszakadás közepén egy nagy függőlegesen álló kőtömb osztja ketté az objektumot. DNy-i végében található a legmélyebb pontja. Aljzatát földes kőtörmelék alkotja. Feltáró kutatása valószínűleg eredményes lehet.

Körte-zsombolyban talált csontleletekről (I vizsgálat):

-20 m-es szintről
Sus scrofa (vaddisznó): koponya.
Cervus elaphus (gímszarvas): koponya.
Apodemus aff. agrarius (pirókegér): fogak. Az biztos, hogy valamilyen Apodemus fajról van szó, a fogak koronaelemei a pirókegéréhez állnak közelebb, de nem lehet kizárni azt sem, hogy erdei egér (Apodemus sylvaticus) fogai.
A gyűjtést végezte: Nyerges Miklós
Időpont: 1999. IV.

Az összes anyagról elmondható, hogy nincs egyetlen olyan faj sem, amiből jégkorszakra (pleisztocén) lehetne következtetni, a maradványok minden bizonnyal **holocén** korúak, a háziállatok esetében valószínűleg maximum pár száz évesek, a Körte-zsomboly anyagából nem lehet szűkebb korra következtetni.

Budapest 1999. XII. 10.
Magyar Nemzeti Múzeum
Őslénytár

Gasparik Mihály

A Körte-zsombolyból 2001-ben előkerült állatmaradványok listája (II vizsgálat)

Gastropoda indet.: csiga héjak és héjtöredékek; 30-40 db
Anura indet.: béka csontok, csonttöredékek; tömeges
Ophidia indet.: kígyó vagy sikló; 4 állkapocs töredék, 10 borda
Passeriformes indet.: minimum 2 énekesmadár faj, egy kisebb és egy nagyobb termetű; 2 carpometacarpus, 2 coracoideum
Erinaceus sp. indet. (sün): 1 felső állkapocs töredék
Talpa europaea (közönséges vakond): 1 medencecsont, 1 lapockacsont, 2 orsócsont, 1 alsó állkapocs, 2 különálló fog, 1 felkarcsont
Sorex cf. araneus (erdei cickány): 17 alsó állkapocs (egész és töredékes példányok), 1 koponya, 4 felső állkapocs töredék, 5 felkarcsont, 3 combcsont
Sorex cf. minutus (törpe cickány): 3 alsó állkapocs, 1 combcsont, 1 felkarcsont
Chiroptera indet.: valamilyen denevér: 2 alsó állkapocs (1 egész, 1 töredék), 1 felső állkapocs töredék, 1 combcsont töredék, 2 felkarcsont (1 egész, 1 töredék), 2 singcsont (1 egész, 1 töredék)
Glis glis (nagy pele): 1 felső állkapocs töredék, 1 őrlőfog
Apodemus cf. sylvaticus (közönséges erdeiegér): 2 felső elülső őrlőfog, 5 alsó elülső őrlőfog, 3 alsó állkapocs elülső őrlőfoggal, 2 felső állkapocs töredék, 7 alsó állkapocs fogak nélkül
Arvicola terrestris (vízipocok): 1 alsó állkapocs
Myodes glareolus (erdei pocok): 43 alsó elülső őrlőfog, illetve alsó állkapocs elülső őrlőfoggal
Pitymys subterraneus (földi pocok): 8 alsó elülső őrlőfog, illetve alsó állkapocs elülső őrlőfoggal
Microtus arvalis (mezei pocok): 1 alsó elülső őrlőfog
Meles meles (borz): 3 felkarcsont, 1 combcsont, 1 orsócsont, 1 singcsont
Equus sp. indet. (valamilyen ló): 1 felkarcsont töredék
Sus sp. indet. (vaddisznó vagy házisertés): 1 lapockacsont töredék, 1 sípcsont, 1 felkarcsont; mindhárom maradvány fiatal (juvenilis) egyedtől származik
Capreolus capreolus (őz): 3 combcsont
Cervus aff. elaphus (gímszarvas): 2 kézközépcsont, 1 lábközépcsont töredék, 1 orsócsont, 1 nyakcsigolya; Nagy termetű, maral szarvas (*Cervus canadensis sibiricus* nagyságú) forma.

A maradványok koráról nem lehet közelebbit megállapítani a faunalista alapján. Az biztos, hogy jelenkori (holocén) faunáról van szó, mivel egyetlen jégkorszaki faj sem található az anyagban. A kisemlősök között nincs jégkorszaki maradványfaj, ami azt sejteti, hogy a holocénnek valamelyik fiatal (bronzkornál fiatalabb) szakaszából származnak a maradványok. Ennek ellentmondani látszanak a feltűnően nagy méretű gímszarvas csontok, melyek a maral szarvas mérettartományába esnek. VÖRÖS (1987) szerint ez a forma a neolitikumra (Kőrösi faunaszakasz: Krisztus előtt 6000-3000 évvel) volt jellemző. Az is előfordulhat azonban, hogy egy különlegesen nagy (ún. plusz variáns) gímszarvastól származnak a csontok. Megjegyzem az őzcsontok is kissé nagyobb méretűek a maiaknál.

A fauna összetétele egyértelműen erdei környezetet jelez. Ez igaz a nagyemlősökre is (itt a ló kivétel), de még inkább a kisgerinces faunára. Az erdei pocok uralkodó számban van jelen, mellette nagy számú erdei cickány és erdei egér maradvány is található. A földi

pocok maradványok viszonylag nagy számú jelenléte enyhe, a maival nagyjából megegyező klímát sejtet.

A maradványok között embercsontok is voltak: 1 singcsont és 1 medence csont töredék. Ezek pontosabb meghatározása későbbre várható. A Magyar Természettudományi Múzeum Embertani Tárába fogom eljuttatni az anyagot vizsgálatra.

hivatkozott irodalom:

VÖRÖS, I. (1987): Large mammalian faunal changes during the Late Upper Pleistocene and Early Holocene times in the Carpathian Basin.- In: PÉCSI, M. (Editor): *Pleistocene environment in Hungary*.- Geographical Research Institute, Budapest

Budapest, 2002. február 26.
Muzeológus
MTM, Őslénytár

Gasparik Mihály

Körte-zsomboly (5452)

V/25, V/5.

Az *Alsó-hegy* fennsíkján, a *Vecsembükk* csúcsától DDNy-ra 200 m-re található, kis hegyorron.

Megközelítése: A sárga jelzésen haladva a *Búbánat-zsomboly* felé, mielőtt azt elérnénk, a figyelmesebb szemlélő bal oldalt az út mellett a térszín enyhe megrogyását és az azt körülvevő kőhalmokat veheti észre, amelyhez közelebb kerülve kibontakozik a zsomboly tekintélyes méretű bejárati szádája.

-20 m mély, 25 m hosszú. Legnagyobb horizontális kiterjedése 5 m. Középső-triász wettersteini mészkőben alakult ki.

Bejárásához 20 m kötél, 1 nittfül és egy karabiner szükséges.

A kötelet egy fához kikötve a célszerűen a zsomboly keskenyebbik É-i oldalán érdemes. Ahol a falak közelsége még a traverzálást is megengedi, egy darabig. A barlangba befelé nézve a jobboldali falon két méterrel lejjebb azonban célszerű felhasználni az ott lévő nittet az ereszkedés folytatásához. -5 méter mélységben az átellenes K-i falon egy rövid, vízszintes hasadékba bújhatunk be, melyben néhány kisebb cseppkőképződmény látható, igaz csak lámpafénynél. A zsombolyt hajdani -6 méteres kis beszakadásából jó néhány kutató tábor bontakoztatta ki jelenlegi mélységéig. Az impozáns akna (átl. 2x4 m átmérőjű) falain ütött-kopott szenilis cseppköves képződmények vannak, alját agyag és kőzettörmelék borítja.

Bejárata előtt nagymennyiségű a barlangból kitermelt depó található, melyből nagy mennyiségű holocén csontlelet került elő (Homo Sapiens, Ursus Speleus, Jávor szarvas....). A barlang bontásában nagyrészt a MAFC kutatói vettek rész, számos vendégkutató közreműködésével.

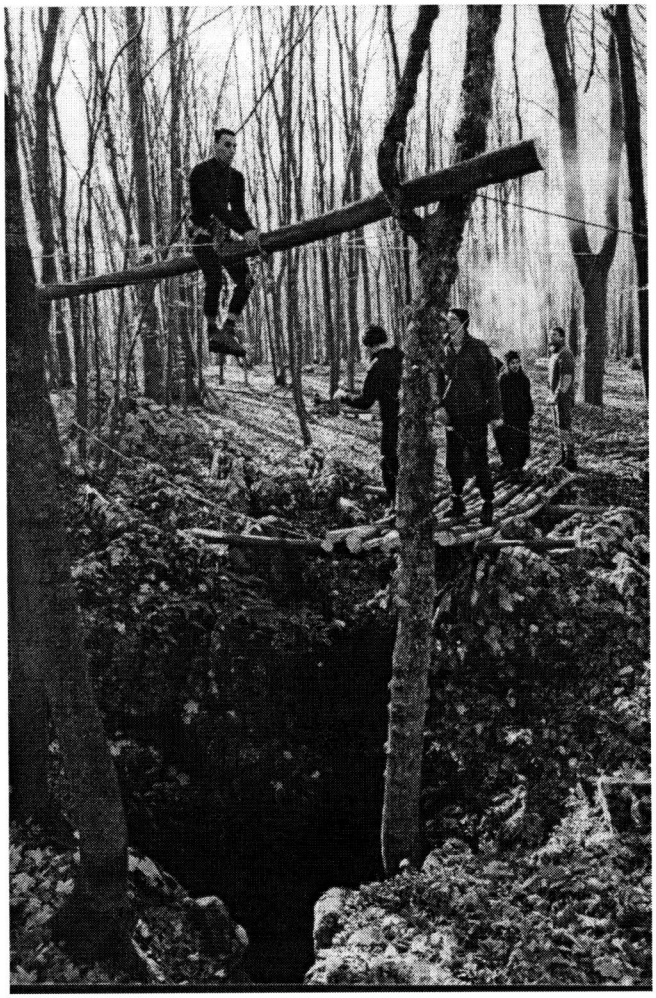

Bontási munkálatok a Körte-zsombolynál

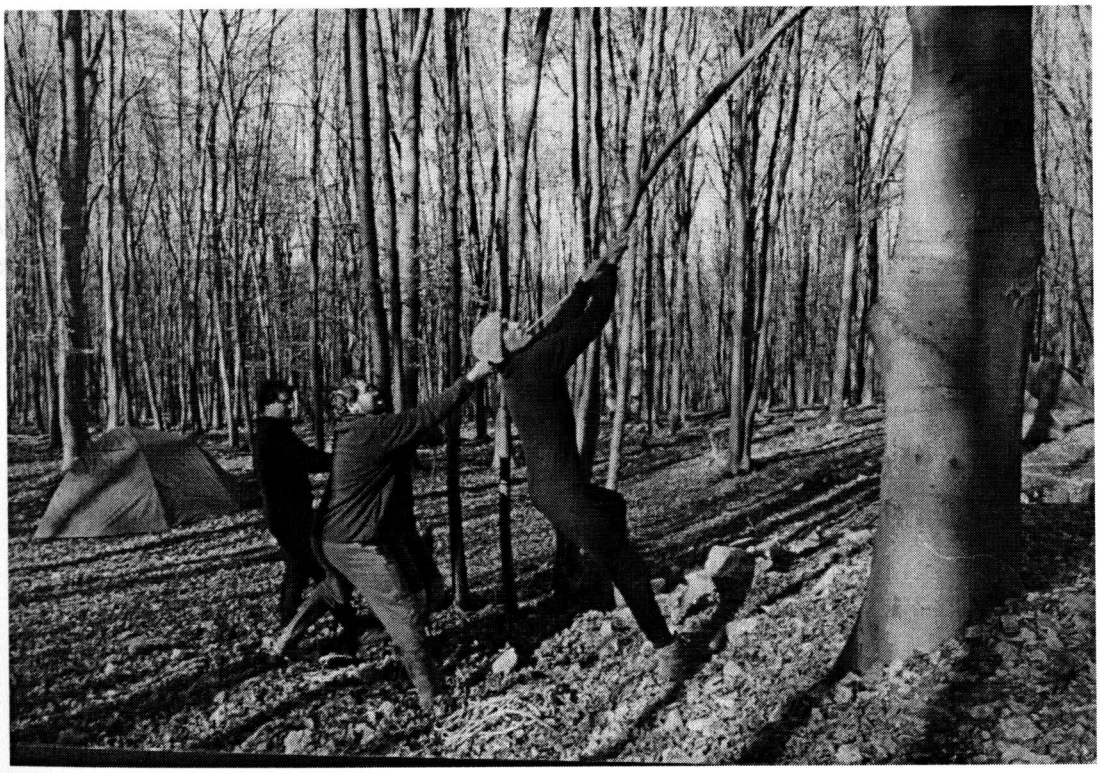

A MAFC kutatói 2001 évi húsvéti táborukat újra a **Körte-zsombolynál** rendezték meg és a három nap során további több köbméter törmeléket távolítottak el a zsomboly aljáról.

2001 október 20-23-án a négynapos hétvégét kihasználva a **MAFC-BEAC** zsombolykutatói újabb expedíciót szervezetek a **Körte-zsomboly** bontására. Ezúttal a már – már hagyományos kézi kitermelés helyett teljes technikai felszereléssel csörlős – állványos műszakra készültek, s miután minden a helyére került és elindult a termelés, sajnos a BEAC-tól kölcsönkapott aggregátor felmondta a szolgálatot. A hirtelen támadt sok szabadidő eltöltését terepbejárással és újabb kis barlangok felfedezésével töltötte a hoppon maradt brigád.
Nagy erőkkel felvonulva megkerestük a több, mint tíz évvel ezelőtt már egyszer megtalált, de azóta soha nem látott **Külkörte-barlangot** amely a **48/1**-s határkőtől D-re 400 méterre található. Jellegzetes, sziklák között megbújó kis bejárata borsókövekkel is díszített kis terembe vezet, amelyből egy hasadékon lebújva érhetjük el a barlang végpontját, amelyet laza omladék tölt ki. Ide sikerült is egy pajszert olyan mélyre ledobni, hogy épp nem lehet elérni. Ha másért nem akkor ezért érdemes kibontani.

48/1-es zsomboly (5452/63)

K-1, Külkörte-zsomboly

Az 1990-ben leírt zsomboly az *Alsó-hegy* fennsíkján, a *Vecsembükk* csúcsától KÉK-re kb. 1400 m-re található, a 48/1-es határkőtől DK-re 250 m-re.

A -6 m mély, 12 m hosszú. Középső-triász wettersteini mészkőben alakult ki.

Bejárata egy 2,5 m-es szálkőfal tövében nyílik, fél méter átmérőjű hasadékkal. 2 m meredek lemászás után egy hasadék-termecskébe jutunk, aminek mennyezetét az elferdülve összezáró hasadék és omladék képezi. A bejárat alányúló (töbör felé tartó) továbbvezető keskeny hasadékban azonban -2,5 m lemászás után omladékkal elzárt az aljzata. A kövek között 2-3 m-re lehet követ ledobni és enyhe huzat is érezhető volt (MAFC 1990). Falait szépen oldott formák és helyenként kisebb borsókövek díszítik. A teremben egy borz (?) koponya volt földön (2001 XI. 4.).

A **Körte-zsombolytól** É-ra fekvő töbörben a borzok által is gyakran látogatott részen némi bontás következtében tárult fel 2001 XI. 4-5-én a **Napközis-barlang** amely szép oldott formákat mutat, laza humuszos kitöltése bontásra csábít, akárcsak a többi közvetlen közelében nyíló barlang-indikáció.

Napközis-barlang (5452/)

Az *Alsó-hegy* fennsíkján, a *Vecsembükk* csúcsától DK-re 140 m-re nyílik.

Megközelítés: A Körte-zsombolytól ÉK-re lévő töbör északi oldalában számos (felső harmad) kisebb üreg látható a sziklák között. Ezek valószínűleg borz, vagy róka által használt üregek, esetleges összeköttetéssel. A legnagyobb méretű lefelé tartó ovális száda a bejárata.

-2,5 m mély, 5 m hosszú. Középső-triász wettersteini mészkőben alakult ki. 2001 XI. 4-5-én tárták fel a MAFC-BEAC kutatói. 1x1,5 m-es szépen oldott ovális bejárat függőlegesen tart lefelé 2 m-t, ahol szálkőtalp (réteglap) képezi az alját. A töbör felső oldala felé és azzal párhuzamosan minden irányba tovább tágul és üregesedik. Kitöltését földes humusz, gyökerek és kőtörmelék képezi. Feltételezhető, hogy oldalirányban összefügg a szomszédos kis üregekkel, amit az ott lakó állat (főbérlő) ásott ki.

A debreceni **Kristály Csoport** egyik legkarcsúbb szakembere sikeresen 20 m-el toldotta meg a **Bába-völgyi III. sz. víznyelőbarlang** 87 m-es hosszát, a végponti meanderben továbbkúszva az eddigi végponton. A rendkívül keskeny járat tovább folytatódik az Acskó-forrás irányába. (2000 december 9-10)

Az Alsó-hegy K-i végein Tornanádaska felett a fennsík egy régóta talonban lévő töbörgerincen kandikáló keskeny lyuk adta meg magát a MAFC-BEAC kutatóinak 2000 december 10-én. A véséssel kitágított bejárat alatt a 7 m mély szépen oldott hasadék alját apró, jól bontható kőtörmelék zárja le.
Újra talonba került, de immár, mint: **Borsodi-zsomboly**.

Borsodi-zsomboly (5452/91)

Csiga Biga-zsomboly

Az *Alsó-hegy* fennsíkján lévő *Vecsembükk* csúcstól 76,5°-ra, 3000 m-re nyílik, 475 m tszf. magasságban.

Megközelítés: *Tornanádaskáról* a Kastély mellett a Ny-i oldalán induló meredek ösvények valamelyikén kell felmenni a fennsíkra, ahol célszerű É- felé tartva a határsávot megközelíteni és ott a határtól (határkő ?) délre 200 m-re két töbör sziklás gerincén található keskeny nyílása. Bejárata csak viszonylag közelről vehető észre.

Bontott bejáratú, 6,75 m mély zsomboly. Középső-triász wettersteini mészkőben alakult ki.

A feltárás és első bejárás minden bizonnyal 2000 XII. 10-én történt, de a bejárat kibontásával már korábban is próbálkozott a MAFC kutató csapata, ám az akkor nem járt sikerrel. Addig a bejárati szűkület hasadéka alig 8-12 cm-es szélességű volt. Mindez előtt, pedig már mások is megtalálhatták a bejáratát, amire a sziklába karcolt *"CSIGA BIGA ZS"* /A BIGA szó csak nehezen kibetüzhető/ felirat utal.

A zsomboly egyetlen oldott hasadékból áll, mely lefelé enyhén tágul. Alját kőzettörmelék tölti ki. Közvetlenül a bejáratban egy fosszilis cseppkőlefolyás nyoma látható, ami az erőteljes felszíni letarolódásra utal. Feltételezhető, hogy egy ősi víznyelőbarlang roncsa tárul fel (azaz: zsomboly). A barlang eddig megismert felső szakasza mára már teljesen elveszítette vízgyűjtő területét, mivel két nagy töbör közti sziklás (erdei karrokkal tagolt) gerincen nyílik. A hasadék merőleges a két töbör mélypontjára.

A belső szakaszon jellemző az oldott falfelületű formakincs, amit foltokban feketés színezetű (fosszilis) cseppkőlefolyások fednek. E mellett kisebb felületeken apró borsó nagyságú képződmények figyelhetőek meg.

A zsomboly további feltáró kutatása lehetséges. Az akna alját kisebb kövekből álló kőzettörmelék alkotja. A bejárati szűkület kitágítása után a felszínre lehetne kitermelni az aljzati kitöltést, ami alatt a hasadék lefelé tovább folytatódik.

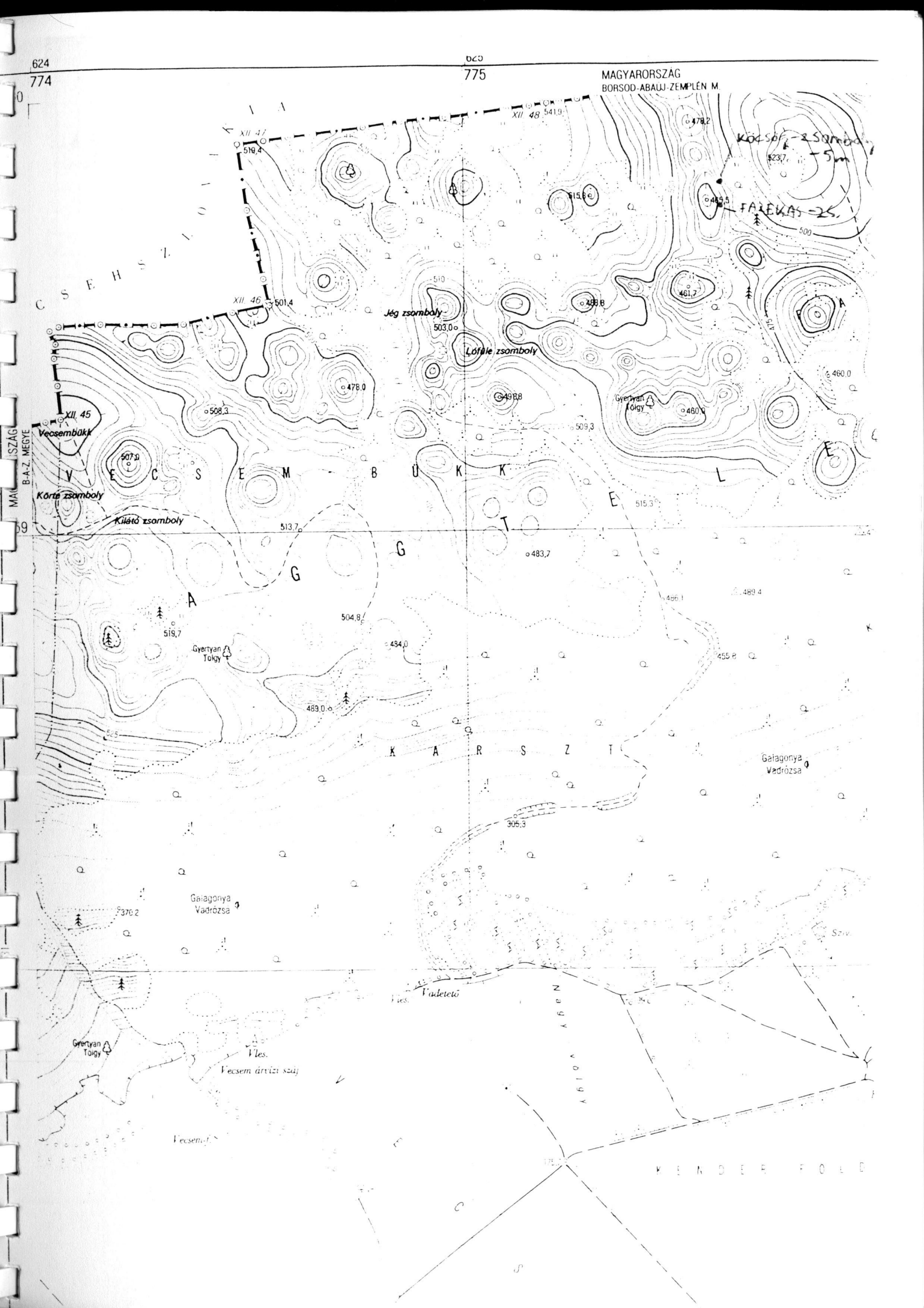

624
774
625
775
MAGYARORSZÁG
BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN M.
XII 47
519,4
XII 48
541,9
478,2
523,7
515,8
465,5
FAZEKAS-25.
500
XII 46
501,4
510
Jég zsomboly
503,0
Lófüle zsomboly
488,8
461,7
460,0
478,0
498,8
Gyertyan Tölgy
460,0
508,3
509,3
XII 45
Vecsembükk
507,0
Körte zsomboly
Kilátó zsomboly
513,7
515,3
483,7
486,1
489,4
504,8
519,7
Gyertyan Tölgy
484,0
455,8
489,0
525
K A R S Z T
Galagonya Vadrózsa
305,3
Galagonya Vadrózsa
370,2
Vadetető
Vles.
Gyertyan Tölgy
Vles.
Vecsem árvízi száj
Vecsem-f.
K E N D E R F Ö L D

Köcsög-zsomboly (5452/)
(Alsó-hegy)

2001. XI. 4.
Nyagos A.

A Farcelos-zs. többirem.
attól É-ra 50-60 m-re.

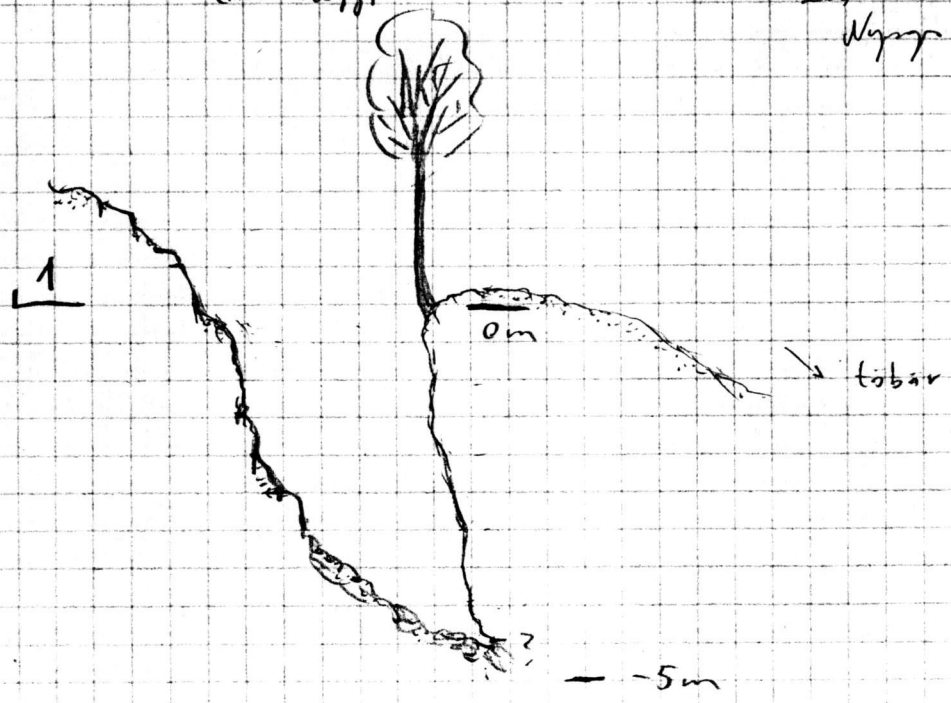

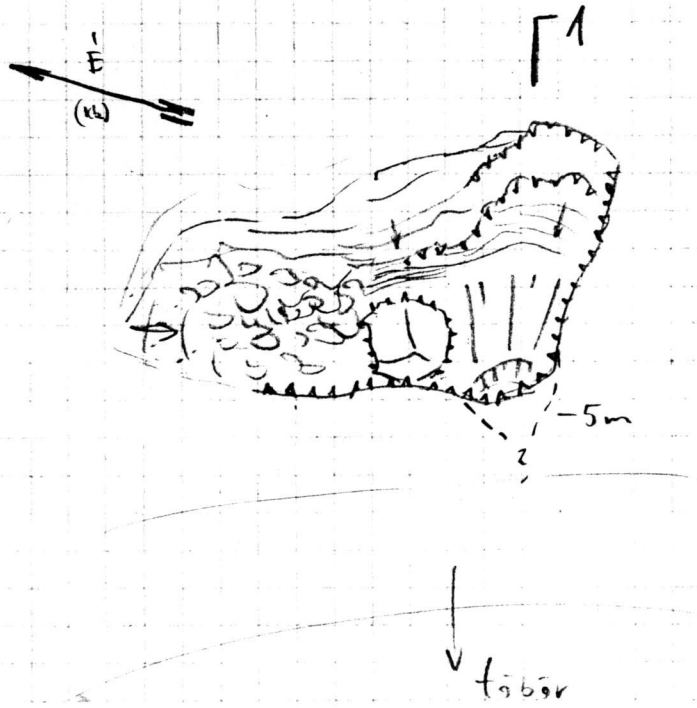

A Köcsög-zsomboly bejárata.

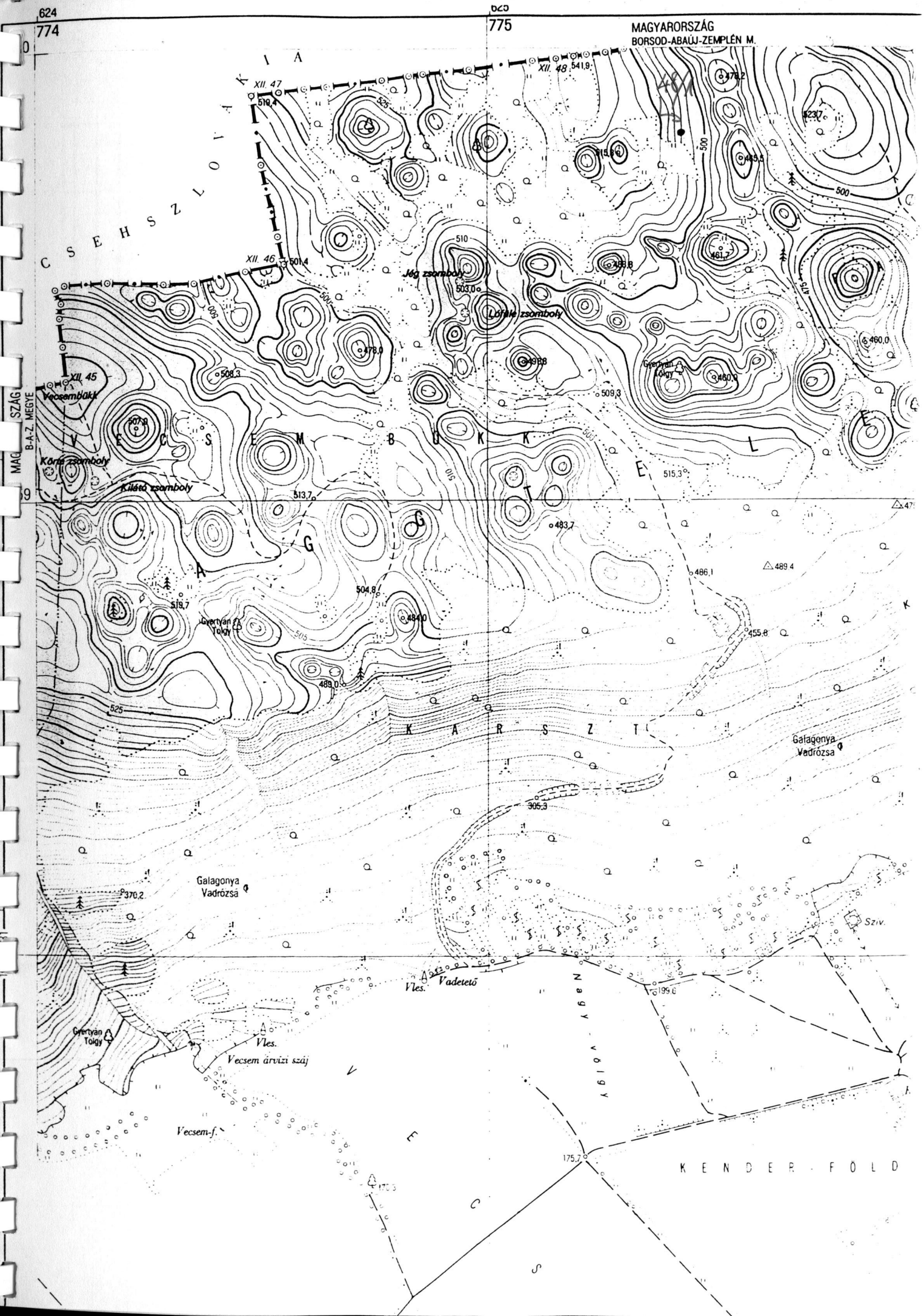

624
774
625
775
MAGYARORSZÁG
BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN M.
CSEHSZLOVÁKIA
XII. 47
XII. 48
XII. 46
XII. 45
Jég zsomboly
Lófüle zsomboly
Vecsembükk
Körte zsomboly
Kilátó zsomboly
Gyertyán Tolgy
Galagonya Vadrózsa
Vadetető
Vles.
Vecsem árvízi száj
Vecsem-f.
Nagy völgy
KENDER-FÖLD
MAGYARORSZÁG
B-A-Z. MEGYE

48/A-es-zsombolyg

Küllőrte – zsombolyg /5452/63 /

(Alsó-hegy)

2001. XI. 4.

Nyugs A.

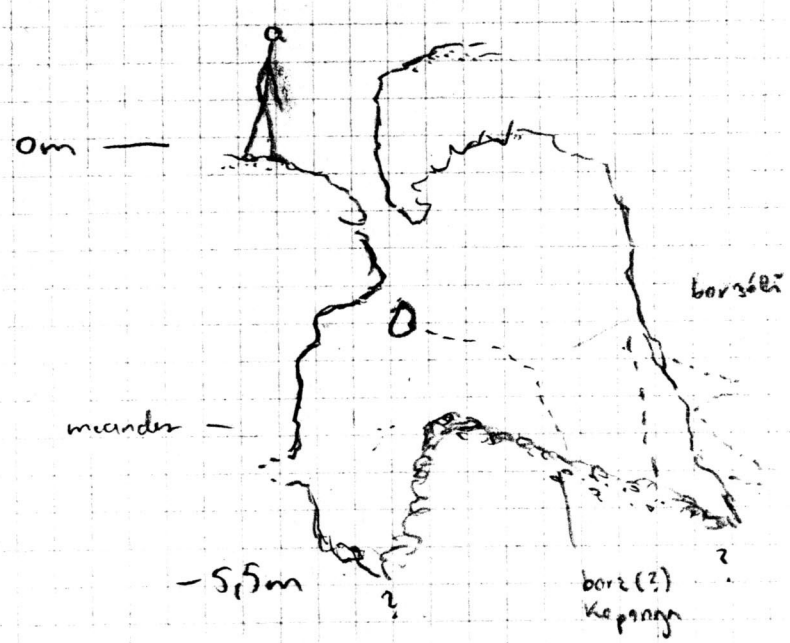

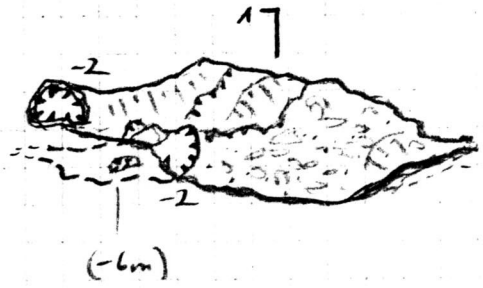

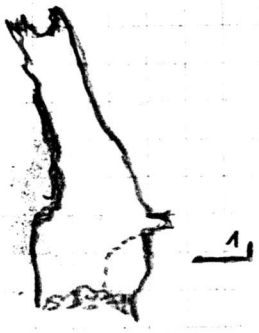

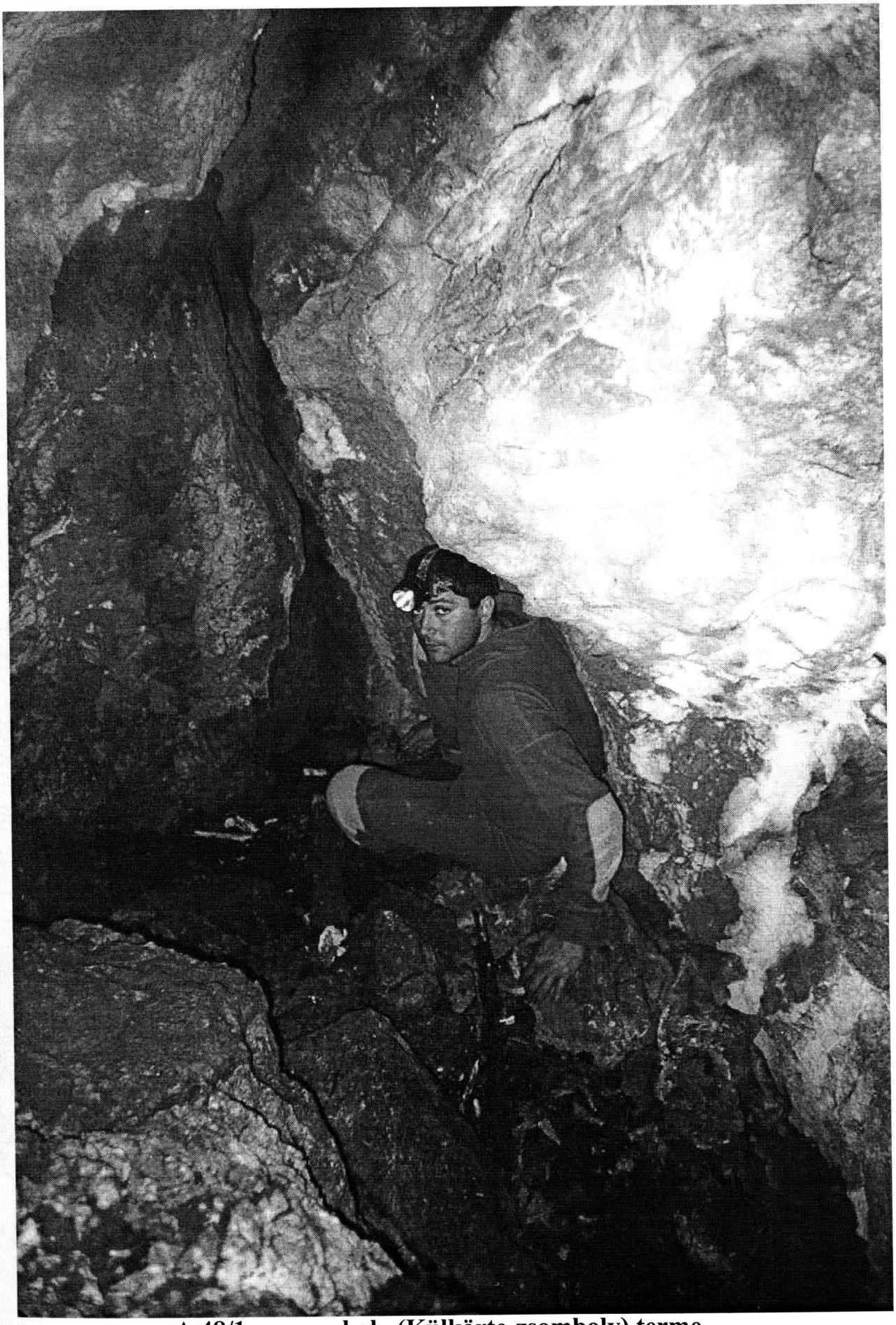

A 48/1-es-zsomboly (Külkörte-zsomboly) terme.

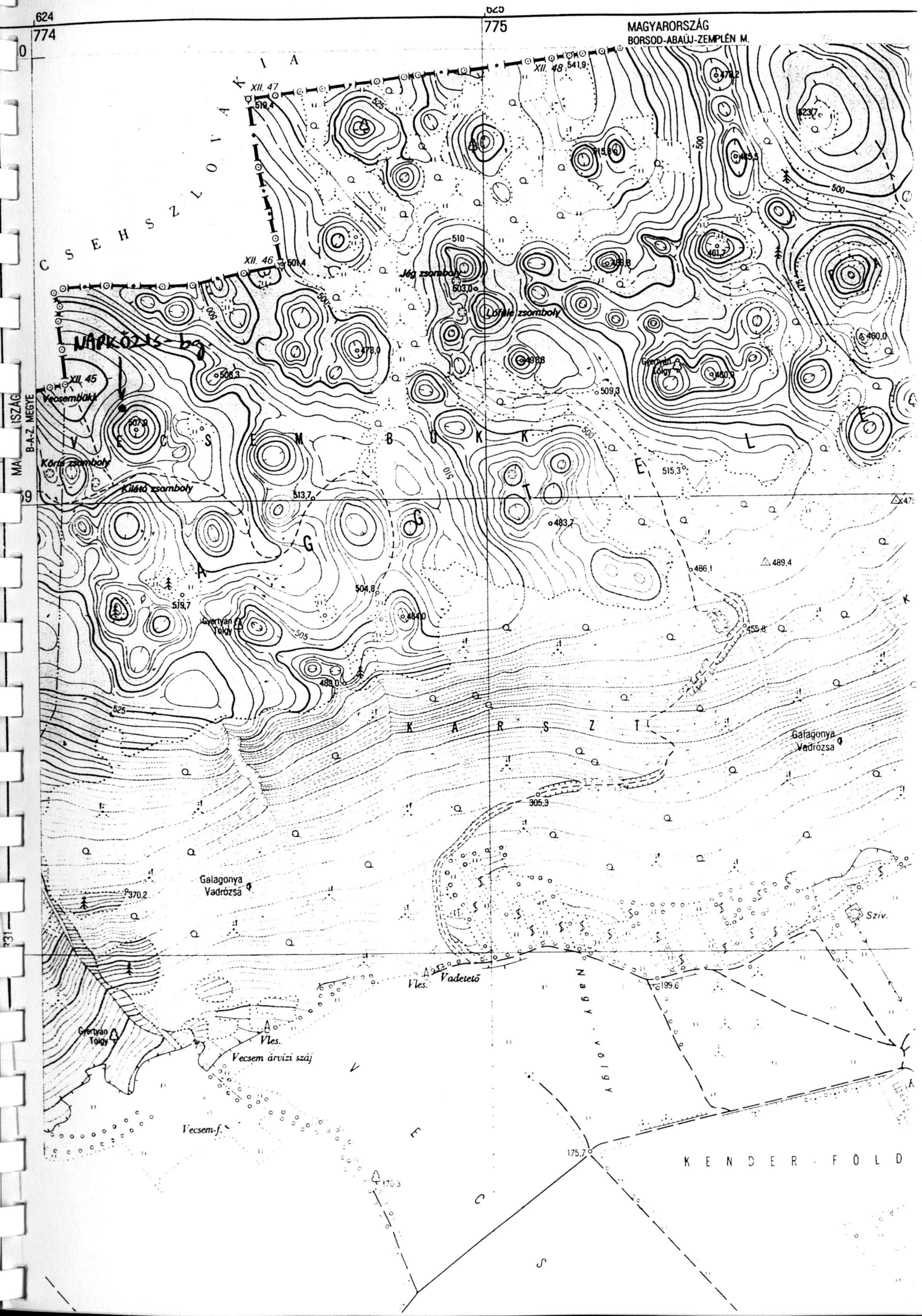

624
774
625
775
MAGYARORSZÁG
BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN M.
CSEHSZLOVÁKIA
XII. 47
XII. 48
XII. 46
XII. 45
NAPKÖZIS-bg.
Vecsembükk
Jég zsomboly
Lófüle zsomboly
Körte zsomboly
Kilátó zsomboly
Gyertyán Tolgy
Galagonya Vadrózsa
Sziv.
Vadetető
Vles.
Vecsem árvízi száj
Vecsem-f.
Nagy völgy
KENDER-FÖLD
VECSEMBÜKK
AGGTELEK
KARSZT
VECS
MAGYARORSZÁG
B-A-Z. MEGYE

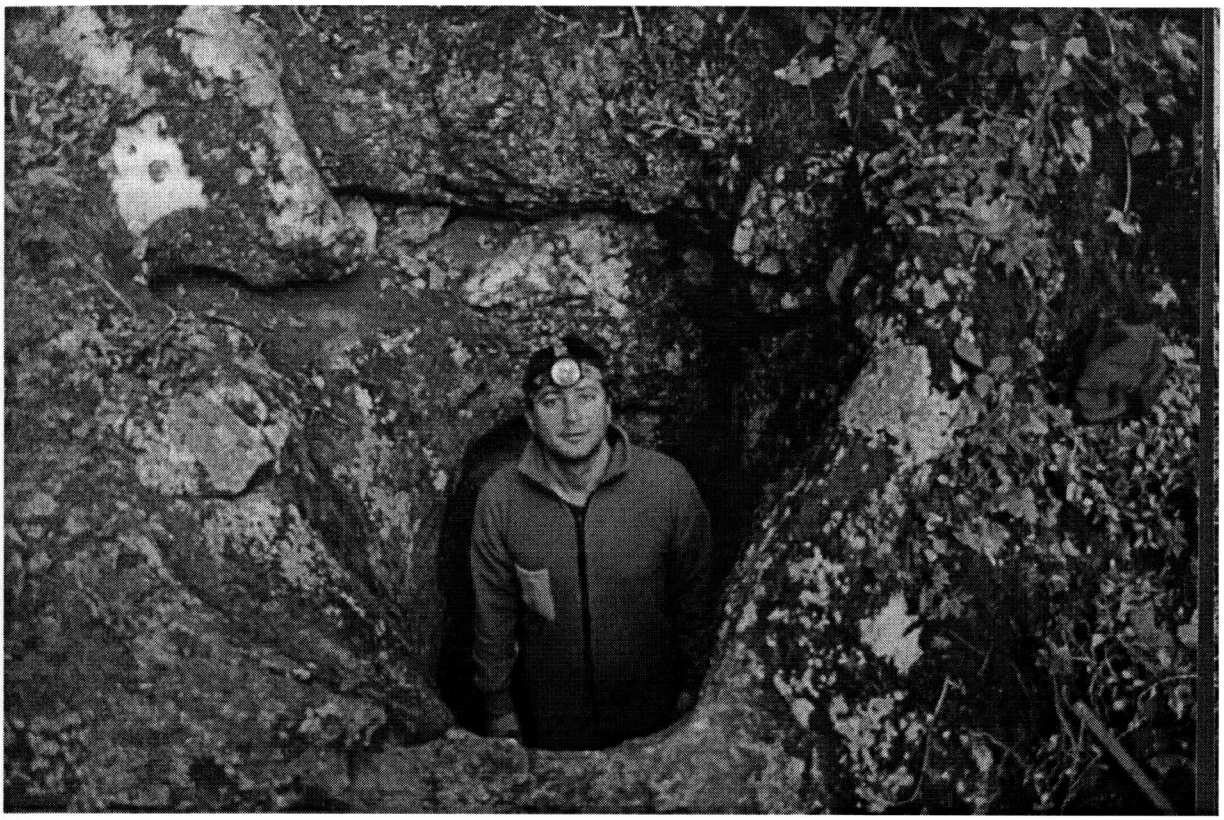

A Napközis-barlang bejárata.

Veesembükk csúcstól
DK-re 140 m-re

NAPKÖZIS – Barlang
(Alsó-hegy)

2001. XI. 5.
Nyíregy A.
(emelkedőtől
vázlat!)

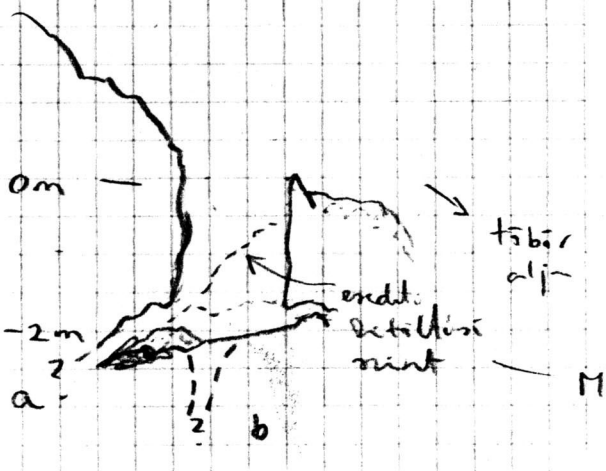

MAFC bontás 2001 XI
3-4.

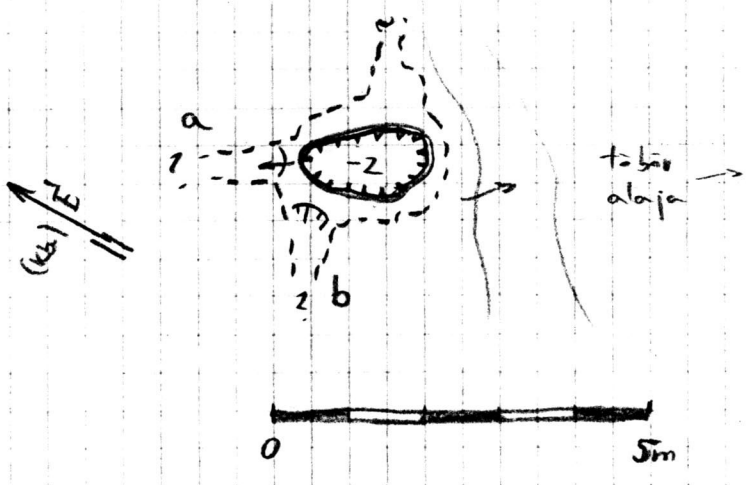

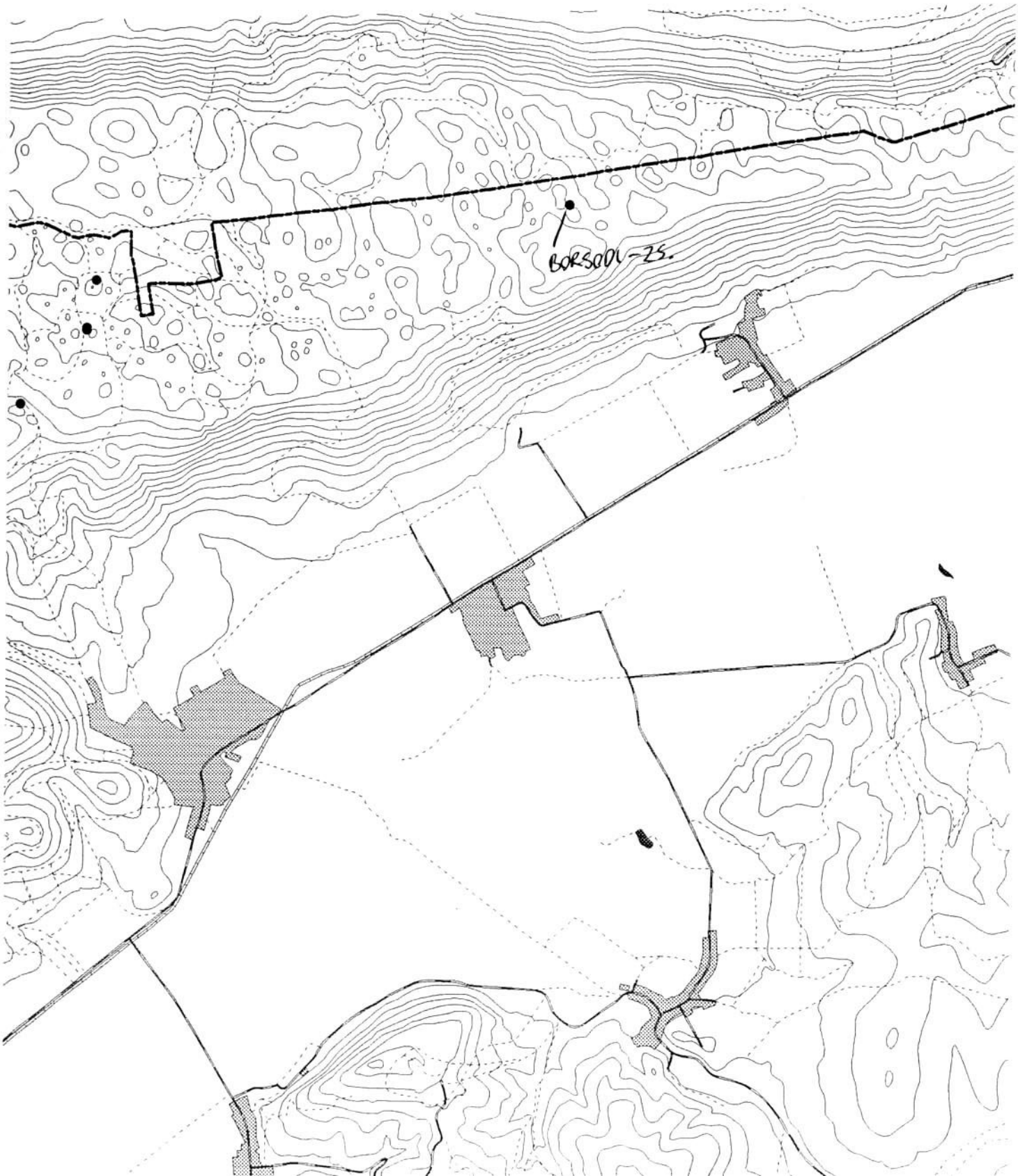
BORSOOV-25.

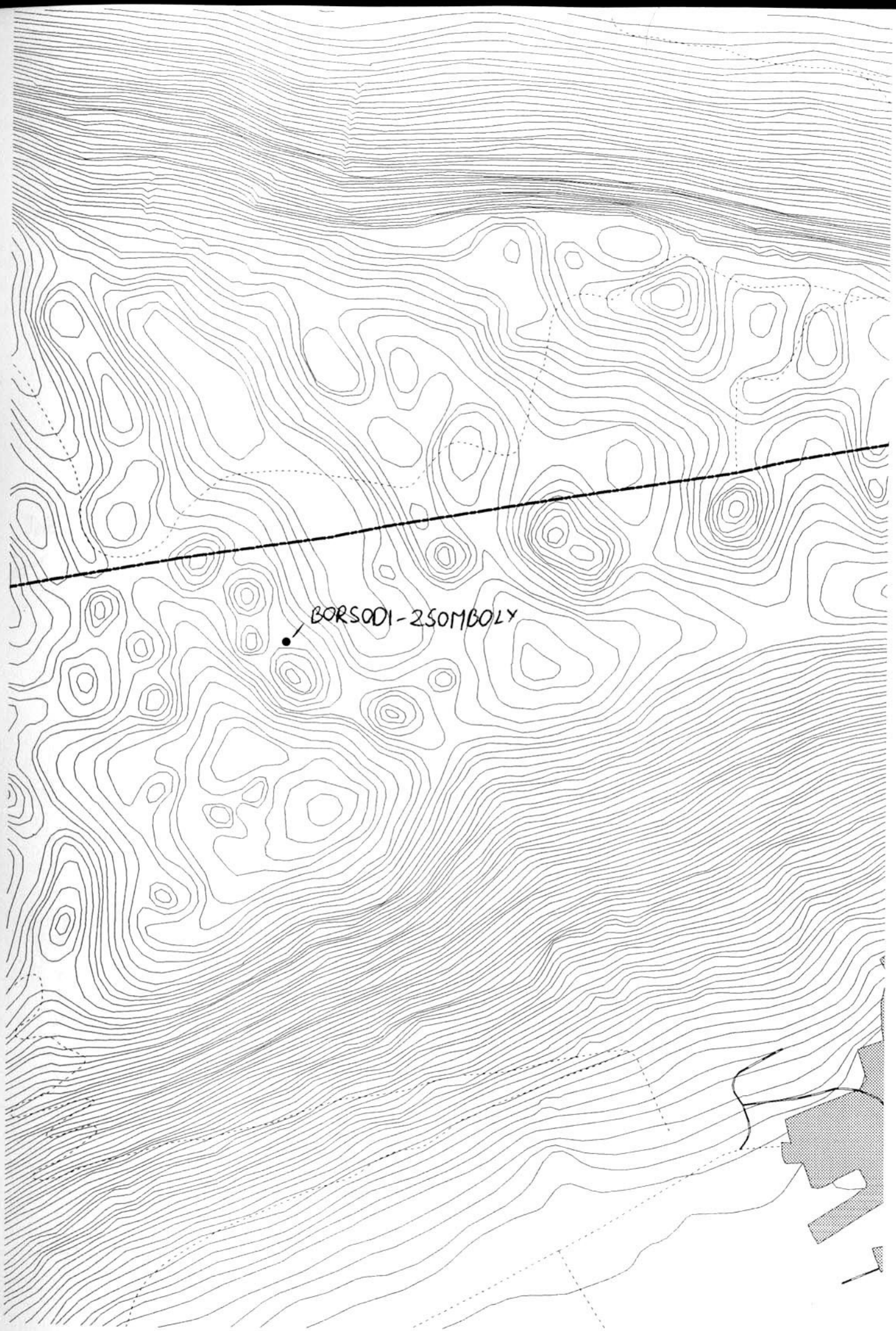
BORSODI-SOMBOLY

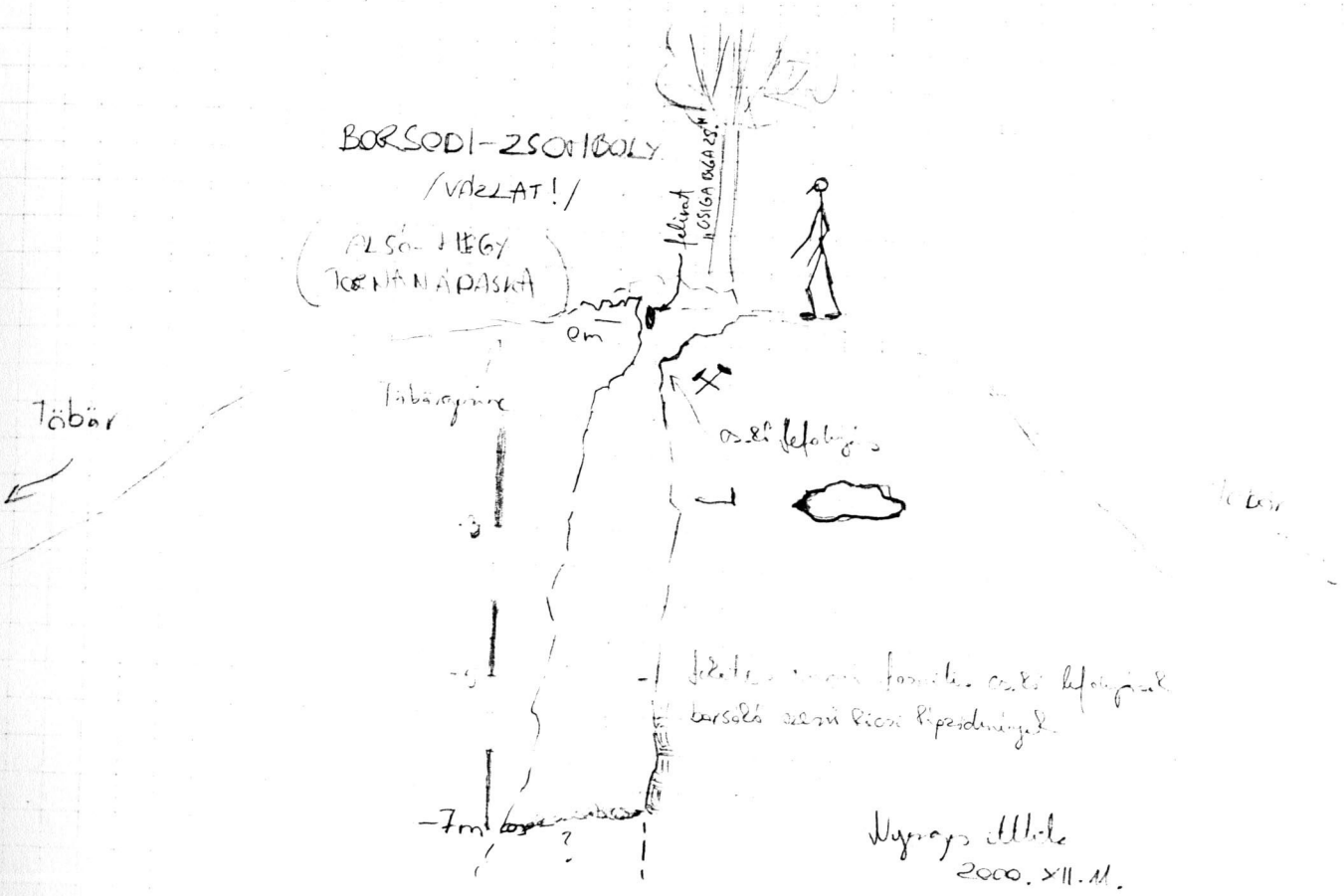

Bejárok koordinátái (GPS-koriegált./

X: 777 001,29
Y: 360 033,73
Z: 472,571 — Leolvasott → 476m

Ferenc-hegyi Hubert barlangok

Új Budai barlangok

Részt vettünk a Ferenc-hegyi Hubert (I-VI. sz.) barlangok feltárásában, melyet Adamkó Péter és Leél-Őssy Szabolcs vezetett.
Az elmúlt félévben (2001 I. félév) több új barlang került elő épület alapozás során a főváros budai területén (Tamara u-i bg. 20m/-10m; Szalamandra u-i bg. 15m/-13m.; Haránt u-i 2 db bg. 30m/-10m). Ezek mellett a legígéretesebbek éppen a 2001 szeptemberében (az első 2001 IX. 13-án) nyíltak meg a Ferenc-hegy K-i részén a Szemlő-hegyi- és a Ferenc-hegyi-barlang közötti területen (15425/19 hrsz. ingatlan alatt). A több százmilliós árú telek szerencsés tulajdonosa **hat új barlangot** tudhat a telke alatt. A nagy méretű oldott gömbfülkékben rengeteg az omladékos kitöltés, de a jobb megtartású részek gazdagon borítottak borsókővel. A feltárás az építkezés megkezdése óta folytatódott kb. 2-3 hónapon át.
Október közepére már **hat barlangot** számlált a Ferenc-hegyi építkezés alapgödre, aminek minden 4 m-nél mélyebbre nyúló sarkában megnyílt egy-egy üreg. A járatok a Ferenc-hegyről már jól ismert sakktáblaszerű hasadékrendszer tektonikai vonalait kezdik kibontakoztatni.
A kutatások legtovább az 5-, és a 6-os üregekben folytak (2001 XII-ig).
A DINP és a KöM TvH BTO is vizsgálta az üregeket és kötelezte az építtetőt, hogy vezesse ki a felszínre a barlangok bejáratát a további feltárás érdekében. Ez az alapozás mellett körbevezetve már a télre részben meg is történt. Mindegyik barlang <u>további feltárása rendkívül ígéretes</u>, mivel azok Ferenc-hegyi-barlang szintjében, illetve kissé alatta húzódnak és az erős üregesedés (1 telken belül 6 bg.) és a földtani helyzet, valamint a hasonlatos morfológiai elemek egyértelműen komoly több kilométeres barlangrendszerre utalnak. Ezt az erősen üregesedett területet jellemzi, hogy szomszédos telkek csaknem mindegyikében ismerünk kisebb barlangokat (Ferenc Kettő-barlang, Ferenc-hegyi-gömbfülke).

<u>A feltárt barlangüregek (I-VI):</u>

1. sz. barlang
Az alapgödör DK-i sarkában nyílik. A legnagyobb méretű felszínközeli közel 4x6m-es gömbfülke, vezet át egy 2 m magas terembe, amiből DK felé meredeken lejtő szépen oldott kerekszelvényű, hévforráscsőszerű járat nyúlik le közel 11 m mélyre. Falait borsókövek díszítik. Aljzatát kőtörmelék és laza agyagkitöltés képezi.

2. sz. barlang
Az alapgödör DNy-i sarkának D-i falából nyílik. A felszín közelében egy 3x4m-es gömbfülkéből meredeken vezet DNy felé a kibontott kovás hasadékjárat. A végpont előtt függőlegesbe vált (-3m-es lemászás) és közel 10 m mélyre nyúlik le. Falait a felső részen oldott gömbfülke és hófehér borsókövek díszítik. Aljzatát kőtörmelék, kova és kemény agyagkitöltés képezi.

3. sz. barlang
Az alapgödör DNy-i sarkából nyílik. Egy hatalmas 4-5 m átmérőjű felszakadt gömbfülke omladékát megkerülve omladékos terembe torkollik, aminek ÉNy-i oldalában egy szépen oldott szálban álló gömbfülkébe lehet átbújni. Kb. 12 m hosszú és -3 m mély. Falait az

össze nem szakadt részeken borsókövek díszítik. Az omladékban erősen montmilches kőzetfelületek találhatóak. Aljzatát jelentős mennyiségű kőtörmelék és alatta laza agyagkitöltés képezi. Csak egyetlen műszakban foglalkoztuk vele, további kutatása ígéretes.

4. sz. barlang

Az alapgödör Ny-i falába nyúló 4 m hosszú felül kovás, alul agyagos hasadék. A hasadék Ny felé bezárul és egészen a K-i végéig 1,5-2 m mély, 30-50 cm szélességgel. A K-i végén -9 m mélységig lemélyítve egy kovás kőtörmelékes hasadék keresztezi (ÉNy felé nyúlva), melyből határozott igen bíztató huzat érezhető. Aljzatát agyagkitöltés képezi.

5. sz. barlang

Az alapgödör ÉNy-i sarkából nyílik. Egy széles (1,2-1,5 m) kovás hasadék (5/b) és egy összeszakadozott (3x5 m-es) omladékos alsó teremből áll (5/a), amiből határozott 4 m hosszú hasadék tart ÉNy-felé, falain borsókövekkel. A hasadékot 10 m mélységig bontották ki és lejjebb már egy kereszthasadék is belecsatlakozott. Alul agyaggal és kőzettörmelékkel van kitöltve. A kutatási szempontból kissé összetett zónában — a környéken egyedülállóan — intenzív a huzat érezhető (télen befelé áramló).

6. sz. barlang

Az alapgödör ÉNy-i sarkából nyílik az 5-östől K-re egy keskeny hasadékkal. A legszebben oldott gömbfülkékből áll, meredeken lefelé tartó laza morzsalékosan agyagos kitöltésű járattal (-11m). DNy-ra tartó része erősen megközelíti az 5-ös üreget, de alatta a mélybe tart. ÉNy felé erősen emelkedő szakasz csaknem eléri (alig 2-3 m-re lehet) a szomszédos telek régi kőfejtőjének oldalfalát.

Nyerges Attila

Kutatóexpedíció a Szelek-barlangjába

2001 február

A BEAC négy tagja – Eredics Ágnes, Németh Tamás, Rományi Orsolya és Tompa Károly - 2001 februárjában részt vett a kolozsvári barlangkutatók által évente szervezett kutatótáborban, amelynek célja a Szelek-barlangjának feltárása, és részletesebb feltérképezése.

Eredetileg Lengyel Janótól hallottuk, hogy a kolozsváriak szívesen látnak minket is az évente megszervezett Szelek-barlangja kutatótáboron. Pivótól (Tompa Károly) tudtuk meg, hogy a kutatótábor időpontja váratlanul megváltozott, ennek következtében Magyarországról csak a négy BEAC-os tud részt venni a táboron.

A helyszínre utazva a barlang környékén először egy árva lélekkel nem találkoztunk. Türelmesen várakoztunk, amikor egy teherautóról leszállt egy barlangászforma leányzó, aki ugyancsak a kutatótáborba igyekezett. Mint kiderült, ő Németországból jött, és annyival tud többet nálunk, hogy valami barlangász házat kell keresnie. Ez az információ elég volt ahhoz, hogy átmenjünk a közeli Magyar-barlanghoz, ahol valóban van egy kis kutatóház. Kiderült, hogy itt van a kutatótábor felszíni bázisa. Itt már egy elég népes nemzetközi barlangász csapat várakozott, és esti programként a Magyar-barlang egyik termében diavetítést tartottak (!) egy vetítővászonnak is alkalmas sík kőfalon. A vetítés a barlangban talált régészeti leletekről szólt. Maguk a képek nekünk – nem lévén régészek – nem jelentettek túlságosan nagy élményt, de a lenyűgöző barlangi környezet felejthetetlenné tette ezt az estét.

Mint később kiderült, a kutatóházban alvó vendégek javarészt régészek voltak, és a Magyar-barlang régészeti feltárásával foglalkoztak. Voltak még egyéb vendégek is, akik kisebb-nagyobb túrákra indultak a Szelek-barlangjába, de valójában nem vettek részt a kutatótábor munkájában. A valódi kutatócsoport a barlangban bivakolt, és közülük ketten jöttek ki elénk a késő esti órákban, hogy a terv szerint elkísérjenek minket a barlang második szintjének közepe táján levő homokos bivakba (Ha jól emlékszem, Sivatag a neve). Ezt a helyet az Isten is bivaknak teremtette. Száraz, viszonylag puha a talaj, a folyosó két oldalán kisebb párkányok – ágyak, van egy „konyha" is, ahol ezek a párkányok kb., vállmagasságban vannak. A vizet kb. 200 m távolságból kell hozni egy szép cseppkőmedencéből.

Az egyhetes tábor során a mi feladatunk az úgynevezett Fehér-folyosó felmérése volt. A barlangnak ez a része nem túl gyakran járt, ezért szinte érintetlenül szép, bár helyenként veszélyesen omladékos. Ami a térképezés módszerét illeti, hamar kiderült, hogy ilyen méretű barlangok felmérésénél nem törekedhetünk az otthon megszokott poligonszárankénti 4-5 cm-es pontosságra, mert akkor sohasem érne véget a munka. Itt az irányszöget és a lejtszöget végig suntóval mértük. A mérés pontosságát azzal fokoztuk, hogy a méréshez lehetőség szerint a járat közepén függőlegesen leszúrt pálcákat használtunk, amelyeknek felső végeit hoztuk egy egyenesbe a suntó „célzó" élével. Így elérhető, hogy akár az irányszög, akár a lejtszög leolvasásának hibája ne legyen egy foknál nagyobb. A függőíves lejtszögmérésnél megszoktuk, hogy kb. 30°-os lejtszögnél meredekebb mérés már túl nagy leolvasási hibát okoz. Itt ilyen határ nincs, de az irányszög mérése válik nehezebbé, ha a két pálca között túl nagy a szintkülönbség. Ennek ellenére

egyszer sem alkalmaztunk függőzést, ehhez mindenképpen egy a falon kijelölt fixpontra lett volna szükség. Még 45-50 fokos meredekségű poligonszárakat is mértünk függőzés nélkül.

A leszúrt pálcák pontos helyét nem jelöltük meg, ehelyett a mérési vesztett pont közelében a falon rögzítettünk egy-egy kis fém táblát a mérési pont számával. Kényelmesen járható járatokban 1 m hosszú pálcát használtunk, ha a járat elszűkült, akkor pálcát cseréltünk, 20 cm hosszú pálcával jutottunk túl a szűkületen. A valódi poligonvonal tulajdonképpen a járattalp szintjén haladt (pontosabban a leszúrt pálca alsó végeit kötötte össze), ezért engedhető meg a szűkületekben a pálcacsere. Egyetlen fontos szabály az, hogy kis pálcáról mindig kis pálcára, nagy pálcáról nagy pálcára kell mérni. Ezzel a módszerrel műszakonként 3-400 m poligont tudtunk lemérni, de mivel időnként 10 m hosszú poligonszárakat is mértünk, a mérés hibája (egy fok leolvasási hibát feltételezve) helyenként a 20 centimétert is megközelítette. Kolozsvári barátainkat láthatóan nem izgatta az ilyen mértékű pontatlanság, ők a saját felméréseiket hasonlították össze a régi felfedezők 30-40 évvel ezelőtti méréseivel, és a helyenként 10-15 m-es eltéréseket jelentéktelennek tekintették. Persze egy 20-25 km-es barlang esetében ez valóban jelentéktelennek tűnik ...

Németh Tamás

Michele Gortani téli expedíciók '2000-2001

A siker folytatódik a Michele Gortani barlangrendszerben

2000. február

A 2000. év februárjában ismét téli kutatóexpedíció járt az olaszországi **Michele Gortani** barlangrendszer 1994-óta magyarok által kutatott új részeiben. Ezúttal nyolcan indultunk, de az egyhetes földalatti táborban 12-re nőtt a résztvevők száma.

A közös és a saját felszerelés transzportálása a kutatási célponthoz közeli –500 m-en lévő bivakba kétnapos túravolt (hegyre fel, bg.-ba le, kürtőbe fel).

Kutatás összesen 4-4 akcióban, két zónában végeztünk:

1. Tenisz Stadion feletti zóna (1600 m tszfm. körül)

Ez a szakasz a legmagasabb része az új barlangjáratoknak, amit a felette lévő hegyoldaltól alig 150-200 m szintkülönbség választ el és ezért ott reális esély van egy új bejárat megtalálására.

A **Prézli** járat melletti oldalteremből kalandos kürtőbéli travezekkel értük el a később **Sport center** névre keresztelt aknákkal lyuggatott termet, ahonnan egy igen fejlett meandert (100 m) követve újabb mély akna felett traverzálva folytathattuk utunkat egy aktív kürtő aljáig. Először az aknarendszerbe ereszkedtünk le, ami négy tágas lépcsőzetes aknával (**Szív-akna**: 60, 55, 40, 25 m) visszacsatlakozott a bivak szintjéről már megismert **Damokles**-kürtőbe. Ezután a meander végében lévő kürtőt másztuk ki, ami lépcsőzetesen emelkedve +60 m-el feljebb egy omladékos zónába torkollik (-264 m-nél), de a kürtők még tovább mászhatóak, erre időhiányában nem került sor.

2. A 140-es aknán túli horizontális rendszer (1350 m tszfm. körül)

A jellemzően vizszintes folyosókat itt aknák és kürtők harántolják. A már tavaly bejárt több mint tíz akna közül sok rövid ereszkedés (10-30 m) után meanderezve elszűkült, csak néhány vezetett hosszabb összefüggő járatba, amelyek újabb nagy aknák után sajnos szintén járhatatlanná váltak. Feltételeztük, hogy a kürtők felett húzódhat egy emeleti járatszint is, ami talán további ismeretlen részekbe vezet.

Az **X-pont** után egy lépcsőzetesen emelkedő kürtőrendszerben 90 m-t lehetett felmászni (**Leó-kürtő**), ami keskeny elszűkülő meanderbe vezetet. Itt az egyik 35 m-es akna rácsatlakozott az alatta lévő 70-es akna tetejére, így az 105 m-esre nőtt. Az vízszintes járatban különböző helyeken kisebb bontásokkal heroikus küzdelmek árán összesen 150 m új részt ismertünk meg (**Rák**, **Enyém**ből az **enyémke:** amiben egy szűkület még ismeretlen -50 m-es /?/ aknát zár el). Az erős huzat miatt legizgalmasabb **Szeles-lyuk** gyors kimászásával elért terem mennyezetében nyíló óriási (min. +40 m) kürtő további kimászása megfelelő felszerelés hiánya miatt jövőre maradt.

A már-már elkeseredett szintes ági mászócsapat szerencsétlen szerencséje az utolsó napi bejutás volt **a 120-as utca** végén lévő 30 m-es kürtőből. Nekik a fogyatkozóban lévő karbid szabta meg a zömében vízszintes járatok bejárásának határait. A tágas folyosók rendszerét természetesen itt is több nagyméretű akna szakítja meg. Ennek a csak felületesen átvizsgált kb. 1 km-es járatrendszernek a megközelítése talán a legidőigényesebb (a bg. bejáratától is két nap): távolabb van, mint ahogy repülővel elérhető az 5. kontinens, ezért is lehetne **Ausztrália**.

A további kutatás érdekében valószínű, hogy már a sokadik előretolt bivakunkat is ki kell alakítanunk, vagy előbb találjuk meg a felszínről kiindulva az új bejáratot ?

***

A sikeres feltárások mellett a térképezés lélekölő óráival sikerült **1 km** járatot felmérni, amiből a 300 m-es **Grande Meandróba** visszacsatlakozó folyosó még a tavalyi elmaradás pótlása. Az újonnan megismert járatok felső zónáját (**Sport center**) a **Szív-akna** — **Damokles-kürtő** kivételével teljesen felmértük (300 + kb. 200 m). A 140-es aknán túli szakaszokban még mindig legalább 1,5 km felméretlen szakasz van, amit tovább hátráltatott idén a **Bulder-fal**nál lévő szifon lezárása, ezért a **Nagy-meander** (felmérve: 50 m) és a **Szabó József kuszoda** rejtélyes X-pontba hajló kanyarulatainak kiterjedése még mindig ismeretlen. A **Leó-kürtő** hossza 170 m-nek adódott. A **Rák** zónájában további keserves 80 m. A **120-as utcánál** bejárt kb. 1 km-es folyosórendszerből még csak az első 176 m-e került felmérésre.

A 2000. év februári négyakciós kutatótáborában **1,8 km** új járatrészt ismerhettünk meg, ezzel a Gortaniban már az általunk feltárt járatok hossza meghaladja a 9 km-t, amivel a barlangrendszer összhossza eléri a **22 km-t**. További reális esély van a környék néhány nagyobb barlangrendszerének összekötésére (*Foran del Muss, Vianello-Buse d'Ajar, Rotule Spezzate, Dobre Picka, Grotta sopra le Moelis és a Pünkösdi-bg.*), amivel Olaszország leghosszabb (>50 km) összefüggő barlangkomplexumává léphetne elő a „Füves domb barlangrendszere" (*Complesso del Col delle Erbe*).

Nyerges Attila & Börcsök Péter

Ezúton mondunk köszönetet mindenkinek, akik önzetlenül támogatták az expedíciót és hozzájárultak annak sikeréhez:

CGEB (a trieszti csoport) — a beszerelt kötelek, karabinerek….minden !
Pharmavit – Plusz tabletták
Tengerszem Sport Bolt – 200 m kötél
Guru Sport Bolt – hevederek, kötélgyűrűk, karbid
KöM TvH Barlangtani Osztály – térképező felszerelés
Varjassy György *(Csóka)* – RYOBI fúrógép
Bródy Andornak – HILTI lézeres távolságmérő
&
BEAC, MAFC, FTSK, Dualp, Papp Ferenc- és a Szabó József csoport

A 2000-es év februári expedíciójának résztvevői:
Börcsök Péter, Hlavács György *(Gyurma)*, Huber Kilián *(Kili)*, Kucsera Márton, Kunisch Péter *(Kagyó)*, Molnár Tamás *(Függő)*, Németh Zsolt *(Kutya)*, Nyerges Attila *(kis Moha)*, Szabó Lénárd *(Leó)*, Szilágyi Nóra, Török Ági, Zih József *(Gemenáta)*

Michelle Gortani cave system

New branch. 2000.

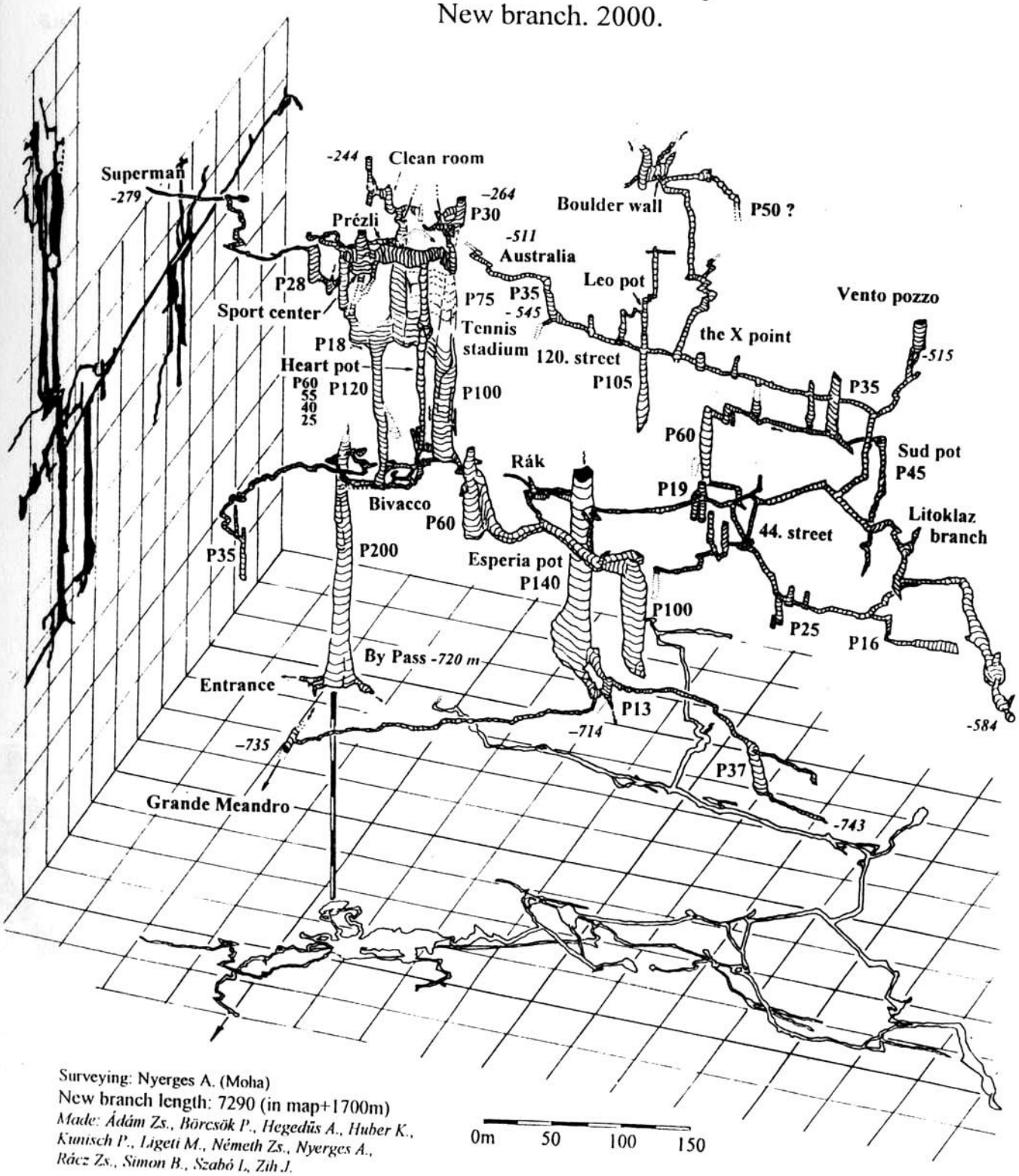

Surveying: Nyerges A. (Moha)

New branch length: 7290 (in map+1700m)

Made: Ádám Zs., Börcsök P., Hegedűs A., Huber K., Kunisch P., Ligeti M., Németh Zs., Nyerges A., Rácz Zs., Simon B., Szabó L., Zih J.

Michele Gortani cave system

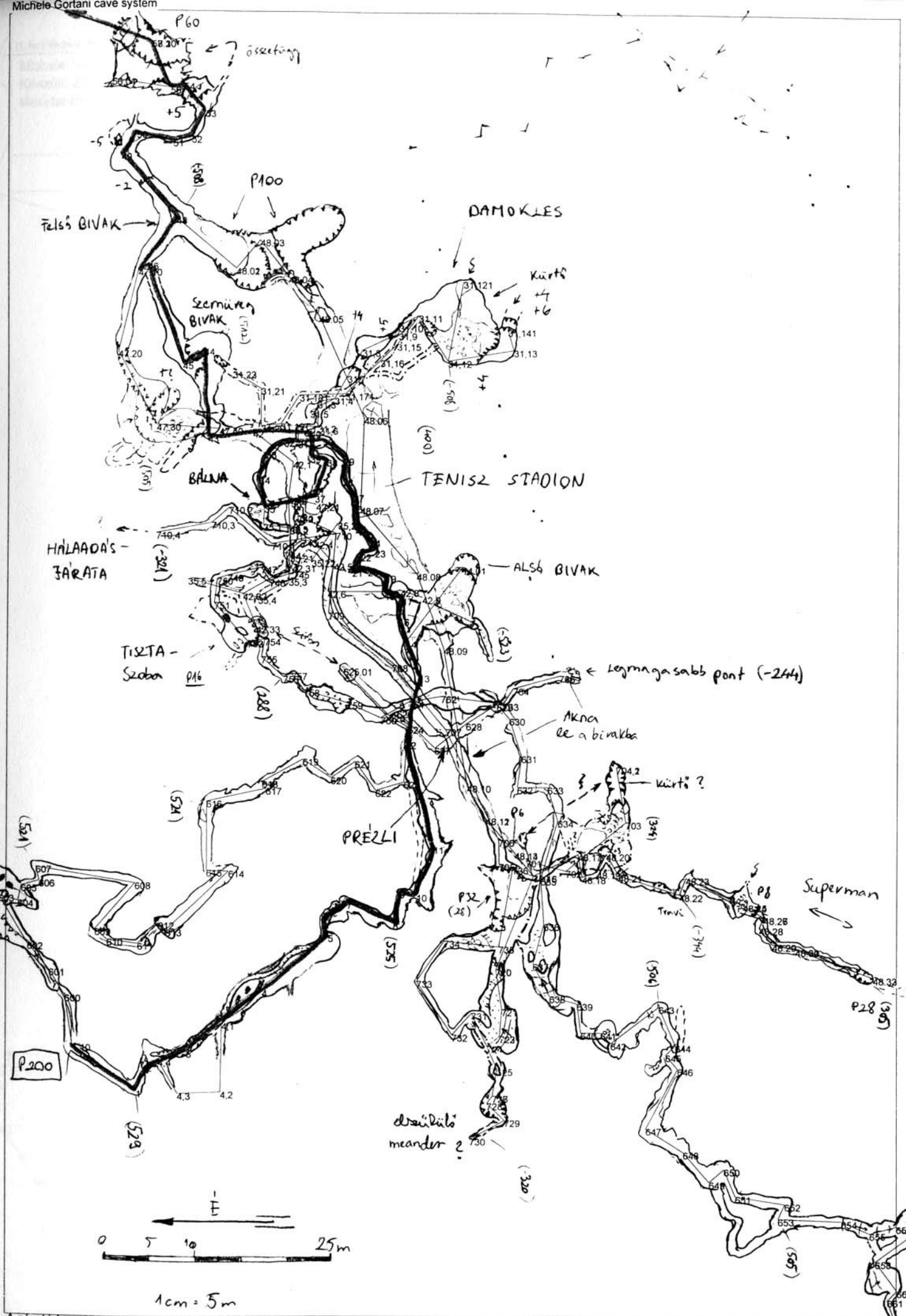

A nézet iránya 270°, a lejtésszöge 90°. Méretarány 1:500

(1. lap) Michele Gortani cave system II.

Michele Gortani cave system II.
Készült: 2000.02.15.
Méretarány= 1:500

20m

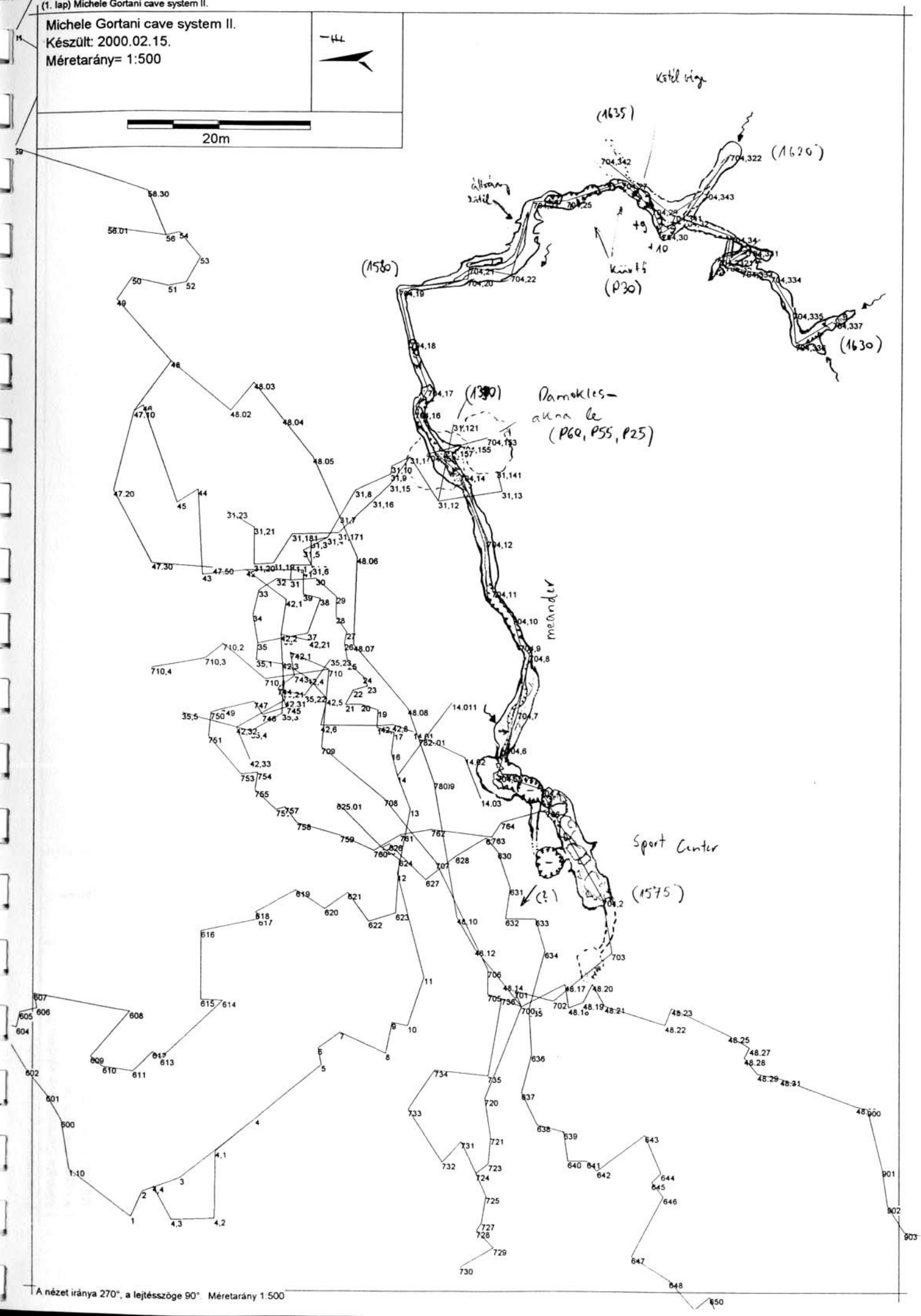

A nézet iránya 270°, a lejtésszöge 90°. Méretarány 1:500

Michele Gortani cave system II.
Készült: 2000.12.06.
Méretarány= 1:500

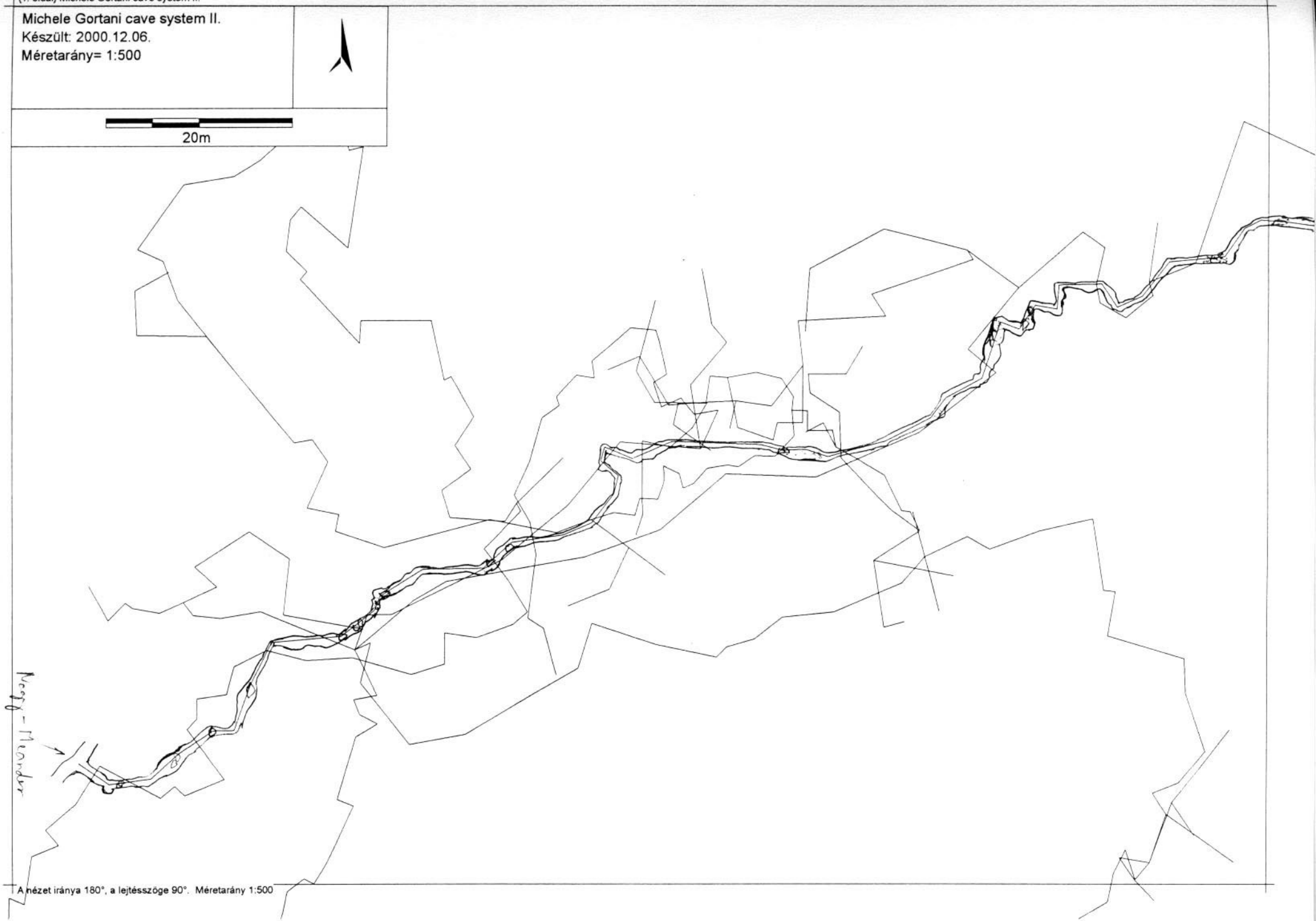

A nézet iránya 180°, a lejtésszöge 90°. Méretarány 1:500

— GORTANI —

2000. 11.

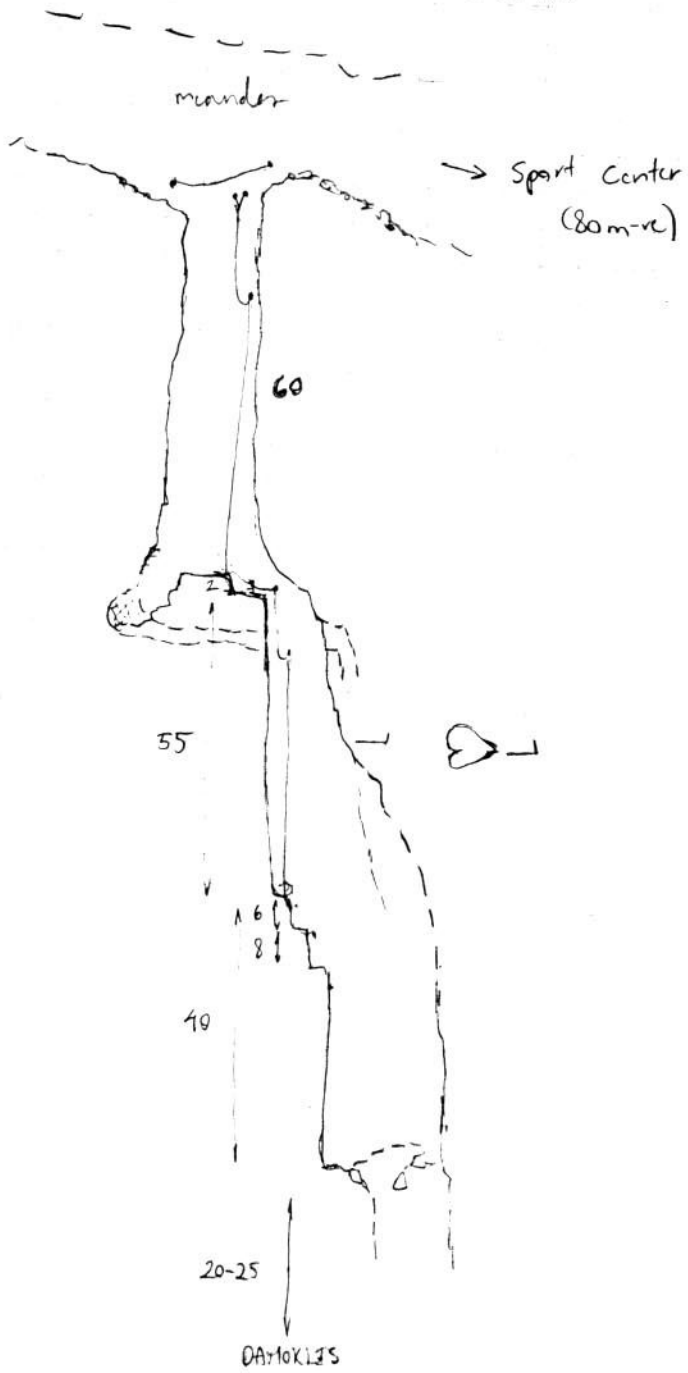

Michele Gortani cave system

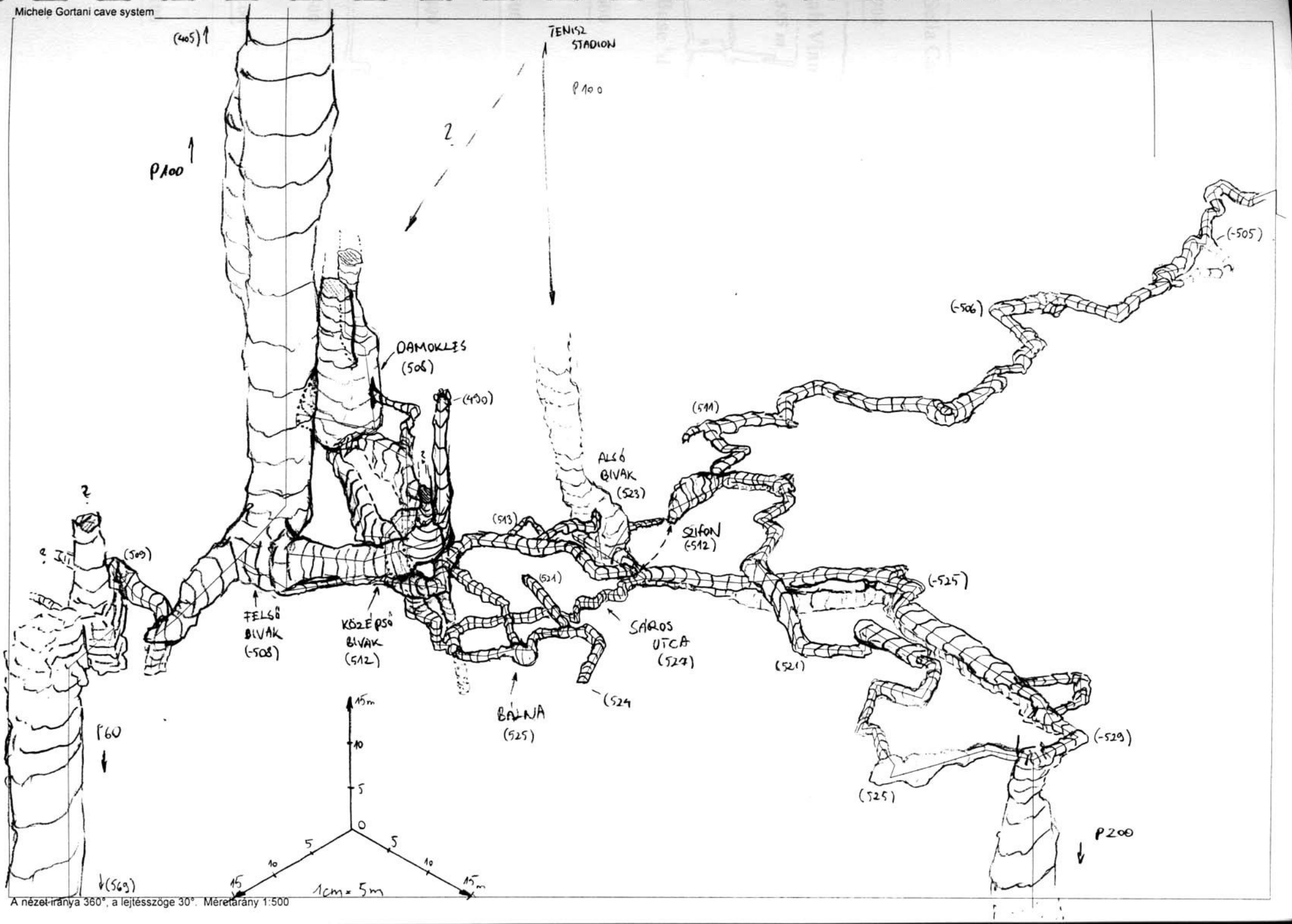

A nézet iránya 360°, a lejtésszöge 30°. Méretarány 1:500

A Canin barlangjai

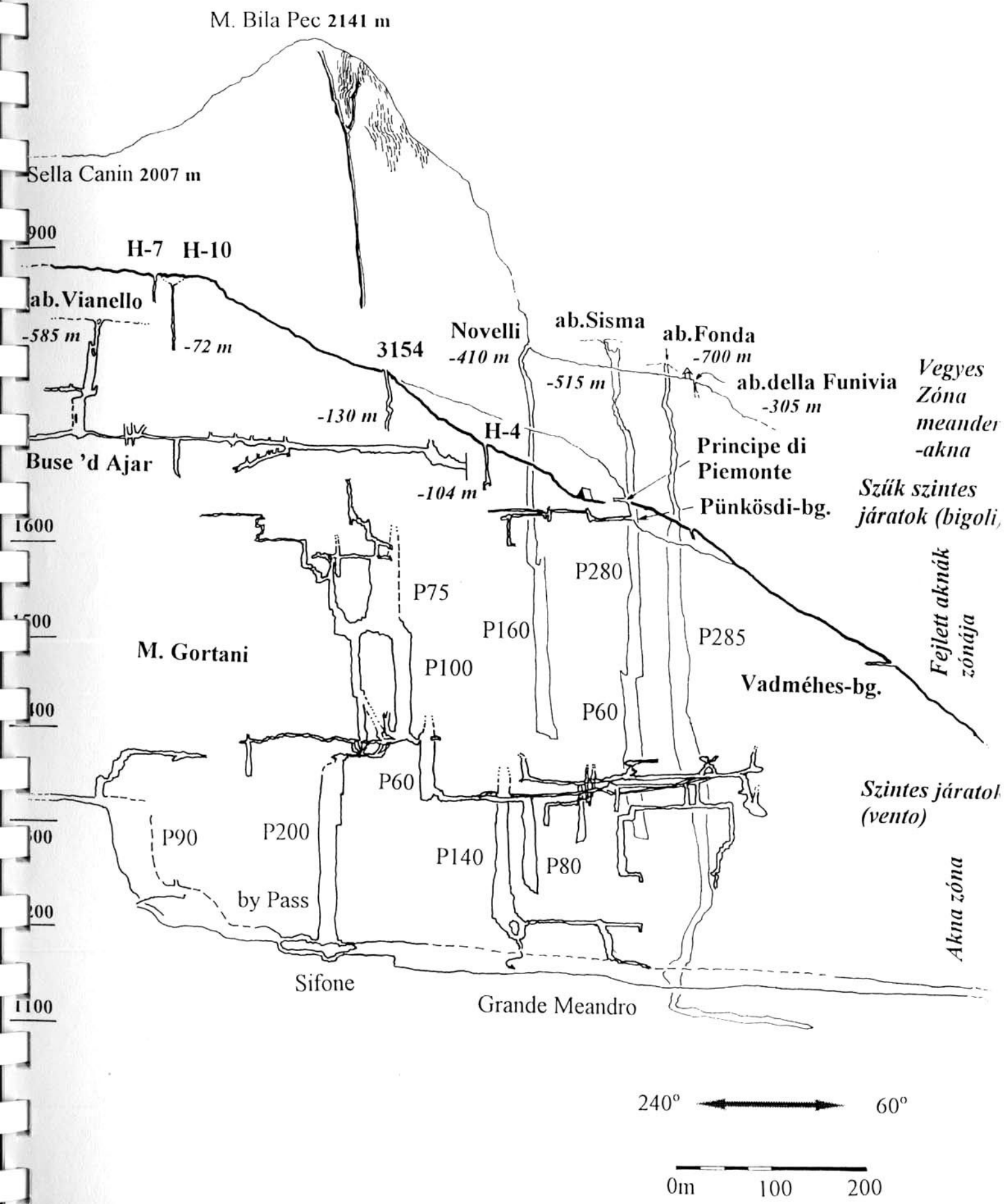

Michele Gortani 2000 februári expedíció élménybeszámolója

Föld alatti Ausztrália

avagy a hetedik téli feltáró expedíció a Canin-fennsík alatt

Helyszín: Olaszország ÉK-i csücske a Juliai Alpok Canin-fennsíkja 2000 m magasan. A -935 m mély Michelle Gortáni barlangrendszer. (a „Füves domb barlangrendszere" *Complesso del Col delle Erbe*)
Időpont: 2000 február 4-13.
Esélyek: A fennsík néhány nagyobb barlangrendszerének összekötésével (*Foran del Muss, Vianello-Buse d'Ajar, Rotule Spezzate, Dobre Picka, Grotta sopra le Moelis és a Pünkösdi-bg.*), Olaszország leghosszabb (>50 km) összefüggő barlangkomplexumának megismerése, aminek mélysége meghaladhatná az 1000 m-t.

A síelőknek fogalmuk sincs, mi van a léceik alatt miközben lefelé repesztenek Sella Nevea lejtőin. Kilépve a felvonókabinból újra az ismerős sziklák, hófedte völgyek. Mindenki tudja mit vállalt: egy nagy zsák a háton egy transzportzsák a kézbe, 200 m meredek emelkedő a hágóig, onnan le ugyanannyi...aztán lendületből tovább a hasadékokkal szabdalt fennsíkon. A hó ilyen kevés és rosszmegtartású még nem volt. A minduntalan kibukkanó szikla szétszaggatja a zsákokat, a fedetlen sziklahasadékok megrecsegtetik a térdeket. 3 órás gyaloglás után feltűnik az új bivakház, amit az olaszok a Gortániban általunk felélesztett kutatások miatt készítettek el a nyáron. Nagyon komfortos, de ezt a gyors bepakolás miatt el lehet felejteni, mivel legközelebb 1 hét múlva van esély elfetrengeni a szivacsokon. Késő délután a lemenő nap fényeitől búcsút véve mind a nyolcan leindulunk. A kettes „csapatok" alig halló távolságra egymástól vonszolják a fejenként 20-25 kg felszerelést a tekergőző járatokban. A vízszintes szakaszokat összekötő 10-20-30 emelet magas aknákban leereszkedni felüdülést jelent, de a kifelé jövet nem lesz ilyen könnyű. Messze még a cél. Le kell menni –720 m-es mélységbe, ahonnan következik a mi feltárásunk: felmászás a 200-as aknába és már ott is a magyar bivak. A késői indulás miatt csak a félúton (–450 m-en) lévő klasszikus olasz bivakig meneteltünk. Másnap a szokásos reggeli bivakélet: alapzajnak reggeli motoszkálás, kajafőzés;... „húgyerő nagyerő,...már megint itt,...+3,1 C^{o} van,... kilyukadt a csizmám,...meg az overallom". Mindenki be van sózva és már előre utájuk a Vento görnyedős részét, meg a Barna-meandert, ahol semmi lépés, és csak a kepesztés segít, utána meg az a kitett gebődés...na de ezért jöttünk, sőt, hogy a feltárásokkal még többet megismerhessünk. Most akkor mit is akarunk? Mást! Egy új bejáratot, minden áron, hogy ne kelljen végigverekedni magunkat az egész barlangon, hanem csak egy kellemes néhányaknás folyosón belibbenjünk a hegyoldal alatt alig 150-200 m-el meghúzódó az eddig már több, mint 7 km hosszan általunk feltárt új szakaszokba. Hát igazából ezt.

Végre –720 m-en feltűnik a By Pass 200-as kürtője...minden méteréért keményen megküzdöttünk. 3 téli expedíció gyümölcse. Na ezt a profi olaszok is tisztelettel méregetik. Az első felmászónak még van oka azon izgulni, vajon a nyári dübörgő árvizek nem rongálták-e meg a sötétségbe vesző kisújnyi kötelet, ami az egyetlen kapcsolatot jelenti a fenti világgal. 120 m-en az akna közepén egy adneralin emelő ingázás zökkent ki a monoton izzasztó mászásból. Lefelé pillantva csak egy halvány csillagocska jelzi a

következő ember fényét. Jöhetsz...OK...szabad a kötél — ilyen jókat beszélgetünk menet közben.

Fenn a bivak kapott egy kis árvizet, amit a fekhelyeken dudorodó kőkupacok bizonygatnak. Hát ezért indokolt a téli fagyok oltalma alatt a kutatás. Már három árvizet volt szerencsénk átvészelni ebben a zónában. Na olyankor senki sehova, napokig csak a bivak élet: száradásig.

A kutatást fenn a magaslatokban és a messzi végeken több csapatban kezdjük. Az ismerős aknákban, járatokban (ami a mi gyermekünk), egyre távolabbra kell eltekerni, hogy az ismeretlen felé kacsintgathassunk. A By Pass felett 500 m-el tavaly omladékba szaladt a kürtőmászás (Clean room) ezért itt máshol kezdünk újra nyaktörő travezbe. A terem ami felett átküzdöm magam még ismeretlen, de nekünk felfelé kell menni. Felbőg a benzines fúró. Jól haladok, csak azért klassz lett volna megtalálni a tavaly eldugott mászó kötelet, mindegy a nittfüleket is szedegetni kell magam alatt, mert abból is kevéske jutott...volt már ilyen. Gyakorlatilag normál és mesterséges sziklamászást alkalmazzuk a barlangi körülmények között (V-VI, A4). Azért persze más, mert ez mindig csúszós és a sötét is standard. 20 m-el feljebb és 15 m-el oldalrább egy párkány ad új esélyt a láb vérkeringésének a hevederek szorításából.

— Péter te jössz, de már nem kellene tök fel menni, hanem ingázz még jobban oldalra mert ott szerintem bejön egy meander, ami feljebb vihet.— mondom, kellemes meleg narancsos pluszt szürcsölve. A fiatalokat megszégyenítő lendületekkel Péter eléri a meandert. Addig Kilivel az alattunk ásító terembe azért csak-csak lecsusszanunk, amit három olyan akna lyukaszt át amibe otthon gondolkodás nélkül lemennénk, de szerintünk ezek ismert részekbe vezetnek és majd jó lesz későbbre. A kötelet a terem másik oldalában dobja elébünk Péter.

— Az egész mostani spotmászás felesleges volt (így lett a terem: Sport center), gyertek, olyan tutti meander indul itt, hogy besz...és tényleg olyan! Az overallszaggató fel-le kígyózásban egyszerre csak egy kő halk pupfanása parancsol álljt. A lyuk amiben eltűnt pont az út közepén van, át kell felette mászni, de azért dobjunk csak mi is. Most ...1..2..3..4..., várjá...hallod...megpattant...kopp...kopp. Dobjál még egyet...ugyanaz. Na most már kicsit rosszabb lesz átmászni felette. Egy függőleges szűkület után újra meredeken emelkedő kürtő állja utunkat. Kevés a karbid, vissza kell menni, ha nem akarunk a tartalékfény pislákolásánál az aknákon átbotorkálni. Majd holnap. A bivakban találkozunk újra a többiekkel is. Nekik kevesebb szerencséjük volt. Saras és keserves kuszodák, ami mellett azért mennek a mászások is, de még egyenlőre semmi komoly.

A reggelt Péter jelzi, mert a Nap itt nem ragyogja be az átnedvesedett hálózsákokat, és ami egyszer vizes lett az, az is marad. Bármit megszárítani csak a hálózsákon belül vagy magunkon lehet. Fény bekapcs. Szigorúan be kell tartani az óra diktálta napszakokat, különben könnyen elcsúszik a bioritmus. Reggeli energia felvétel és néhány óra múltán már a tegnapi meandert metsző aknában ereszkedünk. Nem látszik az alja és nagyon hívogató. Ereszkedés, falhoz lendülés...újabb kikötés...ereszkedés tovább...és megint. Jönnek a többiek is. Csodaszép 60-as után még szebb 55-ös, aztán kisebb lépcsők. Az utolsó 50-es kötelet vetjük be. Pont leér egy terembe. Ez mázli, de az aknasor megy tovább. Visszafelé felmérjük az eddigi találást, amin látszik, hogy az egész visszamegy a bivak környéki labirintus egyik kürtőjébe, és tényleg. Másnap Kutya és Függő lecsúszott az utolsó 25-ös aknán és a bivaknál landoltak, csak éppen a kiszerelés miatt kénytelenek voltak visszafelé is megtenni az utat. Ez meg....pech.

Az alsó részek nem adják magukat. A fárasztó menetelés után megtért másik csapat kissé megroggyanva a bivakban meséli távoli alig gyümölcsöző küzdelmeit és irigykednek a mi szerencsénken. A megbeszélés szerint még négyen jöttek utánunk a barlangba és a friss erővel kiegészülve új lendületet csempésznek a kutatásba. Mikor a lámpák fénye kihuny és már csak a felettünk kifeszített nylonon a vízcseppek dobolása jelzi az idő múlását, mindenki a holnapra gondol. Kimászom...kibontom...átpréselem magam, és tudjuk, hogy meglesz.

Fenn, a végeken mászás következik. A fúró feldörög...a kikötés bent van...mászás tovább, minden piszkos erővel húz lefelé — karabinerek, kötelek, vasak — de ha tízszeres erővel kell travizni, akkor is csak egyre fel...fel...tovább. Körülményes elhúzgálós beszerelés és a többiek is jöhetnek. Alig tudnak lépni. Mi van má ? Ja az idő megy és a hideg, didergős várakozás csontig bénította őket. Biztosító sors. 60 m-t tudtunk felmászni de megint egy omladék alá értünk. Mint tavaly. Levezetésképpen térképezés. Ez se valami lélekmelengető, de az alapos bejárással egy másik nagy sötétlő kürtőt találunk. Ez volt az utolsó akció. Akkor majd jövőre, mert ugye jövőre is jövünk. Csak ez bíztat lefelé a magányos ereszkedés közben. Jöhetsz...jöhetsz...OK.

A bivakban Gema szerényen közli, hogy a 120-as utca kürtőjéből találtak egy kilómétert. Mi...na ne...jaa...figyelj...iijuujj. Akkor most mi van ? Semmi, majd jövőre, talán a nyáron...de a víz. Mindent elmesélnek, hogy a Marciék milyen szerencsemalacok, meg a Leó milyet szólózott a barom, és csak hárman voltak benne, de nem olyan gebődős, hanem tágas és legalább négy olyan akna van ami...ne tudd ki. Csakhogy a karbid elfogyott és nem is néztek be csak a tágasabb helyekre. Gemaék felmérték a legelejét, de hogy a többi merre megy, arról fogalmuk sincs.

Hát ez villámcsapás. Most akkor örüljünk, vagy magyar módra bánkódjunk. Felbukkan egy dugi pia és inkább örülünk, szerényen, de nagyon. Aztán egész „este" faggatjuk őket.

Visszajövünk...az tutti !!!

Ha otthonról elindulok, akkor az utazás meg a hegyi gyaloglás és a barlangi menet összesen: minimum két nap odáig — gondolom. Ha kimegyek Ferihegyre, akkor hamarabb érek el Ausztráliába. Akkor ez a mi Ausztráliánk.

A 2000. év februári négyakciós kutatótáborában **1,8 km** új járatrészt ismerhettünk meg, ebből összesen 1 km-t mértünk fel. Ezzel a Gortaniban a magyarok által feltárt járatok hossza már meghaladja a 9 km-t, amivel a teljes barlangrendszer összhossza eléri a **22 km-t**.

Nyerges Attila

MEGVALÓSULT ÁLMOK, AVAGY A GORTANI NAGY KÖR FELFEDEZÉSE

2001 január

Az idén januárban – kilencedik éve – egy hétre ismét visszavonultunk a nagy-világtól a Gortani mélyére, hogy az izgalmas kutatást folytassuk.

2001 január 26-án szombaton Sella Neveaból az első felvonóval 15 fő megközelítette a Gilberti menedékházat, és nekivágott a mindig nehéz transzportálásnak. Az eddigi legnehezebb és legizgalmasabb transzportot hajtottuk végre. Az elvileg „kevés" cucc ellenére mindenki plusz begekkel megpakolva, enyhe ködben, hófúvással nehezítve vágtunk neki a lavinaveszélyesnek mondott meredek hágónak. Egy utat január elején már elhalasztottunk a lavinaveszély miatt, de a menedékházban most sem bíztattak semmi jóval. Az ilyenkor szükséges óvintézkedések mellett szerencsésen feljutottunk a nyeregbe négy óra alatt (máskor egy óra az út). Az utat a hágótól a DVP Bivakig másfél óra alatt tettük meg a jobb hóviszonyoknak köszönhetően. Meglehetősen fáradtan, a másnapi leszállás mellett döntöttünk. Leó vezetésével öten az aznapi leszállást választották, -450-es bivakkal az Aragonit-folyosóban (menetidő kb. 4–5 óra).

A bejárati akna kétórai kemény munkával, egy kicsiny hóalagút kiásásával szabaddá vált. Vasárnap leszálltunk utánuk a barlangba. A második csoport –450-en bivakolt, a harmadik, amelyben magam is voltam rövid pihenő és teázás után továbbindult.

A tavalyi felfedezés az X ponton túl szükségessé tette egy új távolabbi bivak létesítését. Ennek megközelítésére új útvonalat terveztünk. Az 1997-ben sikeresen kimászott P200-as akna és felső részeinek kikerülésével a régi rész Kilométeres meanderéből egy 300 méter hosszú meander a P140-es akna aljára vezet. Az aknán felmászva 140 méter magasságban egy ablakon át az X pontnál tervezett bivakig fél óra az út.

A valóság másképp festett. Éjfél körül, -720-on a 200 méteres Bypass-kürtő alján bivakoltunk. Hétfőn koradélután rövid, de fárasztó út után második nap érkeztünk az X ponthoz, ahol Leóék, az előző napi csapat már ébredezett, és akcióra készült. A bivaképítés nehéz órái közben Kutyáék is szerencsésen megérkeztek, így újra együtt volt a csapat az előretolt bivakban. Két nap „veszteség" után végre folytatódhat a feltárás, amiért végülis ide levergődtunk. Jó érzés volt, hogy a bivaktól negyed óra alatt az új, Ausztráliának nevezett részben lehettünk.

A kiadott jelszó a térképezés volt, hisz tavaly a bejutás az utolsó nap utolsó órájában történt. Most bejárásról szó sem lehetett, hisz arra az idő kevés volt.

A Bag-ponttól a Délnyugati-sivatagon keresztül az Út a Vento-hoz-ágat 400 méter hosszban feltártuk és feltérképeztük. A járat enyhén emelkedik, a törések mentén kisebb-nagyobb felmászásokkal megszakítva egy magasabb szinten folytatódik. A szelvény igen változatos. A széles, lapos kuszodák 2,5-3 méter átmérőjű, szépen oldott fosszilis folyosókkal váltakoznak. Az egyik végpont járhatatlanul ellaposodik. 70 méterrel előtte, déli irányú törés mentén erős huzattal indul egy újabb ellaposodó járat, amely további feltárásra vár. Ez a járatrendszer a felmérés alapján megközelíti a régi rész Vento-folyosóját.

Másik izgalmas rész a Helikon-terem környéke volt, ahol Leóék egy 35 méteres aknán keresztül felfedezték az Állatkert nevű részt. Ez a szakasz mély meanderekkel és aknákkal tagolt aktív rész, amely alsó járatokhoz vezethet. A feltárással itt 45 méter mélységig jutottunk.

Ugyancsak ebben a részben a meandereket felfelé követve, kisebb-nagyobb 5—7 méteres felmászásokkal 200 méter új részt tártunk fel. A feltárást a Negro aknánál szakítottuk félbe. Itt felfelé és természetesen lefelé is folytatni kell a kutatást.

A Vento Pozzo biztató kürtőjének 30 méter magas kimászását nem tudtuk befejezni, annak ellenére, hogy az 1 m x 2,5 m-es nyílás szinte karnyújtásnyira volt a kürtő tetején. Sajnos a kőzet rendkívül rossz minősége miatt az oldalra történő harántolást alsó biztosítással rendkívül kockázatosnak ítéltem meg. A következő alkalommal közvetlen felső biztosítással a fal másik oldalán tovább kell folytatni a mászást és a kutatást.

Simon Bécó csoportja folyamatosan videózta a feltárók munkáját. A sok fáradtság és munka remélhetőleg meghozza gyümölcsét. A film segítségével érzékeltetni tudjuk örömeinket és "szenvedéseinket" is. Drága kamera, lámpák és súlyos akkumulátorok. Csak köszönet és tisztelet azért az igyekezetért, amit ebbe a filmbe befektettek és be fog fektetni.

Sok izgalmas és félbeszakadt feltárás mellett azonban a legnagyobb eredményt ismét Kutya (azaz Németh Zsolt) produkálta. Egyszer már megtalálta a rövidítést az Aqua-n keresztül a Circonvallancione-ba, amely több mint egy órás rövidítést jelentett. Ez a mostani nagyobb jelentőséggel bírt. Az előretolt bivakunktól (X ponttól) alig több mint kb. 200 méterre egy kis terem tetejében (P8) nyílik egy déli irányítottságú fosszilis meander. Ezt a szakaszt térképezték, amikor kb. 280 méter után egy kis oldalhasadékba benézve gyanús kitöltést és köveket talált, melyeket meglökve azok egy aknába zuhantak. Na ne — gondolta, ide be kell nézni! És amint benéz, mit lát? A távolban egy kötelet elhúzással. Nem volt náluk felszerelés, így visszatérve este a bivakban nem akartuk magunk sem elhinni azt, amit valójában már régóta vártunk és reméltünk. Ez csak a Vento 95-ös aknája előtt nyíló 1995. évi kürtőmászásunk P45-ös kürtőjének a teteje lehet, ahol a szifonnal végződő 115 méteres meanderünk nyílik. A bizonyosság másnap meglett. Kutyáék kiépítették az akna felső szakaszát, majd lejjebb az 1995-ben beszerelt köteleken folytatták az ereszkedést. Az X ponttól másfél órai járásra, ott álltak a P95-ös akna tetejénél, a Vento-folyosóban, alig több mint hat órára a bejárattól.

A mellékelt térkép a Gortani Nagy Kört ábrázolja a felmérésünk alapján. A térképen bejelöltük a Sunto-val mért járatot is. A 2500 méteres Nagy Kör 25 m eltéréssel zárul!!

Hogy 95-ben ezt a kicsiny nyílást nem láthattuk meg annak oka, hogy az akna túloldalán másztunk, és takarva volt a kőtömböktől. Vígasztal bennünket, hogy ha akkor itt bejutunk, akkor a P200-as fantasztikus kimászásának élményével szegényebbek lennénk. Így van ez jól!

A rövid három nap, ami a munkára maradt, hamar elszállt, de el is fáradtunk. Erőt adott azonban a kijövetelhez, hogy nem kellett két nap a felszínre jutáshoz, ahogy az végül beigazolódott. Három csoportban 9—10 óra alatt a felszínen voltunk.

Kutyáék jutalmul, mert elsőnek indultak kifelé, a bejárattól 25 m mélyen nagy meglepetésükre hótorlaszba ütköztek az akna tetején nyíló átjáróban. Egy hét nagy idő! A felszíni hófúvás következtében több köbméter hó gyűlt össze a bejárati hasadékon keresztül. A zsákból előkerülő edényekkel másfél óra alatt szabaddá tették az utat. A lapát, amit hasonló esetekre szántunk 15 m-rel feljebb, a bejárati szűkület alatt lógott a nitten.

Szép időben csomagoltunk. Szerencsésen vettük az akadályt visszafelé a hómezőn és lefelé a nyeregből a Gilberti menedékházig.

A rövidre szabott, három napos föld alatti kutatás alatt csak **1800 méter** járatot sikerült feltérképezni, ezért február 23-án visszatérünk. A második téli expedíción jobb feltételek mellett egy nap alatt elérhetjük az X ponti bivakot, és több időnk marad a feltárás folytatására.

Köszönet mindenkinek az ismételten jó csapatmunkáért, és az egymásnak nyújtott segítségért a nehéz pillanatokban. A zokszó nélküli, keserves cipelésekért, valamint a lelkiismeretes mérésekért a bonyolult meanderekben is.

*Köszönet külső segítőinknek és támogatóinknak, különösen a **Tengerszem Sportnak** és a **Pharmavitnek,** amivel hozzájárultak sikereinkhez.*

A Gortani 2001/I.-es téli expedícióján részt vettek:
Berecz László, Börcsök Péter, Egri Csaba, Kovács Ferenc, Kucsera Márton, Mikolovits Vera, Németh Zsolt, Nyerges Attila, Simon Béla, Szabó Lénárd, Szabó Kálmán, Gazda Attila, Takács Róbert, Vajdics Andrea, Köblös Csaba (felszíni ügyelet).

2001. február
Börcsök Péter

Michele Gortani 2001 februári expedíció élménybeszámolója

Kalandos finálé,

avagy egy sikeres feltárás záróakkordja

2001 február

Hogyan kerül egy barlangász a havas alpesi csúcsok fölé a közelben morajló lavinák felett ? — Hát úgy, hogy beszáll egy hegyi-mentőhelikopterbe és tesz egy kört a levegőben. Ennyi az egész. Három nap egy 16 négyzetméteres bivakházban 16 ember számára nem éppen 3 csillagos fokozat. Főleg ha hozzá vesszük az egy hetes barlangi bivakéletett. Mindenesetre kalandban nem volt hiány az olasz hegyekben.

A dolgok ott kezdődtek, hogy amikor átmásztunk az utunkat keresztező kétezer méteres hágón, már akkor tudtuk, hogy a **Michele Gortani** barlang bejárata teljesen be lesz havazva, mivel olasz barátaink a múlt hétvégén nem tudtak oda lemenni. Minket mindez mégsem tántorított vissza. A hó hatalmas: négy méter a felszínen, és a bejárati aknába még több folyt be. A hír igaznak bizonyult, de öten 5 óra alatt teljes terepátrendezéssel megnyitották a második akna alján lévő lyukat.

A 11 fős társaság leereszkedett a számos szakadékkal szabdalt járatba, amit hol lapos, hol pedig kígyózva kanyargó meanderek tagolnak különböző szintekre. A régi bútordarabok rezignáltan vonszolják az egyheti kaját, személyes felszerelést, na meg ami még a feltáráshoz kell: kötelek, kürtőmászó vasak, csavarok... stb. Minden esetre aki elsőtúrás az rendszerint kellőképpen megszeppen mire tíz-tizenkét óra menetelés után meglátja a sáros és kétfokos huzattal átszellőztetett bivakfolyosót. A bázis -540 m-es mélységben közel a kutatási pontokhoz található. "Másnap reggel", — ami jócskán elcsúszva (szokás szerint) délutánra esett — , megkezdtük a feltárásokat. Négy csapara bontva (3-3-3-2) különböző feladatokkal folyt a kutatás az előre kitűzött pontokon. Mindez ismeretlen mélységekbe való leereszkedésből, be nem járt folyosók, kuszodák, meandererek felderítéséből és magasbanyúló kürtők kimászásából állt, természetesen folyamatos térképkészítéssel és fotózással dokumentálva. A csapatok félnapi távollét után, "esténkén" egymásnak mesélve kalandjaikat tértek nyugovóra, miután ki-ki elkészítette a hálózsákot kifűtő vacsora-adagját. Jól teltek a napok, rendkívül eredményesek voltunk: feltátunk 1 km új járatot, és összesen feltérképeztünk 2,5 km-t. Így már **12 km**-re duzzadt a magyar szakasz, amivel összesen közel 32 km a teljes barlangrendszer. Ez egy alpesi területen nagyon sok.

Mindez persze rajtunk kívül keveseket érdekel ? Hanem ami ezután hazáig vitte hírünket, az már igen!

....szóval mint rendesen időnk lejártával kisebb csapatokban szállingóztunk a bejárat felé. A hét közepén vártuk a háromfős videós csapatot de ők valahogy nem akartak megérkezni. Ez már gyanús volt. Ennek két oka lehetett: vagy el se jöttek, vagy nem tudtak lejönni a bejáraton a hó miatt. Az első csapat, aki a felszínre érkezett, tehát számolhatott némi hó-ásással (alulról), azonban ők rendben nyitva találták a bejáratot. Az őket követő többi csapat szintén akadálytalanul feljutott, csak közben odakinn is sötét lett és az óriási havazás és szél elfedte a nyomokat. Mindezt a köd tette igazán veszélyessé. A friss mellig, combközépig érő hóban törtettünk — az olaszok által kifejezetten a terület barlangjainak kutatása miatt ideépített kis bivakház felé. Ez jelenti a kiindulópontját az összes barlangász túrának és már sokszor jó szolgálatot tett a környéken kirándulóknak is. Az alig 4x4 m-es jól szigetelt házikó egész évben nyitva áll, benne emeletes fekhelyekkel, takarókkal, vészhelyzetre élelemmel és gázfőzőkkel felszerelve. A nevét három barlangkutatóról kapta: DVP (azaz: Davanzo-Vianello-Picola), akiket ide nem messze egy lavina temetett maga alá. Az egyébként 10 perces út több mint, 1 óráig tartott és csak a (vak)szerencse

segített át a tejfehér ködön. A házban kiderült, hogy a videósok három napja minden délelőtt kiásták a bejáratot és a gyors visszatöltődés miatt, nem kockáztatták meg a túrát. Hát ez bölcs dolog.

Másnap reggel megint köd, mély hó. Mi pedig elindulunk, hogy megtegyük az utat, ami a nagy hó miatt nem ígérkezett könnyűnek. Jó terepviszonyok esetén 1-1,5 óra, de előfordult, hogy 6-7 óra volt a hegyről levezető út menetideje. Elöl a taposók haladtak, zsák nélkül, a többiek utánuk hosszan kígyózva a nyomban. A hágó alá érve átvágtunk egy onnan napokkal azelőtt lezúdult lavina hódombján. Remélve, hogy ami le akart jönni az már lejött. Óvatosan oldalaztunk a sziklák oltalma felé. Az elöl járók gyakran mellig süppedtek a nedves hóban, miközben halkan roppant néha egyet az aljzat. Már majdnem elértük a biztonságosabb szikfal alatti rész, amikor az első ember előtt jól halható roppanással vízszintesen elvált a hó és fél méter vastag rétegben csúszni kezdett. Az első négy ember egyszerre feldőlt és a nagy súly lassan de biztosan kezdte a lejtőn lefelé nyomni őket.

— Ússzatok, hangzott kívülről. — Nyugi, szóltak odabentről.

Öt méter pokoli csúszás után, szinte varázsütésre hirtelen megállt az egész lejtő. Gyors eszmélés és visszakozás, át a lavinadombon. A helyzet nem jó. Szerencsénk volt, hogy nem indult be az egész lejtő. A csúszásunkkal egy időben, tőlünk kicsit távolabb, egy másik, de nagyobb lavina söpört végig. A hágóból nem jött még le minden. Nem lehet átjutni, de a túloldal még sokkal rosszabb lehet, mivel ott nagyobb a firngyűjtő. Visszatérve a bivakházban úgy döntöttünk az olaszok segítségét kérjük, a magunkkal hozott mobiltelefonról. Először jótanácsokkal láttak el (lavinazsinór, kendő a száj elé...), de hamar megértették, hogy a hegy nem fog egykönnyen elengedni. A helikopteres mentés mellett döntöttek, de csak másnap. Az éjszaka még megkerestük azt a két vándort, akiket a hágó alatt láttunk kóborolni a ködben. Két lengyel volt az akik már reggel óta úton voltak. Ők a hetek múlva esedékes expedíciójukat készítették elő. Betértek hát hozzánk, növelve a házban meghúzódók számát. Az éjjel óriási vihar és hóesés volt, de mi a szervezkedés mellett igen jól éreztük magunkat, a túlélés és a talált olasz bor mámorában.

Reggel a Tátra kebelén nevelkedett lengyelek magabiztosan nekiindultak az átmenetnek, de azért mi háromfős kíséretet adtunk melléjük, hólapáttal (!). A fiúk megtették, amit a világ várt tőlük. A mi nyomainktól alig valamivel feljebb levitte őket a lavina kb. 100-150 m-el mélyebbre. Nem temette be őket, mert kisodródtak a fő esésvonalból. Ez már őket is megingatta elhatározásukban. Visszajöttek.

Az egész nap a köd és a hóesés jegyében telt, óriási szélrohamokkal. A helikopter kétszer is megpróbálkozott feljönni, de mi csak a távoli rotorzúgást hallottuk, látni semmit se lehettet odakinn. A házban ki-ki megtalálta szerepét és a kevéske helyét. Néhányan főztek, havat olvasztottak, voltak akik telefonálgattak, vagy kitartóan és céltalanul babrálgattak, voltak akik kártyáztak és voltak akik egésznap beülőben állva várták az első transzportot. Délután 4-kor leállították az akciót. A helikopter visszament a bázisra. Majd holnap. Persze a következő másfél órában 30-40 m-re nőtt a látótávolság és a szél se lett volna gond. Nem úgy, mint előtte, amikor egy szélroham elfújta a ki nem kötött zsákjainkat és a mentőcsapatot úgy kellett betépni az ajtón. Este az olaszok által ilyen esetekre eldeponált hordókból került elő a vacsora. Tészta alá ...mindent bele.

Másnap reggel a helyzet változatlan. A vihar kitartó. Mi is. Hó olvasztás, kártya, tészta. 10 óra körül varázsütésre kitisztult az ég és mindenki kirontott a házból. Az életben maradtak című film jelenete pergett le a havon. Hunyorgó és üvöltő, büdös, koszos, borostás "gyerekek" embermagas hólabdákat gurítnak le a kisebb lejtőkön, mini lavinákat gyártva. A völgy túloldaláról morajló hang válaszol egy-két igazi lavinával.

Gyors telefon. — Ok, jönnek, mindenki öltözzön. Roham tempóban pakolás, takarítás. A leszállópályát kitapostuk, kijeleztük. A helikopterből, ami a háztól alig 4 m-re lebeg

közvetlenül a hó felett, kipattannak az olaszok, köztük Ózd szülöttje, az olasz mentőszolgálat oszlopos tagja: Ádám Zsolti. — Hello, hello ! — Ciaó, ciaó. Na mi van ? — Minden OK !

Négyesével, öt fordulóban távozunk. Alig 1 perc alatt zúdulunk lefelé a parkolóhoz, magasan a hegyoldal felett. Lenn már várnak a bámészkodók és a média. Hát ez gyors volt, de két napot késtünk.

Köszönjük olasz barátainknak a megfelelő mértékű és biztos segítséget és az itthoniaknak is, mert folyamatosan biztosítottak együtt érzésükről és segítségükről. ***Gracia*** *!*

A túra résztvevői:
Csekő Ábel, Hlavács György (Gyurma), Kovács Attila, Kunisch Péter (Kagyó), Ligeti Marci, Mezei Péter (Mező), Németh Zsolt (Kutya), Nyerges Attila (kis Moha), Sass Lajos, Szabó Lénárd (Leó), Zih József (Gema),
...és a videósok: Simon Bécó, Forbauer Attila, Horváth Richárd,
...na meg a két lengyel és az olasz mentősök.

2001 III. 13.
Nyerges Attila

Magyar barlangászok lavina alatt

Szerző: **G. Juhász Judit**
2001. március 06. Magyar Nemzet: 17. oldal

Tizennégy magyar barlangász két lengyel társával együtt lavinaveszély miatt két napig az olaszországi Canin-fennsíkon rekedt, miután a csapat néhány tagja hó alá került. Mint arról a tarvisiói barlangi mentőszolgálat, a Protectione Civile lapunknak beszámolt, többszöri próbálkozás után tegnap helikopterrel mentették ki őket.

Idén már másodszor ereszkedtek 700 méterrel a föld felszíne alá a magyar barlangászok, hogy kutatásokat és feltárást végezzenek a Michele Gortani-barlangban. A csoport egy hétig dolgozott a föld alatt, időközben hatalmas hó esett odakint. Szombaton délelőtt indultak a Sella Nevea elnevezésű síparadicsom felé. Útjuk egy 2000 méter magas hágón át vezetett, és már lefelé tartottak, amikor megindult a lavina. Néhányukat maga alá temette, de a többieknek komoly sérülések nélkül sikerült kimenteniük őket a hó alól. A barlangászok ekkor döntöttek úgy, hogy visszatérnek a kulcsos házhoz, ahol néhány napra elegendő élelmet találtak. Mobiltelefonon értesítették családtagjaikat, és a csoport ez alkalommal itthon maradt tagját, Börcsök Pétert, aki azonnal segítséget kért a trieszti barlangi mentőktől.

Szombaton viszont gyalogosan járhatatlan volt a hágó az egyméteres, fagyott tetejű friss hó és az állandó lavinaveszély miatt. Vasárnap hajnalban helikoptert indítottak útnak a hegyi mentők, de a köd és az erős szél miatt vissza kellett fordulniuk. Végül tegnap délelőtt kitisztult az idő, és egy óra tájban, a helikopternek öt fordulóval, mindenkit sikeresen sikerült lehozni a hegyről. A barlangászok azóta már hazaérkeztek.

Forrás: http://www.magyarnemzet.com/news/fullstory.php/aid/20228

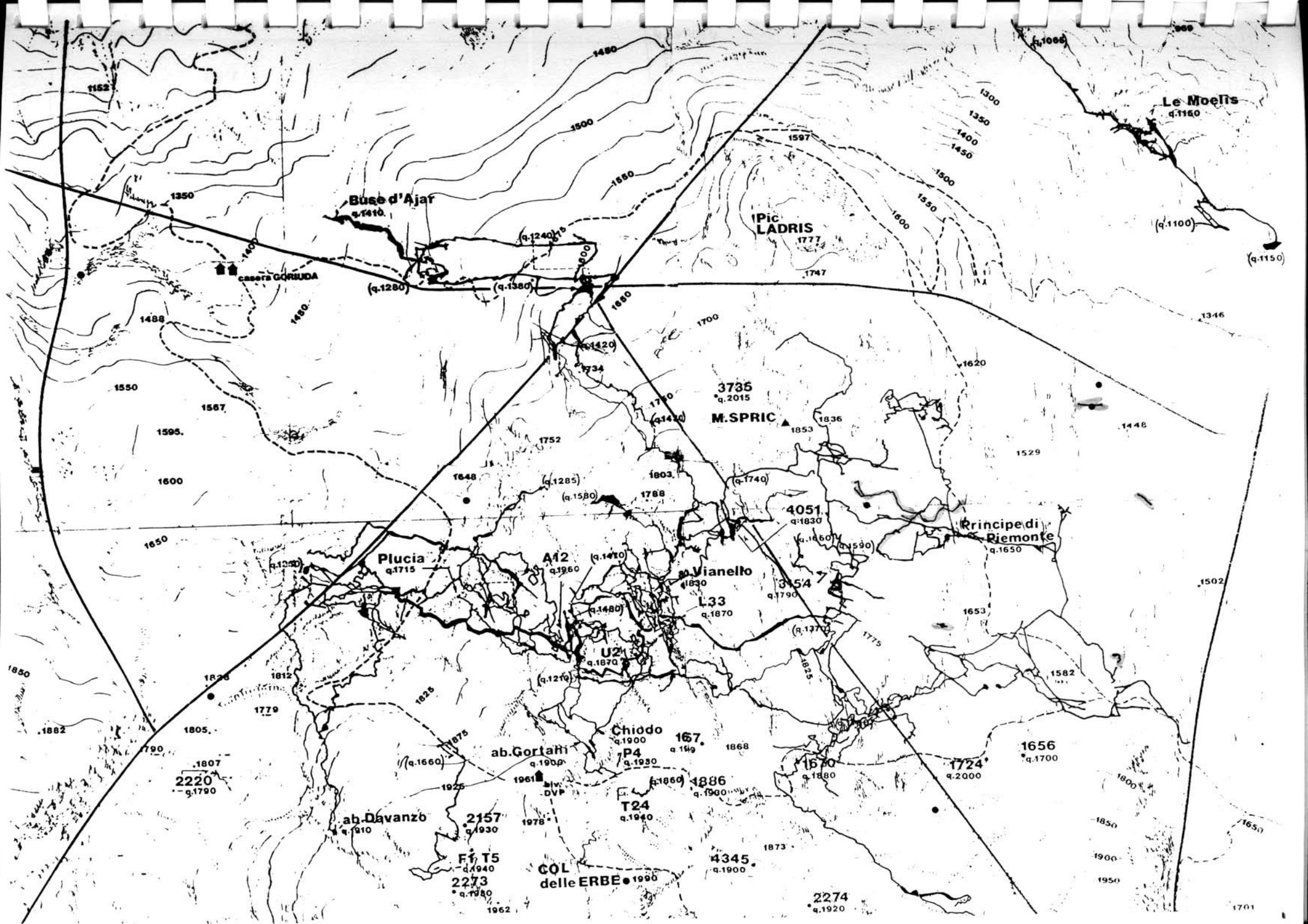

Le Moelis
q.1150
Buse d'Ajar
q.1410
casera GORIUDA
Pic
LADRIS
1777
3735
q.2015
M.SPRIC
4051
q.1830
Principe di
Piemonte
q.1650
Plucia
q.1715
A12
q.1960
Vianello
L33
q.1870
U2
q.1870
Chiodo
q.1900
P4
q.1930
ab.Gortani
q.1900
T24
q.1940
1886
q.1900
1670
q.1880
1724
q.2000
1656
q.1700
2220
q.1790
ab.Davanzo
q.1910
2157
q.1930
F1 T5
q.1940
2273
q.1980
COL
delle ERBE
4345
q.1900
2274
q.1920

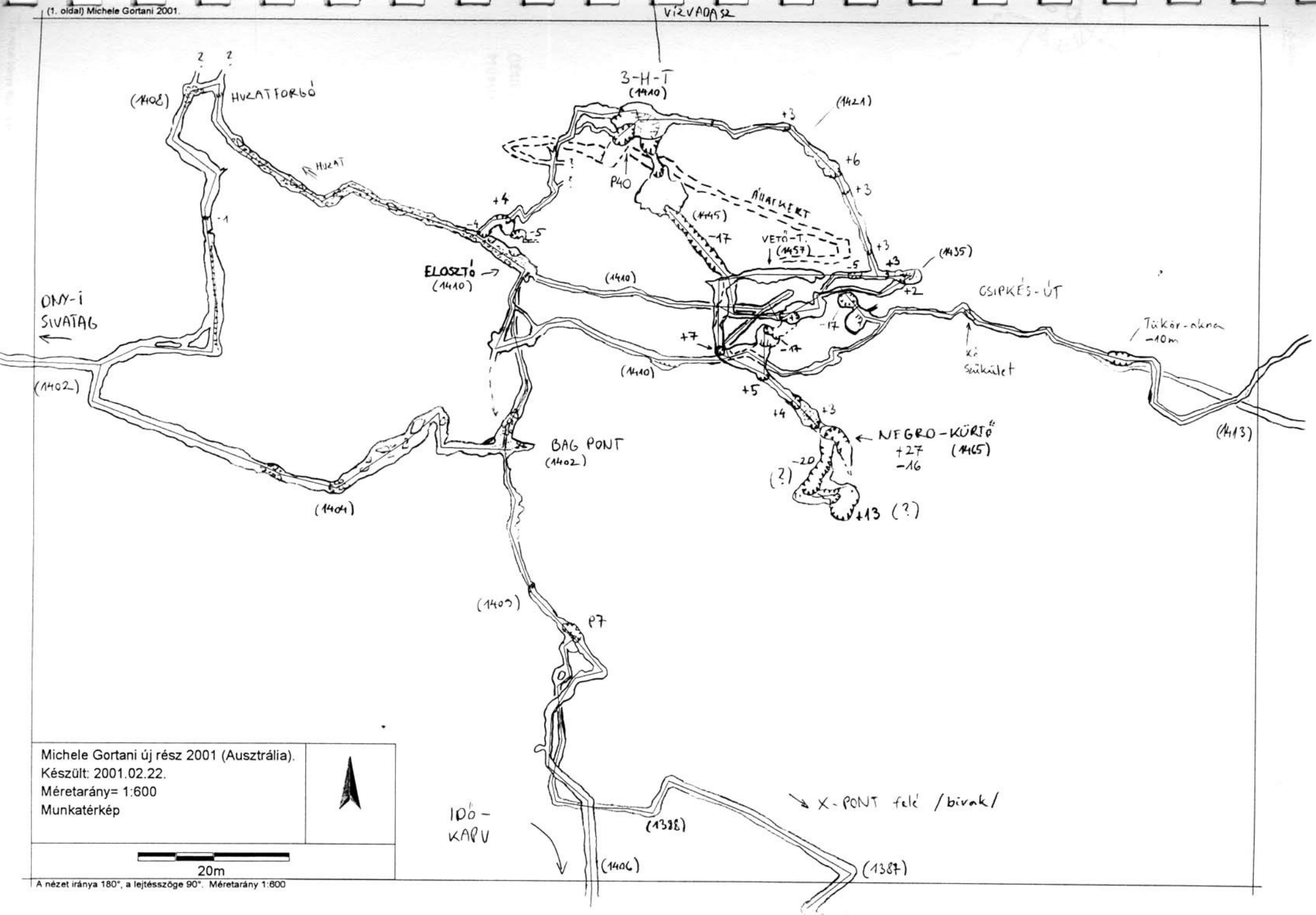

Michele Gortani új rész 2001 (Ausztrália).
Készült: 2001.02.22.
Méretarány= 1:600
Munkatérkép

20m

A nézet iránya 180°, a lejtésszöge 90°. Méretarány 1:600

Michele Gortani cave system 2001.
Készült: 2001.02.05.
Méretarány= 1:200

5m

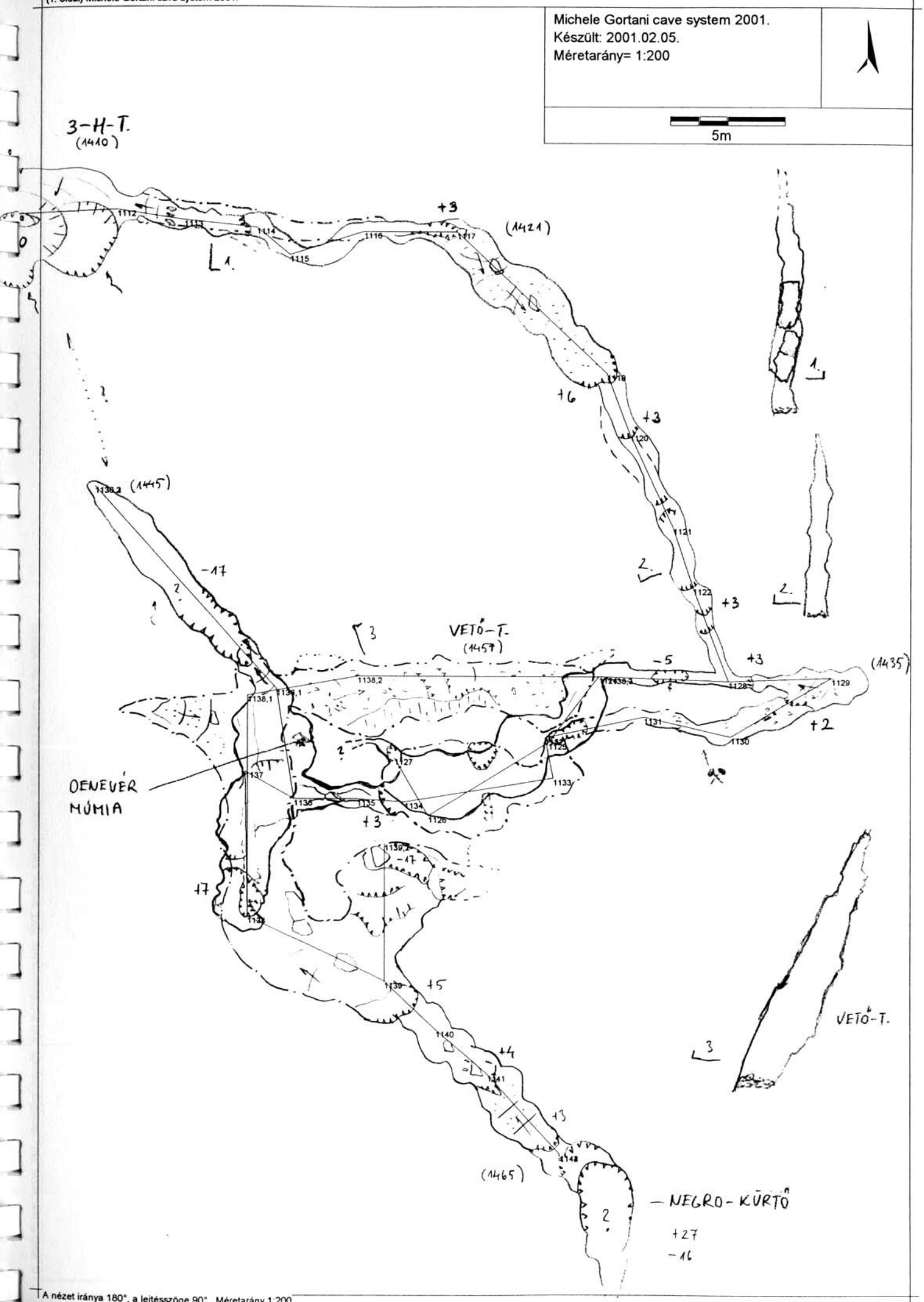

A nézet iránya 180°, a lejtésszöge 90°. Méretarány 1:200

Michele Gortani 2001.; Menydörgő meander
Készült: 2002.03.02.
Méretarány= 1:5000

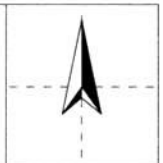

200m

A nézet iránya 180°, a lejtésszöge 90°. Méretarány 1:5000

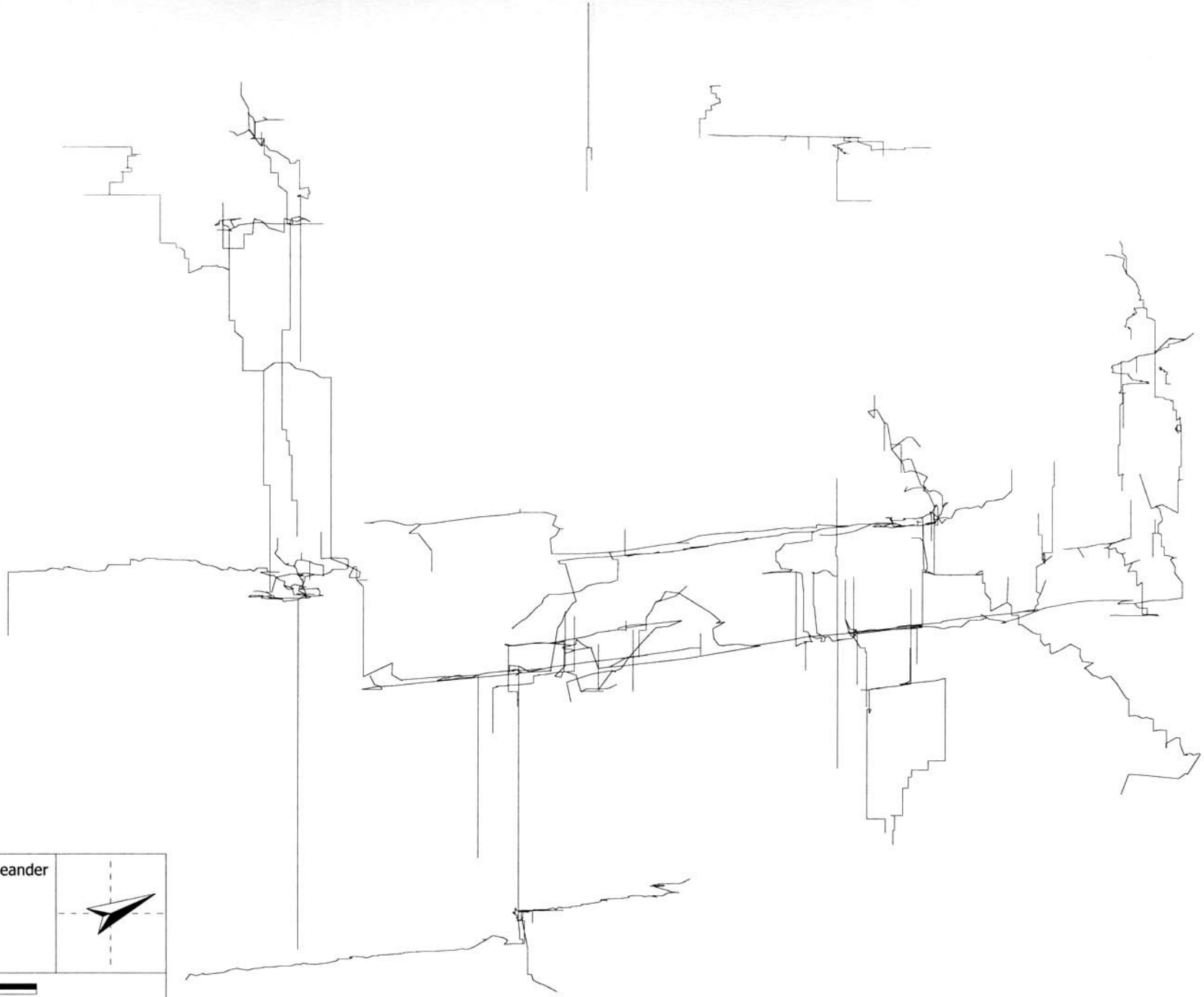

Michele Gortani 2001.; Menydörgő meander
Készült: 2002.03.02.
Méretarány= 1:3000

100m

A nézet iránya 114°, a lejtésszöge 0°. Méretarány 1:3000

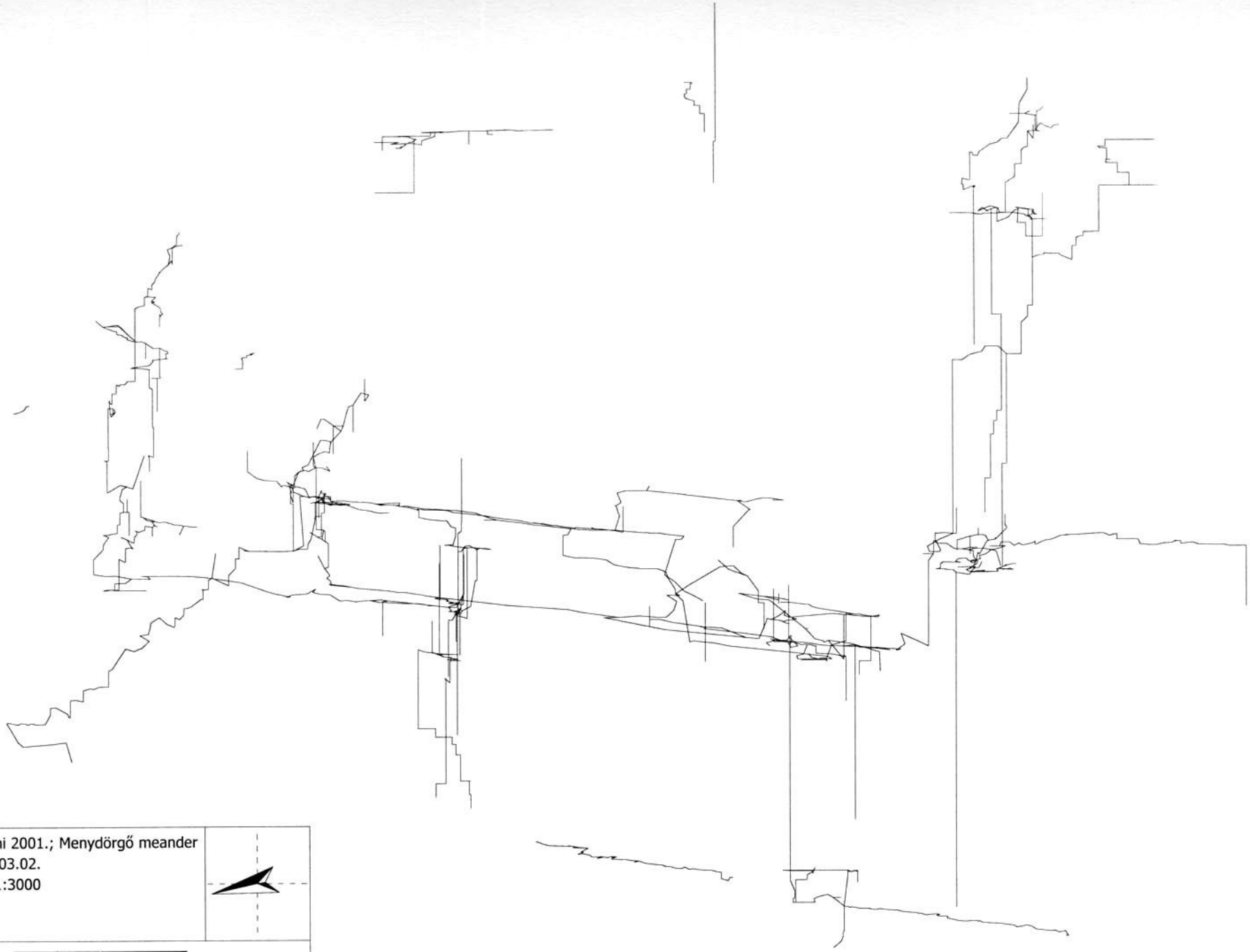

Michele Gortani 2001.; Menydörgő meander
Készült: 2002.03.02.
Méretarány= 1:3000

100m

A nézet iránya 283°, a lejtésszöge 0°. Méretarány 1:3000

Nyári táborok a Caninon 2000-2001

Canin nyári kutatótábor 2000.

MAGYAROK BARLANGJA, A MONTE SPRIC ALATT
(Grotta del Ungheresi sul Monte Spric)

Az idei nyáron nem volt könnyű dolga a hazai barlangászoknak. Európa legszebb karsztvidékein válogathattak a csábító és változatos túraajánlatok között. Talán ezért volt az, hogy a nyár végi Canin táborunkban az idén csak a leglelkesebbek és legelszántabbak vettek részt. Jól választottak, nem érte őket csalódás. Kitartásuknak egy új, 700 méter hosszú és 150 méter mély barlangrendszer volt a jutalma – immár másodszor az elmúlt két évben.

A korábbi tapasztalatainkat figyelembe véve választottuk ki az időpontot, és a felszereléseket is a célnak megfelelően állítottuk össze. Augusztus 18-án két kis és egy normál autóba bezsúfolódva indultunk el, ami a létszámot és a felszerelés mennyiségét nézve már indításnak sem volt kis teljesítmény.

Terveink között szerepelt a két éve feltárt Pünkösdi-barlang továbbkutatása, a Bianchetti lyuk végpontjának tágítása, a Vianello-barlang—Gortani közeli kürtőinek és kapcsolatainak átvizsgálása. Végül az utolsó kutatási terv, ami igazából titokban az elsők között szerepelt. Gemenata (Zih József) a júniusi előkészítő táborunk utolsó napján a Pünkösdi-barlanggal közel egy magasságban (1620 m), tőle 200 m távolságban talált több erősen huzatoló lyukat, zsombolybejáratot és akkor még hóval eltömődött beszakadást. Ezek közül a legígéretesebbet megbontva, a hihetetlen huzat nyomán, kötél hiányában csak az első akna tetejéig másztak le. Így kel-lett kivárni a nyári tábort.

De végre itt vagyunk újra a Canin-on és a túl-zsúfolt kocsik ijesztő tartalmát a felvonó 1800 m-re felviszi. A táborköltöztetés izzasztó óráit sörrel hűsítjük. Másnap, vasárnap kezdődik a tábor első munkanapja. – "De hiszen akkor ez a mai a nulladik nap." Legalább egy picit nézzük meg az új barlangkezdeményt. Gyors cuccolás, csak 100 m kötél, majd indultunk is az ígéretes barlangba. Ezen az estén maradandó élményben volt részünk. A huzat nem csapott be bennünket. A 10-es akna, 6 x 20-as terem, tág meander, két darab négyes akna, elágazó, fosszilis meander, 41-es tágas, impozáns akna, rövid bontás után kényelmes rövid meander, több kisebb aknán lemászás (ez utóbbiak már kötélhiány miatt szabadon), ez volt a menü. Itt a kb. 25-ös akna tetején álltunk meg, amiben kis csöpögés hallatszott. — "Elsőre, nulladik napra elég jó, mondtuk, és elégedetten ünnepeltünk a táborban."

Vasárnap hamar összeállt a feltáró, térképező társaság, valamint a leglelkesebbek belekezdtek a Bianchetti lyuk keserves tágításába. Valakinek azt is csinálni kellett. Az új barlangban a 25-ös aknából 33-as lett, rövid beszállás, majd 20-as ereszkedésen át vezetett az utunk egy igazán nagy terembe. Ez azonban sajnos igazolta a régi mondást. "OMLADÉKBAN VÉGZŐDIK!" Kicsit kaparásztunk az alján, kijelöltük a talán legjobb bontási pontot, amelyet később Péter és Gema véleménye csak megerősített, majd elégedetten kimásztunk. A következő nap tovább folytattuk a feltárást, a végponti terem is nevet kapott Sziszifuszról, arról a régi kollégáról, aki hiábavalóan tologatta a követ ide-oda. A terem plafonjának átmászása sem hozta meg a kerülőjáratot.

A Bianchetti-ben töretlen lelkesedéssel, de fogyatkozó patronkészlettel hagyták félbe a bányamunkát este. Kedden a végpontról nyíló kürtő mászását, valamint az előző napokban megbontott omladék továbbkutatását terveztük. Útközben a 41-es akna párkányáról nyíló teremnél megálltunk, mert korábban ez a rész érintetlenül maradt. Kíváncsiságtól vezérelve először itt vizsgáltuk át a terepet. Kis kínlódás után tágas meandert leltünk, aminek a végén AKNA! Felette elmászva hosszabb meanderekben haladtunk tovább, míg kicsi, de sáros akna állta utunkat. Vissza-fordultunk, hogy kötelet és fúrógépet hozzunk a végpontról. A végponti bontást a legbátrabb megkalapálta, de azután inkább vittük a maradék kötelet fel az imént talált, újabb aknákhoz. 36 métert ereszkedtünk benne, alján aktív csepegés és csontrepesztő huzat – és igen szűk meander, mely kifogott rajtunk. A későbbi próbálkozás sem járt sikerrel; – talán járható lenne, de begekkel? A másik ágban foszszilis meanderen át értük el a később Römerbad-nak elkeresztelt agyagos, vizes kuszodát. A 40 cm-es vízen átgázolva, csuromvizesen egy újabb akna állta utunkat. Visszafordultunk. A másik csoport a felszínen korábban talált havas beszakadás bontását erőltette, aminek az eredménye egy rövid, de tágasnak csak a végén mondható barlang, amely az erős huzat ellenére omladékban végződött.

A hét második felén megjött a váltó csapat, akik már izgatottan várták, hogy az új barlangba bemenjenek térképezni, fürödni, aknákba beereszkedni. Az előző napi dagonyát kötéllel és fúrógéppel kipróbálva, szép lefűződő aknasoron át koptattuk a gépeinket, míg el nem fogyott (na mi?) a kötél. A túra befejezésére újabb kötél-mennyiséggel tértünk vissza, de mint ahogy az ilyenkor lenni szokott, két aknával lejjebb masszív, agyaggal kitöltött aknatalpba ütköztünk, és természetesen huzat sem volt.

Felmérjük a maradék járatokat és az egyéb kisebb feltárásokat összegezzük, hisz ki tudja jövő Pünkösdig mikor jövünk vissza? Az új barlang a Gortani új részei felett húzódik, és a végpont kb. 50 méterre megközelíti a lenti járatokat. Fontos, hogy mindent felrajzoljunk, hisz télen odalent ugyanezt folytatjuk, csak ott alulról fölfelé.

A nyári tábort összegezve, az újonnan feltárt barlangban 700 méter járatot mértünk fel, 150 méter mélyre jutottunk le. A feltáráshoz felhasználtunk 85 db nittet és beépítettünk 350 méter kötelet. Egyéb feltárással 90 méter új járatot térképeztünk és dokumentáltunk, sajnos vagy hála Istennek kis csapatunkat lefoglalta az új feltárás, és így a tervezett egyéb kutatások jövő nyárra maradtak.

Köszönet mindenkinek a kitartó munkáért és a támogatásért: KöM Barlangtani Intézet (motoros fúró), PHARMAVIT (pezsgőtabletták), Tengerszem Sportbolt (kötelek, karabinerek), MAFC, Szabó József Csoport (kötelek, karabinerek).

A tábor munkájában részt vettek: *Börcsök Péter, Kucsera Márton, Zih József, Perényi Katalin, Czitán Gabriella, dr. Nyerges Miklós, Köblös Csaba, Hegedűs András, Sásdi László, Kocsis Ákos, Berecz László, Hlavács György, Török Ágnes, Csányi Laura.*

Kucsera Márton

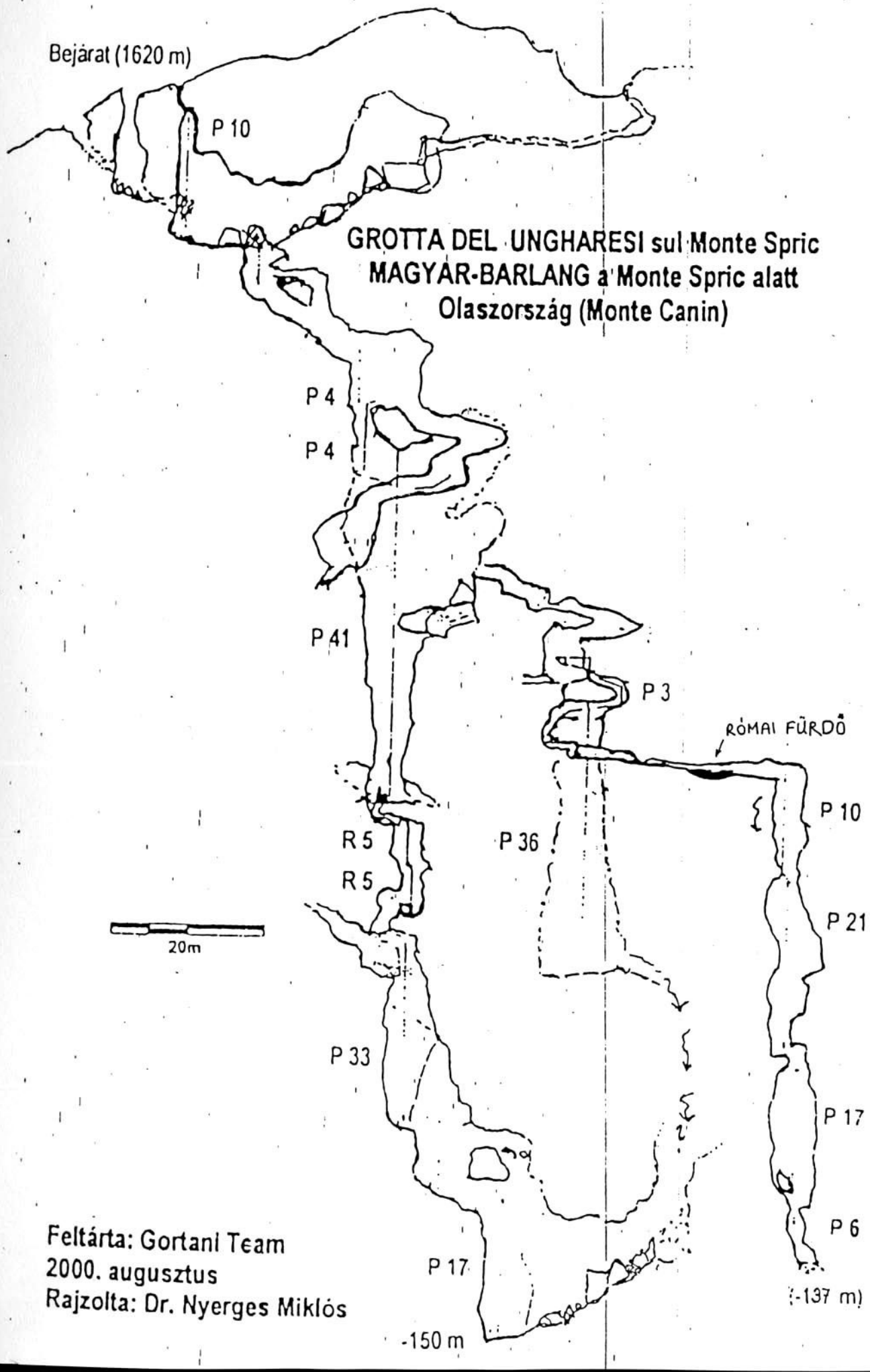

Feltárta: Gortani Team
2000. augusztus
Rajzolta: Dr. Nyerges Miklós

Pünkösdi-barlang

1998-99.

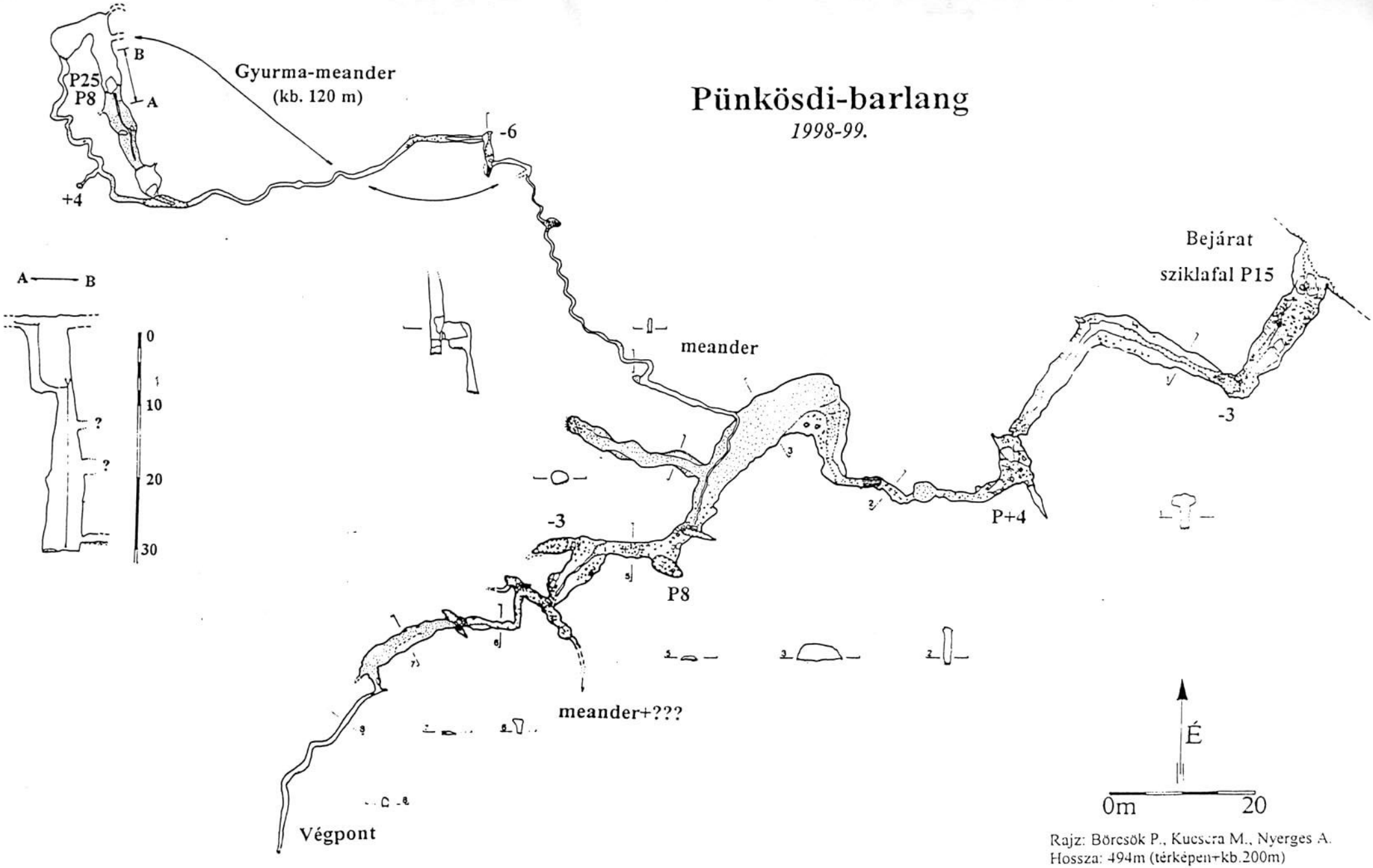

Rajz: Börcsök P., Kucsera M., Nyerges A.
Hossza: 494m (térképen+kb.200m)

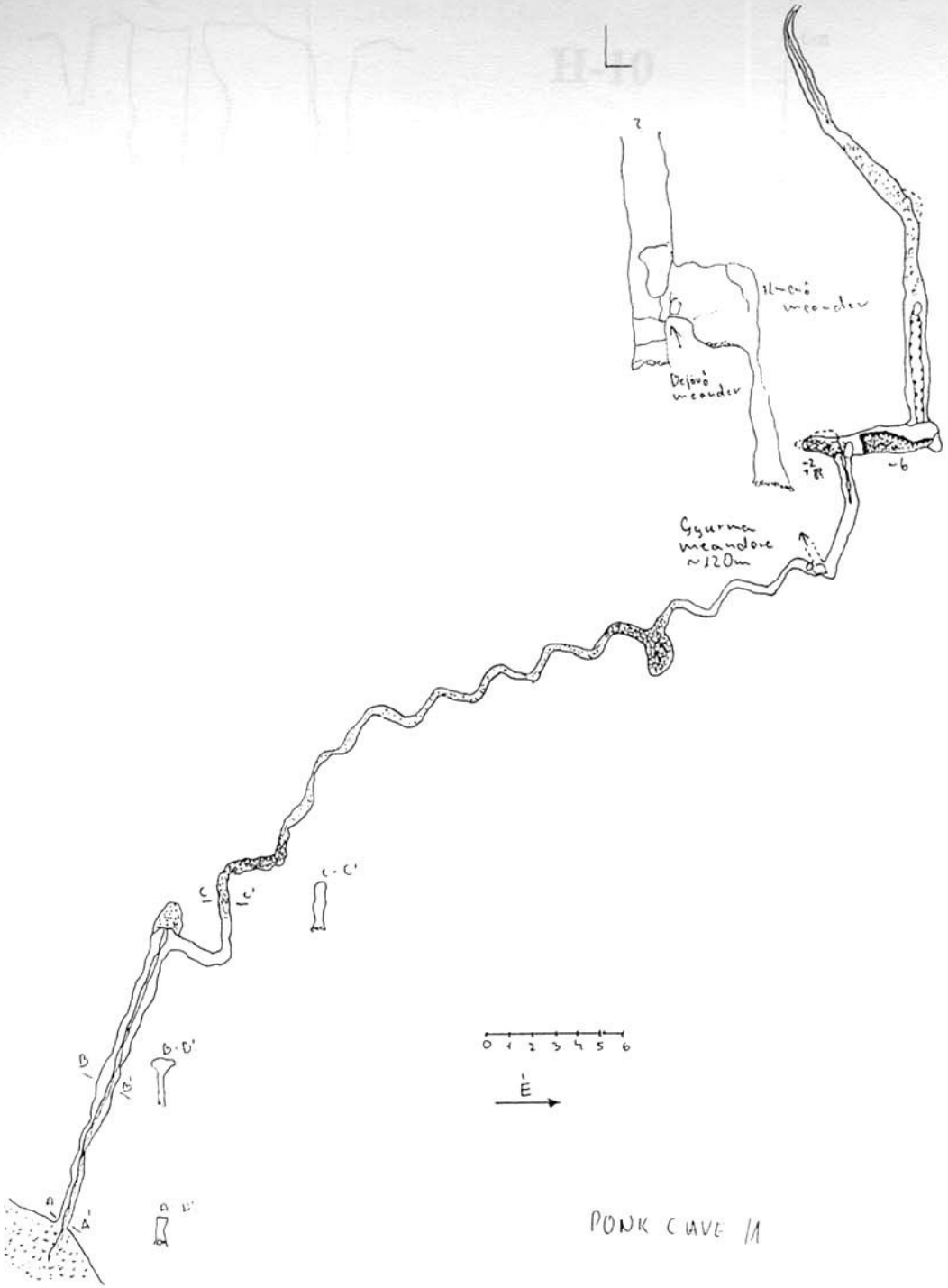

PONK CHVE 1A

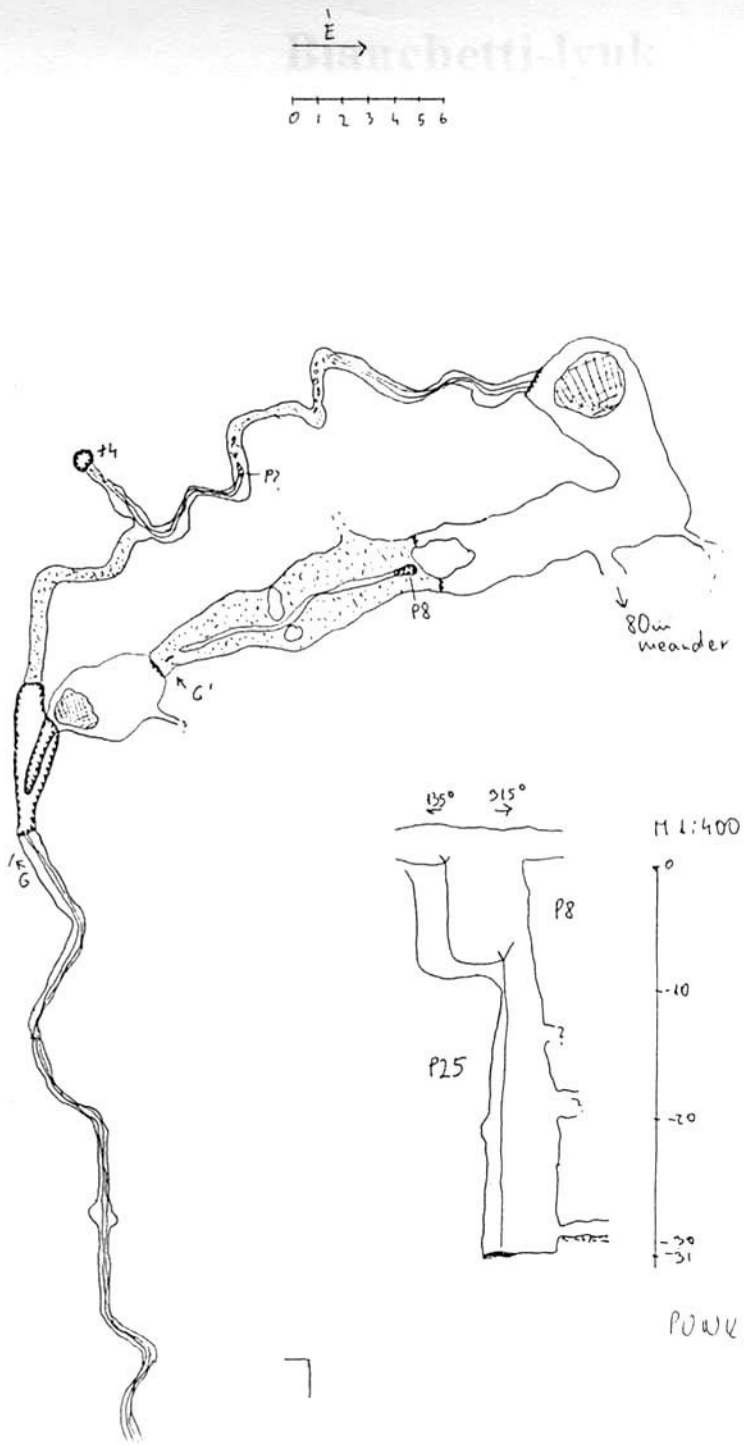

PONK. CHVE 1B

H-10

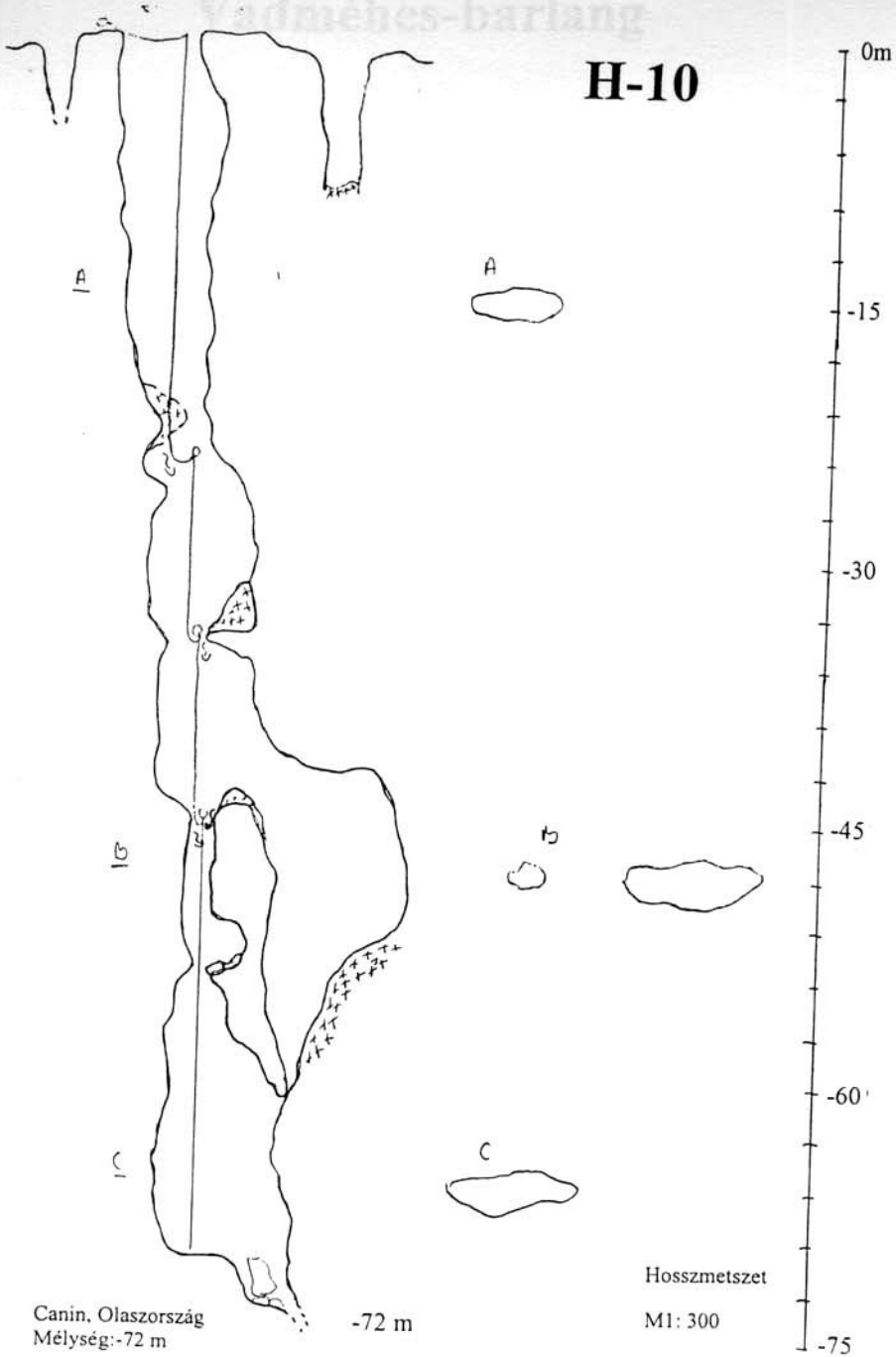

Hosszmetszet

M1: 300

Canin, Olaszország
Mélység:-72 m

Felmérte: Kucsera Márton., Molnár Tamás, Németh Zsolt
Rajz: Kucsera Márton

1999. 08.

Bianchetti-lyuk

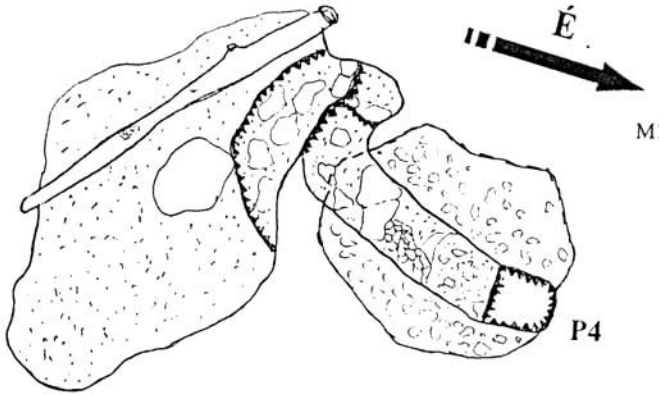

M1: 50 Alaprajz

0m 3

M1: 100 Hosszmetszet

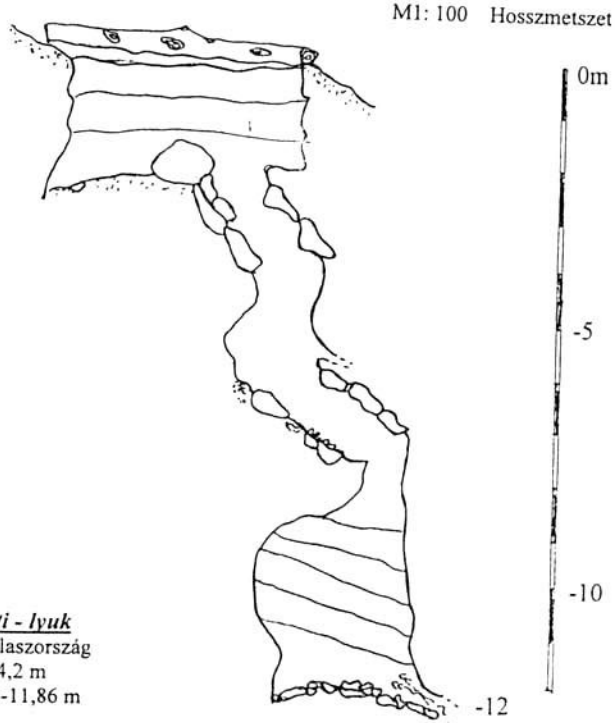

Biancetti - lyuk
Canin, Olaszország
Hossz: 14,2 m
Mélység:-11,86 m

Felmérte: Börcsök Péter, Kucsera Márton, Török Ágnes
Rajz: Kucsera Márton

1999. 08. 28

MAFC-barlang

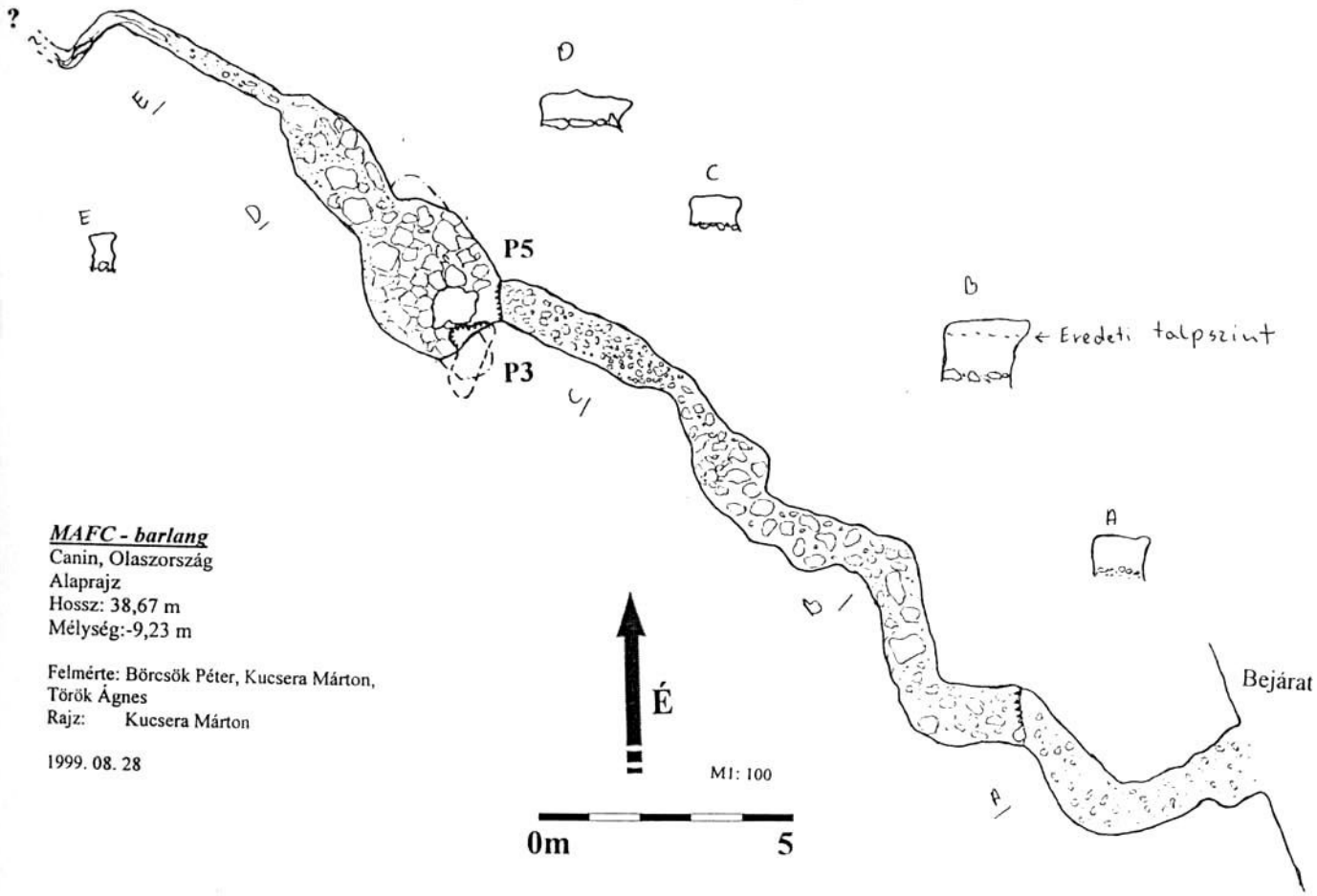

MAFC - barlang
Canin, Olaszország
Alaprajz
Hossz: 38,67 m
Mélység:-9,23 m

Felmérte: Börcsök Péter, Kucsera Márton, Török Ágnes
Rajz: Kucsera Márton

1999. 08. 28

Vadméhes-barlang

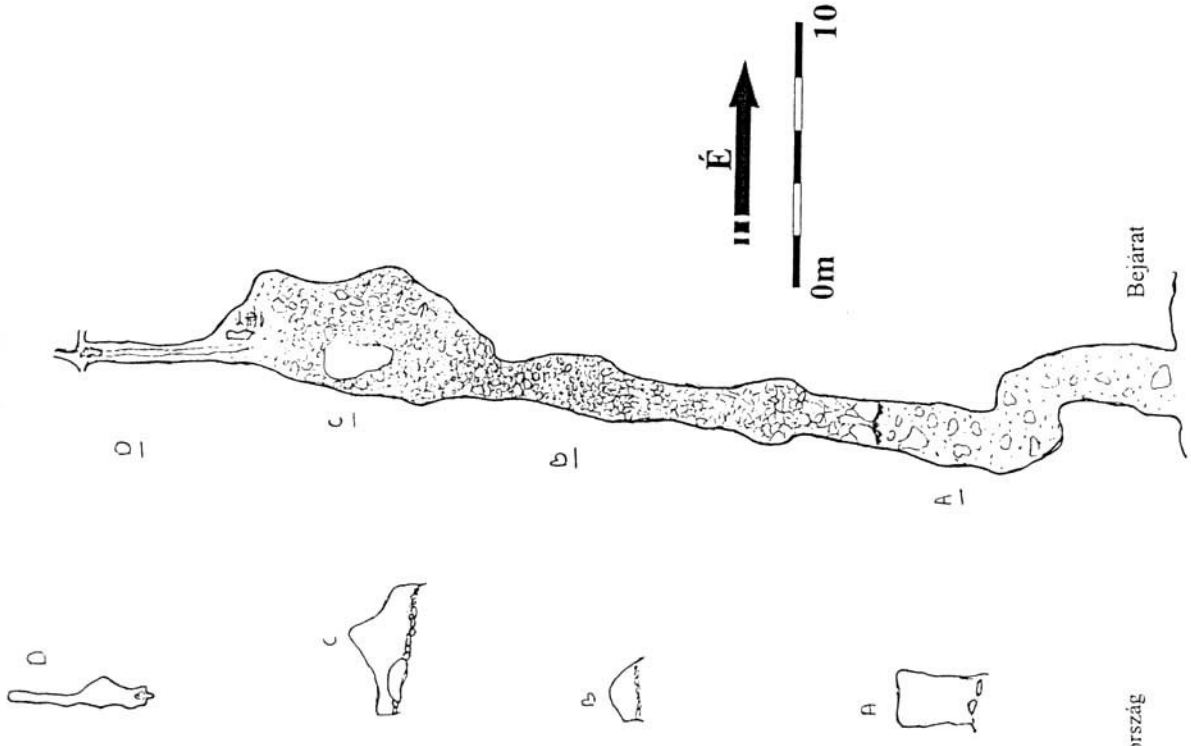

Canin, Olaszország
Alaprajz
Hossz: 48m
Mélység:+6,9 m

Felmérte: Börcsök Péter, Kucsera Márton, Török Ágnes
Rajz: Kucsera Márton

1999. 08. 28

H-8

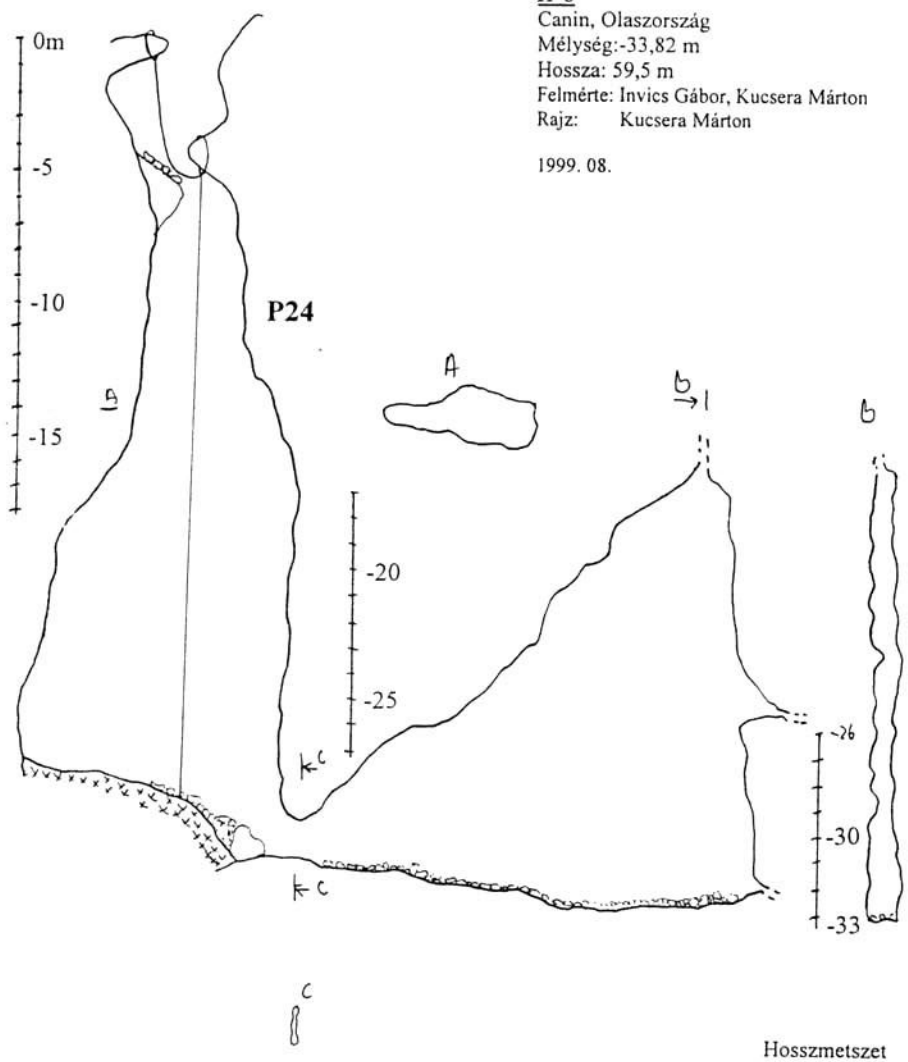

H-8
Canin, Olaszország
Mélység:-33,82 m
Hossza: 59,5 m
Felmérte: Invics Gábor, Kucsera Márton
Rajz: Kucsera Márton

1999. 08.

Hosszmetszet
M1: 200

H-9

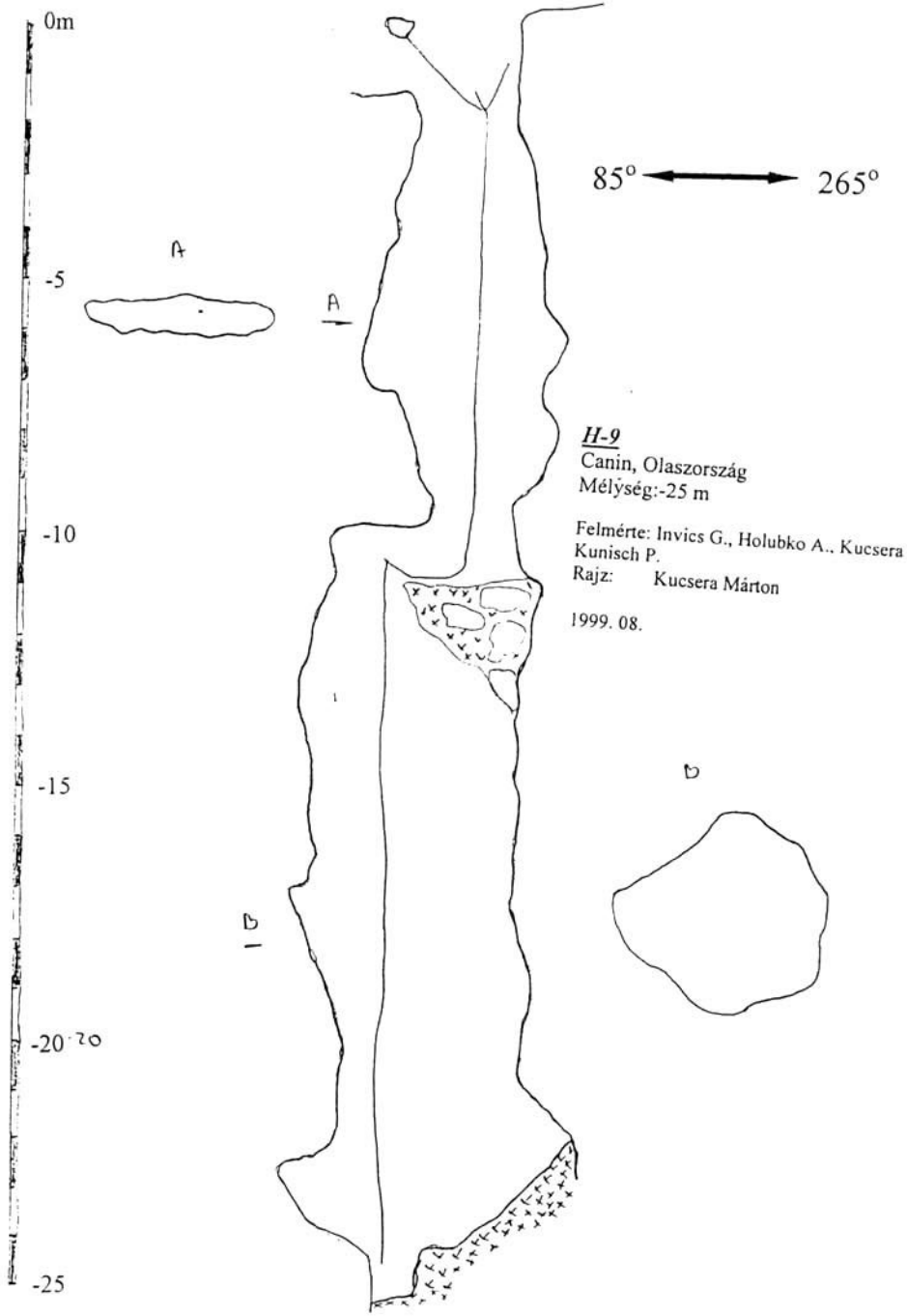

H-9
Canin, Olaszország
Mélység:-25 m

Felmérte: Invics G., Holubko A., Kucsera M.
Kunisch P.
Rajz: Kucsera Márton

1999. 08.

Canin nyári kutatótábor 2001.

ÚJ TÁVLATOK A GORTANI KUTATÁSÁBAN

2001 augusztus végén – az elmúlt évekhez hasonlóan – a Gortani team 16 fő részvételével egyhetes kutatótábort szervezett az olaszországi Canin-plató oldalában, Sella Nevea fölött 1600 méteres magasságban.
A tábor elsődleges célja változatlanul az volt, hogy egy új bejáratot találjunk a további kutatások megkönnyítésére. A számos kutatási pont közül a legígéretesebb a tavaly nyáron felfedezett Magyar-barlang volt. Ez a barlang közelítette meg a legjobban – mintegy 50 méterre – a Gortani új kutatási célpontjait.

A bejárattól -150 méter mélyen egy összeszakadt ikerakna hatalmas, 300 m^3-es omladékából előtörő huzat tartotta bennünk a lelket. Fogyatkozó reményeinket tükrözte a terem elnevezése is: Kucsera Marciék a tavaly nyári próbabontás közben a Sziszifusz-terem nevet adták az akkori végpontnak.

Kihasználva a tábornyitáskor kötelezően meglévő általános lelkesedést, először a Magyar-barlang omladékának bontásával próbálkoztunk. A bontás és a tekintélyes méretû omladék nem volt mindenkinek egyformán vonzó. Beindultak a találgatások. Nincs egy biztonságosabb, jobb hely?

Kis Moha és Kutya a végponti teremből nekivágtak egy aktív kürtőnek és ki is mászták. A mintegy 20 méteres kürtő azonban egy szûk meanderben el is fogyott. A további gyötrődésnek a meanderben elejét vette a térképezés, ami ismét valószínû-sítette a kapcsolatot egy másik, -36 méter mély aknával, amely a felső szintekről ebbe az irányba tartott.

De vissza az omladékhoz. A későbbiekben bebizonyosodott, hogy Marciék tavaly nagyon jól ráéreztek a leginkább sikerrel kecsegtető bontási részre a hatalmas omladékban. A mûszak végére ugyanis az omladékból megnyíló kicsiny lyukon dübörögve hullottak egy tágas üregbe a kőtömbök, miközben folyamatosan jött a hideg és erős huzat. Örömünkbe azonban kevés üröm is vegyült, mert az omladékban nyíló keskeny üreget labilis kőtömbök halmaza alkotta, ami a bontásokban megedzett lelkeket is megrendítette.

Másnap "gyomorideg"-től és társaim aggódásától kísérve a lehető legnagyobb óvatossággal néhány óra alatt sikerült egy szûk átjárót bontani az omladékban, ami mögött már látszott a tágas folytatás. Slósz, kötél, fúrógép és Gemával már nyomultunk az ismeretlen akna felé.
Rövid, öt méteres ereszkedés, kettéágazó akna, újra felpörög a fúró, stand és 10 méteres ereszkedés után az aknasor alján egy meander bejáratánál állunk, ahonnan a változatlanul erős huzat jelzi a folytatást. A szûkös, de legalább rövid meander után a jól járható letörések mentén egy 10 méteres akna szélére értünk. Itt azonban a kötelünk elfogyott (volt már ilyen...) és kénytelenek voltunk visszafordulni, hogy csak másnap derüljön ki az igazság: **bejutottunk a Gortaniba!** A másnapi térképezésnél Gema és Moha kitörő lelkesedéssel mesélték, hogy a 10 méteres akna alján megtalálták a téli táborok idején beszerelt köteleinket. A Boulder-fal melletti oldalág kis aknáján át így jutottunk be újból a Gortaniba. Alig 15 perc járásra volt az X ponti téli bivak, ahol nagyot teáztunk az új

felfedezésre. Lehet, hogy Frédinek volt igaza, aki sms-en csak annyit üzent "Gratulálok a kiválasztottaknak". Azt hiszem nemcsak kiválasztottak, hanem szerencsések is vagyunk, de azt is gondolom, hogy a szívós és céltudatos munka hozta meg gyümölcsét. Mert három évvel ezelőtt az akkori csapat erősen elhatározta, hogy addig nem nyugszik, amíg meg nem találja a Gortani másik bejáratát. És ebből az elhatározásból az eltelt években semmit nem engedett. Most sikerült egy kényelmes és szép aknarend-szeren keresztül másfél óra alatt a kutatások középpontjába bejutnunk.
Ez a felfedezés új lehetőségeket, új távlatokat nyit a Gortani-rendszer további feltárásában. Most már talán nem kell tovább titkolnunk, mert reálissá vált az a tervünk, hogy a Gortanin keresztül a mi nevünkhöz fűződjön Olaszország legnagyobb barlangrendszerének feltárása. A Gortani teljes hossza egyébként most 32 kilométer, ebből 13 kilométernyi járatot mi, a magyar csapat talált meg.

A tábor munkájában résztvettek (avagy a „kiválasztottak„):
Börcsök Péter, Gáspár Vera, Guti Ágnes, Hlavács György (Gyurma), Köblös Csaba, Kucsera Márton, Menyhárt Krisztina (Menyus), Nagy Eszter, Németh Zsolt (Kutya), Nyerges Attila (kis Moha), Nyerges Miklós Dr. (öreg Moha), Rabitovszky Alice, Sásdi László, Sebestyén Péter, Török Ágnes, Zih József (Gemenata).

Köszönet mindenkinek az ismételten jó csapatmunkáért és azoknak, akik távollétükben is nekünk szurkoltak.

Börcsök Péter

Tudományos megfigyelések, dokumentáció

Radondetektor kihelyezés az Aggteleki-karszt zsombolyaiba

Az Aggteleki-karszt zsombolyainak tudományos megismerése céljából radon vizsgálati méréseket kívántunk beindítani. Ebben Dezső József és Molnár Lajos révén kaptunk segítséget a Debreceni Egyetemtől, valamint a Veszprémi Egyetem Radiokémiai Tanszékétől. A mérések várhatóan teljesen újszerű eredményeket fognak produkálni, révén, hogy még ilyen jellegű méréseket senki sem végzett a terület zsombolyaiba. Mivel még nincsenek mérési tapasztalataink a zsomboly jellegű üregek radonkoncentráció viszonyaiban ezért még csak kisebb zsombolyokra terjesztjük ki a detektorok telepítését.
A mérési periódusokat egy nyári és egy téli periódusra kívánjuk időzíteni, aminek különbségéből signifikáns eltérések válhatnak ismerté a radonkoncentrációban. A konkrét eredmények 2002-ben várhatóak.

Nyári kihelyezési periódus: 2001 VI. 16. — 2001 IX. 22.
Terület, zsombolyok:

1. Zsozsóka-zsomboly (1db: félúton JF beékelődött kő)
2. Őz-zsomboly (1db: alja felett 12 m-re BF hátul)
3. Kifli-zsomboly (1db: félút nagykő oldalában)
4. Karácsony-zsomboly (1db:alja felett 3 m-re)
5. Moszkítós-barlang (1db: Lánykalcitos kapuban, 1db: a Gilgames-akna bebújója)
6. Körte-zsomboly (1db: legalja, 1,8 m-en a hasadékban)
7. Búbánat-zsomboly (1db: félúton a párkányon egy cs.kőre, 1db: -7 m-en agyagoldalba)
8. Komjáti Jég I. sz. zsomboly (2db: legalja)
9. Féldecis-barlang (1db: az alján fára kötve).

Nyerges Attila

Az Alsó-hegyi zsombolyokban végzett radon mérésekről

Az Aggteleki Karszt részét képező Alsó-hegy zsombolyokban való különös gazdagága régóta izgatja a barlangokkal foglalkozó hazai kutatók fantáziáját. A jelenség okára a mai napig sem sikerült véglegesnek mondható magyarázatot találni. Az összességében nagy-kiterjedésű vízgyűjtő felszínéről levezetett csapadéknak a becslések szerint csak egy része jelenik meg az erózióbázis szintjén található forrásoknál. Egyebek mellett ez a tény szolgáltatott alapot annak feltételezésére, hogy valahol a mélyben esetleg egy patakos barlang is van, s ez elképzelhetően kapcsolatban áll, vagy állt valamikor az ismert vertikális barlangokkal. A zsombolyokban ez idáig folytatott feltáró munkákból ismert, hogy azok nagy mennyiségű, a felszínről a víz által behordott üledéket tartalmaznak. Feltételezhető tehát, hogy valamikor egyesek nagyobb keresztmetszetben is csatlakozhattak a még ismeretlen vízszintes barlanghoz, az idők során azonban ezek a járatok eldugultak. Lehetséges azonban, hogy akad még olyan zsomboly, amelynél a levegő - ha szűk, észre sem vehető járatokon keresztül is – de kommunikál a barlanggal. Ezek megkeresése egy elképzelhető kutatási irány a feltételezett patakos barlang létének bizonyítására.

A barlangokkal kapcsolatban széles körben ismert, hogy azokban a radonnak – e természetes radioaktív nemesgáznak – a koncentrációja jóval magasabb, mint a föld felszínén, vagy a felszínhez közeli, azzal közvetlen kapcsolatban lévő földalatti üregekben. Ezen ismeretet régóta felhasználják a barlangok kutatásában is. Zsombolyokban végzett ilyen irányú radon mérések azonban csak elenyésző számban találhatók a barlangokkal foglalkozó iroda-lomban. Ennek oka feltehetőleg abban keresendő, hogy ezek az üregek inkább a felszín közeli kategóriába tartoznak, s a barlangi levegőnek az atmoszférával való intenzív kapcsolata miatt a mérések kevés információval kecsegtették a kutatókat. A legutóbbi időben pl. Hakl József (MTA Atomki) próbálkozott radon mérésekre alapozva új járatok keresésével a Mecsek zsombolyiban. Tapasztalatai szerint alig akadt olyan üreg, ahol az éves radonszint alapján egyértelműen feltételezni lehetett volna jelentősebb, még ismeretlen barlang létét.

Egy adott időben a földalatti üregben mérhető radon koncentrációt két tényező szabja meg. Egyrészt az adott tér mérete és alakja, valamint a teret határoló kőzetek radon kibocsátó képessége, mely jellemzőket együttesen forrástagként tekinthetünk. Másrészt meghatározó az adott tér légcseréje. Ezzel a folyamattal más terekből érkező levegő keveredik az adott üregben találhatóval, s vagy elszállít, vagy hozzáad radont az ott keletkezőből, ill. –höz. Nyilván-való, hogy zsombolyok esetében a felszíni, elenyésző radon koncentrációjú levegővel való csere nagy hígítást jelenthet. Nagyobb mélységű zsombolyoknál ugyanakkor várható, és ezt a tapasztalat is igazolja, hogy az üreg levegőjének hőmérséklete megegyezik, vagy legalábbis közel áll a kőzet hőmérsékletéhez, ami hazai barlangok esetén 9-11 C^o-ot jelent. Mivel a fel-színi hőmérséklet nálunk igen tág határok között mozog és a nyári és téli értékek egyaránt jelentősen, továbbá tartósan különböznek a fenti értéktől, egy zsomboly természetes légcseréje az évszakok függvényében jellegzetesen fog alakulni. E változás alapja a levegő sűrűségének ismert hőmérséklet-függése. A sűrű, hideg levegő télen befolyik a zsombolyba, s onnan kiszorítja a hozzá képest melegebbet, amely a fent definiált forrástag nagyságától függően pl. jelen-

tős radon koncentrációjú is lehet. Nyáron ez a légmozgás leáll, hiszen a sűrűbb és hidegebb levegő ekkor alul, benn a zsombolyban található. A radon koncentrációja tehát a fent vázolt esetben olyan évszakos menetet fog mutatni, hogy a téli érték a nyárihoz képest alacsonyabb lesz. A koncentrációk nagyságát, s így a különbséget is a forrástag szabja meg.

Másként alakul a helyzet, ha e közvetlen felszíni kapcsolat mellett működhet egy másik, mélyebben fekvő üreggel való kapcsolat is. Ez különösen igaz egy olyan esetben, amikor ez a számunkra ismeretlen üreg rendelkezik egy további közvetlen felszíni kapcsolattal, ami lehet pl. egy hegylábi törmelékre települt forrásszáj, vagy egy vízszintes barlang hegyoldalon nyíló bejárata. E második felszíni kapcsolat huzat kialakulását eredményezi, ami lényegesen megváltoztatja a radon koncentrációjának évszakok szerinti alakulását. Immár két forrástag létezik, s a levegő áramlásának iránya a két felszíni kapcsolat egymáshoz való magassági viszonyától is függ. Ezek eredményeként a radon koncentrációjának a zsombolyban várható alakulását áttekinteni meglehetősen bonyolult, s ezt e helyen nem is kíséreljük meg. Itt nem részletezett módon azonban belátható, hogy a téli és nyári koncentrációkban négy eset előfordulására lehet számítani attól függően, hogy a zsomboly rendelkezik-e más barlangi kapcsolattal. Ezek rendre a következők: télen és nyáron egyaránt magas radonszint; télen alacsony, nyáron magas; télen és nyáron is alacsony; valamelyik évszakban van maximum, a másikban minimum. Ez utóbbi látszólag magában foglalja a második esetet is, azonban egész évre kiterjedő mérésekkel a kettő között különbséget lehet és kell tenni.

Az eddigiekből világos, hogy a zsombolyok radonos kutatására különösen a téli és nyári hónapok alkalmasak. A fent kifejtett elvre építve a 2001. év nyarán megkezdtük több, az Alsó-hegyen található zsombolyban a radon viszonyok szisztematikus vizsgálatát. A radon koncentráció mérésére a hazai gyakorlatban régóta alkalmazott szilárdtest nyomdetektoros el-járást választottuk. Ez ún. integráló mérési technika, a kiértékelés eredménye a mérési időszak alatt uralkodó radon koncentrációk időátlaga. Az értékelhetőség szempontjából lényeges tehát, hogy az expozíciós idő alatt a hőmérsékleti viszonyok állandóak. Ezt biztosítandó, a detektorok kihelyezését június közepén végeztük el, s az expozíciót október közepén fejeztük be. A detektorokat igyekeztünk a zsombolyok mélyebb részeiben elhelyezni, hogy a szél által okozott szívóhatás, ill. turbulens áramlások okozta hirtelen koncentráció változások hatását kiküszöböljük. A mérési hely megválasztásánál tekintettel voltunk arra is, hogy a barlangi kőzet/légtér határán számottevő koncentráció gradiens alakul ki, ami hamis eredményhez vezethet, ha a detektorok a határfelületen vannak elhelyezve. A nyomdetektorok kiértékelése és kalibrációja a Veszprémi Egyetemen, a Radiokémiai Tanszékkel együttműködésben történt.

A nyári időszakra kapott radon koncentráció adatokat a mellékelt táblázatban foglaltuk össze.

A második oszlopban a detektorok száma mellett az esetek többségében feltüntettük azok helyét is. A Jég-zsombolyban mindkét detektor ugyanazon a helyen, tehát egymás mellett volt, elvileg itt azonos értékeket várhatunk. A mintegy 10 %-os eltérés az alkalmazott mérési módszer bizonytalanságának is tekinthető. Ami a radon koncentráció adatokat illeti, látható, hogy az Őz-zsombolyt kivéve minden érték magas, sőt a Jég-zsombolytól eltekintve egy-máshoz is közelálló. Az Őz-zsomboly nagy felszíni nyílása úgy tűnik igen kiszellőzötté teszi ezt az üreget, ez lehet az alacsony érték oka. Mivel jelenleg csak a nyári értékek ismertek, az adatok bővebb elemzésére nincsen lehetőség.

Ami a munka folytatását illeti, a téli mérési kampányt 2002-ben már elindítottuk, az eredmények április hónapban várhatóak. A tavasz folyamán sort fogunk keríteni a forrástag zsombolyonkénti megbecslésére is. Ez nagyban segítheti adatsorunk értelmezését is.

Debrecen, 2002. február 25.

Dr. Dezső Zoltán

1. táblázat Radon koncentráció értékek nyáron az Alsó-hegyen

Név	Detektor jele, helye	Koordináták GPS, (fok)	Magasság (GPS, méter)	Átlagos C_{Rn} (Bq/m^3)
Zsozsóka-zsomboly	**1** nyugati falon kb. félúton(10m)	N 48,56316 E 20,69909	H 510 ± 4	**5360**
Őz-zsomboly	**2** az alja felett 12 m-re	N 48,56298 E 20,71657	H 565 ± 7	**210**
Kifli-zsomboly	**3** aljától kb. 6 m	N 48,56638 E 20,71255	H 631 ± 40	**6330**
Karácsony-zsomboly	**4** aljától kb. 4 m-re, oldalfalon	N 48,56673 E 20,72157	H 530 ± 7	**4650**
Moszkitó-barlang	**5**, Nagyakna **6**, Lángkalcitos gyémántkapu	N 48,56266 E 20,72432	H 493 ± 7	**4280** **4660**
Körte-zsomboly	**7** aljától kb. 2 m-re	N 48,56266 E 20,72754	H 541 ± 9	**3650**
Búbánat-zsomboly	**8, 9** -20 és –7 m-en.	N 48,56199 E 20,72800	H 533 ± 10	**2560** **5800**
Jég-zsomboly	**10, 11** Legalja –20 m	N 48,56562 E 20,74049	H 510 ± 13	**1390** **1215**

A Kiskőháti-zsomboly felmérése

A térképezést 2000. év tavaszán kezdtük meg, bár a denevérzárlat április végéig történt elhúzódása miatt, a tervezettnél jóval később. Május folyamán megtörtént a teljes felmérés, amihez fél fok beosztású függőkompaszt, és harmadfok beosztású lejtszögmérőt alkalmaztunk. A barlang teljes hossza 479 m, amely magában foglalja a Nagy-terem körbemérését. A barlang mélysége –117 m.

A rajzolási és fotódokumentációs munkák ősszel folytak. Ekkor került kimászásra az Alsó-akna közepétől induló kürtő, amely az akna függőleges folytatása. A mászáshoz biztosításnak illetve a fix kötél elhelyezéséhez csak természetes kikötési pontokat vettünk igénybe.

A barlangról 1:100 méretarányú vetített hosszmetszet valamint alaprajzok és vízszintes szelvények készültek. Ezek kicsinyített változatai A3 méretű atlasz kivitelben, áttekintő térképlappal is elkészültek.

Elekes Balázs

A Szabadság-barlang felmérése

A Szabadság-barlang korszerű térképének elkészítéséből 2001. évben az első egy km-es szakaszt vállaltuk. A mérés nagy része még a 2000 decemberében, az ünnepek közti időre szervezett táboron megtörtént. Ekkor Égerszögön béreltünk házat, ahol megfelelő informatikai háttérrel felszerelkezve naponta történt a mért adatok kiszerkesztése, és a vetületek kinyomtatása.
A poligonpontok jelöléséhez 4 mm átmérőjű furatba helyezett műanyag dübelt és réz csavart használtunk. Ilyen méretű furat készítéséhez elegendő egy szinte zsebben elférő akkumulátoros csavarbehajtó. A mérés-rajzolás végeztével a csavarok és dübelek eltávolítása után a barlangi beavatkozás gyakorlatilag észrevehetetlen. A fix pontok alumínium táblával ellátott 6,5 mm átmérőjű rozsdamentes dübelek.
A méréshez fél fok beosztású függőkompaszt, és harmadfok beosztású lejtszögmérőt alkalmaztunk, a tároló felmérése teodolittal történt.
A méréshez még egy alkalommal kellett leutazni, a rajzolás a helyszínen márciusra, a otthoni munkák júliusra készültek el.
A barlangról 1:100 méretarányú alaprajz és vetített hosszmetszet készült A3 méretű atlasz kivitelben, áttekintő térképlappal.
A 2002. évre tervezett második km-es szakaszt már 2001 decemberében megelőlegeztük, így az év végén a teljes felmért hossz 1650 m.

Elekes Balázs

Kis-kőháti-zsomboly

1/4 térképlap
a többivel együtt kezelendő

Hossz-szelvény

240° ⟷ 60°

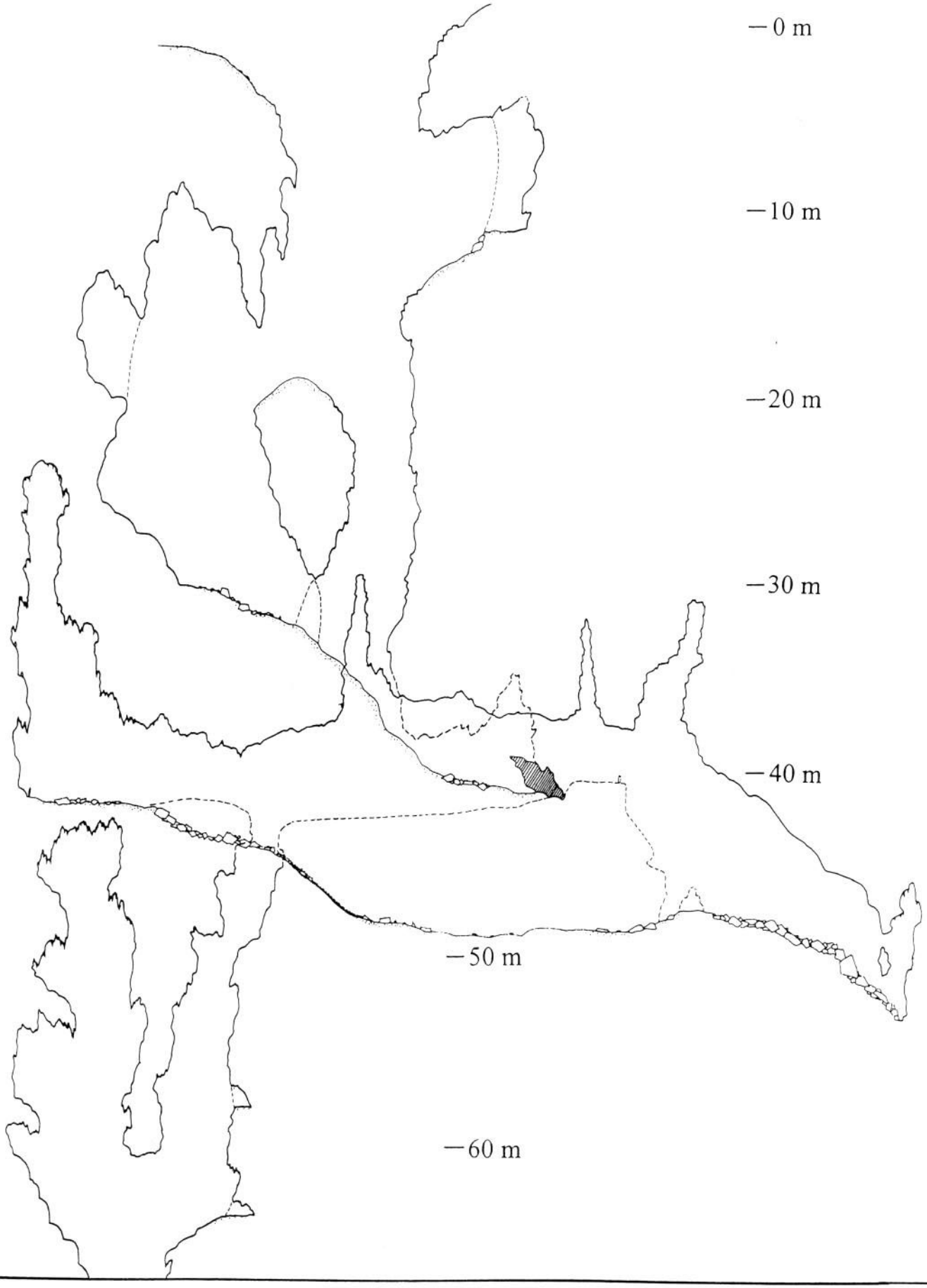

2/4 térképlap
a többivel együtt kezelendő

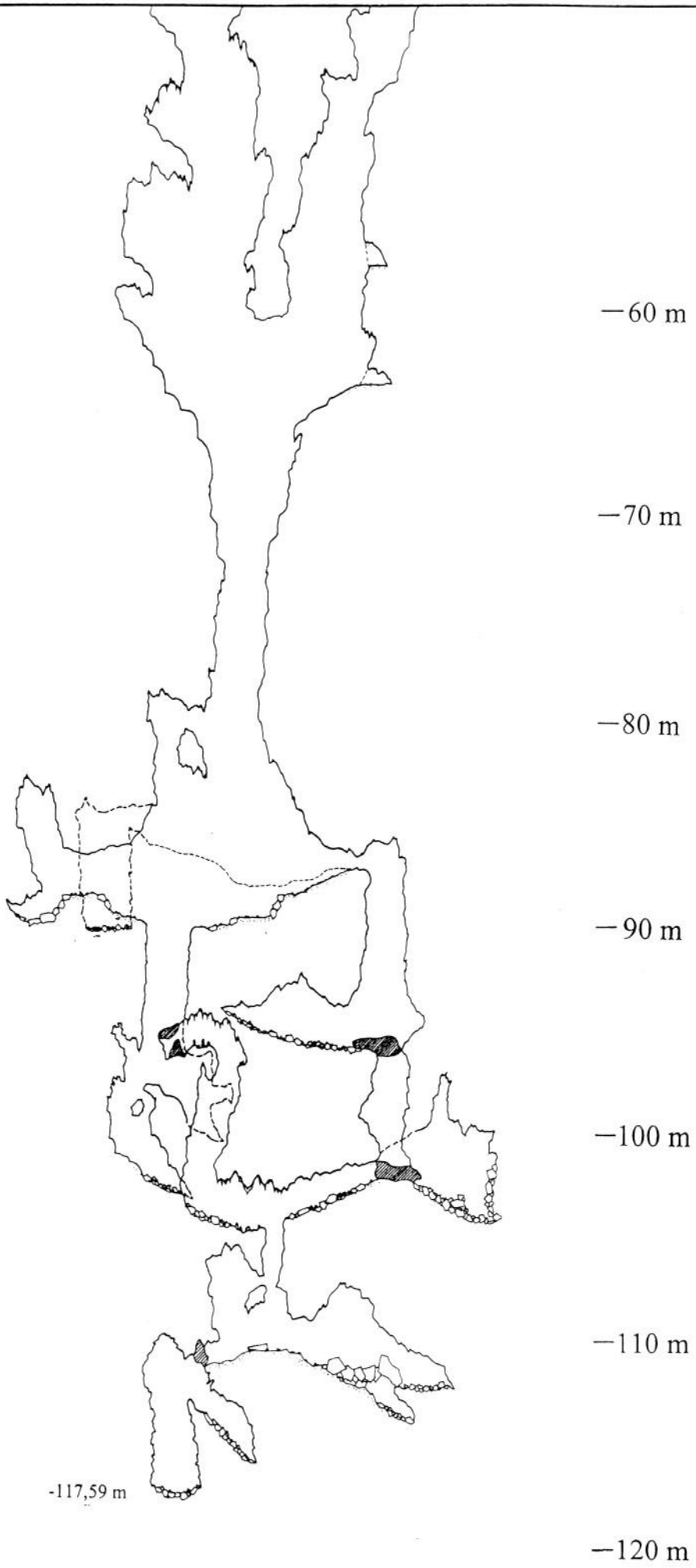

Alaprajz

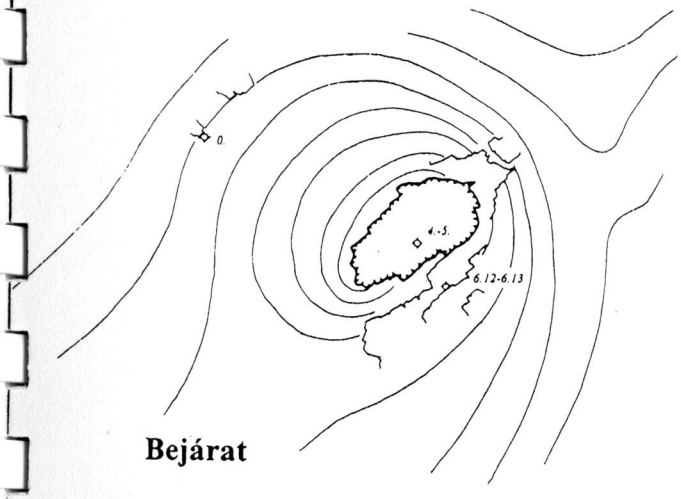

Bejárat

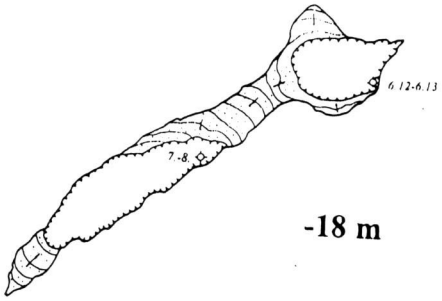

-18 m

10 m

-31 m — -47 m

É

Felmérte: Földi Vera
Gulyás Ágnes
Németh Tamás
Rományi Orsolya

Rajzolta: Elekes Balázs
Huber Kilián

Budapesti Barlangkutatók Természetvédő Egyesülete

BEAC Barlangkutató Csoport

2000.

-49 m

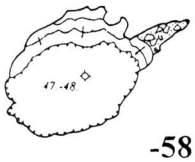

-58 m

-72 m

-45 m

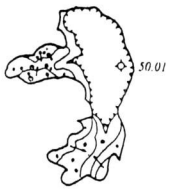

-55m

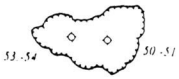

-80 m

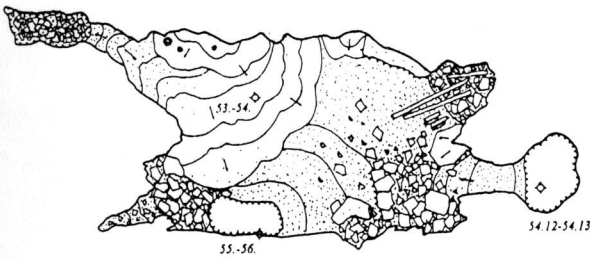

-87 m

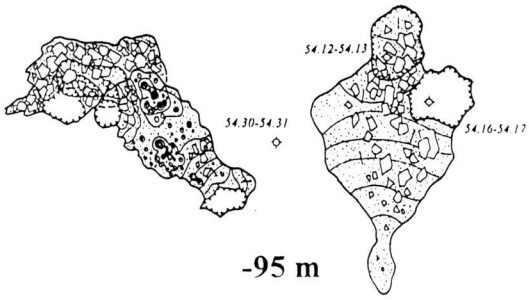

-95 m

-100 m

-117,59 m

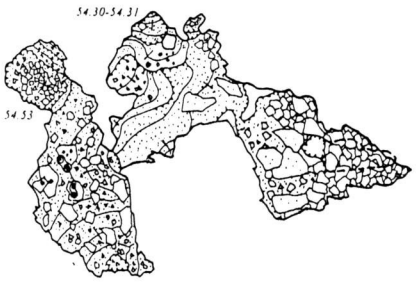

-110 m

Készült a Bükki Nemzeti Park megbízásából

É

Melléklet

A Kis-kőháti-zsomboly alaprajzi elhelyezkedéséről

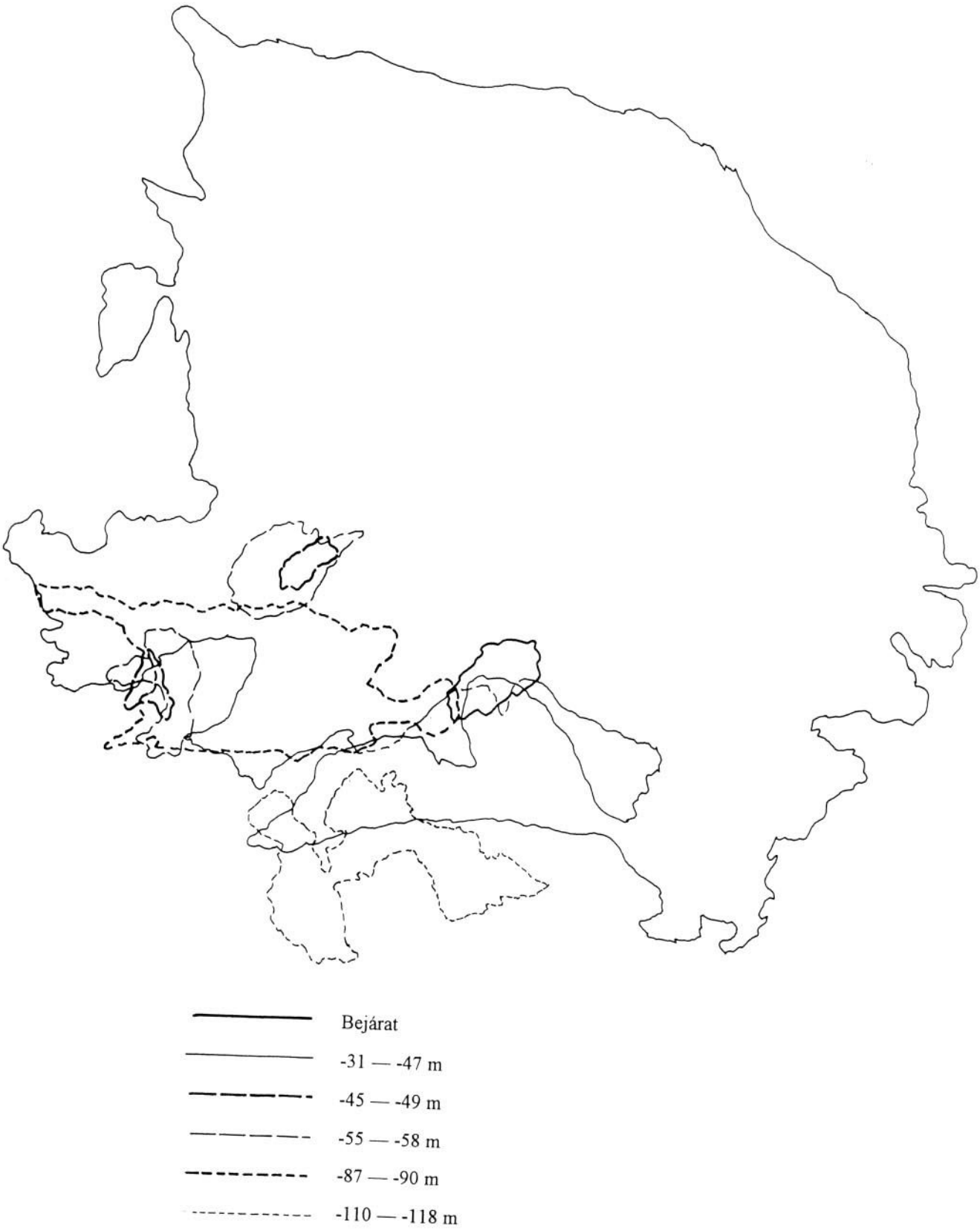

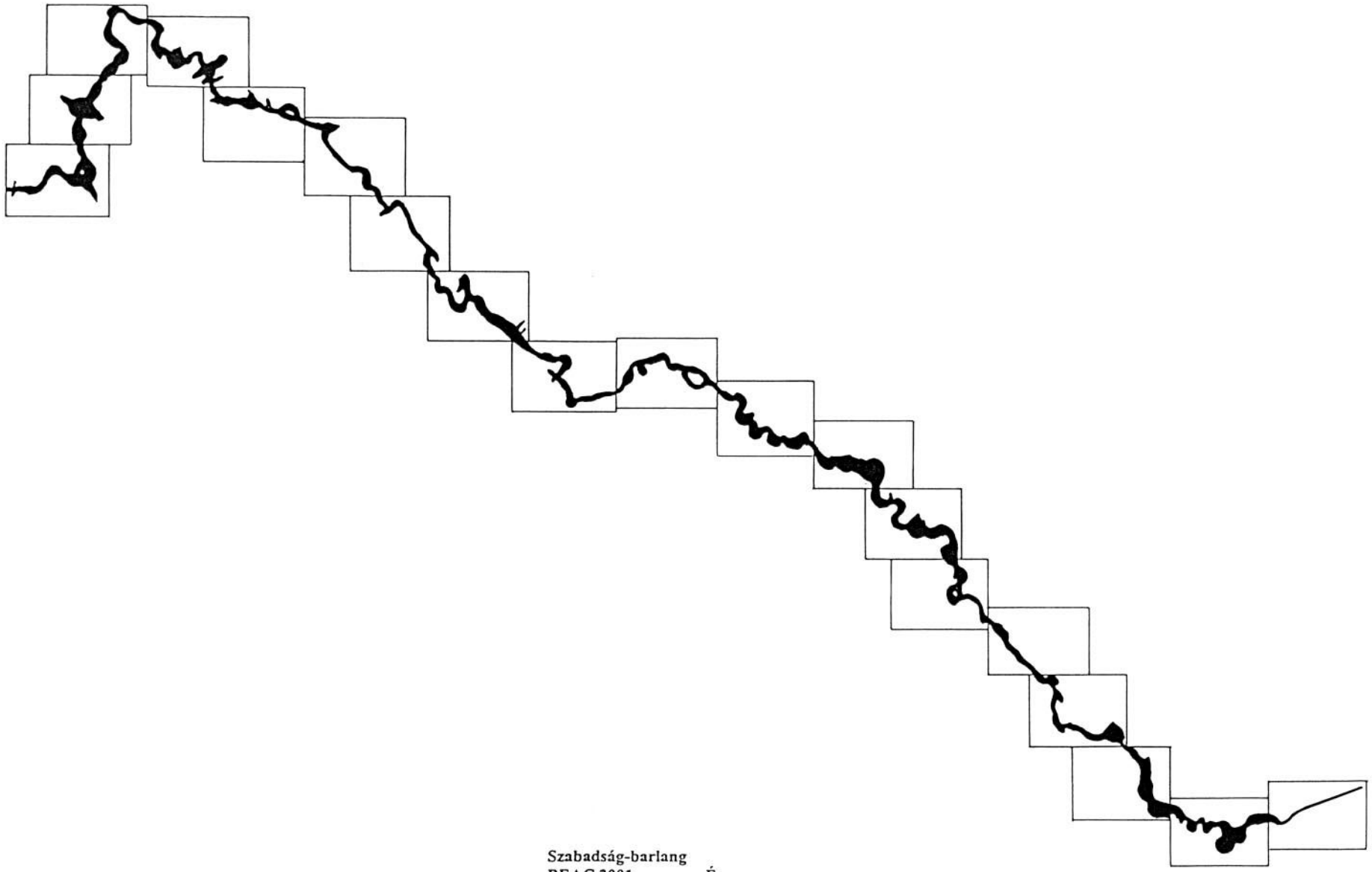

Szabadság-barlang
BEAC 2001.

É

50 m

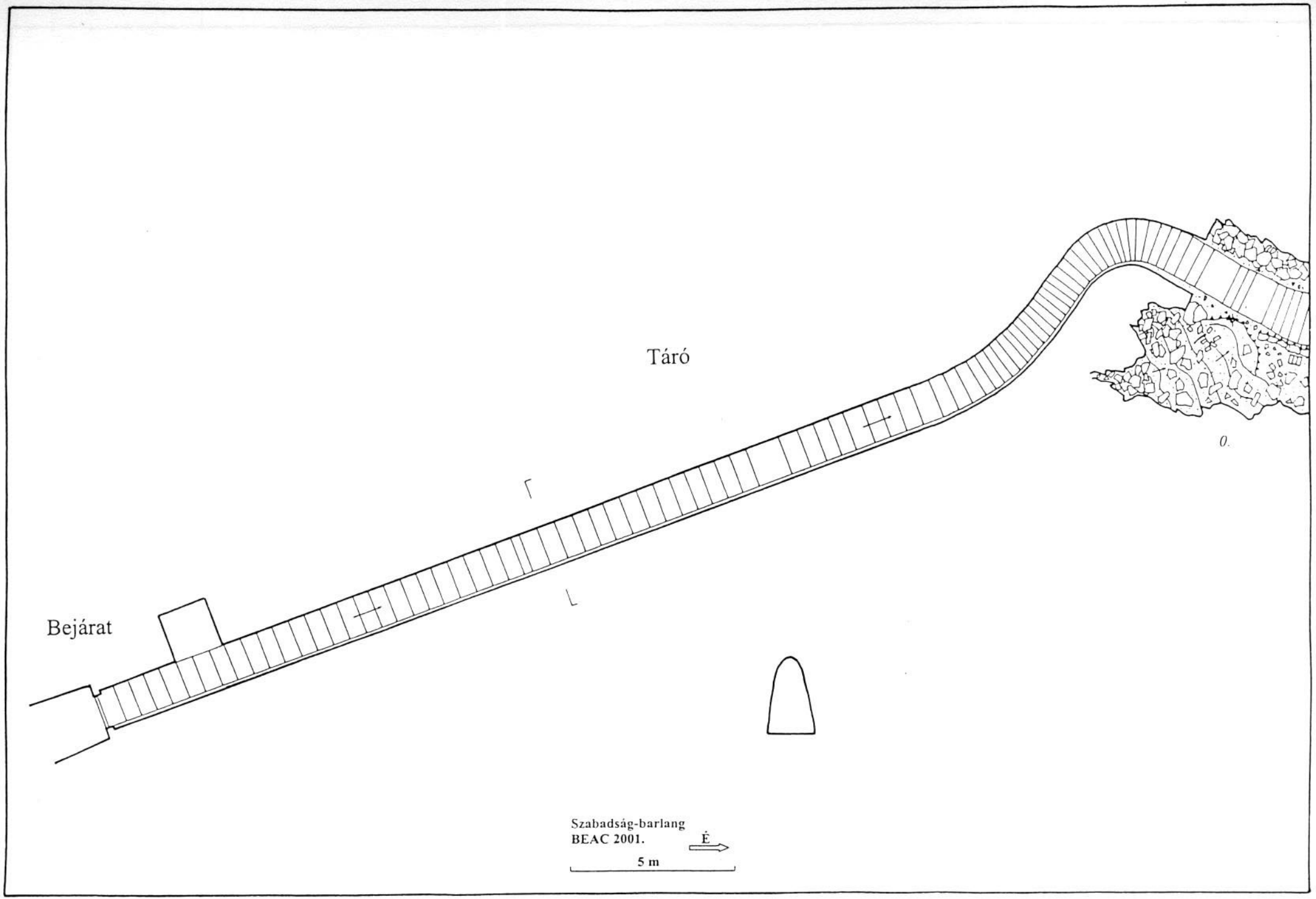
Táró
Bejárat
0.
Szabadság-barlang
BEAC 2001.
É
5 m

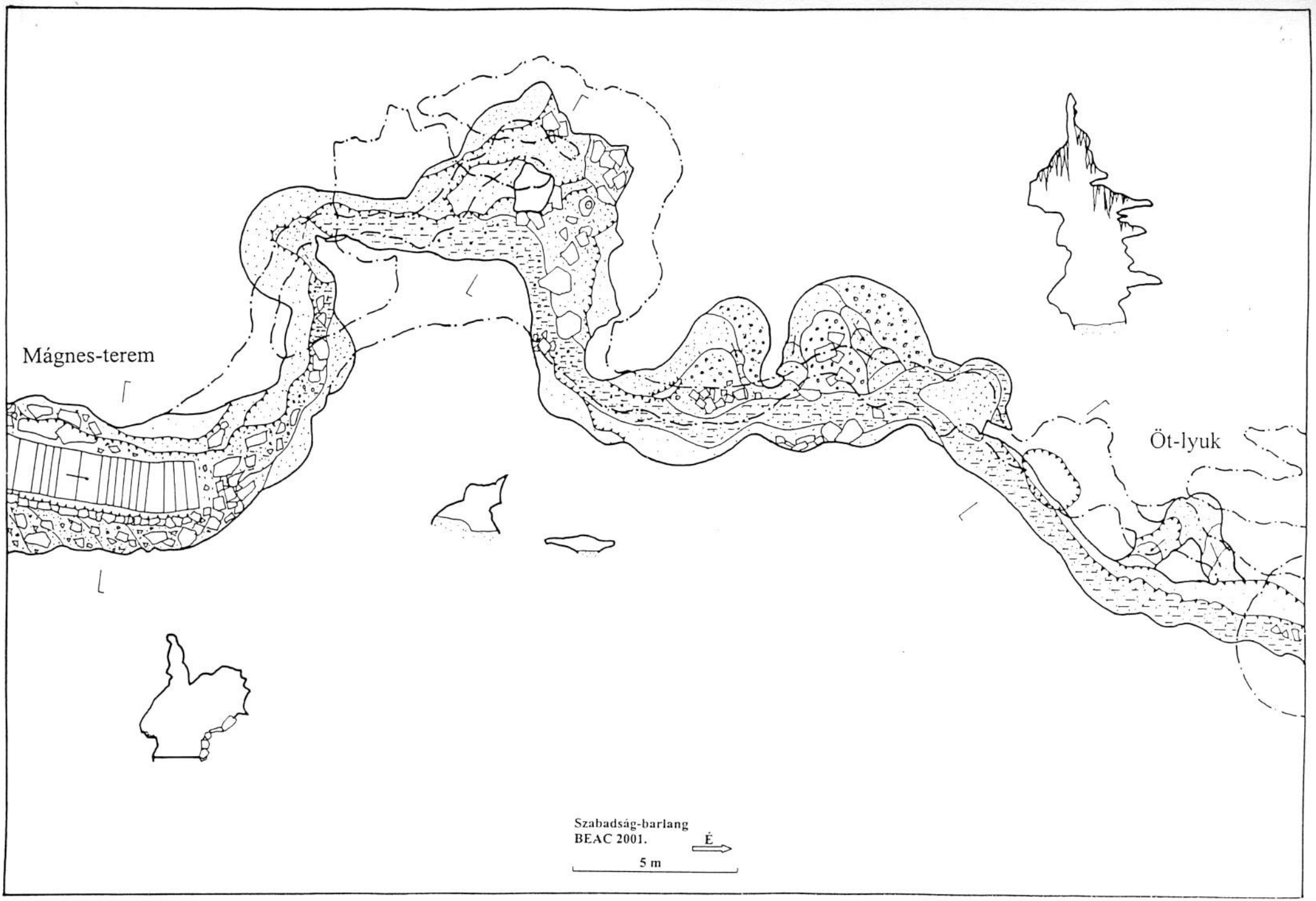
Mágnes-terem
Öt-lyuk
Szabadság-barlang
BEAC 2001.
É
5 m

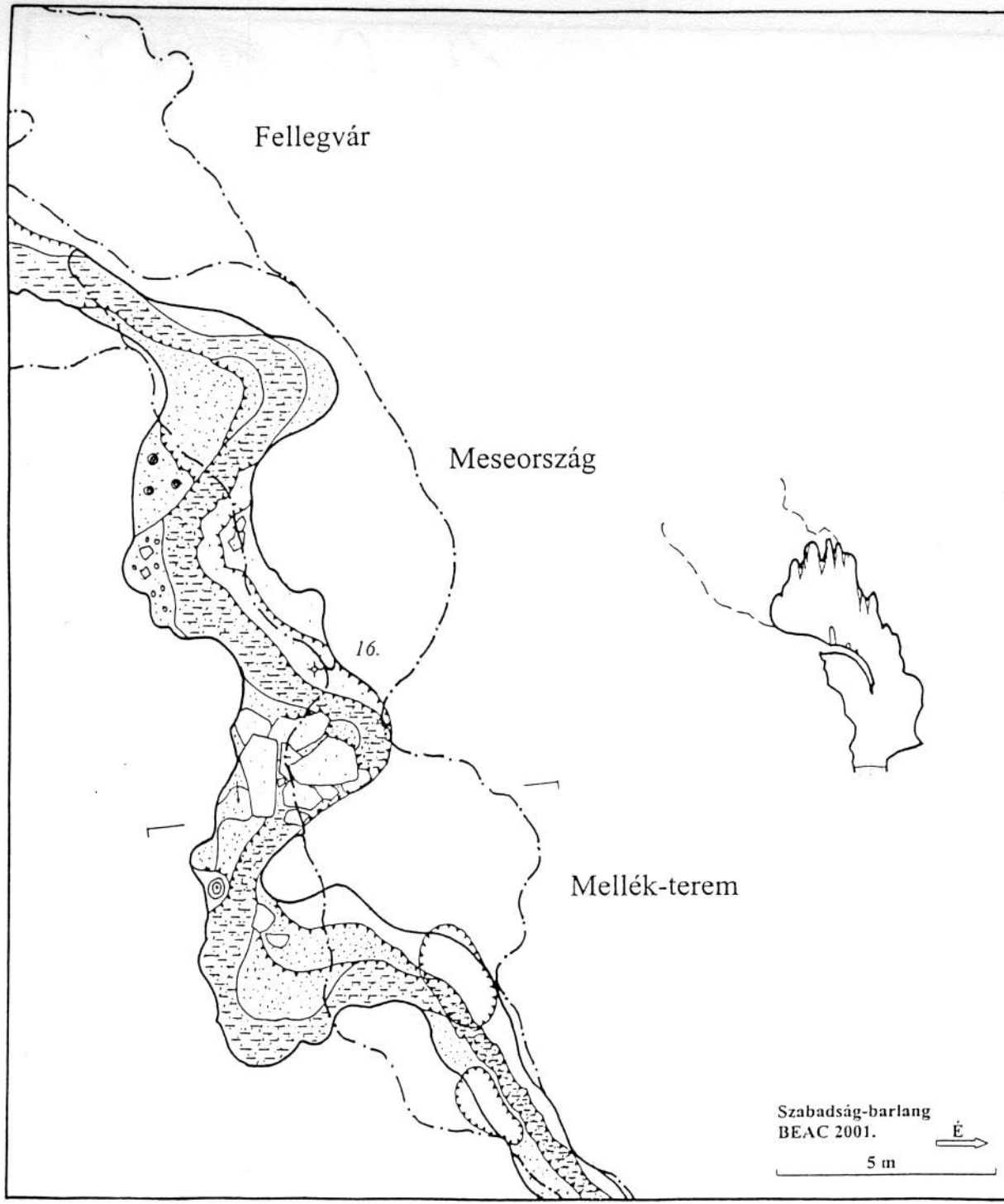
Fellegvár
Meseország
16.
Mellék-terem
Szabadság-barlang
BEAC 2001.
É
5 m

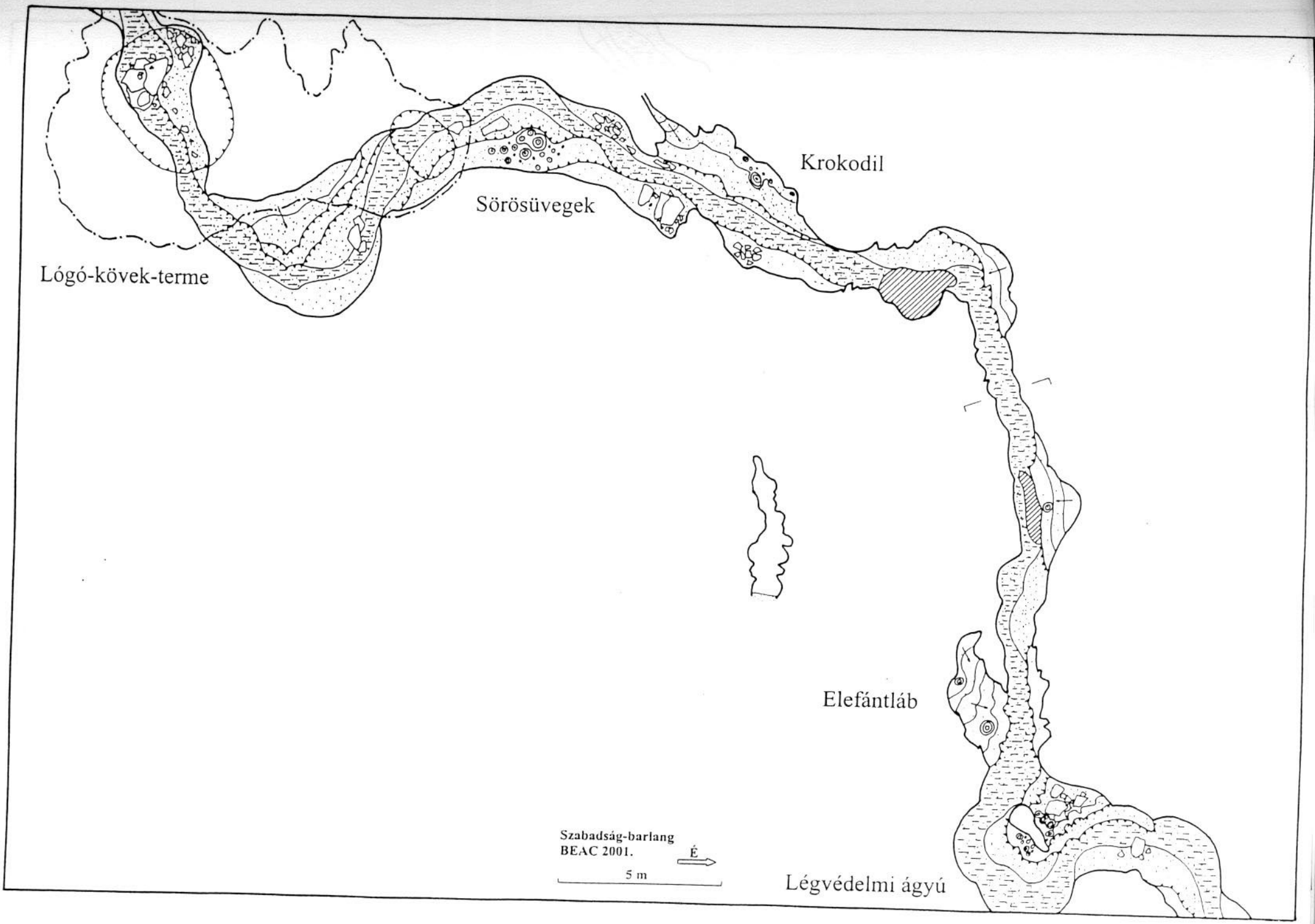
Krokodil
Sörösüvegek
Lógó-kövek-terme
Elefántláb
Szabadság-barlang
BEAC 2001.
É
5 m
Légvédelmi ágyú

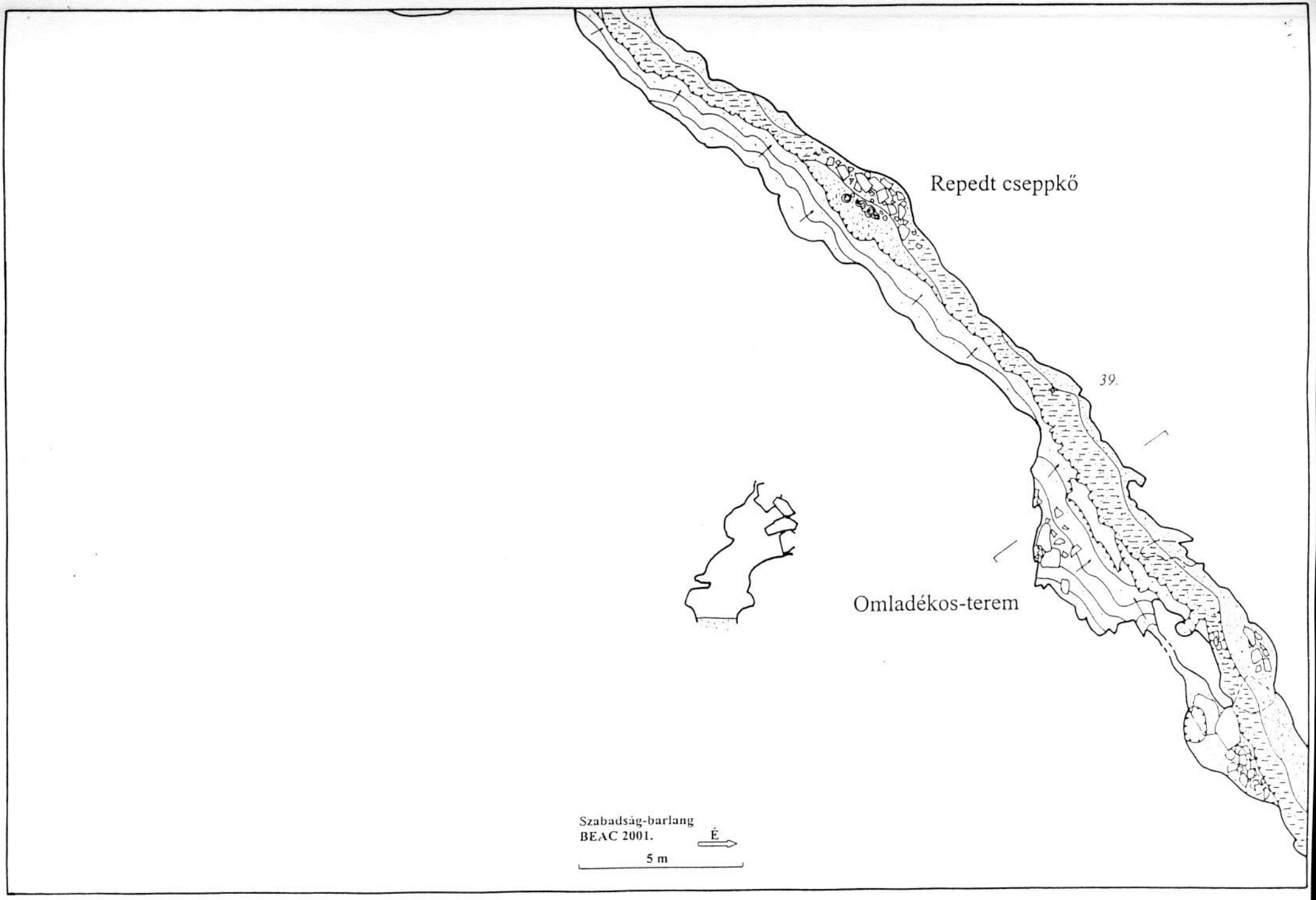
Repedt cseppkő
39.
Omladékos-terem
Szabadság-barlang
BEAC 2001.
É
5 m

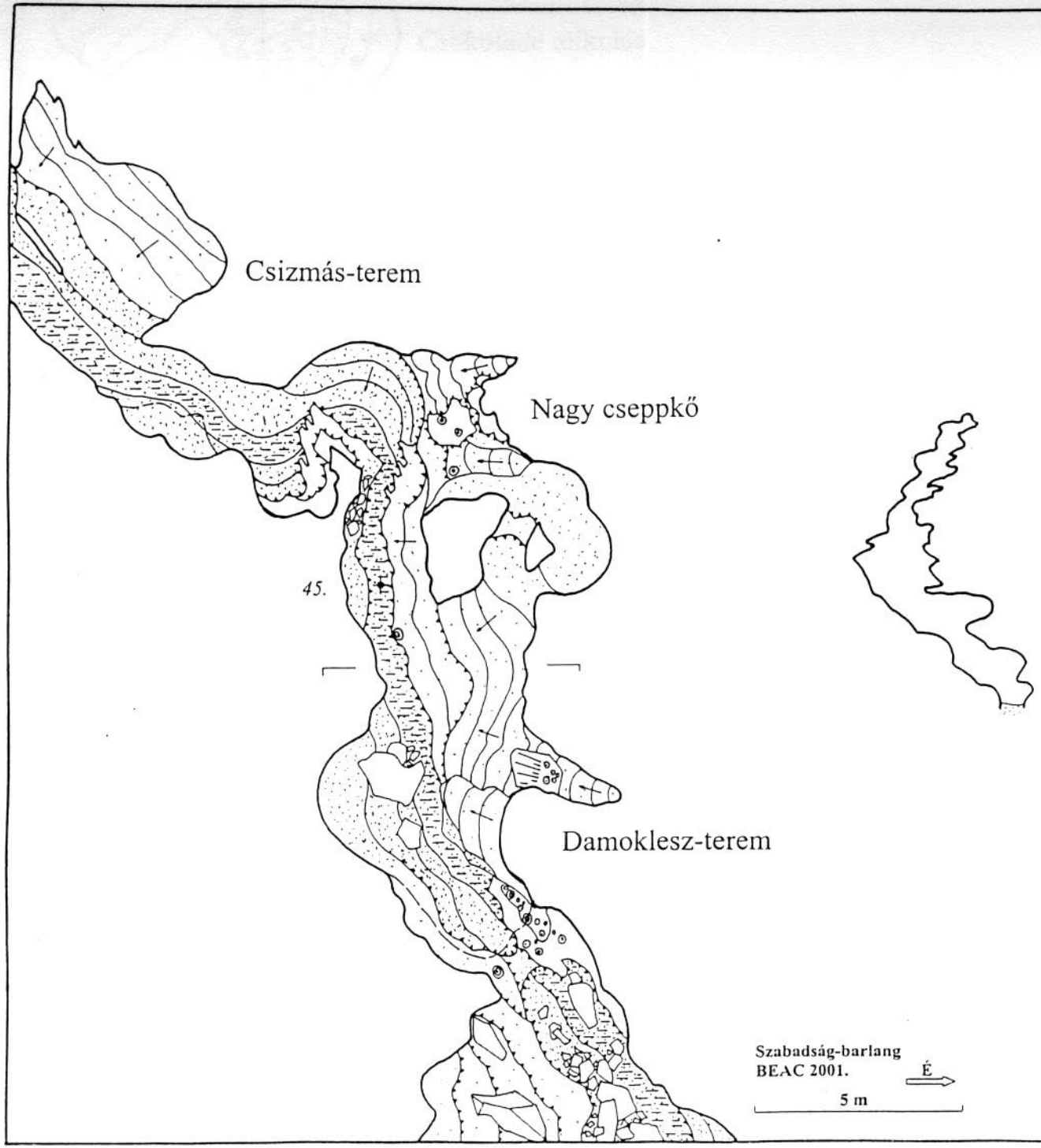
Csizmás-terem
Nagy cseppkő
45.
Damoklesz-terem
Szabadság-barlang
BEAC 2001.
É
5 m

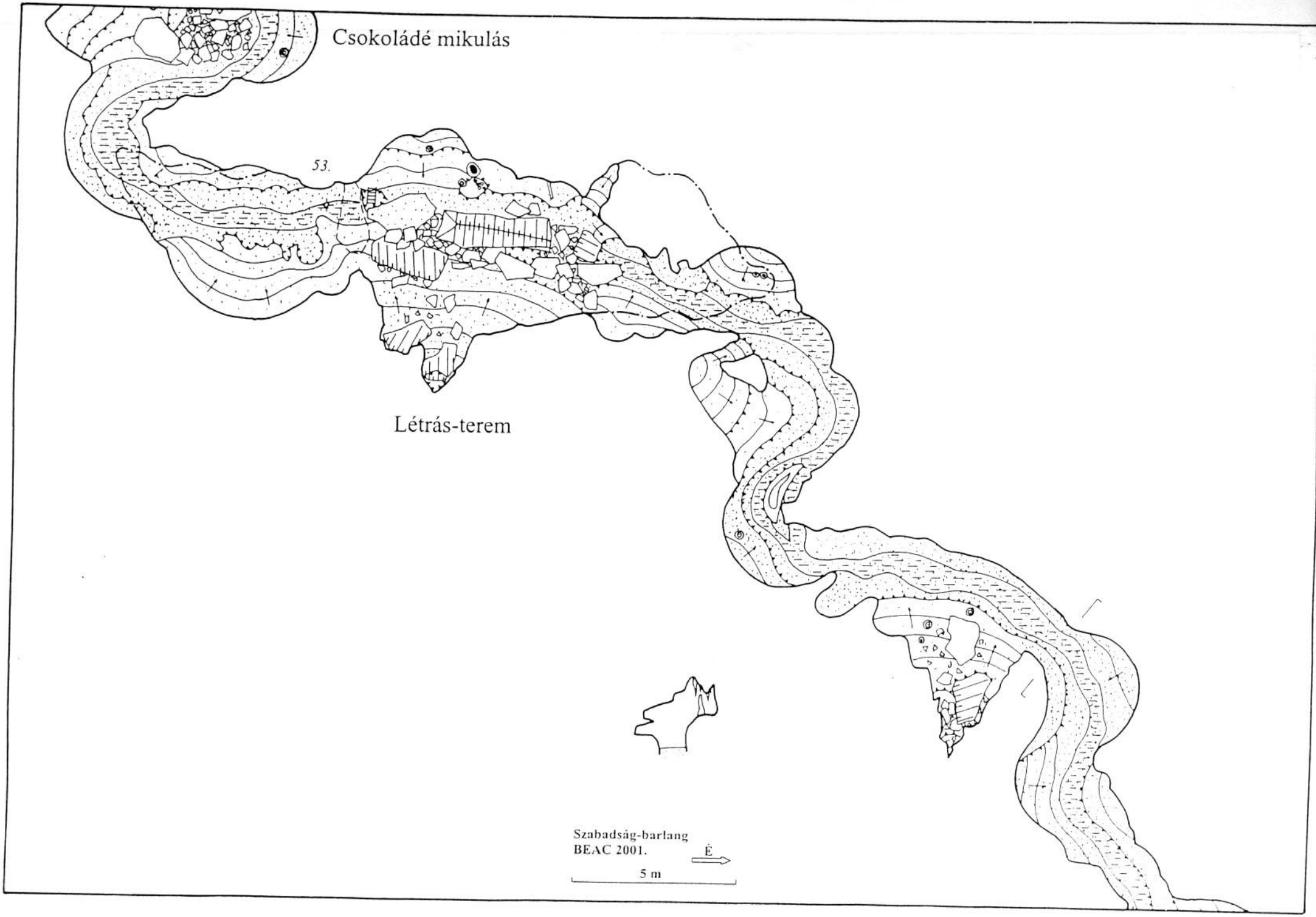
Csokoládé mikulás
53.
Létrás-terem
Szabadság-barlang
BEAC 2001.
É
5 m

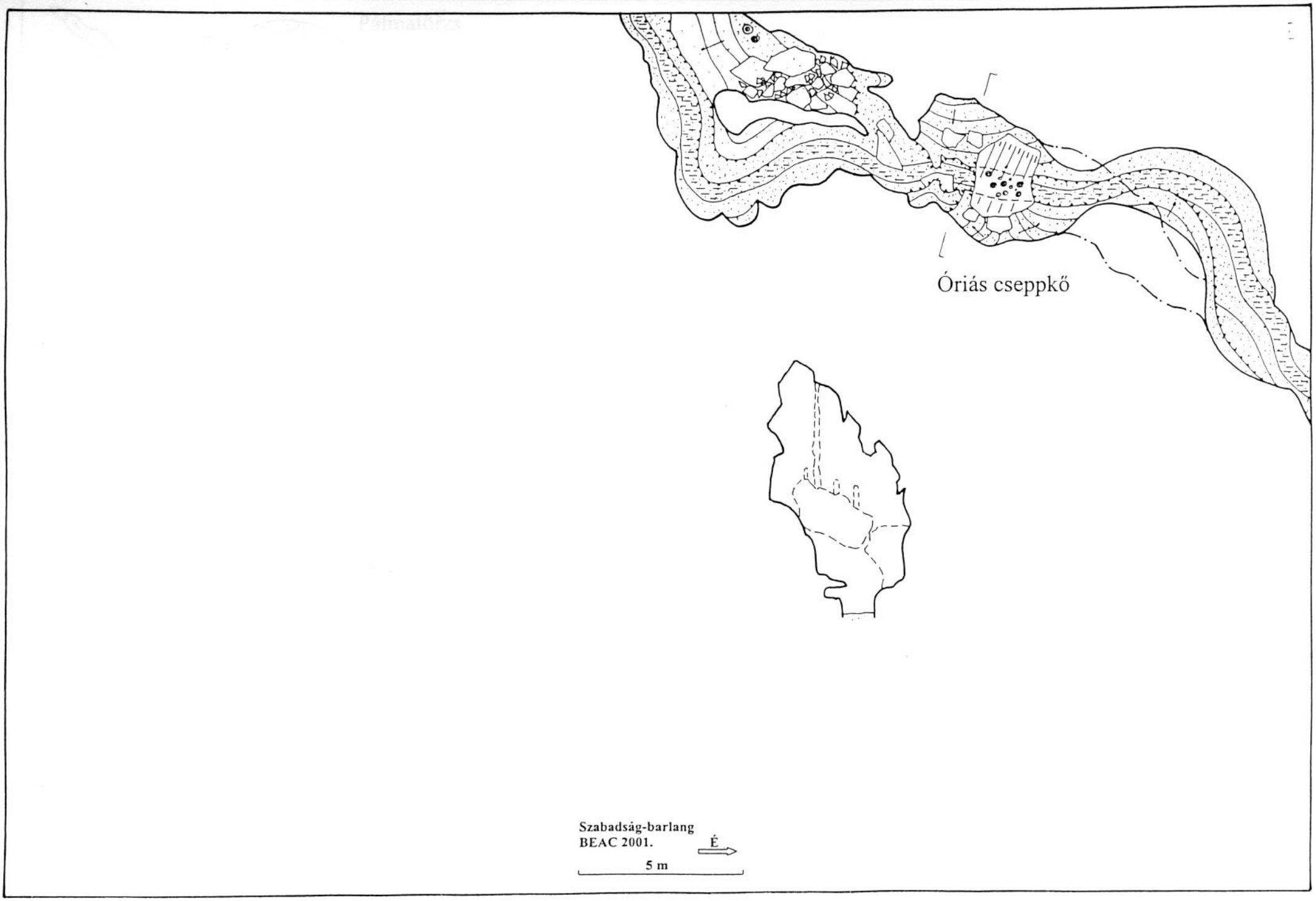
Óriás cseppkő
Szabadság-barlang
BEAC 2001.
É
5 m

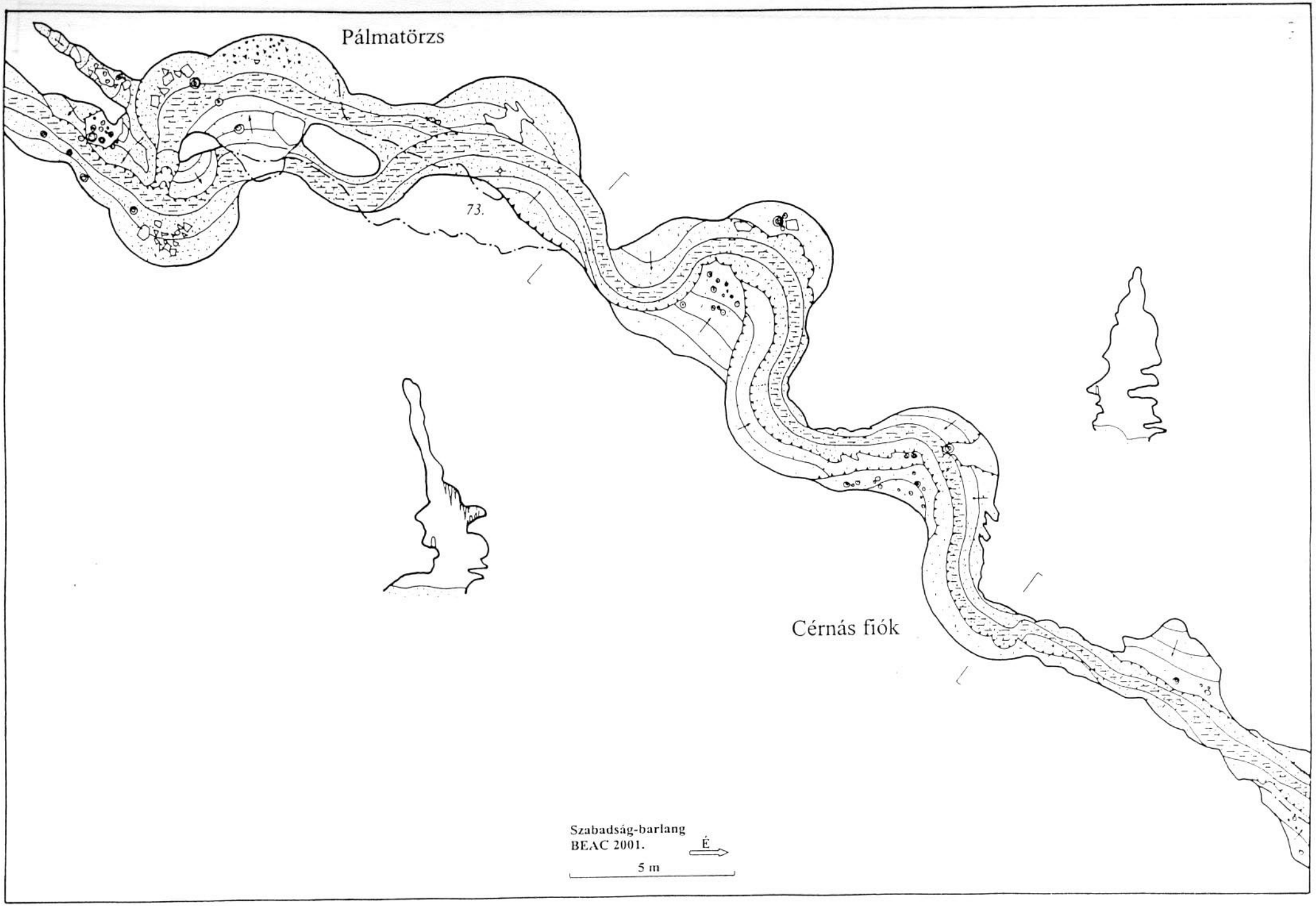
Pálmatörzs
73.
Cérnás fiók
Szabadság-barlang
BEAC 2001.
É
5 m

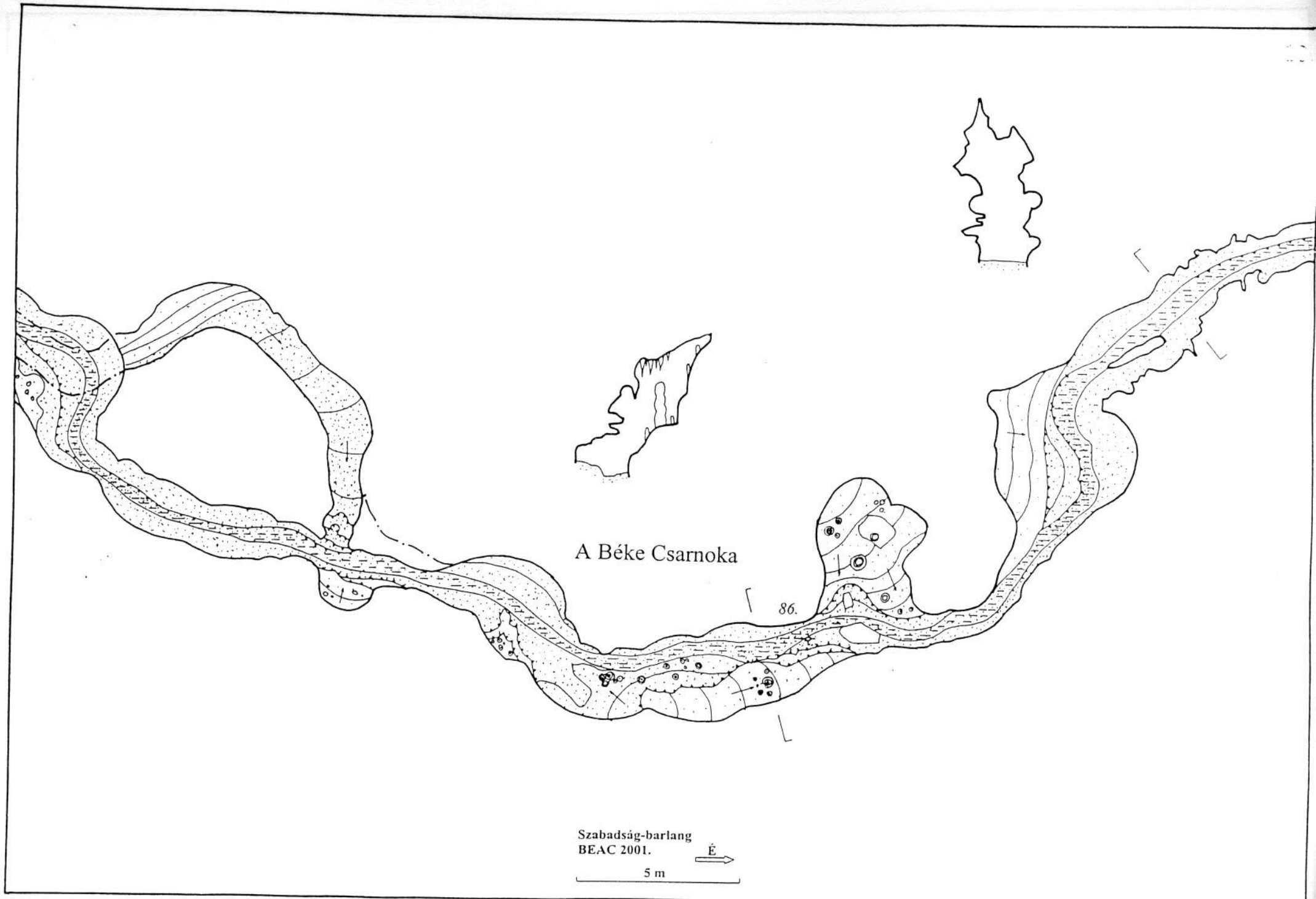
A Béke Csarnoka
86.
Szabadság-barlang
BEAC 2001.
É
5 m

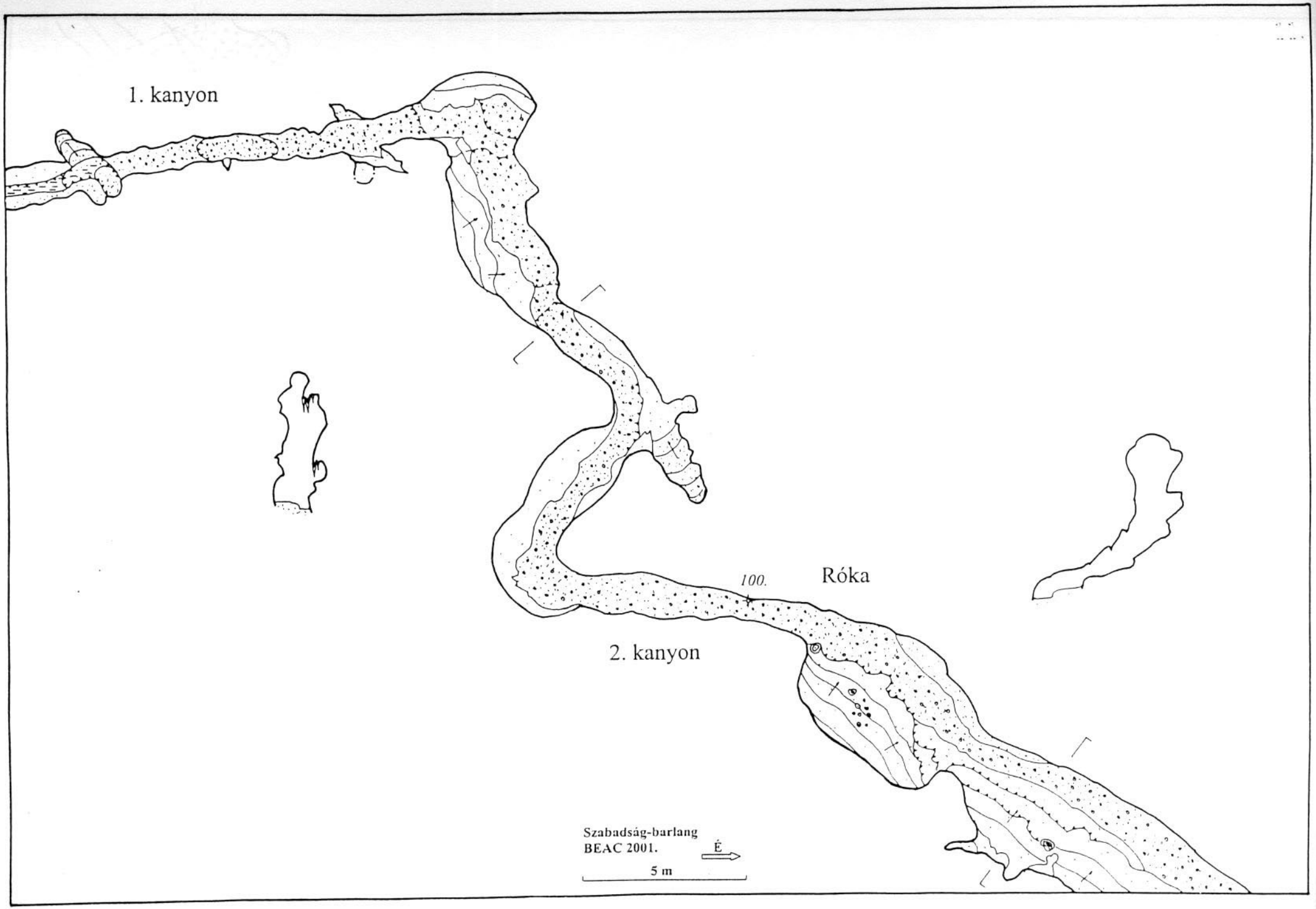
1. kanyon
100.
Róka
2. kanyon
Szabadság-barlang
BEAC 2001.
É
5 m

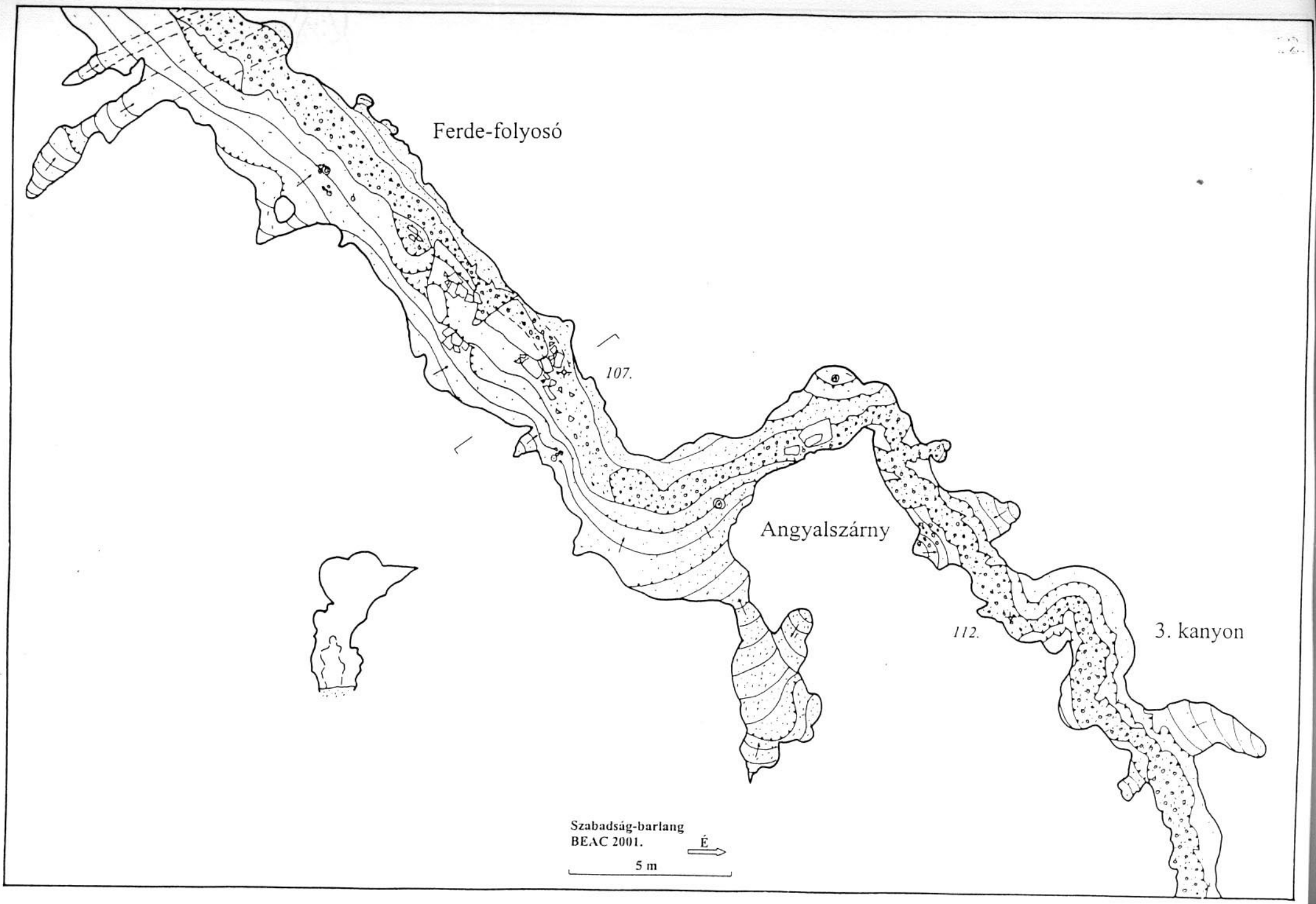
Ferde-folyosó
107.
Angyalszárny
112.
3. kanyon
Szabadság-barlang
BEAC 2001.
É
5 m

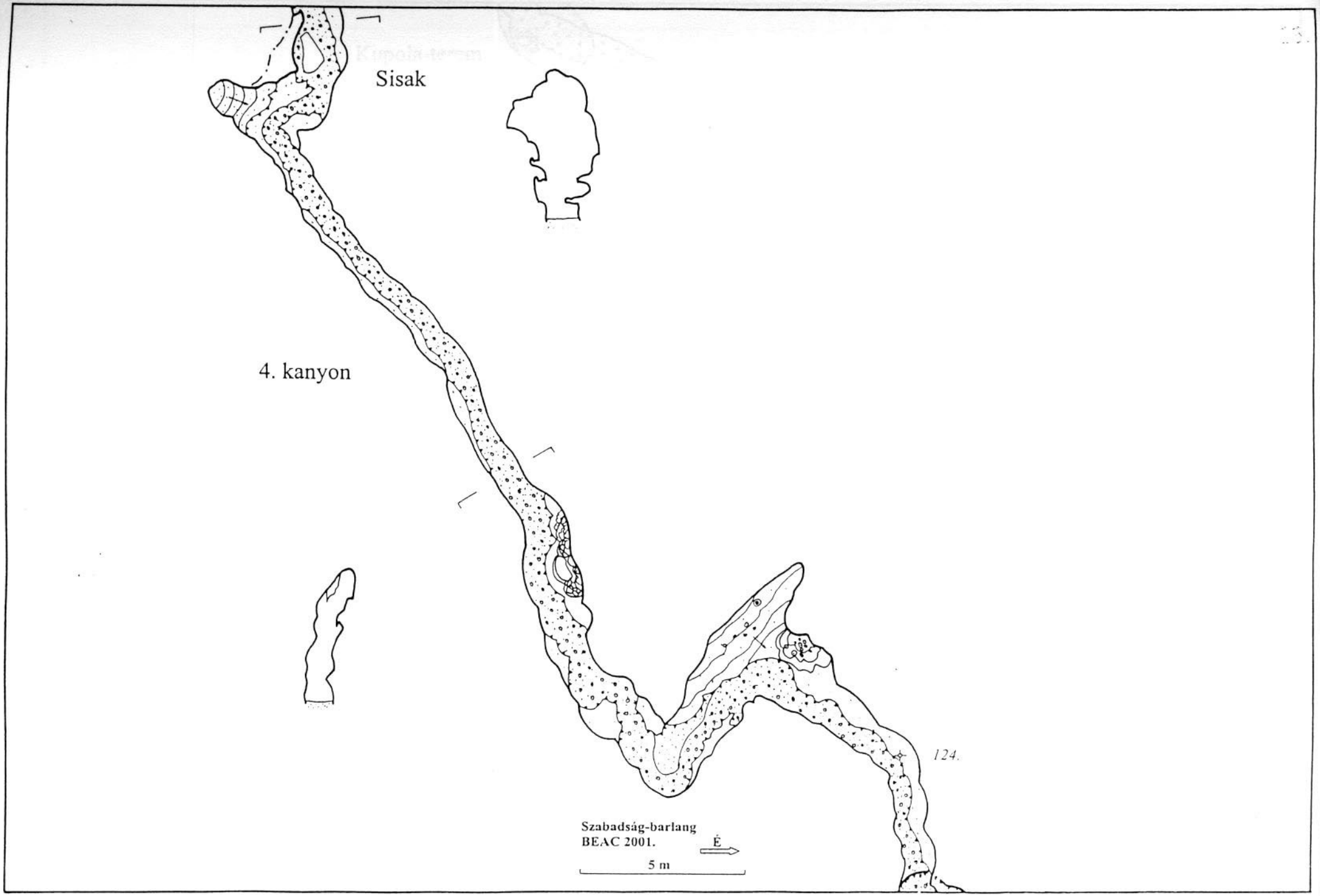
Sisak
4. kanyon
124.
Szabadság-barlang
BEAC 2001.
É
5 m

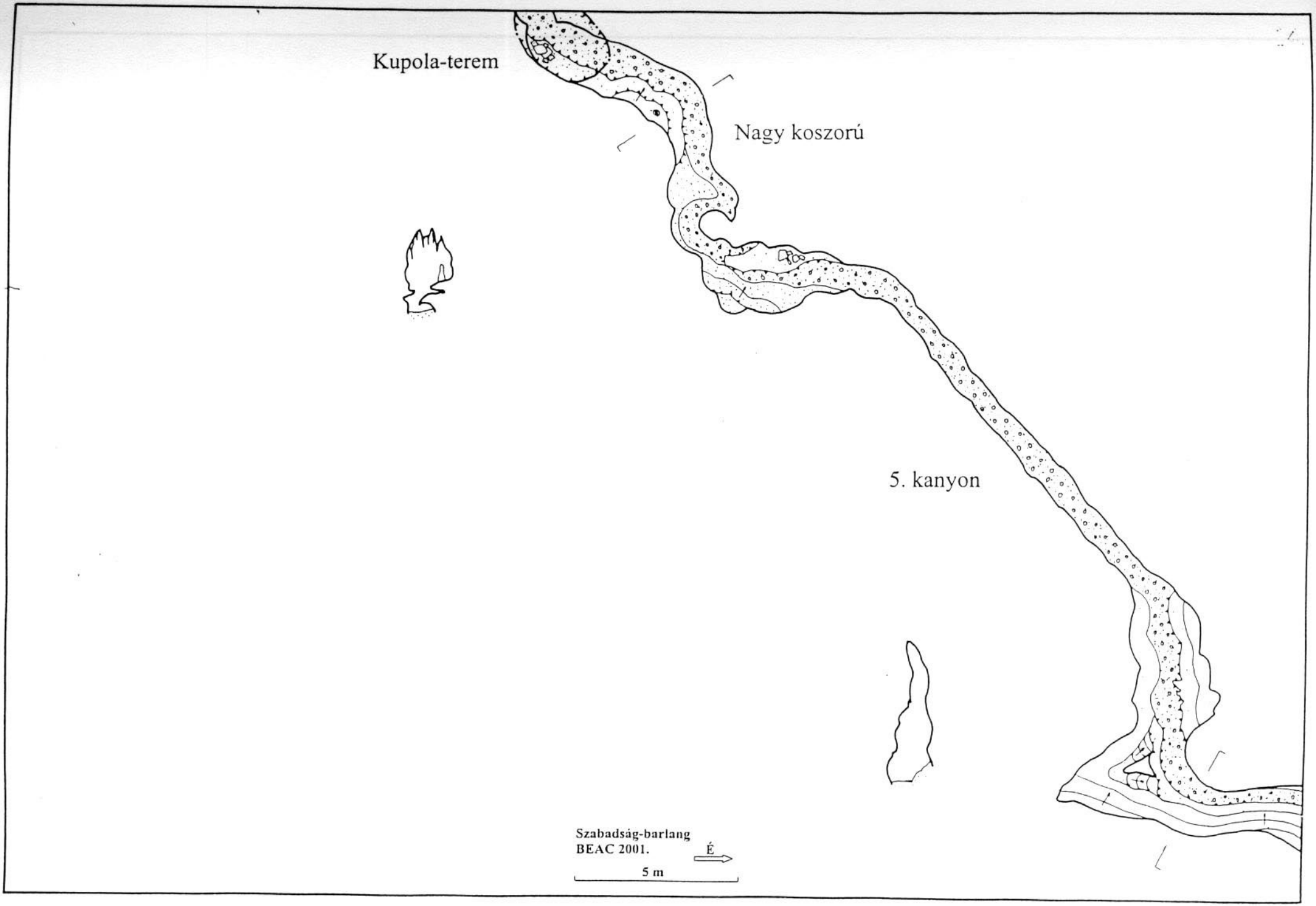
Kupola-terem
Nagy koszorú
5. kanyon
Szabadság-barlang
BEAC 2001.
É
5 m

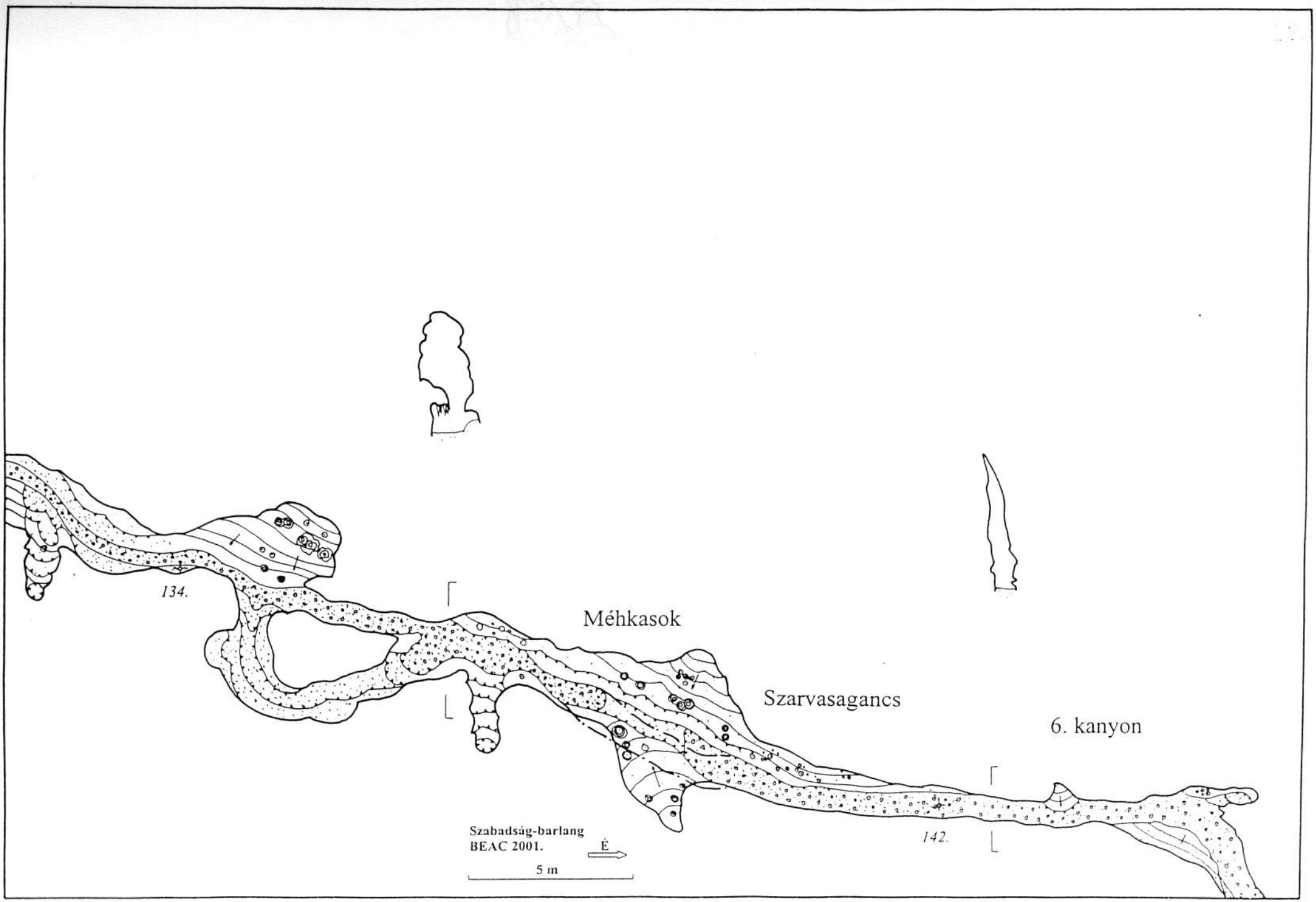
134.
Méhkasok
Szarvasagancs
6. kanyon
142.
Szabadság-barlang
BEAC 2001.
É
5 m

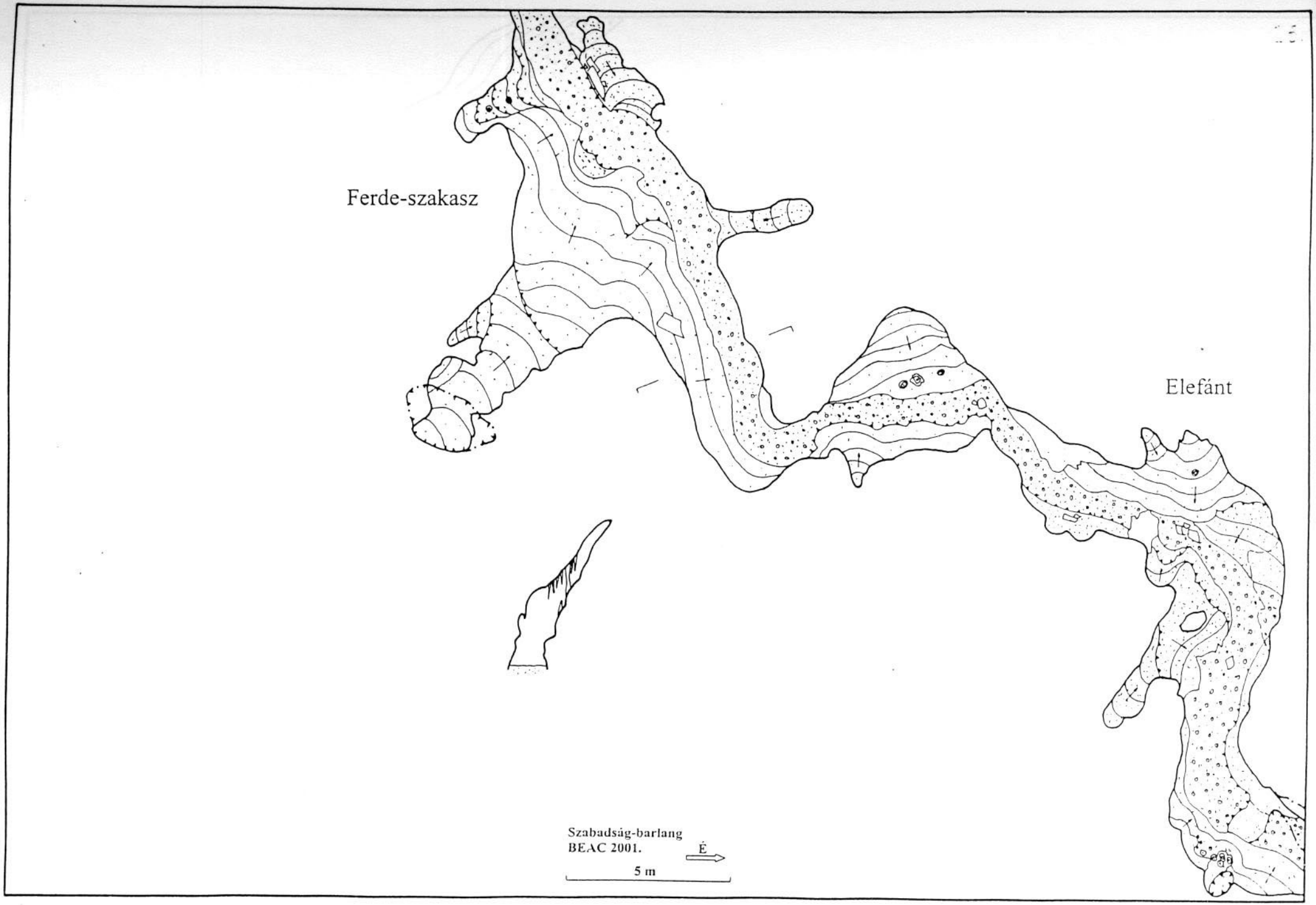
Ferde-szakasz
Elefánt
Szabadság-barlang
BEAC 2001.
É
5 m

Szabadság-barlang
BEAC 2001.

É

5 m

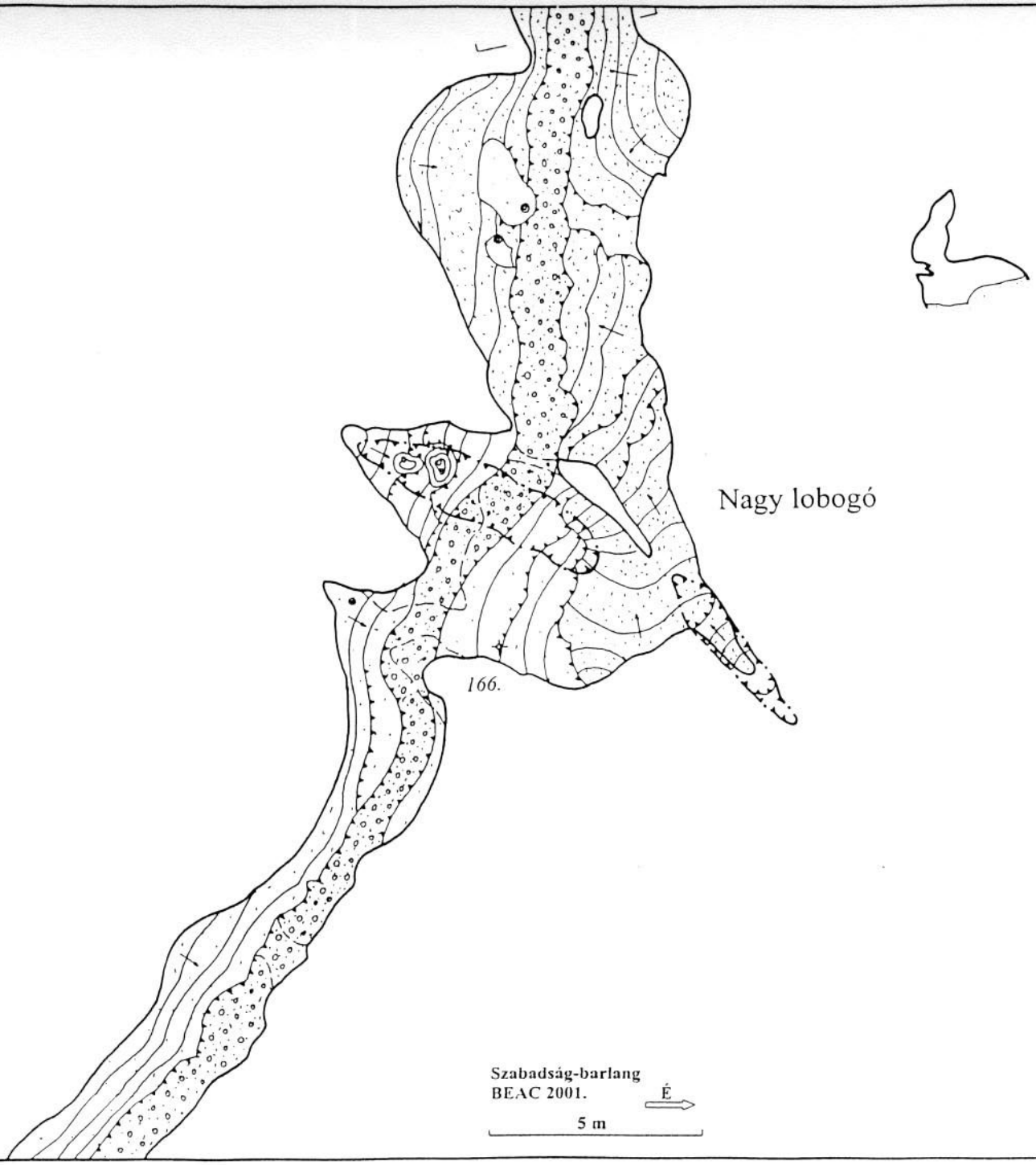
Nagy lobogó
166.
Szabadság-barlang
BEAC 2001.
É
5 m

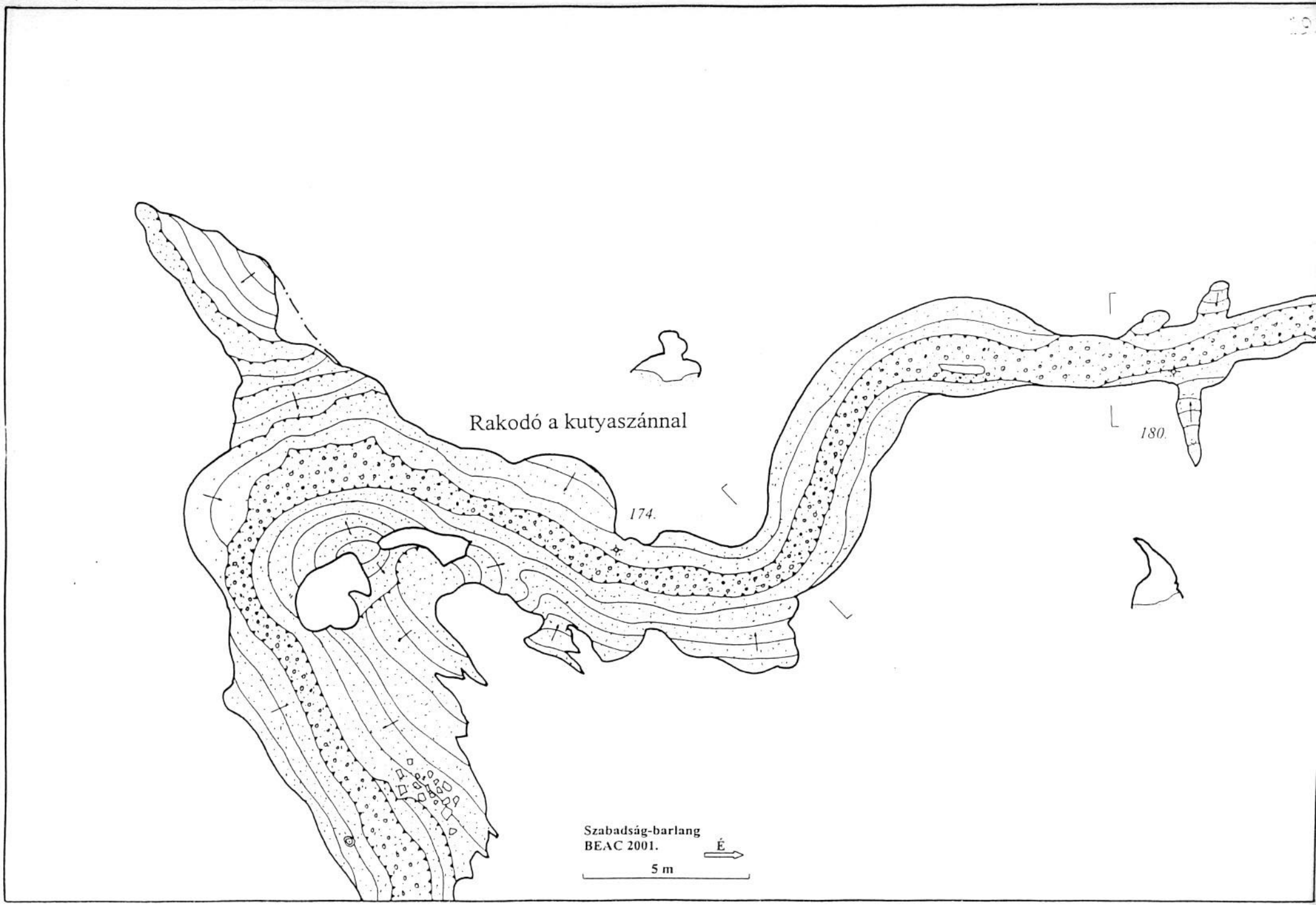
Rakodó a kutyaszánnal
174.
180.
Szabadság-barlang
BEAC 2001.
É
5 m

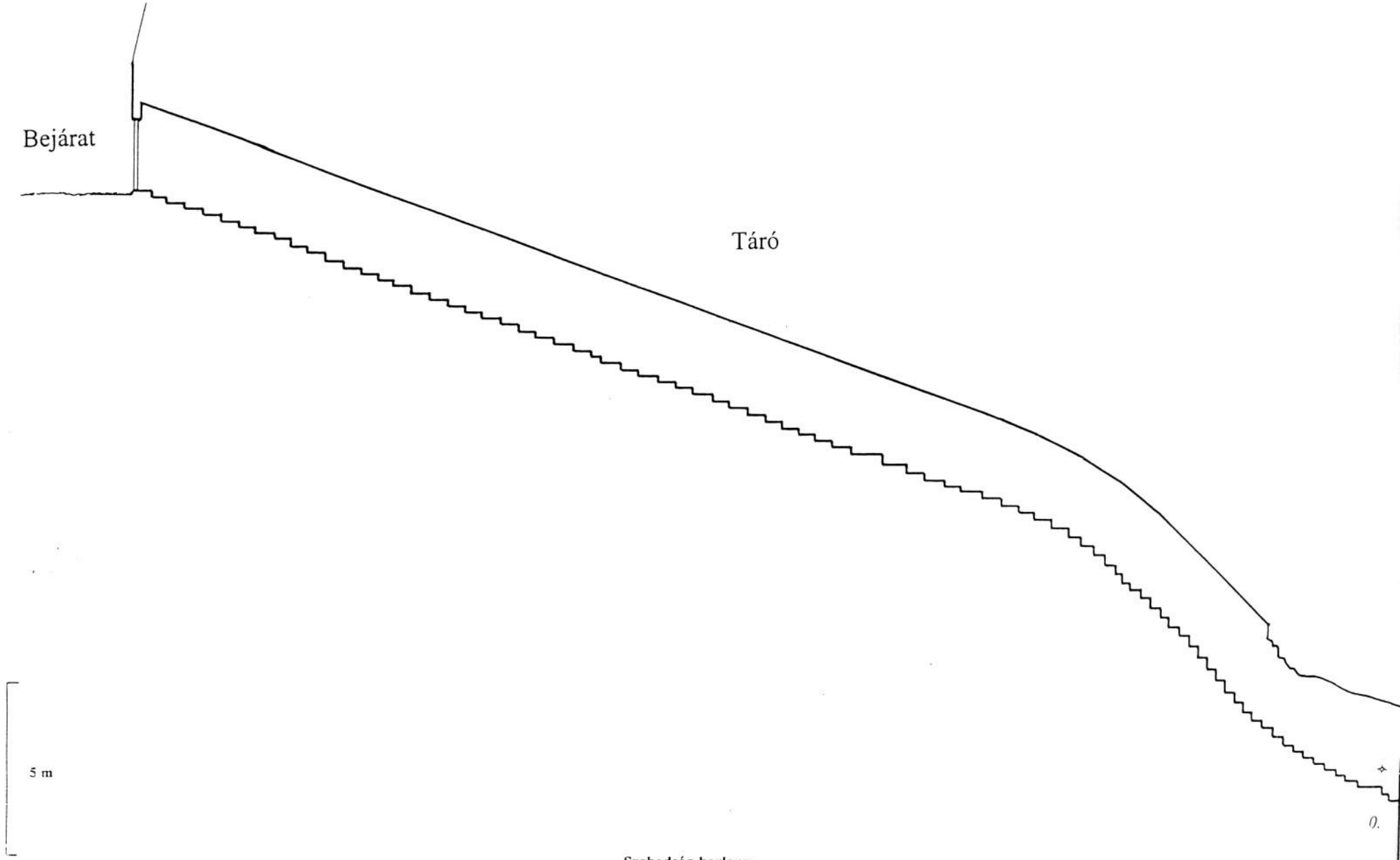

Szabadság-barlang
BEAC 2001.

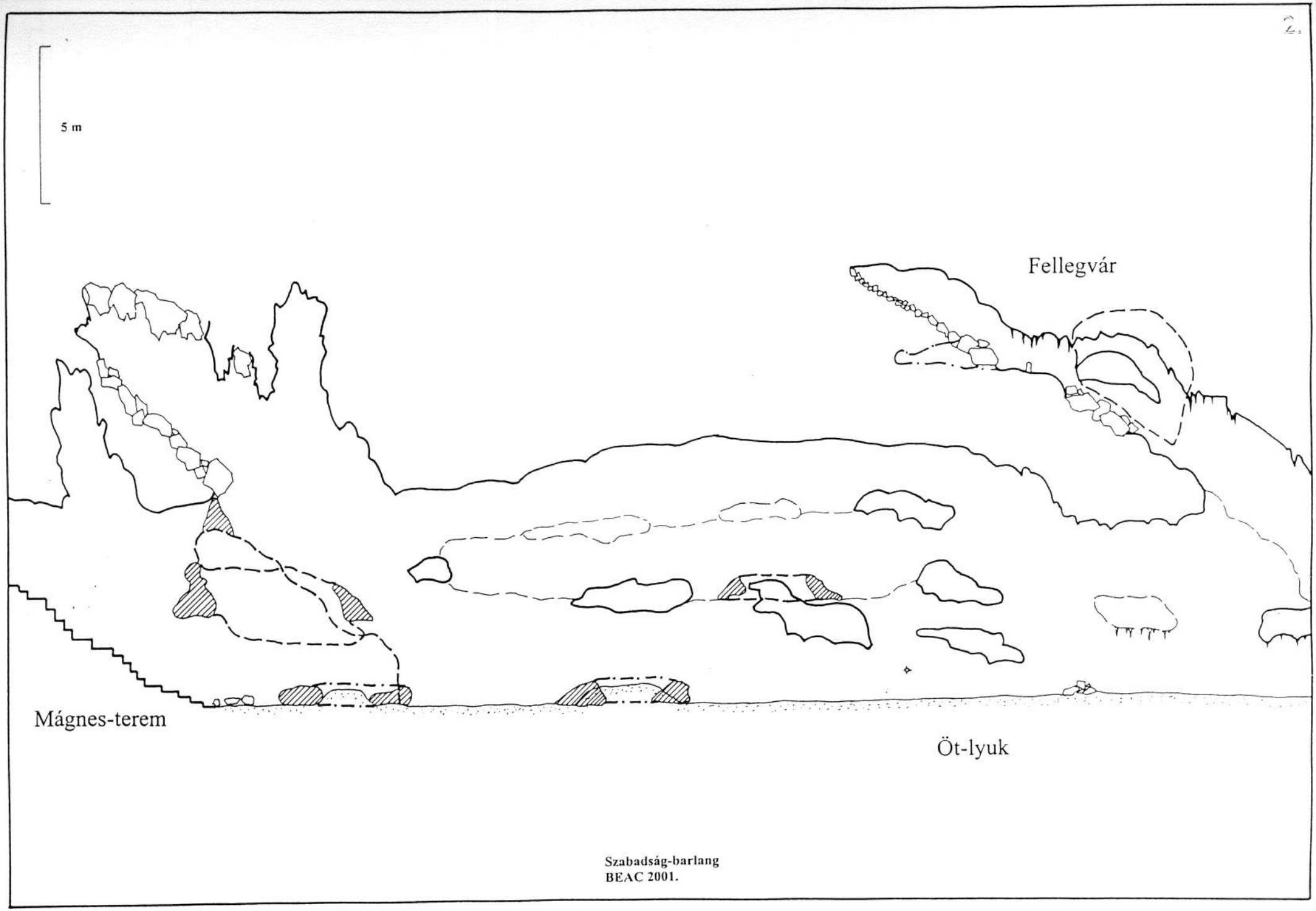

Szabadság-barlang
BEAC 2001.

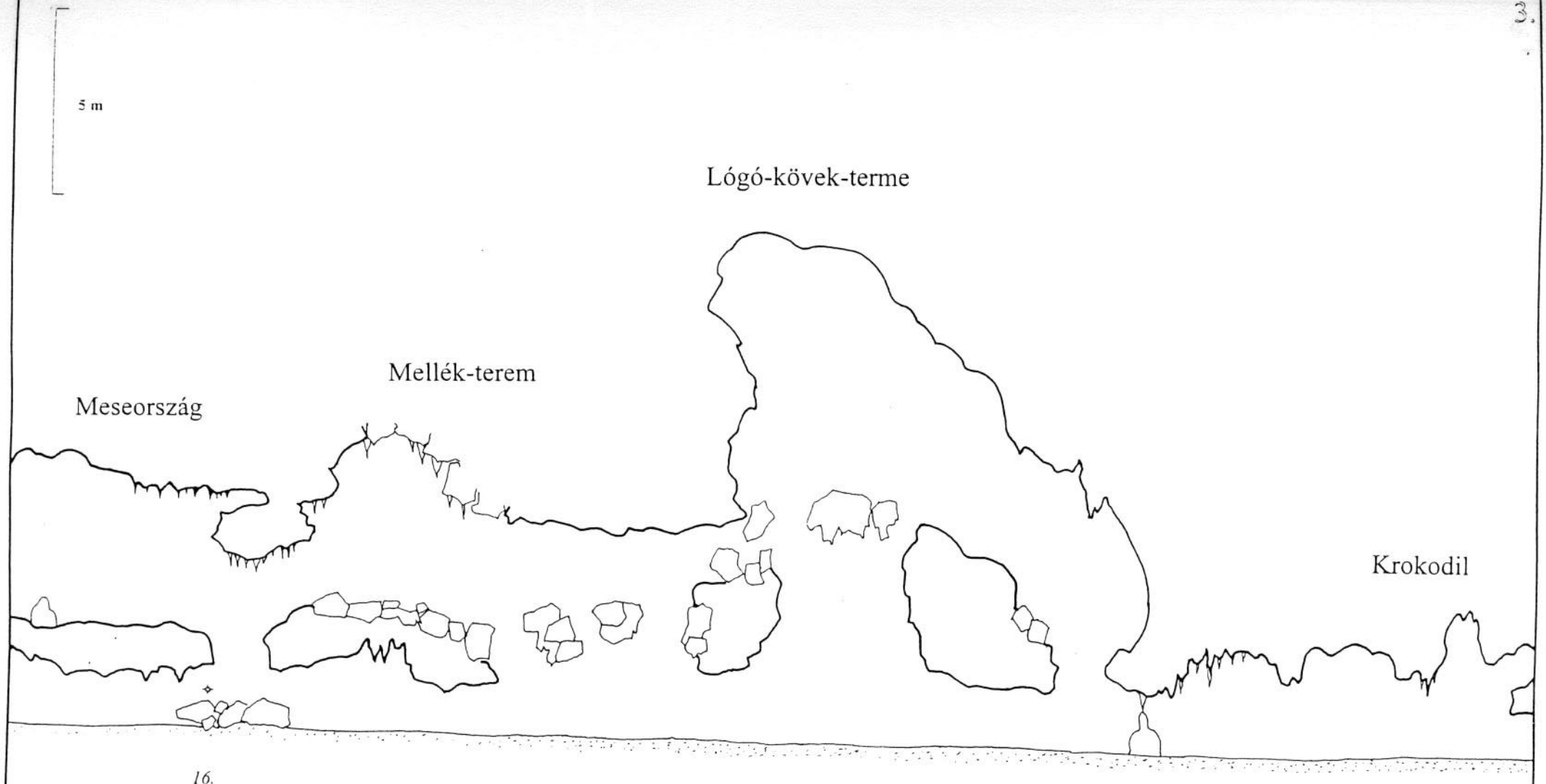

16.

Szabadság-barlang
BEAC 2001.

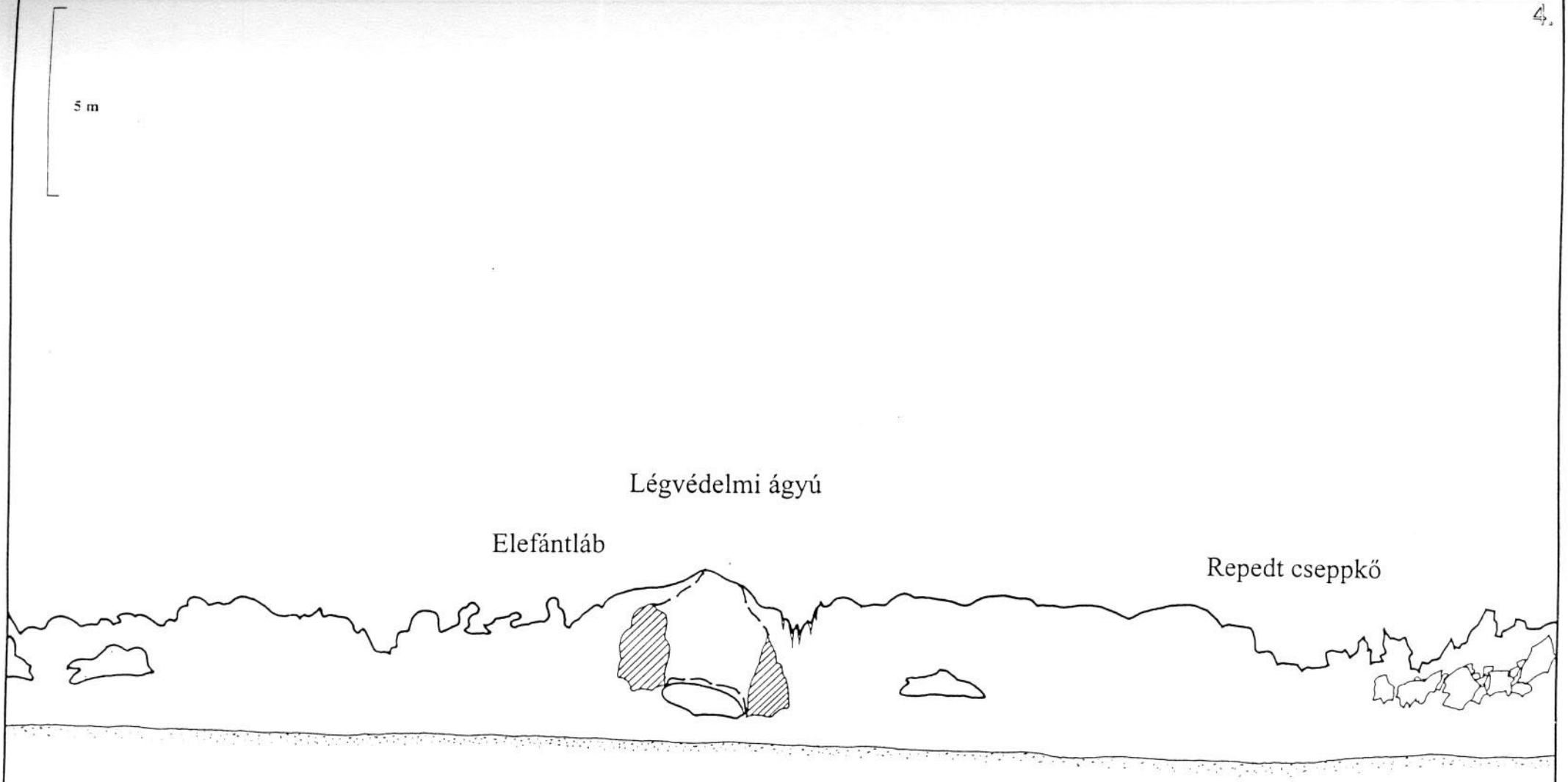

Szabadság-barlang
BEAC 2001.

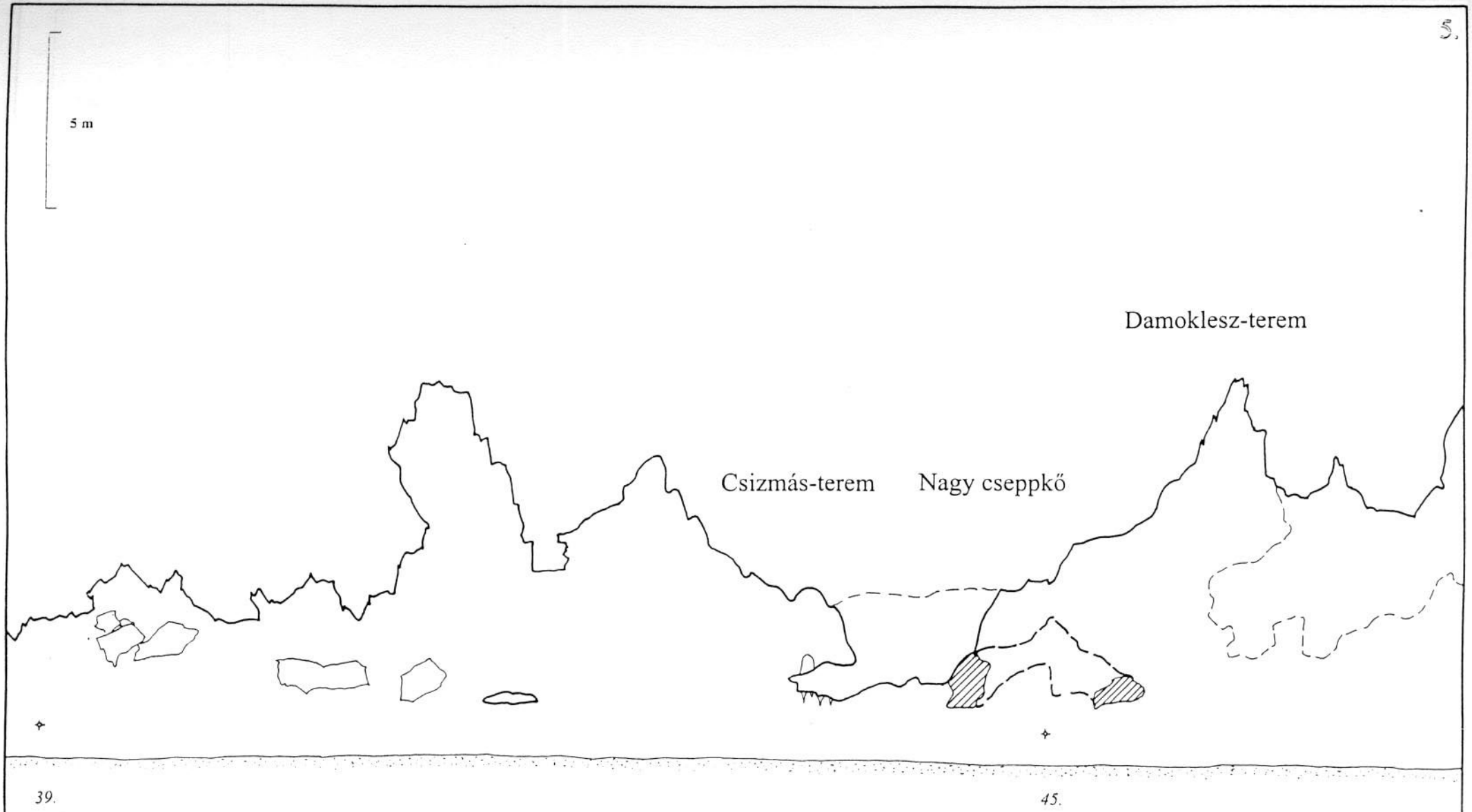

Szabadság-barlang
BEAC 2001.

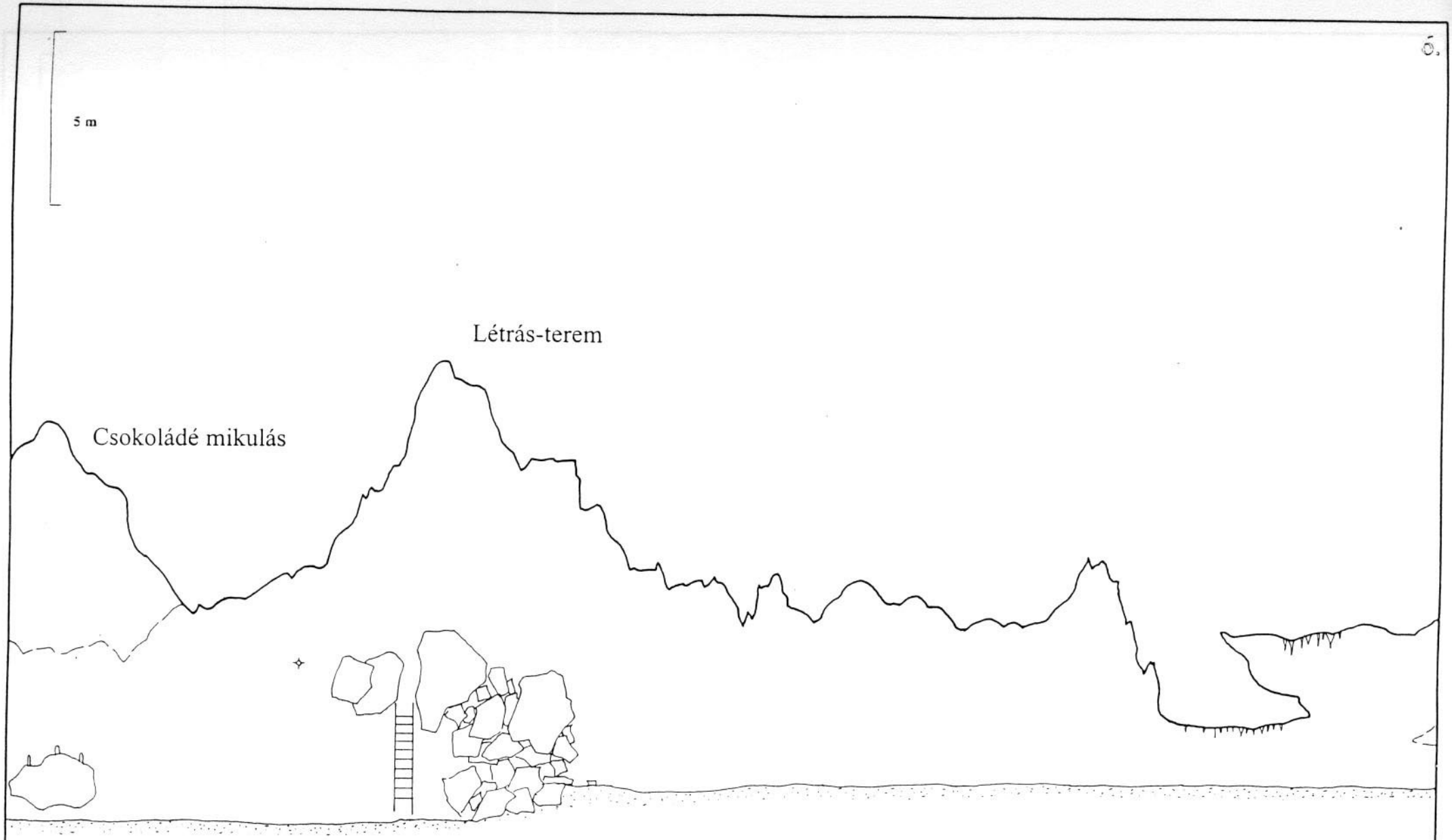

53.

Szabadság-barlang
BEAC 2001.

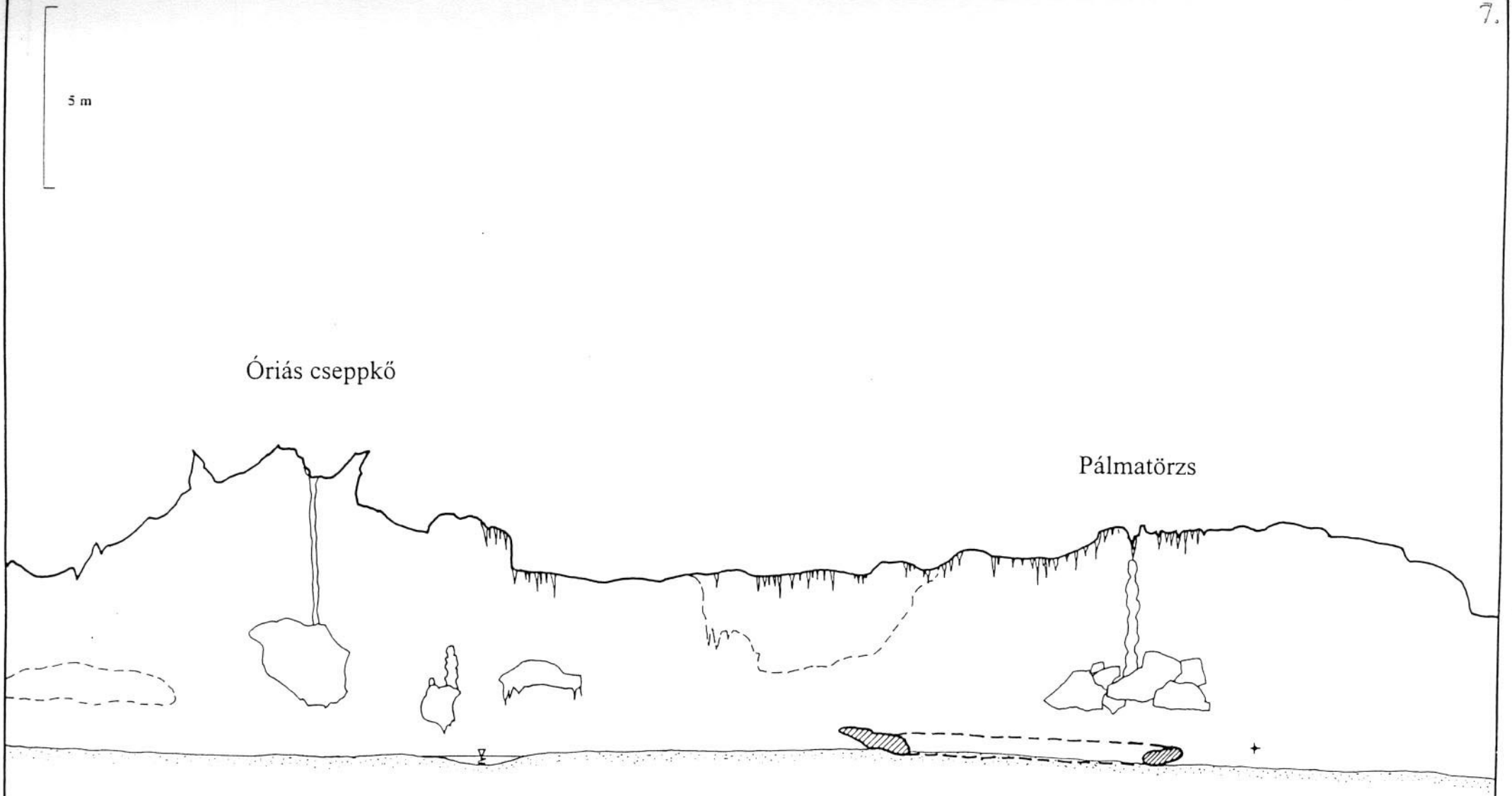

73.

Szabadság-barlang
BEAC 2001.

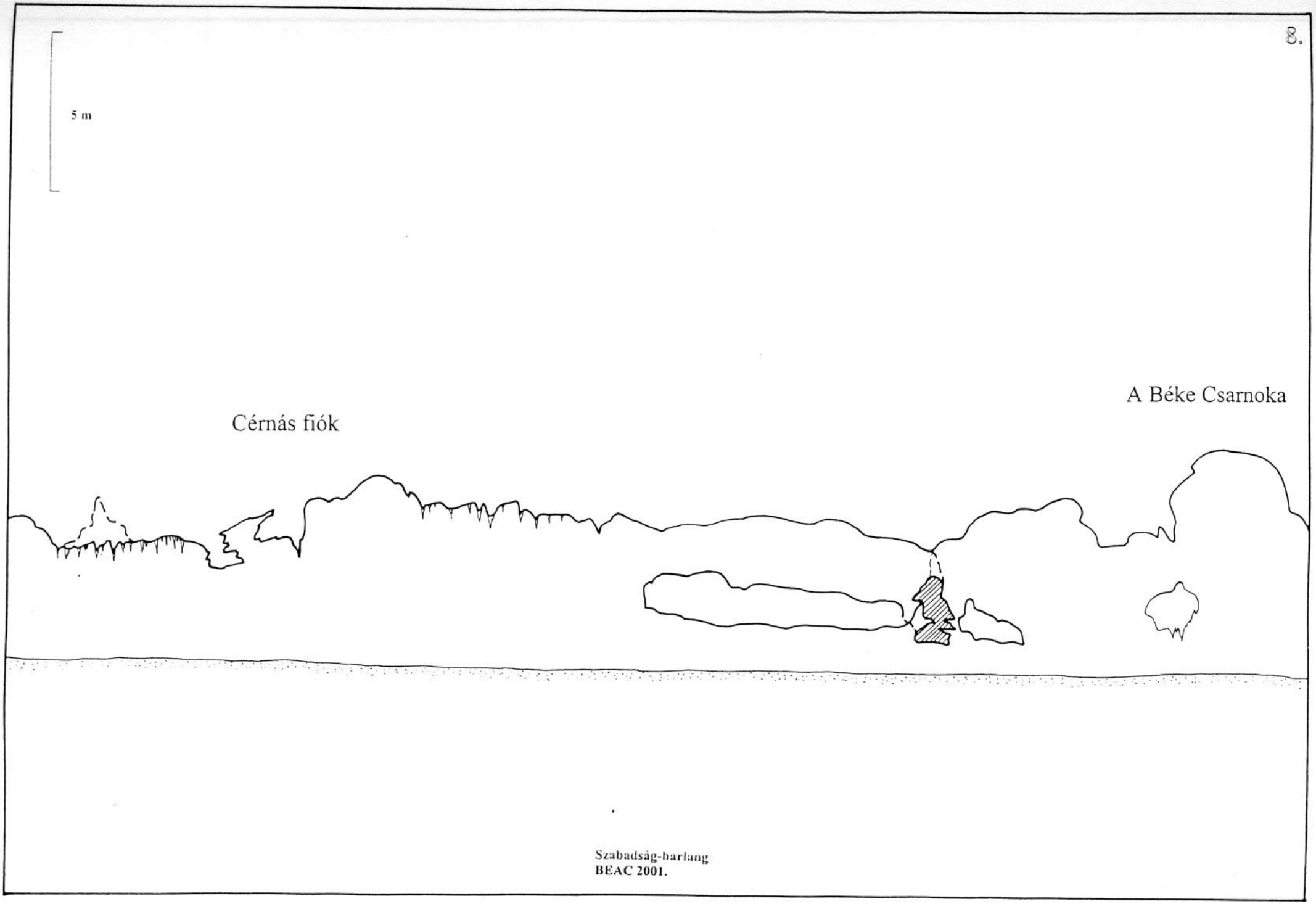

Szabadság-barlang
BEAC 2001.

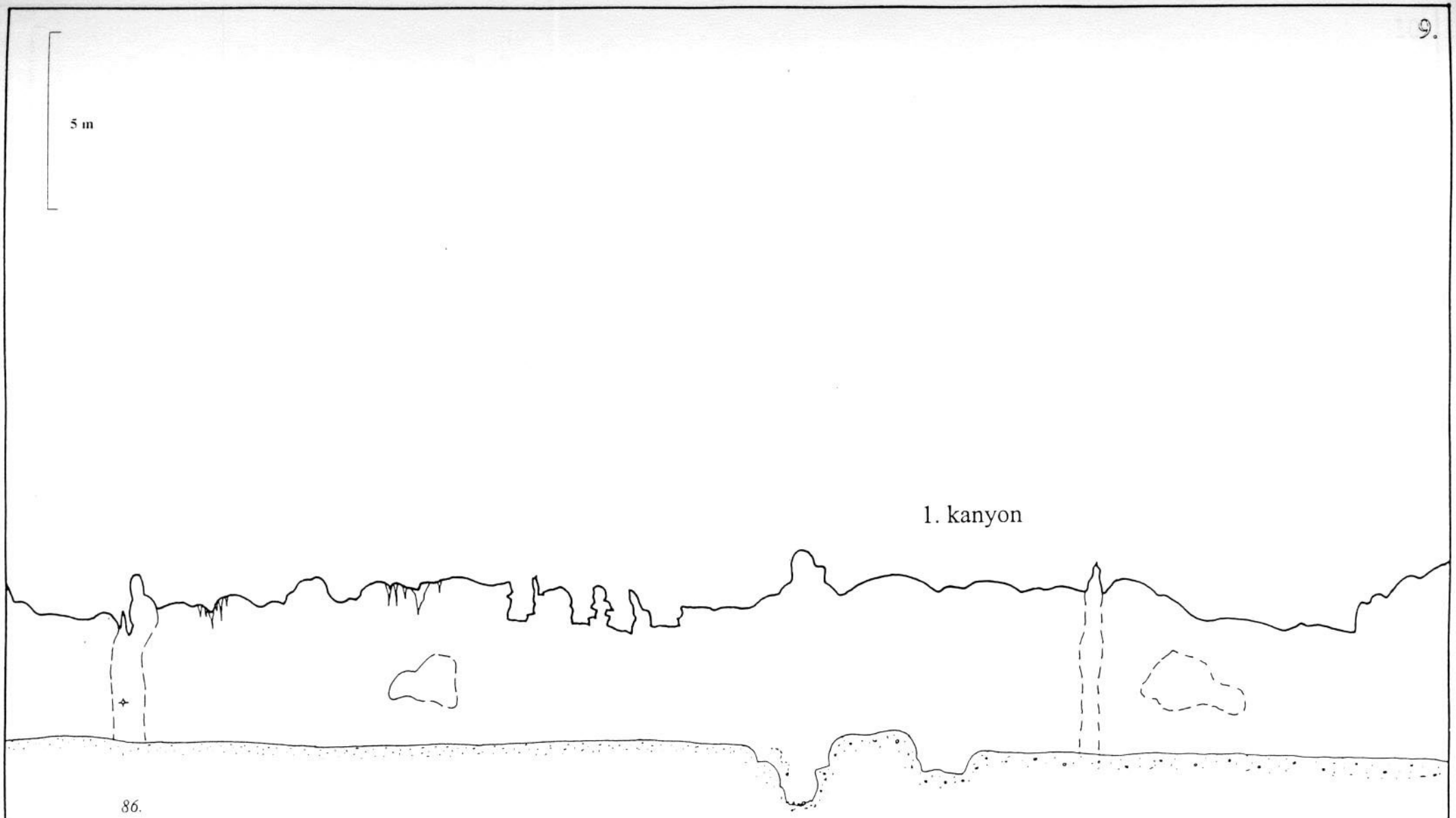

Szabadság-barlang
BEAC 2001.

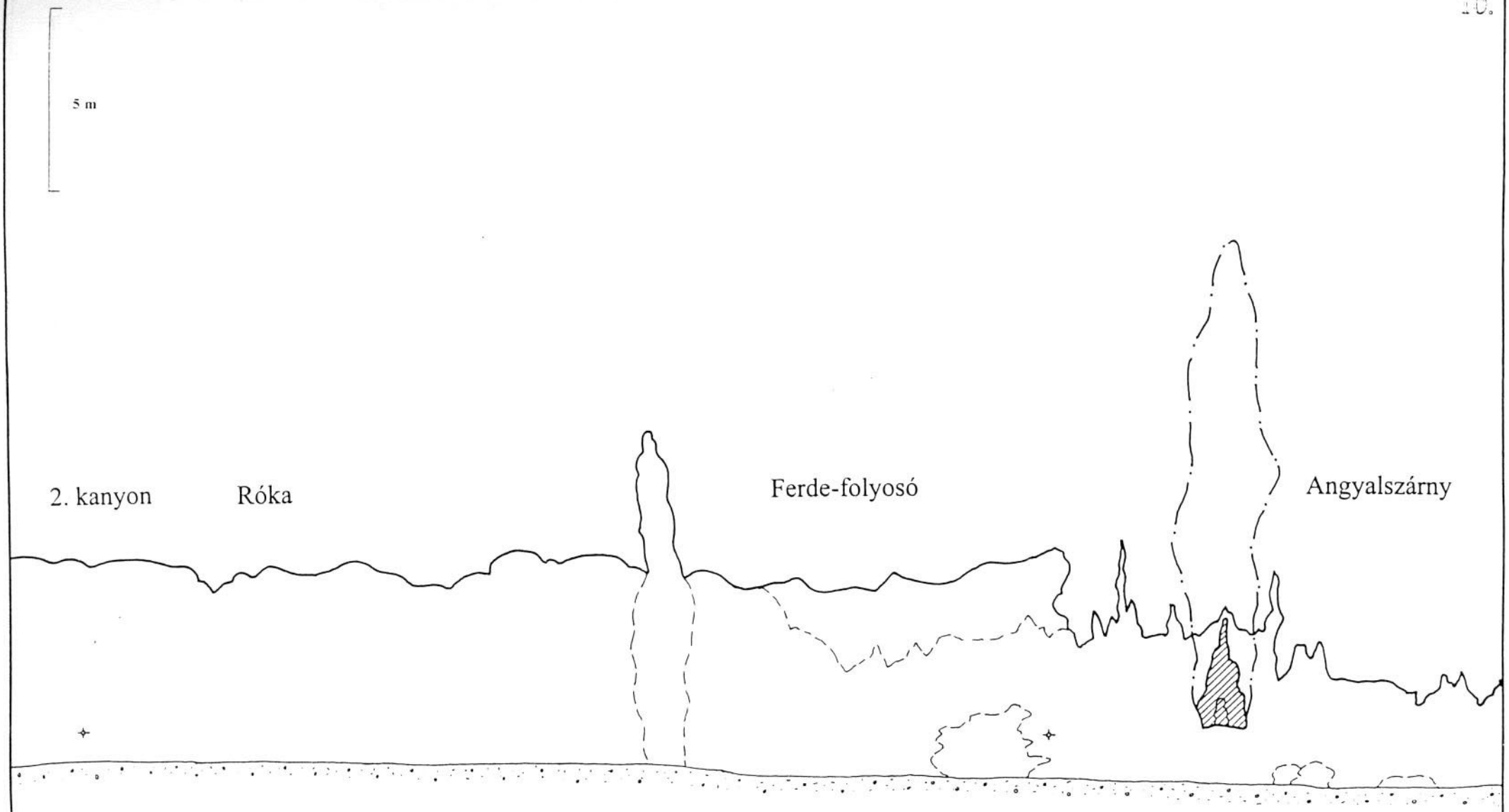

Szabadság-barlang
BEAC 2001.

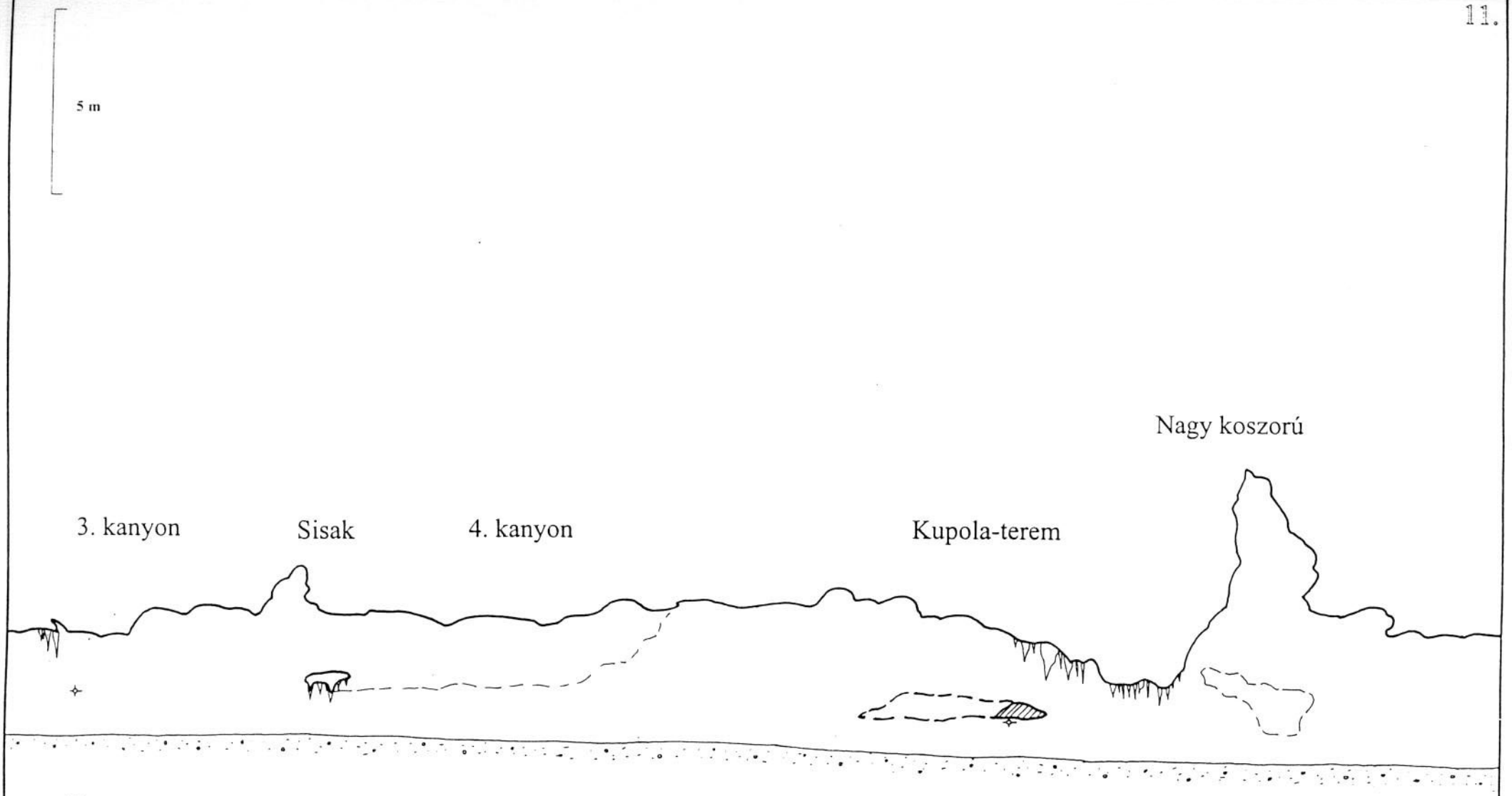

Szabadság-barlang
BEAC 2001.

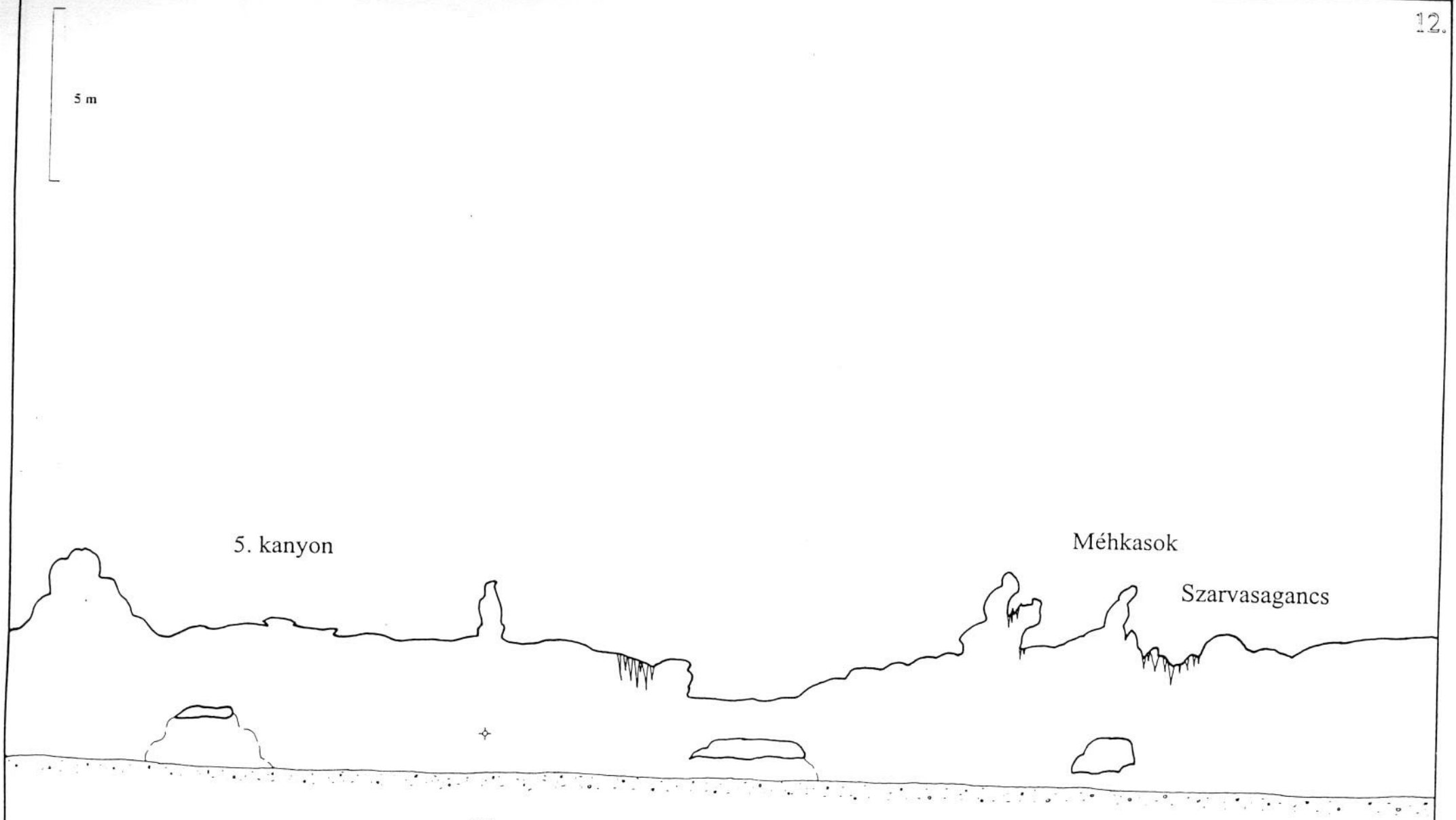

Szabadság-barlang
BEAC 2001.

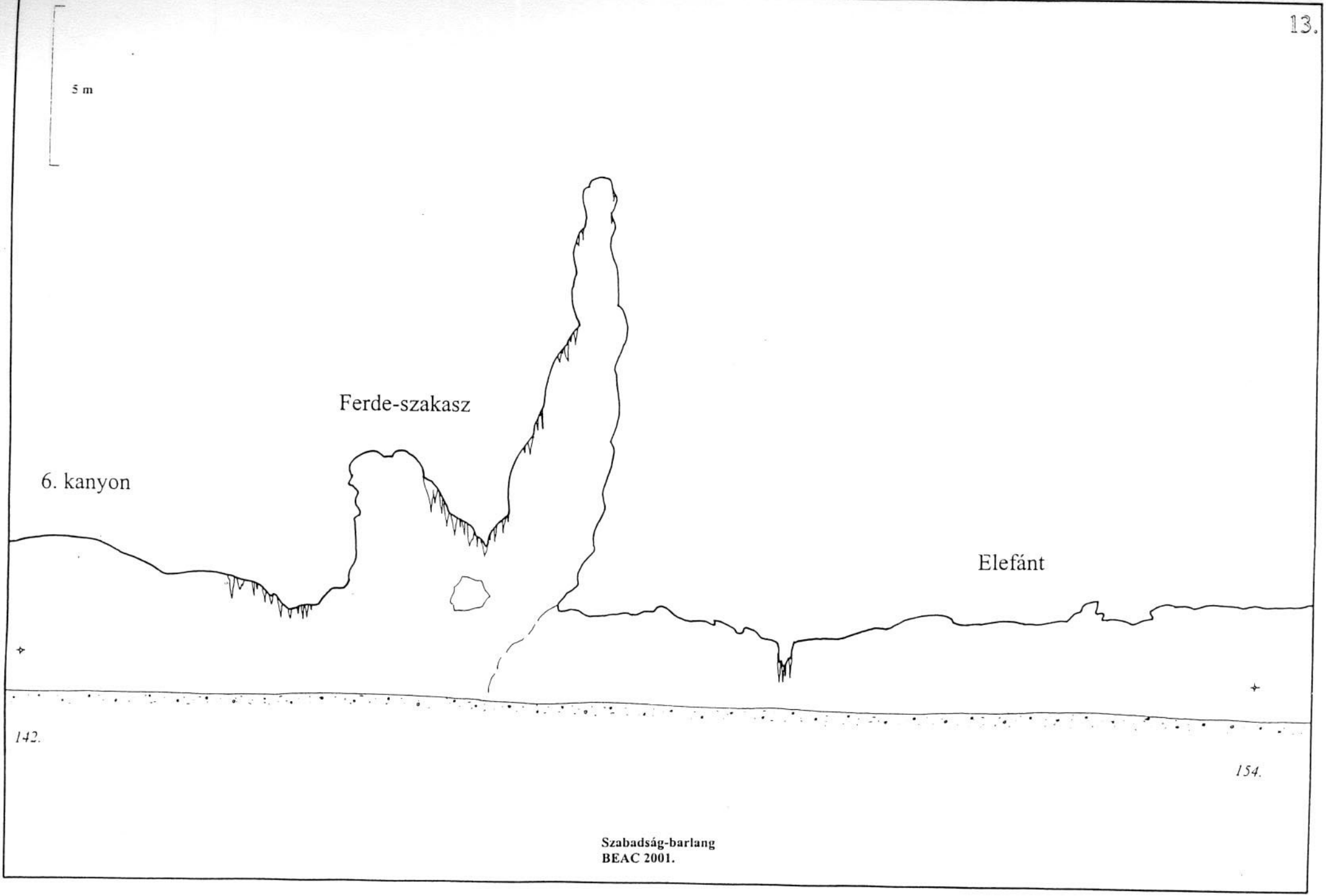

Szabadság-barlang
BEAC 2001.

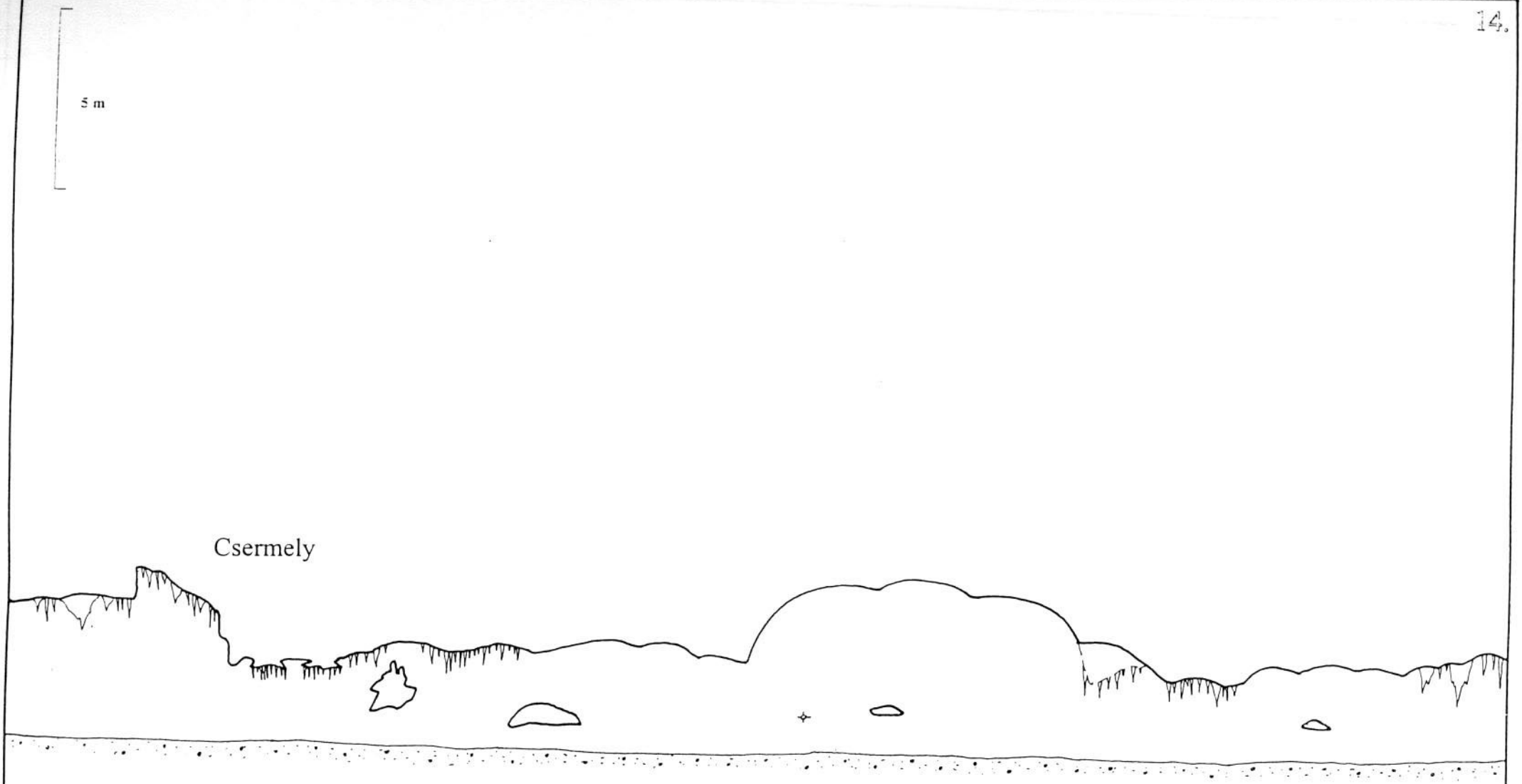

162.

Szabadság-barlang
BEAC 2001.

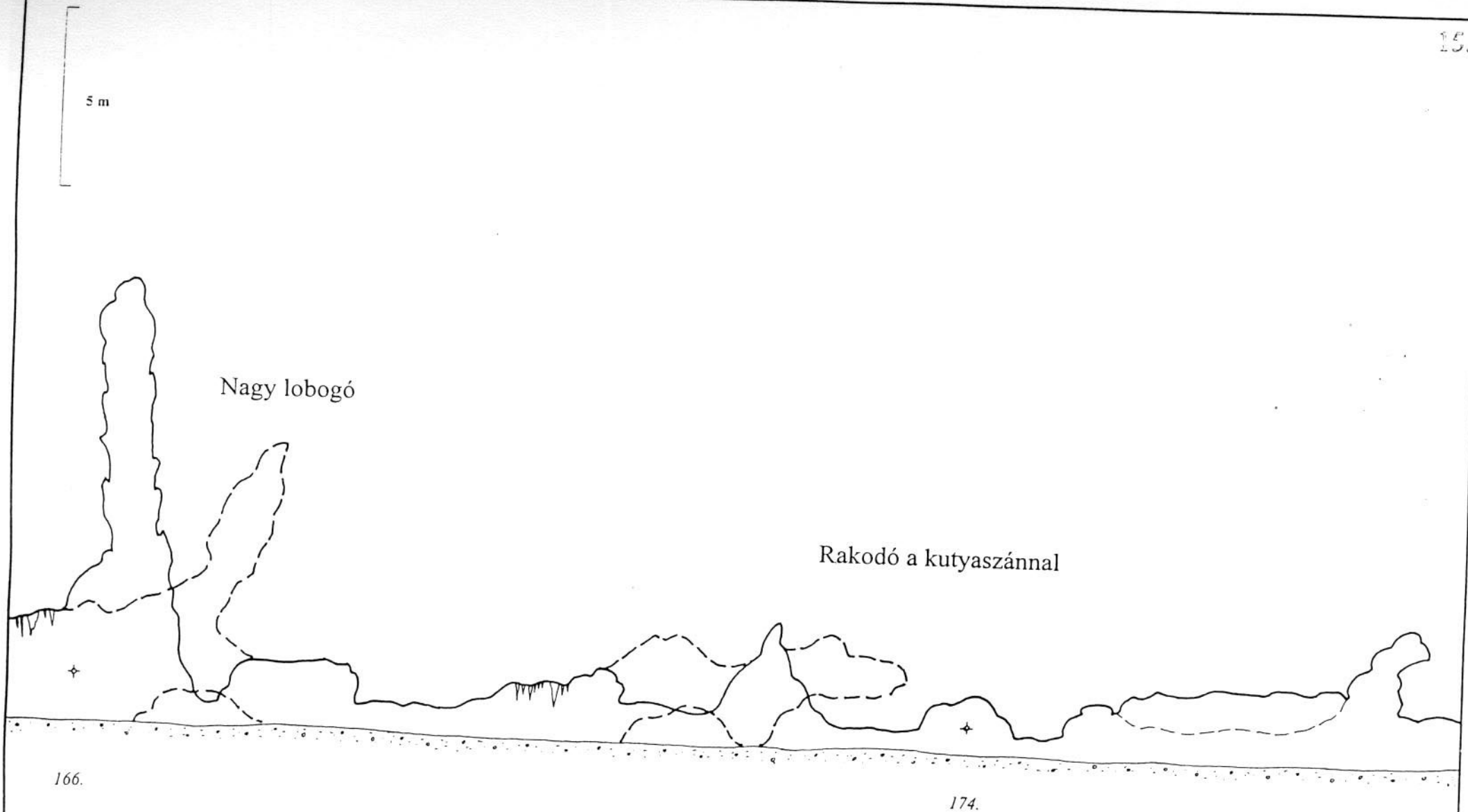

Szabadság-barlang
BEAC 2001.

A Solymári-ördöglyuk felmérése

A Duna-Ipoly Nemzeti Park megbízásából a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat BuBaTe Csoportja (BEAC) végezte el. A felmérést Nyerges Attila vezette.

A megbízás első üteme 1250 m-re vonatkozott. A Solymári-ördöglyuk teljes hossza az előzetes ismeretek szerint kb. 2000 m-re volt tehető, mely a korszerű barlang térképezésekkel kapcsolatos tapasztalatok alapján minden bizonnyal 2500 m-re bővül. Ezért ennek a fele képezte az első felmérési ütemet (2000 aug-2001 aug.). A felmérés terepi munkája során 1325,451 m-t sikerült felmérni, ami 75,451 m-el több a kitűzött célnál. Ennek oka az, hogy a barlangban nincs mód pontos hosszadat összegzésre. Ezért a felmérés lehet több, illetve kevesebb is.

A felmért szakaszok az alábbiak szerint oszlanak meg:

A felmért szakasz összesen: **1325,451m** (2001. X. 31-ig)

1. Ebből a Pipa bejárattól a Ferde-teremig: 133,841m

2. Orion-terem zónája: 75,240m

3. A Déli-Orion-terem zónája: 148,081m

4. Ferde-teremtől a Lyukas-terem végéig: 243,13m

5. ITE-oldalág: 108,145m

6. Hosszú-folyosó zónája: 109,67m

7. Rókalyuk-bejárat: 27,92m

8. Meteor-ág: 114,855m

9. ITE-kürtő zónája: 152,779m

10. Dobogó-terem zónája: 211,79m

A felmért és bezárt poligonkörök hibaértékei

Az eddigi felmérésben összesen 24 db körbezárt poligon menet mérési adata áll rendelkezésre. Ezek mindegyikének kiegyenlítésével megfelelő pontosságú poligon nyerhető. A bezárt körök térbeli eltérései átlagosan jónak mondható a felmérés és a térképrajzolás szempontjából kielégítő.

Ezek közül a leghosszabb bezárt kör: 101,43 m (24. hurok. Dobogó-terem)
A legnagyobb térbeli eltérés: 1,4206 m (4. hurok: Ferde-, Ipoly-, Orion-terem)
A legkisebb térbeli eltérés: 0,0335 m (10. hurok. ITE kürtő)
A legnagyobb hiba százalék: 2,9970% (4. hurok: Ferde-, Ipoly-, Orion-terem)
A legkisebb hiba százalék: 0,1117% (10. hurok. ITE kürtő)

HUROK ADATOK: Solymári-ördöglyuk

1. hurok. **Pipa zóna** A hurok hossza: 26,4700 m Pontok száma: 9 X irányú hiba: -0,0453 m Y irányú hiba: 0,0041 m Z irányú hiba: -0,0482 m Vízszintes hiba: 0,0455 m Térbeli hiba: 0,0663 m Hiba százalék: 0,2503% Elfogadható hurokhiba.	2. hurok. **Pipa zóna** A hurok hossza: 11,4700 m Pontok száma: 6 X irányú hiba: -0,0593 m Y irányú hiba: -0,0041 m Z irányú hiba: 0,0130 m Vízszintes hiba: 0,0594 m Térbeli hiba: 0,0608 m Hiba százalék: 0,5303% Jelentős hurokhiba!	3. hurok. **Pipa zóna** A hurok hossza: 27,9910 m Pontok száma: 13 X irányú hiba: -0,0842 m Y irányú hiba: 0,0608 m Z irányú hiba: 0,0005 m Vízszintes hiba: 0,1039 m Térbeli hiba: 0,1039 m Hiba százalék: 0,3711% Elfogadható hurokhiba.
4. hurok. **Ferde-terem** A hurok hossza: 47,4000 m Pontok száma: 17 X irányú hiba: 0,1283 m Y irányú hiba: 0,0151 m Z irányú hiba: -1,4147 m Vízszintes hiba: 0,1292 m Térbeli hiba: 1,4206 m Hiba százalék: 2,9970% Túl nagy hurokhiba!!!	5. hurok. **Déli Orion** A hurok hossza: 23,2700 m Pontok száma: 6 X irányú hiba: -0,4242 m Y irányú hiba: -0,0657 m Z irányú hiba: -0,1039 m Vízszintes hiba: 0,4293 m Térbeli hiba: 0,4417 m Hiba százalék: 1,8980% Túl nagy hurokhiba!!!	6. hurok. **Déli Orion** A hurok hossza: 36,1560 m Pontok száma: 14 X irányú hiba: -0,0631 m Y irányú hiba: -0,0063 m Z irányú hiba: -0,0001 m Vízszintes hiba: 0,0634 m Térbeli hiba: 0,0634 m Hiba százalék: 0,1754% Elfogadható hurokhiba.
7. hurok. **Ferde-Orion-t.** A hurok hossza: 42,0900 m Pontok száma: 15 X irányú hiba: -0,9612 m Y irányú hiba: -0,1322 m Z irányú hiba: 0,1574 m Vízszintes hiba: 0,9702 m Térbeli hiba: 0,9829 m Hiba százalék: 2,3353% Túl nagy hurokhiba!!!	8. hurok. **Lyukas-terem** A hurok hossza: 19,1300 m Pontok száma: 4 X irányú hiba: 0,0778 m Y irányú hiba: 0,1371 m Z irányú hiba: 0,0399 m Vízszintes hiba: 0,1576 m Térbeli hiba: 0,1626 m Hiba százalék: 0,8499% Jelentős hurokhiba!	9. hurok. **Hosszú-folyosó** A hurok hossza: 20,2600 m Pontok száma: 8 X irányú hiba: 0,1094 m Y irányú hiba: 0,1303 m Z irányú hiba: 0,0466 m Vízszintes hiba: 0,1701 m Térbeli hiba: 0,1764 m Hiba százalék: 0,8707% Jelentős hurokhiba!

10. hurok. **ITE kürtő** A hurok hossza: 29,9590 m Pontok száma: 12 X irányú hiba: 0,0200 m Y irányú hiba: 0,0068 m Z irányú hiba: -0,0259 m Vízszintes hiba: 0,0211 m Térbeli hiba: 0,0335 m Hiba százalék: 0,1117% Elfogadható hurokhiba.	11. hurok. **ITE kürtő** A hurok hossza: 29,3100 m Pontok száma: 11 X irányú hiba: 0,0104 m Y irányú hiba: -0,0313 m Z irányú hiba: -0,0095 m Vízszintes hiba: 0,0330 m Térbeli hiba: 0,0343 m Hiba százalék: 0,1172% Elfogadható hurokhiba.	12. hurok. **Hosszú-folyosó** A hurok hossza: 79,9600 m Pontok száma: 27 X irányú hiba: -0,2086 m Y irányú hiba: 0,0589 m Z irányú hiba: -0,1379 m Vízszintes hiba: 0,2167 m Térbeli hiba: 0,2569 m Hiba százalék: 0,3212% Elfogadható hurokhiba.
13. hurok. **Hosszú-folyosó** A hurok hossza: 86,1500 m Pontok száma: 30 X irányú hiba: -0,2189 m Y irányú hiba: 0,0902 m Z irányú hiba: -0,1284 m Vízszintes hiba: 0,2368 m Térbeli hiba: 0,2694 m Hiba százalék: 0,3127% Elfogadható hurokhiba.	14. hurok. **ITE kürtő** A hurok hossza: 38,2450 m Pontok száma: 16 X irányú hiba: 0,1072 m Y irányú hiba: -0,1748 m Z irányú hiba: 0,0197 m Vízszintes hiba: 0,2050 m Térbeli hiba: 0,2060 m Hiba százalék: 0,5386% Jelentős hurokhiba!	15. hurok. **ITE-Dobogó-t.** A hurok hossza: 39,3000 m Pontok száma: 11 X irányú hiba: 0,4880 m Y irányú hiba: -0,3245 m Z irányú hiba: 0,4360 m Vízszintes hiba: 0,5860 m Térbeli hiba: 0,7304 m Hiba százalék: 1,8585% Túl nagy hurokhiba!!!
16. hurok. **Meteor-ág.** A hurok hossza: 19,9500 m Pontok száma: 8 X irányú hiba: 0,0224 m Y irányú hiba: -0,0236 m Z irányú hiba: -0,0174 m Vízszintes hiba: 0,0325 m Térbeli hiba: 0,0369 m Hiba százalék: 0,1850% Elfogadható hurokhiba.	17. hurok. **Meteor-ág.** A hurok hossza: 71,1150 m Pontok száma: 35 X irányú hiba: 0,1054 m Y irányú hiba: 0,1215 m Z irányú hiba: 0,2737 m Vízszintes hiba: 0,1609 m Térbeli hiba: 0,3174 m Hiba százalék: 0,4464% Elfogadható hurokhiba.	18. hurok. **Dobogó-terem** A hurok hossza: 58,3900 m Pontok száma: 17 X irányú hiba: -0,0497 m Y irányú hiba: -0,1002 m Z irányú hiba: -0,2182 m Vízszintes hiba: 0,1118 m Térbeli hiba: 0,2452 m Hiba százalék: 0,4199% Elfogadható hurokhiba.
19. hurok. **Dobogó-terem** A hurok hossza: 47,5000 m Pontok száma: 12 X irányú hiba: 0,0074 m Y irányú hiba: -0,1388 m Z irányú hiba: -0,0485 m Vízszintes hiba: 0,1390 m Térbeli hiba: 0,1472 m Hiba százalék: 0,3099% Elfogadható hurokhiba.	20. hurok. **Dobogó-terem** A hurok hossza: 59,3100 m Pontok száma: 18 X irányú hiba: -0,1380 m Y irányú hiba: -0,0671 m Z irányú hiba: -0,2306 m Vízszintes hiba: 0,1535 m Térbeli hiba: 0,2770 m Hiba százalék: 0,4670% Elfogadható hurokhiba.	21. hurok. **Dobogó Oldal-ág** A hurok hossza: 21,1400 m Pontok száma: 5 X irányú hiba: 0,0280 m Y irányú hiba: -0,0435 m Z irányú hiba: 0,0600 m Vízszintes hiba: 0,0517 m Térbeli hiba: 0,0792 m Hiba százalék: 0,3747% Elfogadható hurokhiba.

22. hurok. **Dobogó-terem** A hurok hossza: 32,7900 m Pontok száma: 11 X irányú hiba: -0,0668 m Y irányú hiba: -0,1642 m Z irányú hiba: -0,1664 m Vízszintes hiba: 0,1773 m Térbeli hiba: 0,2431 m Hiba százalék: 0,7415% Jelentős hurokhiba!	23. hurok. **Dobogó-terem** A hurok hossza: 24,3300 m Pontok száma: 7 X irányú hiba: -0,0583 m Y irányú hiba: 0,1258 m Z irányú hiba: 0,0722 m Vízszintes hiba: 0,1387 m Térbeli hiba: 0,1563 m Hiba százalék: 0,6425% Jelentős hurokhiba!	24. hurok. **Dobogó-terem** A hurok hossza: 101,4300 m Pontok száma: 27 X irányú hiba: 0,0570 m Y irányú hiba: -0,0386 m Z irányú hiba: 0,1697 m Vízszintes hiba: 0,0689 m Térbeli hiba: 0,1832 m Hiba százalék: 0,1806% Elfogadható hurokhiba.

A felmérés módszere

A poligon pontok minden esetben narancssárga festékpöttyel lettek megjelölve. Ezek közül a fontosabb elágazásokban csavarral (6 mm-es HLC) megjelölt fixpontok kerültek véglegesítésre. A mérést nyúlásmentes műanyag-mérőszalaggal, 1 fokbeosztású bányászkompasszal és 0,5 fokbeosztású lejtszögmérővel végeztük el. Általában hárman, de a gyakorta szűk járatokban csak ketten hozzáférve végeztük a felmérést. A felmért adatokat számítógépes térképező programmal (Polygon) értékeltük ki. A kiértékel adatokat megfelelő (1:100) méretarányban és nézetben kinyomtatva használtuk fel a helyszínen készített rajzok alapjául. A helyszíni rajzokat elsősorban alaprajzi nézetben készítettük, de ezek minden esetben szakaszonkén vetített hosszmetszettel és keresztszelvényekkel egészültek ki. Ezután az egyes szakaszok rajzait közös tisztázati lapon megrajzolva kerültek át pauszpapírra, melyek képezik a térkép egyes lapjait.

A térkép kivitele

Az alaprajzi nézet 1:100-as méretarányban 4 db lapon egymáshoz illeszthetően készült el. Az alaprajzhoz tartozik egy áttekintő térkép, melyen az egyes lapok, elhelyezkedése van feltüntetve.
Emellett 2db 1:200-as méretarányú hosszmetszet részlet, külön-külön lapon ábrázolva készült el az egyes szakaszok (ágak) feltüntetésével.

A felmérés körülményei

A felmérést a Pipa bejárattól kezdtük el. Ennek az volt az oka, hogy ez a szakasz egyszerűbben ábrázolhatónak tűnt az eddig elkészített térképvázlatok alapján, mint a Főbejárat környéke. A Pipa a barlang legfelső zónájában nyílik. Ez a szakasz több párhuzamos ferdén kibillent hasadékból áll, melyek gyakran egymást fedik. Ezért alaprajzi ábrázolásuk korántsem egyszerű, különösen a gyakori oldalirányú átjárók miatt. A járatok mindegyikében végigvittük a poligonmenetet és a lehető legtöbb körzárást végeztük el az önellenőrzések és a záróhibák kiegyenlítése érdekében. Egy nap általában 80-100 m-t tudtunk felmérni és felrajzolni. A szűk járatok és a csúszós széles járatokba való felmászás nehezítette a műszeres felmérést. A narancssárga 2-3 cm átmérőjű poligonpont jelölések jól láthatóak a falon, megkönnyítve a felmérést követő rajzolást. Sajnos a barlangban a régebbi felmérések poligonpontjai és egyéb felfestések, falfirkák rondítják el a falakat. A felméréskor szinte minden esetben találkoztunk a barlangban túrázókkal, bár annak látogatása engedélyköteles. Az illetéktelen behatolók nyomán rengeteg szemét halmozódott fel a járatokban.

A felmérésben részt vettek:

N°	*A felmérésben részt vettek*	*db/óra*
1	**Holupkó Antal**	1/4
2	**Kertész Balázs**	2/9
3	**Köblös Csaba**	4/26
4	**Kucsera Márton**	1/4
5	**Lázár Barbara**	1/7
6	**Németh Zsolt**	4/24
7	**Nyerges Attila**	16/86
8	**Reszegi Attila**	2/10
9	**Török Ágnes**	1/4
10	**Zengő Beáta**	8/40
11	**Zsigmondy Szabolcs**	1/6

A felmérések az alábbi időpontokban és helyen történtek:

N°	*dátum*	*óra*	*terület*	*szakasz*	*résztvevők*
1.	2000. IX. 12.	6 óra	Pipa bejárat — Kulissza-folyosó	104 m	Köblös Csaba, Nyerges Attila
2.	2000. IX. 19	7 óra	Déli-Orion	136 m	Köblös Csaba, Nyerges Attila
3.	2000. X. 31.	6 óra	Orion-terem	110 m	Nyerges Attila, Zsigmondy Szabolcs /Emil/
4.	2001. I. 14.	4 óra	Orion-terem felső rész, Ferde-folyosó	60 m	Holupkó Antal, Kucsera Márton, Nyerges Attila, Török Ágnes
5.	2001. I. 22.	6 óra	Ipoly-terem — Lyukas-terem	145 m	Köblös Csaba, Németh Zsolt, Nyerges Attila
6.	2001. II. 11.	5 óra	Lyukas-terem — Róka-lyuk	75 m	Németh Zsolt, Nyerges Attila
7.	2001. II. 18.	7 óra	Lyukas-terem — Róka-lyuk — ITE-oldal-ág	100 m	Köblös Csaba, Lázár Barbara, Németh Zsolt, Nyerges Attila
8.	2001. VI. 15.	3 óra	Lyukas-terem — Róka-lyuk alattig, csak rajzolás.	35 m	Kertész Balázs, Nyerges Attila, Zengő Beáta
9.	2001. VI. 19.	5 óra	Pipa-bejárati kőfülke, ITE-oldal-ág.	60 m	Nyerges Attila, Reszegi Attila
10.	2001. VI. 22.	4 óra	Pipa-bejárati kőfülke (rajz), ITE-kürtő felső rész.	64 m	Nyerges Attila, Zengő Beáta
11.	2001. VII. 26.	5 óra	Kiegészítések (Orion-t.); ITE-kürtő és kerülői, csak mérés.	100 m	Nyerges Attila, Reszegi Attila, Zengő Beáta
12.	2001. VIII. 12.	6 óra	ITE-kürtő és kerülői (rajzolás), Meteor-ág alja (mérés).	100 m	Kertész Balázs, Nyerges Attila, Zengő Beáta
13.	2001. IX. 10.	6 óra	Hosszú-, Kör-folyosó (rajzolás), Meteor-ág felső rész (mérés)	80 m	Nyerges Attila, Zengő Beáta
14.	2001. X. 19.	4 óra	Meteor-ág (rajzolás)	20 m	Nyerges Attila, Zengő Beáta
15.	2001. X. 28.	6 óra	Dobogó-terem zónája (csak mérés)	180 m	Németh Zsolt, Nyerges Attila, Zengő Beáta
16.	2001. XI. 13.	6 óra	Dobogó-terem zónája (rajzolás)		Nyerges Attila, Zengő Beáta
		Σ: 86		Átl: 90	

Budapest 2001 XI. 31.

Nyerges Attila

Solymári-ördöglyuk

Atlasz lapok (alaprajz)

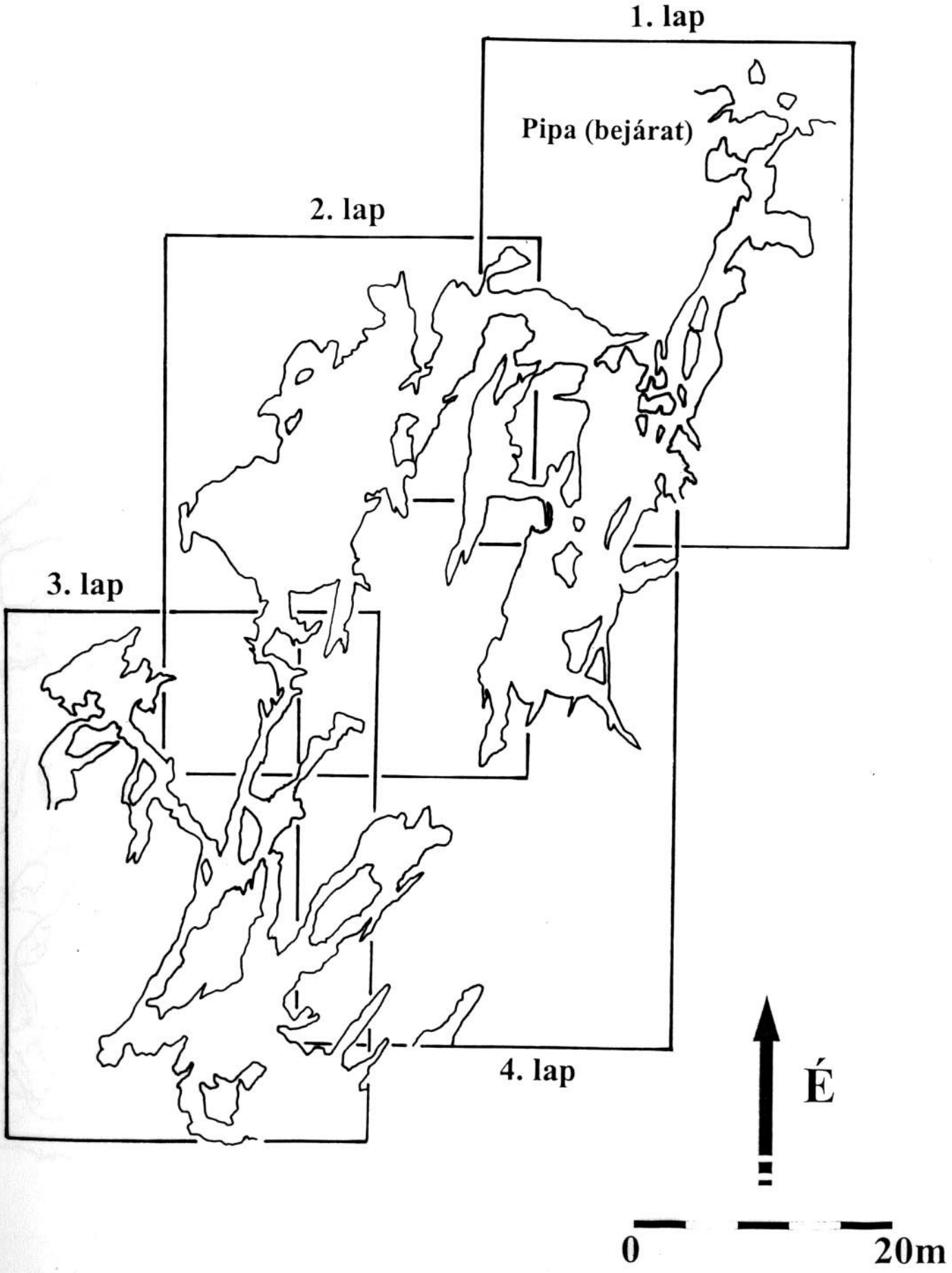

Solymári-ördöglyuk

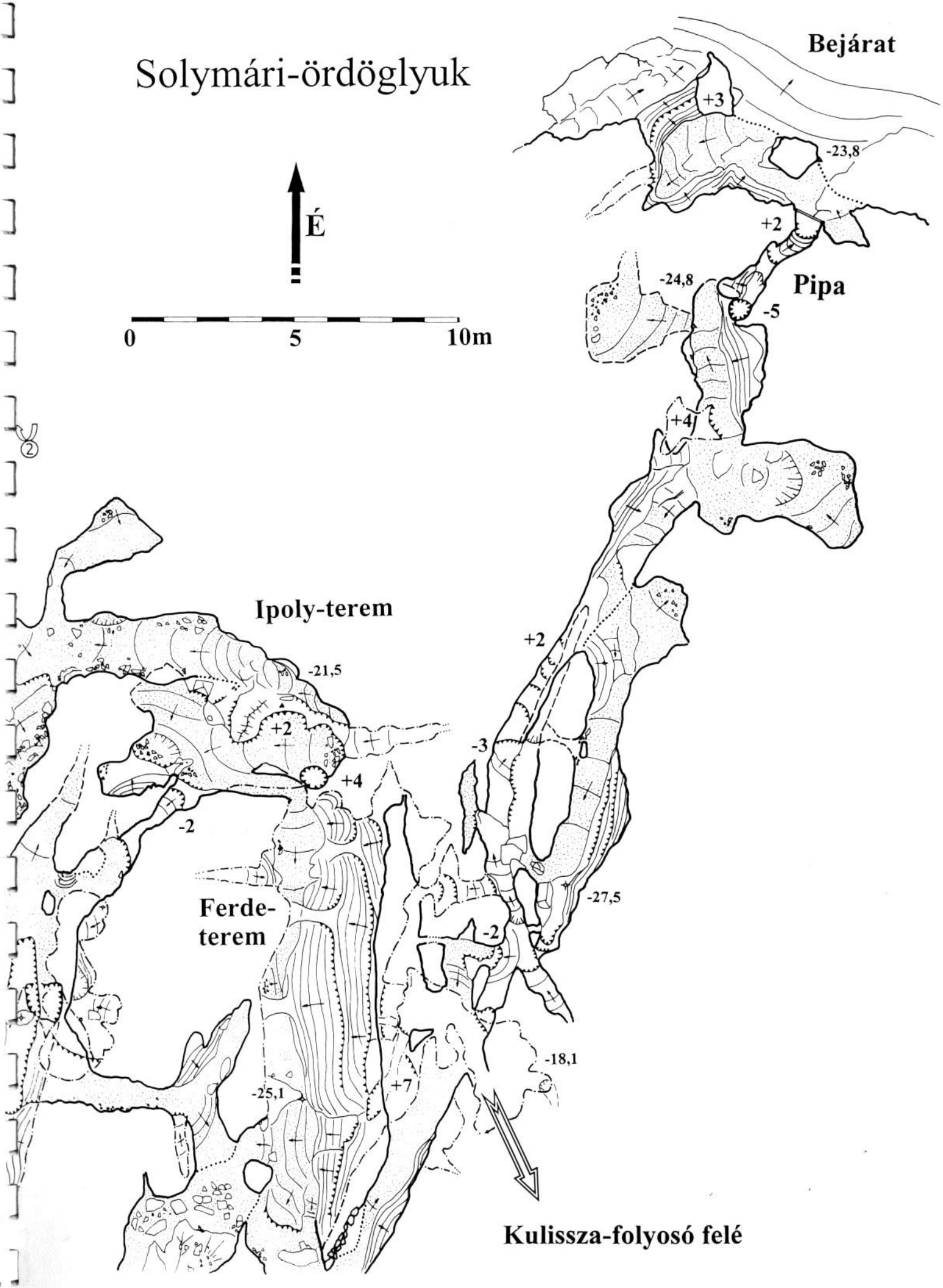

2. lap

Solymári-ördöglyuk

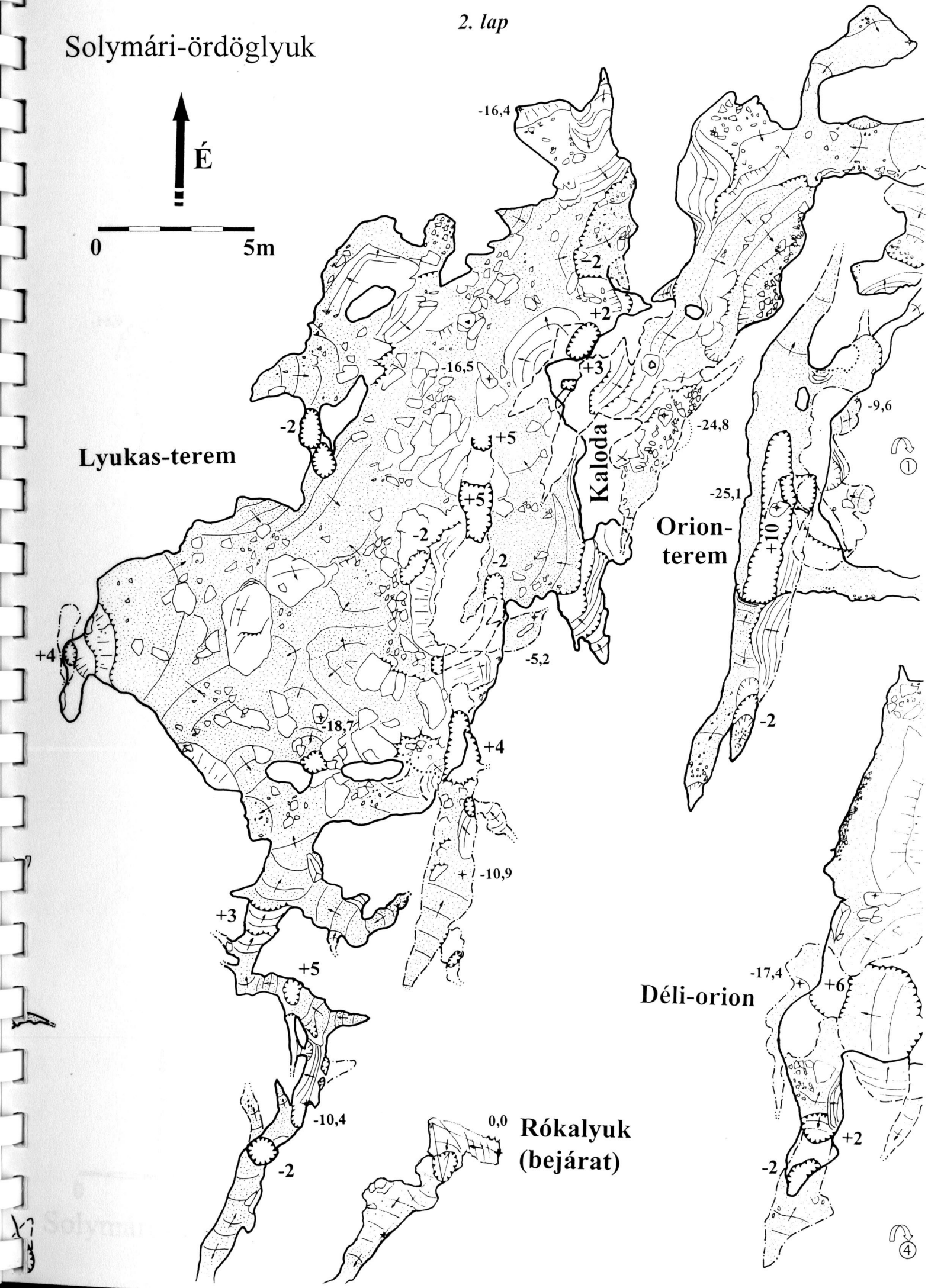

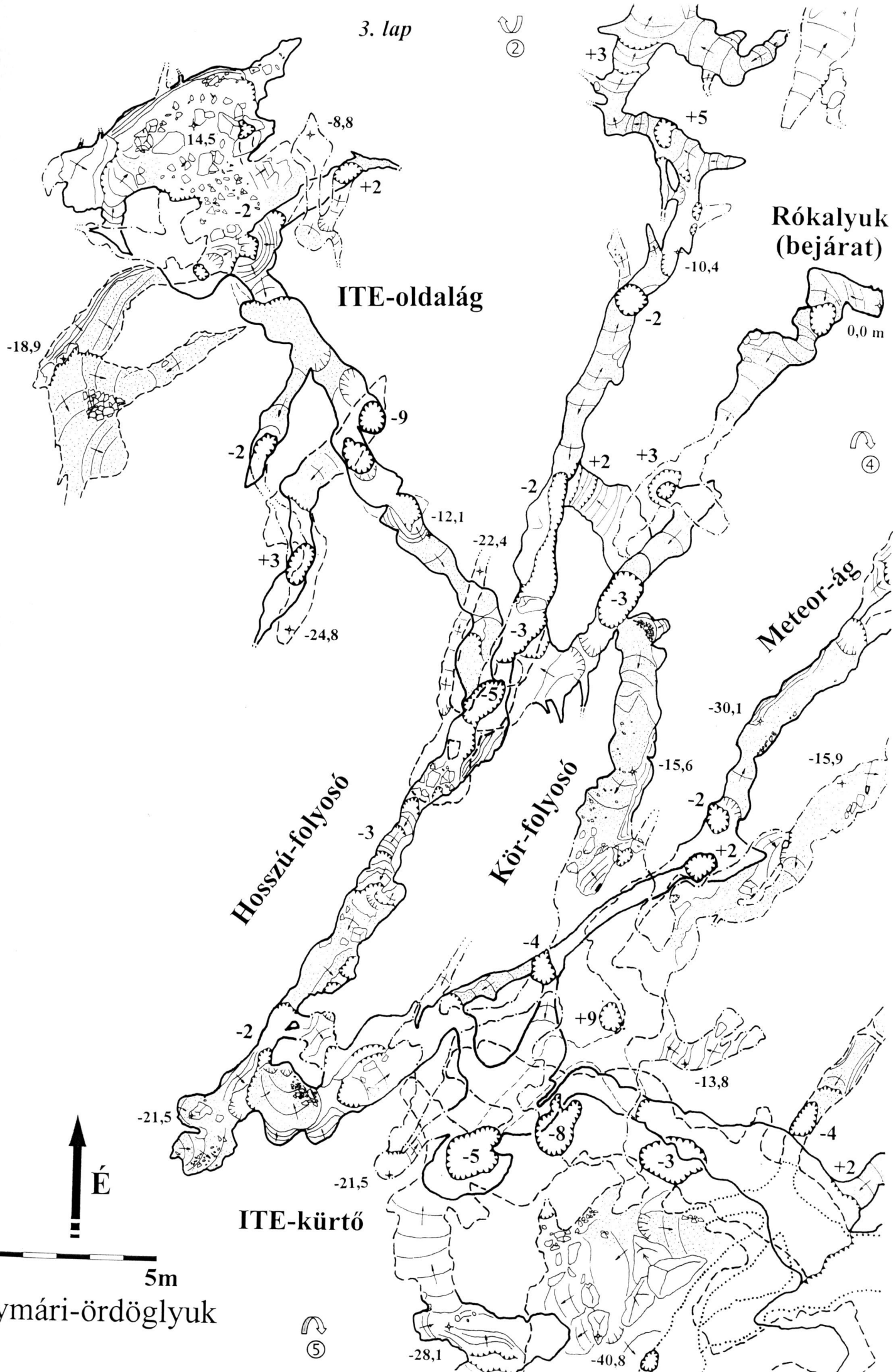
②
+3
+5
-8,8
14,5
+2
-2
Rókalyuk
(bejárat)
-10,4
ITE-oldalág
-2
0,0 m
-18,9
-9
④
-2
+2
+3
-2
-12,1
-22,4
+3
-3
-3
-24,8
Meteor-ág
-5
-30,1
-15,6
-15,9
Hosszú-folyosó
Kör-folyosó
-3
-2
+2
-4
+9
-2
-13,8
-21,5
-8
-4
-5
-3
+2
É
-21,5
ITE-kürtő
0
5m
Solymári-ördöglyuk
⑤
-28,1
-40,8

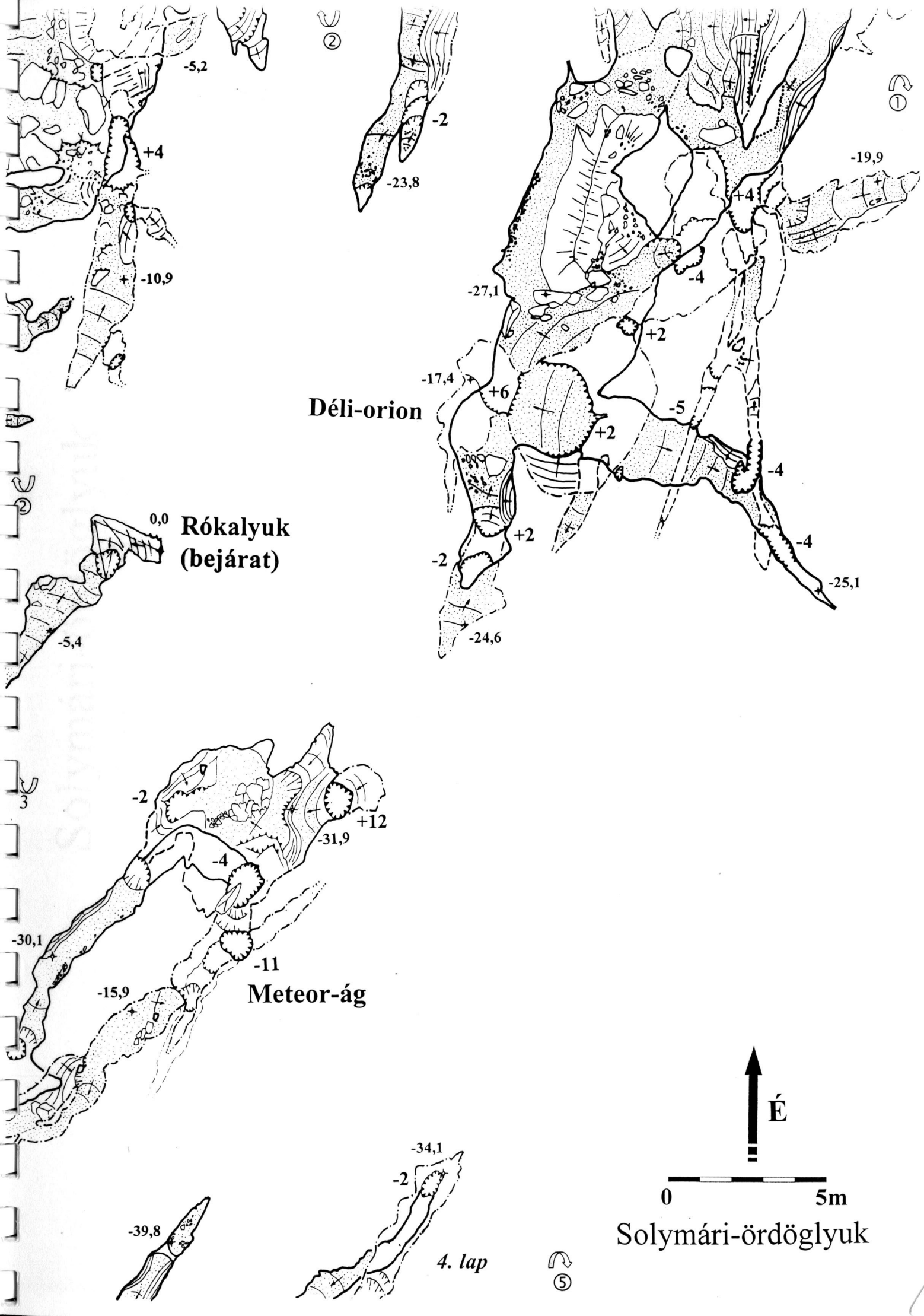
-5,2
+4
-10,9
②
-2
-23,8
①
-19,9
+4
-4
-27,1
+2
-17,4
+6
Déli-orion
-5
+2
-4
②
0,0
Rókalyuk
(bejárat)
+2
-4
-2
-25,1
-5,4
-24,6
③
-2
+12
-31,9
-4
-30,1
-11
-15,9
Meteor-ág
É
-34,1
-2
0
5m
-39,8
Solymári-ördöglyuk
4. lap
⑤

Solymári-ördöglyuk

Vetített-hosszmetszet; részlet

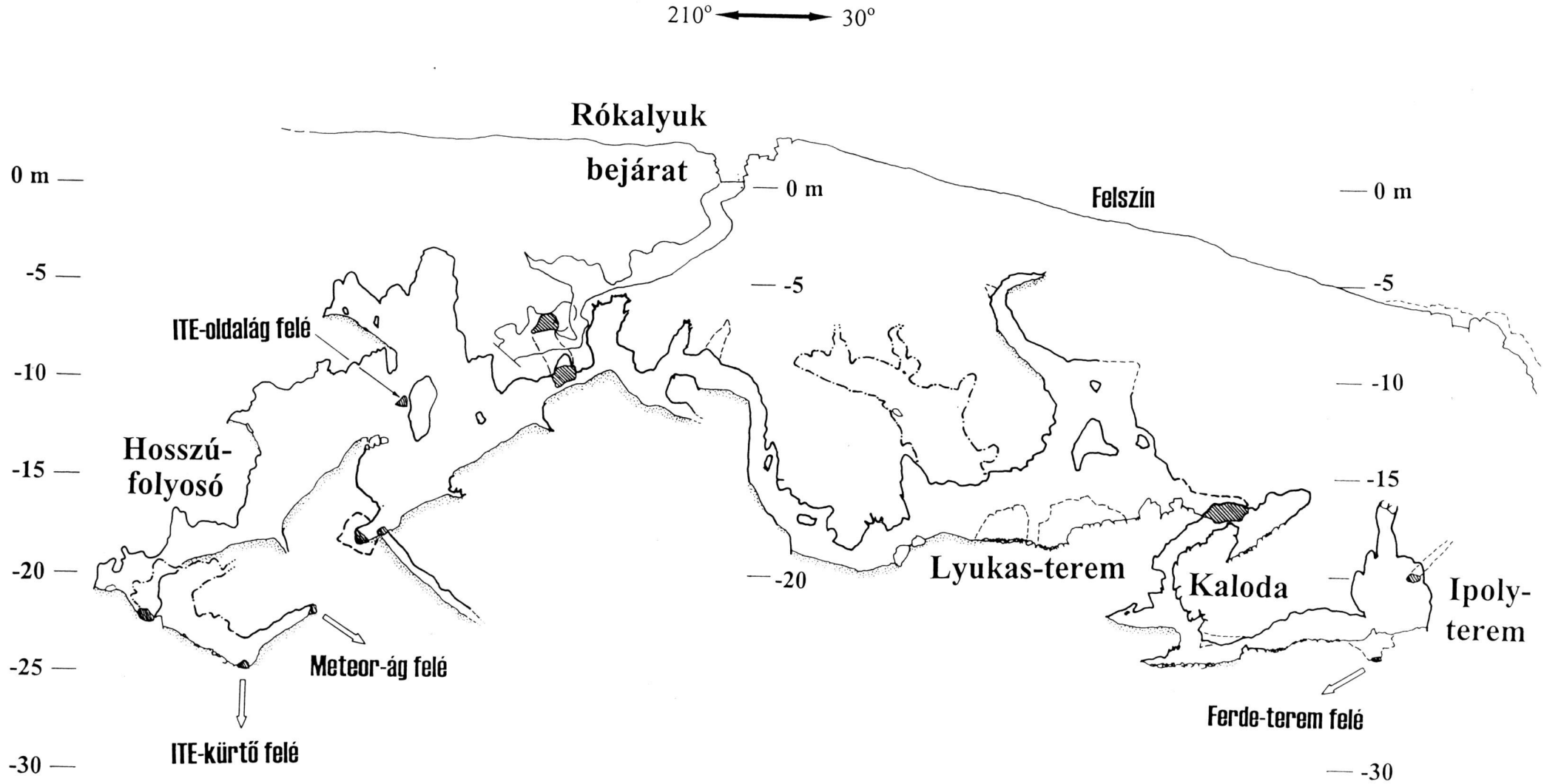

Solymári-ördöglyuk

Vetített-hosszmetszet; részlet

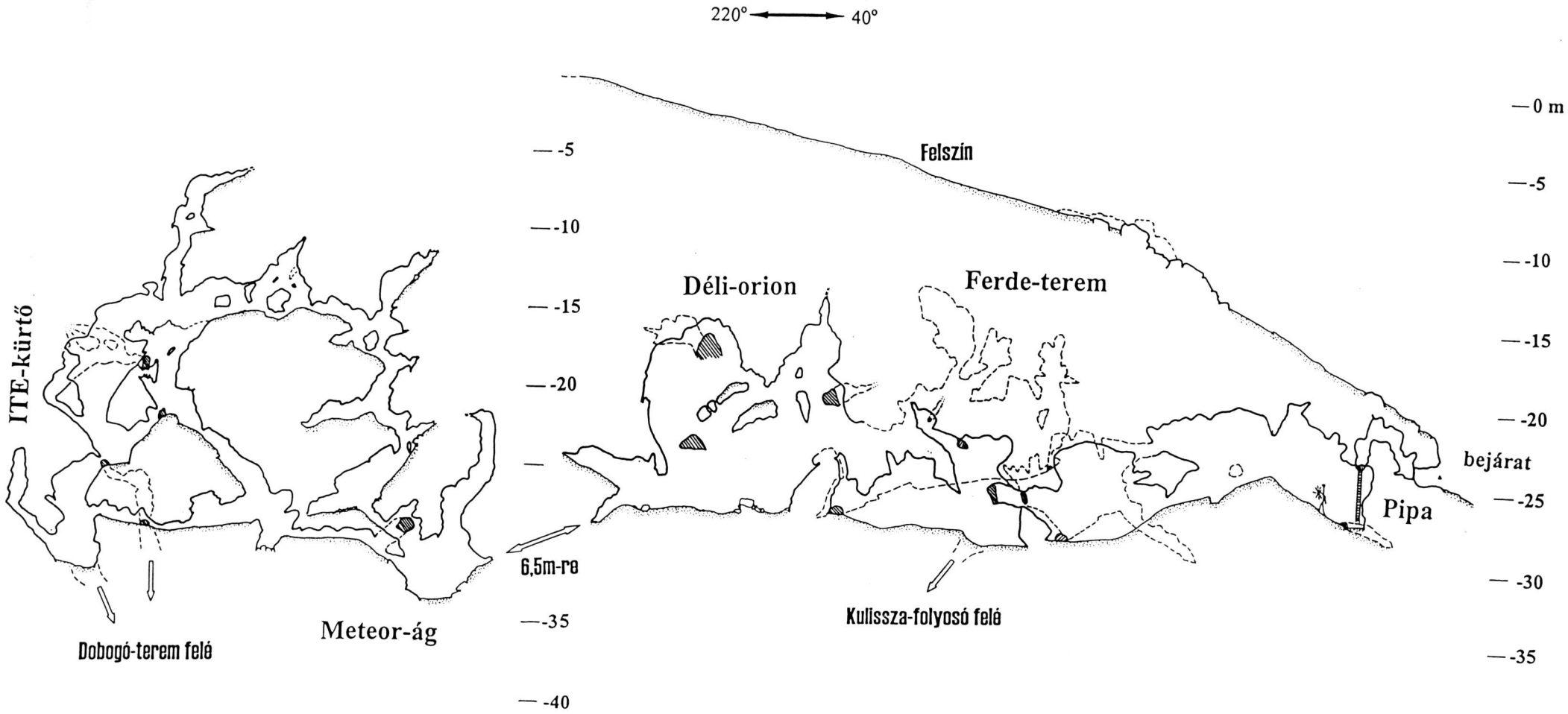

Csoportélet

Részvétel a Magyar Barlangi Mentőszolgálat tevékenységében

A Barlangi mentőszolgálat 40 fős tagságából négyen BEAC tagok. A csapat évente két alkalommal teljes hétvégét kitöltő gyakorlatot tart valamelyik gyakran járt barlangban, ahol potenciálisan előfordulhat barlangi baleset, és a barlang jellege a mentésben gondot okozhat. A mentési gyakorlatoknak nemcsak a hordágy szállításának gyakorlása a célja, hanem a mentéssel kapcsolatos felszíni infrastruktúra megteremtése is. Ez utóbbi szempontjából volt érdekes a 2000 nyarán tartott gyakorlat, amely a Béke-barlangból történő barlangi mentést szimulálta. A következő gyakorlatunk alkalmával 2000 őszén viszont a hordágy szállításakor nehézségeket okozó, helyenként kifejezetten szűk Szepesi-barlang végpontjáról történő mentést gyakoroltuk. A 2001. évi tavaszi gyakorlat helyszíne a Mogyorósbánya mellett található Kő-hegy, a gyakorlat célja kifejezetten az új tagság részére a köteles mentési technikák oktatása volt, amellett a felszíni infrastruktúra kiépítése. 2001 őszén a Pálvölgyi-barlangban tartottunk egy gyakorlatot, ahol a kemény szűkületekkel tarkított vízszintes járatokból való mentést gyakoroltuk, egyben felmértük a barlangból a kutatások során esetleg bekövetkező balesetek esetén a mentés nehézségeit. Ezen a négy gyakorlaton a BEAC-tagok részvételi aránya átlagosan 75%-os volt.

2000-2001 évben a Barlangi Mentőszolgálatnak összesen 4 komolyabb riasztása volt. 2000 februárjában a **Solymári barlang** ITE-kürtőjében esett le valaki, amelynek eredménye arccsont és kulcs-csont törés volt. A mentésben a Mentőszolgálat tagjain kívül részt vettek a barlangban túrázó egyéb barlangászok is, közülük négyen BEAC tagok. 2000 őszén a Mecsek hegységben kutató csoport egyik tagja zuhant le a **Trió-barlang** egy kisebb kürtőjében, amelynek következménye lábtörés és egyéb zúzódások voltak. A mentésre siető szolgálatnak itt kellett először használni járattágításra az újabban megjelent Hilti-patronokat, mivel a különösen szűk járatokon keresztül egy tekintélyes súlyú (kb.110 Kg) fiatalembert kellett a barlangból hordágyban kivonszolni. 2001 februárjában a **Mátyás-hegyi-barlang** BETE-átjárójához riasztották a Barlangi Mentőszolgálatot (éjjel 2-kor), mivel egy igen testes fiatalember beszorult a szűkületben, és órák óta hiába próbálták kihúzni. Ezt a helyzetet sikerült megoldani a Hilti-patronok alkalmazása nélkül. 2000 őszén a Hétlyuk-zsombolyhoz riasztották egy hétköznap este riasztották a csapatot, mert egy férfi arról értesítette feleségét, hogy a Remete-szurdokban öngyilkos lesz. A csapat először átkutatta a **Hétlyuk-zsombolyt**, majd a környező kisebb-nagyobb barlangokat, végül az egész **Remete-szurdokot**, de a kutatás eredménytelen volt. Időközben kiderült, hogy a férfi nagy mennyiségű gyógyszer elfogyasztása után a szurdok végén levő lakott területen rosszul lett, és a mentők elszállították, ez az eset tehát a mentőszolgálat számára vakriasztásnak bizonyult.

A Mentőszolgálat BEAC-os tagjainak részvételi aránya a fenti mentéseken mintegy 30% volt.

Németh Tamás

ALAPFOKÚ BARLANGJÁRÓ TANFOLYAM 2001

Az év elején alapfokú tanfolyamot hirdettünk meg. Összesen 55 fő kezdte meg tanulmányait, melyből végül 29 tett sikeres vizsgát. A körükben az alábbi adatlapon végeztünk felmérést.

Név:	
Lakcím:	
Életkor:	**Foglalkozás:**
Telefonszám:	**E-mail:**

Milyen barlangász előképzettséged van? (hány éve, milyen karsztterületeken, kikkel jártál, kötéltechnika ismerete, stb.)

Milyen felszereléssel rendelkezel? (sisak, világítás, kötéltechnikai felszerelés, stb.)

A barlangászat milyen területei érdekelnek (ha már van ilyen elképzelésed)? 1-től 5-ig osztályozva: **- feltáró kutatás:** **- barlangtérképezés:** **- sporttúrázás:** **- egyéb:...**

Honnan értesültél a tanfolyamról?

A felmérés a következő eredményeket hozta:

- az átlagéletkor 25 év volt, tehát nem a legfiatalabbak érdeklődtek
- az előképzettség 50%-ban semmi, a maradék túlnyomórészt egy-két Mátyás-hegyi túrát tudott maga mögött
- 35 fő vallotta be, hogy honnan tud a tanfolyamról, íme:

Iskolai hirdetésről	11 fő
BEAC tagoktól	9 fő
Pesti Est hirdetésből	7 fő
Pál-völgyi kocsmából	4 fő
MKBT Tájékoztatóból	2 fő
A művelődési ház (BEAC klub) hirdetéséről	1 fő
Sportboltban lévő hirdetésről	1 fő

- előzetes naivitással meglepően sokan érdeklődtek a térképezés iránt is, de volt pár lány aki az egyébre szavazott (???)

Év végéig a csoportban állandó barlangásznak megmaradt létszám a vizsgázottak közül 10 fő, amely messze fölötte van az elmúlt 10 évben tapasztalt átlagnak. Véleményünk szerint ez az alábbiaknak köszönhető:

- a tanfolyam teljes ideje alatt a kevés felszerelést igénylő, ámde nagyobb csoportban, így nagyobb hangulatban lebonyolítható túrákat helyeztük előtérbe, nem sugalltuk, hogy barlangászni csak a legmodernebb felszerelésekkel lehet és érdemes.
- a kötéltechnika oktatását alapossággal, de szigorúan az alaptudnivalókra szorítkozva végeztük, hiszen ez elég a magyar barlangok túlnyomó részének bejárásához. Az alapszint elsajátításához így jutott mindenkinek elég lehetőség, magasabb szintű kötéltechnikai képzést pedig nem is ígértünk. A túl sok technikai gyakorlás (mint egyéni feladat!) elvonja az időt a csapatépítő jellegű túraprogramok elől.
- A teljes időtartam nem lépte át az a kritikus három hónapot, amely felett tapasztalatunk szerint már csökken az érdeklődés. Ezen kívül az időpontot teljes mértékben az iskolák üteméhez igazítottuk.

A program:

		ELŐADÁS	ELŐADÓ		GYAKORLAT
febr.	1.	*Bevezetés*	Elekes Balázs	3-4.	Budai-hg.
	8.	Alapfelszerelések	Hlavács György	10-11.	Budai-hg.
	15.	Mozgás a barlangban, biztosítás	Németh Tamás	17-18.	Budai-hg.
	22.	Geológia I.	Molnár Péter	24-25.	Aggteleki-karszt Jósvafő
márc.	1.	Geológia II.	Molnár Péter	3-4.	Budai-hg.
	8.	Magyarország barlangjai	Nyerges Attila	10-11.	Pilis
	13.	Egyéni kiegészítő- és csoportfelszerelések	Elekes Balázs	15-18.	Bükk
	22.	Vertikális technika	Kucsera Márton	24-25.	Kötéltechnika, Budai-hg.
	29.	Tájékozódás, térképezés	Nyerges Attila	31-1.	Kötéltechnika, Budai-hg.
ápr.	5.	Biológia, klimatika Őslénytan, régészet	Czitán Gabriella Bajna Bálint	7-8.	Kötéltechnika, Budai-hg.
	12.	Konzultáció		14-16.	Aggteleki-karszt Bódvaszilas
	19.	Vizsga		21-22.	Vizsga

A tanfolyam résztvevői a tervezett gyakorlatoknál egyébként jóval többet igényeltek, példaként megtekinthető Szemerédi Ferenc oktatói naplója, melyben szürke alapon szerepelnek a plusz oktatások:

febr. 3. szombat	Mátyás-hegyi-bg.
febr. 4. vasárnap	Mátyás-hegyi-bg.
febr. 10. szombat	Mátyás-hegyi-bg.
febr. 11. vasárnap	Mátyás-hegyi-bg.
febr. 17. szombat	Ferenc-hegyi-bg.
febr. 18. vasárnap	Ferenc-hegyi-bg.
febr. 21. szerda	Ferenc-hegyi-bg.
febr. 24. szombat	Baradla-bg, Kossuth-bg,
febr. 25. vasárnap	Kossuth-bg, Béke-bg.
márc. 3. szombat	Solymári-ördöglyuk
márc. 4. vasárnap	Mátyás-hegyi-bg
márc. 7. szerda	Mátyás-hegyi-bg.
márc. 11. vasárnap	Mátyás-hegyi-bg
márc. 15. csütörtök	404-es, Kopasz-vigasz, Meteor, Őz
márc. 16. péntek	Meteor
márc. 17. szombat	Komjáti Jég zsomboly, Őz
márc. 18. vasárnap	Nov. 7.
márc. 19. hétfő	Ferenc-hegyi-bg.
márc. 24. szombat	Pilis bg. + Vaskapu
márc. 25. vasárnap	Pilis bg. + Vaskapu
márc. 31. szombat	Kecske-hegy
ápr. 1. vasárnap	Kecske-hegy
ápr. 2. hétfő	Kecske-hegy
ápr. 4. szerda	Ferenc-hegyi-bg.
ápr. 6. péntek	Mátyás-hegyi-bg.
ápr. 7. szombat	Kecske-hegy
ápr. 8. vasárnap	Kecske-hegy
ápr. 9. hétfő	Mátyás-hegyi-bg.
ápr. 10. kedd	Kecske-hegy
ápr. 14. szombat	István-lápai-bg.
ápr. 15. vasárnap	Szepesi-bg.
ápr. 16. hétfő	Fekete-bg.
ápr. 18. szerda	Mátyás-hegyi-bg.
ápr. 20. péntek	Kecske-hegy
ápr. 21. szombat	Mátyás-hegyi-bg. + Pál-völgyi-kőfejtő

TECHNIKAI TANFOLYAM 2001

Az ősszel szervezett technikai tanfolyamot csak a csoport tagjainak szántuk. 18 jelentkező gyűlt össze, akikből végül 14 fő vizsgázott.

ELŐADÁSOK

Okt.	4.	Felszerelések	Szabó Lénárd
	11.	Beszerelés	Elekes Balázs
	25.	Biztosítás, sziklamászó technika	Kucsera Márton
Nov.	8.	Mentéstechnika	Hegedűs András
	22.	Kezdők oktatása	Németh Tamás
Dec.	6.	Konzultáció	
	13.	Vizsga	

GYAKORLATOK

Okt.	6-7.	Budapest, Kecske-hegy
	13-14.	Bódvaszilas, Alsó-hegy
	21-23.	Nem kötelező külföldi túra (Hodobana)
	28.	Budapest, Csillag-hegy
Nov.	1-4.	Bódvaszilas, Alsó-hegy
	10-11.	Budapest, Kecske-hegy
	17-18.	Budapest, Mátyás-hegyi-bg.
	24-25.	Budapest, Solymári-ördöglyuk
Dec.	1-2.	Létrás-tető, István-lápai-bg.
	9.	Budapest, Szemlő-hegyi-bg. liftakna
	15-16.	Budapest, Szemlő-hegyi-bg. liftakna vizsga

Esztramos túra

(2000.05.19-21)

Célunk az Esztramos-hegy lehető legtöbb barlangjának bejárása volt, ide négy barlangra (név szerint a Földvári Aladár-, Surrantós-, Rákóczi-barlangokra) is megkértük az engedélyt. Az Esztramoson található mesterséges ledobó akna bejárása is érdekelte a társaságot, mivel ez egy, egytagban 120 m mélységű függőleges, kizárólag kötéltechnikával járható akna.

Az utazást részben saját autókkal, részben pedig vonattal oldottuk meg. A szállásolást Bali szervezte meg, így az MKBT túravezetői tanfolyamának hétvégi túráján oktató csoporttársaink mellett mi is szállást kaptunk a Szögligeti Vass Imre házban.

Csütörtökön összepakoltuk a szükséges felszereléseket, és szétosztottuk az autós társaságok között, így a vonattal utazóknak nem kellett külön cipekedniük.

Pénteken délután a társaság külön csoportokban indult útnak. Először mi vonatosok értünk a kutatóházhoz, majd lassan a tanfolyamosokkal vegyesen a többiek is befutottak. Erre az estére - mindenkinek kedve szerint - csak a szokvány programok: főzőcske, kocsma, traccsparti, és a horpasztás maradtak.

Másnap felpakoltunk, és részben oktató társaink járgányaival átdöcögtünk a bányához. Barlangos cuccban baktattunk fel a táróhoz, amelynek ajtaját szerencsésen kinyitotta a kulcsunk. Ez még az előző csoportoknak is sikerült, azonban nekünk a **Surrantós-barlang** kulcsa is működött! Enyhe huzat, először kőporral fedett, majd egyre tisztább, szebb képződmények tömege mellett másztunk, - föl-le - a fal szúrt és karmolt, ahogy már régebbről is emlékeztem, és most is úgy éreztem magamat, mint elefánt a porcelánboltban, mert mindenhol apró kristályokon vezet az út. Végül elértük a hosszabbik ágban a barlang egyik tavát, ahol egy negyed órácskára szétszéledtünk a környék járatait megismerni, majd visszafordultunk. Gyorsan visszatértünk a barlang bejárata közelében található - a másik részbe vezető - elágazáshoz, és ott újra kezdtük az örömbarlangászatot: gyönyörű formák, képződmények, és a végén egy még nagyobb, tiszta vizű tó. Amikor mindenki betelt az élménnyel, elindultunk a tároló másik barlangjába, a **Rákóczi-barlangba**. Szerencsére ez a kulcsunk is működött, tehát nem volt akadálya, hogy ide is bejussunk. A barlang "nyakkendős" (értsd kiépített), tehát a terep egyáltalán nem veszélyes, mert vas és betonjárdákon, lépcsőkön vezet az út. A helyi világítási rendszer vezetékeit azonban hogy-hogy nem valami tolvaj úr már régebben megdézsmálta, tehát nem működik. Kár, mert itt nagyobb terek vannak, mint a Surrantósban, és a képződmények is sokkal tisztábbak. Azért a látvány karbidfénynél is megkapó. A barlangot egészen a búvárok stégjéig bejártuk, bár ide már létrán kellett lejutni. A mélyvizű tó feneke tökéletesen látszik a kristály tiszta vízben. Ebben a barlangban kevesebb időt töltöttünk, hiszen jóval kisebb és könnyebb, mint a Surrantós. A tároló előtt elhatároztuk, hogy egy kis pihenés és tápolás után a kötelekkel elcammogunk a bányaudvarba, ahol a Földvári Aladár-barlang nyílik. Közben egészen meglepő finomsággal - amúgy mellesleg - ellenőrzött minket egy természetőr a Nemzeti Parktól. Inkább beszélgetés volt ez, mint raport. Felfele az ösvényen megnézhettük a bánya egyéb részeit, régi tároit is. A helyet már kezdi visszafoglalni a Természet. Enyhén tikkadtan értünk fel az erősen ipari jellegű bányaudvarba. Pihenésképpen jól körülnéztünk a ledobóakna és az azt kiszolgáló gépeknek a vas gyűjtögetők után megmaradt roncsai körül. Végül rászántuk magunkat, és a **Földvári-barlang** ajtajából is kikerült a kockazár. Mivel ez a barlang magasabban van mint a bányaudvar szintje, csak úgy menekülhetett meg a lebányászástól, hogy időben felfedezték, és a nemzeti parkosok egy védő tömböt meghagyattak a bányával. A

szomszédos robbantások és a fosztogatások miatt azonban szinte egy ép cseppkövet sem lehet találni. Ennek ellenére ez a kedves kis barlang határozottan megtetszett formakincse miatt. Mire kiértünk már hét felé járhatott az idő, így a társaság fele a pihenést, és mint később kiderült, a triászosok a hazautazást választották, így öten maradtunk, hogy megnézzük a **ledobó aknát**. Meglehetősen lassan ment a két kötél beszerelése (egyiket lemenetre, másikat a felmászáshoz), mivel le kellett takarítani a bejáratot, hogy később ne hulljon semmi a fejünkre, és megfelelő kötélgyűrűk hiányában hosszú fűzött csomókat kötve megpróbáltam a leginkább kötélkímélő kikötéseket készíteni. Már erősen szürkült, mire végre elindulhattam lefelé. Kevés vízkészletünkkel takarékoskodva, szakaszról szakaszra megállva kellett a kötelet locsolni, mivel a hosszú ereszkedés alatt a túlhevült ereszkedő gépek megégették volna a kötelet. Fejem fölött az aknát lezáró rács egyre csak zsugorodott. A falat a ledobott kövek simára csiszolták a használat évei alatt, akár ha a víz oldotta volna azt. Az akna oldalába becsatlakozó surrantónál, ahol az aprított kövek folyama dübörgött, a kövek sötét, márványszerűen fénylő medret koptattak a falba. A hosszú kötél végén jojózva, oly annyira zsibbadt lábakkal értem el az akna alját, hogy azokon meg sem bírtam állni. A ferde kő és ipari hulladék lejtőn végighemperegve fogtam talajt. Kifűztem az ereszkémet, és megpróbáltam lábra állni, ami nemsokára sikerült is. Befejeztem a beszerelést, és végre jutott időm megszemlélni, hová is jutottam. Az ipari hulladék éppen megfelelő díszlet volt a felnézve rám váró látványhoz. A lámpámat eloltottam, már csak halvány derengés ért le a négy méter átmérőjű cső aljára. A fényes fekete falakon halvány sugarakként csillogtak az idő közben csatornafedél méretűvé zsugorodott rács résein beszűrődő gyenge fénynyalábok. Olyan volt, mint valami középkori vár legsötétebb tömlöce. Nem sokkal később apró hangyaként Gulyi is feltűnt a fejem fölött. Megvilágítottam az akna alját, hogy ő is láthassa, majd miután leért, elindultam felfelé. Úgy a tizedik tempó után lassan átvette súlyomat a kötél, és megindultam fölfelé puhán ringatózva. Nem kellett túlzottan sietni, mert már csak Szemi akart lejönni a többiek közül. Orsi és Imó békésen beszélgettek egy szélvédett, felborított bódéban. Szemivel köszöntünk egymásnak a kötél alsó harmadában, és megbeszéltük a benyomásainkat, majd ki erre, ki arra folytattuk utunkat. Mire mindenki kiért, már besötétedett. Gyorsan kicibáltuk a köteleket az aknából, majd elindultunk a kocsi felé. Út közben még megkockáztattuk egy enyhén rogyadozó ácsolatú **bányatáró** bejárását, de nem volt egy életbiztosítás, tehát sürgősen és nem kevésbé óvatosan kikotródtunk belőle az omlásbiztos szabad ég alá. Kis csapatunk kellemesen elfáradva, éjfél körül tért vissza a kutatóházba ezért már nemigen nyüzsögtünk sokat lefekvés előtt.

A két napra tervezett programot egy nap alatt lezavartuk, az Alsó-hegyre senki sem vágyott közülünk, tehát másnap újabb program után kellett néznünk. Kapóra jött Szemi javaslata, miszerint Perkupa felé van egy patakvölgy, amit már régóta meg szeretne nézni. Miért is ne, a térkép sziklás részeket is jelöl benne, biztos nem lesz rossz - gondoltuk. Kocsival elmentünk a völgy bejáratáig, majd nekivágtunk a terepnek. Az utat kezdetben bogaraktól dongó akácos szegélyezte, majd fokról fokra beszűkült a völgy. Oldalán barlangok és hasadékok tagolta sziklák tornyosultak Az út menti élővilág is számos érdekességet rejtett. Szemi tippje tehát bevált, sőt egy helyütt meglepetést is tartogatott számunkra. A patak az Ördögkapunál a régi medreket elválasztó sziklán keresztül egyszerűen levágja egy nagy ívben visszaforduló kanyarulatát. Pár lépéssel a letörés felett egy tavacskában tűnik el a víz, és csak a túloldalon bukkan fel újra. Miután megnéztük ezt a számunkra szokatlan jelenséget, már sietnünk kellett, hogy eljuthassunk a völgy felső végébe, mielőtt vissza kéne fordulni. A túra végén a vonatosokat vitte el az első fuvar Perkupára, az állomásra. Szerencsére a jegyvásárlás mellett maradt még időnk egy kis fagyizásra is. Ezalatt a többiek is befutottak. Kellemes hétvége volt.

Szikszai Gábor

Alacsony-Tátra

2000. augusztus

Nyári túránkat az Alacsony-tátra főgerincétől északra és délre húzódó barlangrendszerek megismerésére szerveztük.

A **Halott Denevérek Barlangja** (Jaskyna Mrtvych Netopierov) az Alacsony-Tátra (Nízke Tatry) fõgerincének középsõ részén helyezkedik el, a Gyömbér (Dumbier) magashegyi karsztjában. A Kozie Chrbty elnevezésű terület viszonylag keskeny, mély, redõs mészkõ tömege 2 km hosszú és mindössze 300 m széles. Belsejében két párhuzamos fõág és 14 szinten folyosók sokasága ismert. A karsztos kõzet üregeinek aránya becslések szerint 10% feletti. A legnagyobb földalatti tér – a Bystricky Dom – a hetedik szinten, -180 m mélységben helyezkedik el, térfogata meghaladja az 52500 köbmétert.

A barlangot 1981-ben breznói barlangkutatók fedezték fel. Kutatásába számos külföldi, főként francia barlangász is bekapcsolódott. Mára ez Szlovákia harmadik legmélyebb (-310 m) és harmadik leghosszabb (17 km) barlangja, melynek 7 kijárata ismert.

A vulkánikus kõzet karsztos rétegekbe való belegyûrõdése a barlang egyedülálló ritkaságai közé tartozik, ami megfigyelhetõ a barlangi folyosókban több helyen barnás-vöröses vagy zöldes színek formájában. A vulkánikus kõzet tartalmaz rózsaszínes árnyalatú achát lencséket is.

További különlegesség, hogy a felfedezõk kicsi denevércsontokat találtak szinte mindenhol. Innen kapta a barlang a nevét. A csontok becsült kora 6000 év feletti. A barlang bejárati részeibõl nyest, medve és kecske csontváz maradványok is elõkerültek.

A barlang átlagos hõmérséklete +3,5 °C, azonban néhány hidegebb részen az évi átlag csak +1 °C. A légmozgás a barlang nyitottságának köszönhetõen eléri az 5 m/s sebességet. A földalatti folyosókat kialakító földalatti folyó átlagos vízhozama az utolsó geológiai idõszakban hozzávetõleg 2 m^3/s lehetett.

A barlanghoz dél felõl érkeztünk Podbrezova érintésével Trangoška üdülõfaluig. Trangoškatól körülbelül két óra alatt küzdhető le az a 600 m szintkülönbség amely a Dumbier (Gyömbér) csúcs alatti menedékházig (chata generála M. R. Stefanik) ránk várt. A menedékházban szerencsére lefoglalt szállásunk volt, különben nem kaptunk volna helyet. Este az étteremben összetalálkoztunk, és személyesen is összeismerkedtünk a berznói barlangászokkal, akik Martin Budaj és Stacho Mudrak vezetésével érkeztek. Megbeszéltük hogy másnap két csoportban teszünk túrát a barlangba, és amire feltétlenül kíváncsiak vagyunk az a Bystricky Dom.

Reggel kb. 200 m szintet visszaereszkedve sétáltunk le a bejárathoz. A bejárat lezárásaképpen egy kis barlangász házat építettek rá, így a konyhából egy hétköznapi ajtón lehet a barlangba jutni. Ez főleg kifele volt vicces, amikor egy szifonon való átkelés után, beggel a háton, csöpögve és fújtatva felmásztunk egy lejtőn…, benyitottunk..., az otthoniak pedig kedélyesen főzőcskéznek. A túra amúgy kellemes és könnyű volt.

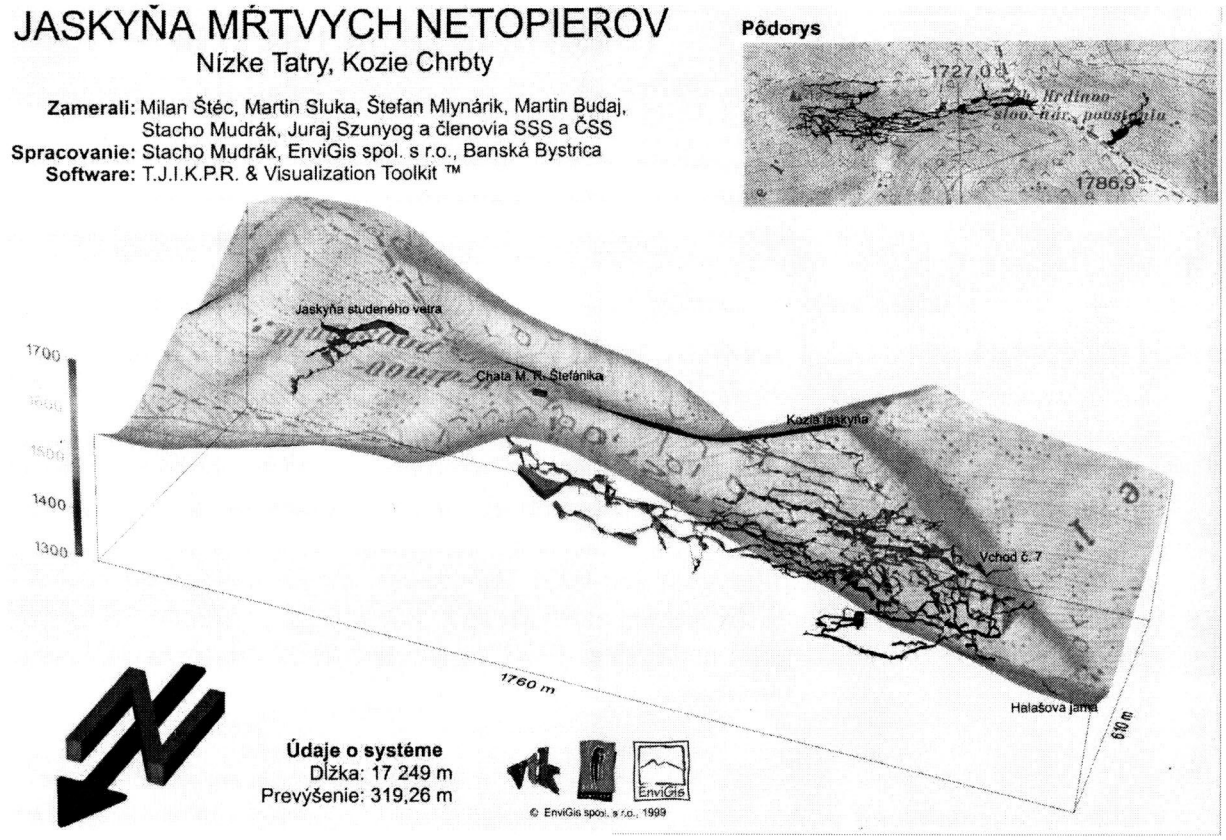

Még egy éjszakát töltöttünk a menedékházban, és reggel lemenve autóztunk át Liptószentmiklósra.

Liptószentmiklóson a **természetrajzi és barlang múzeumban** volt találkánk Peter Holúbekkel, aki a múzeum alkalmazottja, és az elkövetkező napokban kalauzunk lesz. A barlangi múzeumról már sokat hallottunk, tényleg nagyon színvonalas.

További célpontjaink a **Demanovska Dolina** (Deményfalvi-völgy) és a Janska Dolina barlangjai.

Szabadon sátorozni, csakúgy mint bárhol a hegységben, itt sem lehet, így ketté kell válnunk, mert a Janska Dolinában lévő kis barlangász házban csak hét embernek van hely, bár négynek ideális. A többiek a Demanovai kempingben laktak.

Az alábbi barlangokba tettünk túrát:

Szabadság-barlang (Jaskyna Slobody)

Az Alacsony-Tátra Nemzeti Park északi részén, a Deményfalvi-völgyben található barlang középső triász mészkőben, négy szinten fejlődött ki, teljes hossza 8400 m. A gazdag cseppkődíszek (sztalaktit, sztalagmit, lefolyások és zászlók) mellett jellegzetes képződményei a tavakban keletkezett mészkőkiválások és a heliktitek. 1921-ben a szokatlan szárazságnak köszönhetően, egy kiszáradt víznyelőn keresztül fedezték fel. A járatok egy részét még ebben az évben megnyitották a nagyközönség előtt, a felső részeket pedig 1933-ra építették ki a turisták számára. A jelenleg látogatható szakasz hossza 1800

m, a barlang 1993 óta terápiás célokat is szolgál. A barlang része a völggyel párhuzamosan végigfutó rendszernek, a Deményfalvi-jégbarlanggal és a Béke-barlanggal a fizikai kapcsolat is létezik, tehát egy barlangnak tekintendő.

Béke-barlang (Jaskyna Mieru)

A Deményfalvi-jégbarlang és a Szabadság-barlang között helyezkedik el. A 80-as években megkezdődött idegenforgalmi kiépítése, amelyből a járdák és lépcsők készültek el. A rendszerváltás nyomán a munkák félbeszakadtak. A barlang többszintes, folyosói nagy méretűek, és rendkívül gazdagok gyönyörű és változatos képződményekben. Igazi barlangász csemege.

Deményfalvi-jégbarlang (Demanova Ladova Jaskyna)

A jégbarlang bejárata a Deményfalvi-völgyben, a Szabadság-barlangtól északra nyílik. A hajdani föld alatti patak három szinten vájta ki az összesen 1750 m-t elérő hosszúságú járatokat a középső triász mészkőben. A jég a legalsó szinteken látható. A barlangban megtalált, a 18. században sárkánycsontoknak vélt leletek valójában főként barlangi medvétől, illetve más gerincesektől származnak.

A barlang nagyon régóta ismert, már 1299-ben megemlíti az esztergomi káptalan egy latin nyelvű okmánya. Első térképét és részletes leírását ifj. Buchholtz György készítette el 1714–1724 között. A közönség már az 1880-as években látogathatta, majd a korszerűsítés után 1952-ben nyitották meg újra. Jelenleg a kiépített szakasz hossza 650 m.

Stanisovska Jaskyna

A barlang a Janska-völgy 150 barlangjának az egyike. Inaktív forrásbarlang, a felmért járatainak összes hossza 2334 m. A barlang első említése 1723-ból való, és a járatain bizony meglátszik a több évszázados érdeklődés. Egyébként több szintes, a meanderező főág tágas, 3-4 m széles folyosó.

Jaskyna v Zlomniskach

A völgy felső részén nyílik, része a völgytől nyugatra fekvő hegyek barlangrendszerének. Ez több 3-400 m mély magasan nyíló barlangot jelent, mint például a 424 m mély Stary Hrad. Maga a barlang nincs ezekkel fizikai összeköttetésben, de járatrendszere így is meghaladja a 10 km-t, és szintkülönbsége 147 m. A többi megismert barlanghoz képest a járatok kevésbé tágasak, de magyar szemmel így is kellemesnek mondhatók. Feltárása 1953-ban kezdődött meg, végponti szifonjában 33 m mélyre merültek.

Elekes Balázs

Túra a Mamet Szakadékban

2000.04.21-24.

Ez a túra az átlagtól eltérően nem saját ötletünkből indult. Király Gábor és a Triászosok kezdték meg a szervezést. Az információk beszerzését segítendő, előzőleg maguk is kiutaztak a barlanghoz. Mivel tudták, hogy a barlang környékén a délszláv háborúban harcok folytak és ezek miatt a környéken aknazárakat telepítettek, meg kellett tudniuk, egyáltalán lehetséges-e a feljutás, vagy nem jár-e túl nagy kockázattal. A nagy túrát széles körben hirdették meg, így sok csoport csatlakozott hozzájuk, többek között mi is.

A csoportok, és az emberek elfoglaltsága miatt is az indulás péntek reggeltől estig több csoportban zajlott. Én Kedvesemmel a péntek délután a BTSZ előtt gyülekező társasághoz csapódtam. A megbeszélt időpont után úgy három órával sikerült is végre magunk mögött tudni a Budapest határa táblát. Utunkat színesítette egy Székesfehérváron letérdelő autó, melynek legénységét szét kellett osztani a fennmaradó helyekre. Ez is elvitt egy kis időt. Végre újra megindulhattunk úti célunk felé. A maratoni zötykölődés másnap hajnalig tartott. Az első fények felfedték a nemrégen zajlott háború ijesztő, szívszorító jeleit. Kiégett, elhagyott romok, golyónyomok... Az utolsó kilométereket egy makadámúton kellett megtenni. Helyenként ki is kellett szállni a kocsikból, hogy le ne verjen az aljuk, de végre megérkeztünk a találkozó helyére.

A tájjal ellentétben megnyugtató volt látni a már korábban odaérkezett társainkat. Rövid pihenő után lassan felpakoltuk málháinkat - saját holminkat, és a közös cuccokat a barlang beszereléséhez. Az aknákról jó híreket kaptunk, de az ördög nem alszik, hát mindenki árgus szemmel fürkészte a következő lépések helyeit. A tűző napsütésben lassan a társaság vége is felért a barlang bejáratához. A táborveréssel nem bíbelődtünk sokat, mert már alig vártuk, hogy megláthassuk, miért is jöttünk mi ide.

Kis csapatokban elballagtunk hát a tábortól százméternyire nyíló bejárathoz. Kezdetnek az is megfelelt, hogy körbejárjuk a hatalmas bejáratot. Nem lehet mindenhonnan lelátni, de ez nem is olyan különös, hiszen a barlang egy 205 m mély akna. Ahonnan ez lehetséges volt onnan, a széles bejárati nyíláson beáradó fény síknak tűnő havas aknatalpat sejtetett. A barlang méreteit ekkor még sejteni sem lehetett. Közben megkezdődött a beszerelés. Mivel sokan sok helyről érkeztünk, mindenki saját kötelet szerelt be magának a gyorsabb közlekedés, és a viták elkerülése érdekében. Miután bekerült az első kötél, tárult szemünk elé a lenyűgöző valóság: Egy ember indult el beszerelni, de lent már nem tűnt többnek, mint egy hangya amint leszerelt a kötélről. A kötelek egyre szaporodtak a bejáratban. Az első 80 m-t több tagban szereltük, hiszen itt végig fal mellett lehet ereszkedni. Ezután következik a nagy mutatvány. 80 m után elérjük a harangakna kiszélesedését, elmúlik a lábunk alól a biztonságérzetet adó fal, és csak a 120 m-es űr tátong alattunk. Méreteit a kötelek perspektívája segít érzékelni, és az, hogy ha ember van a kötélen, azt igencsak nehéz felfedezni rajta, mert ösztönösen sokkal nagyobb valamit keresünk rajta. . Megosztani nem lehetséges tehát egy tagban kell ezt a szakaszt leküzdeni. A gépek erősen melegednek a hosszú ereszkedés alatt, ezért már a felcuccoláskor külön kellett gondolni a kötelek beáztatásához szükséges víz felszállítására. A hosszú vizes kötelet kezdetben saját súlya fékezte a gépben, tehát etetni kellett azt. A kötél surrogását időnként csókák rikoltozása színesítette, és pihenésképpen egyik-másik kötélen csomón is át kellett szerelni. Fogytak a méterek, és már nyoma sincs e fenti forróságnak. A félhomályban a sima aknatalpról kiderül, hogy olyan ferde, hogy alig lehet rajta megállni. Bőven lehet szintet menni rajta. Lent kötélre várakozás közben van idő körbejárni a falak mellett, és benézni a barlang vízszintes cseppköves szakaszába, ami tulajdonképpen csak néhány tíz méter. Ha

már kellően átfagyott az ember, sorra is kerül a maratoni békázáshoz, ahol rövidesen elmúlik a hidegérzet. A kötél induláskor nem tart semmit, majd ahogy elkezdi átvenni a mászó súlyát egyre bizonytalanabbá válik a talaj, mígnem öt tíz méter helyben mászás után végre megindul a libikóka. Innen már csak kitartás, energia és az említett terepakadályok (csomók nittek) leküzdésének kérdése az egész. Persze közben végig vigyázni kell, nehogy lelökjön valamit az ember a falon gyaloglás közben. És ugyebár az sem árt, ha nem a leszakadós palackfüllel kötözi erősen magára a delikvens a vizes flakont, mert nagyot szól az akna alján... (ezt sajnos kipróbáltuk, de szerencsére senkinek sem lett baja az ijedtségen kívül)

Kint nézelődők, has süttetők, kellemes meleg újra. Szóval élmény az egész. Mindkét nap nagyüzem volt a barlangban, sőt erősítés is érkezett, akik másnap indultak le a barlangba. A tábori élet napozásból, beszélgetésből, főzőcskéből, kígyók és egyebek kereséséből állt. Hosszabb kirándulás az aknák miatt nem volt lehetséges, de a szomszédos magaslatot azért célba lehetett venni.

Vasárnap kiszereltük a köteleinket, és elindultunk tengernézőbe. A víz nem lehetett több 15 fokosnál, de mi németeket megszégyenítő bátorsággal lubickoltunk a habokban, egy kis látványosságot nyújtva a környék lakosainak. Persze verőfényes napsütésben szárítkozva nem is olyan rossz a dolog. Estére új táborhely után néztünk, ahová találkozót beszéltünk meg a társaság többi részével. A szállás Carovacka Pecena és a Dona Turkajevna turistabarlangok parkolójában volt. Nem túl kényelmes, és korán kell szedelőzködni, de alkalmunk nyílt megnézni ezeket a vízszintes jellegű barlangokat is. Estére kellően kifáradtunk a nagy hepizésben. Hétfőre maradt a hazautazás, de előtte még meg akartuk nézni a Plitvicei tavakat. Felkerekedtünk hát, és befizettük a belépőket, majdan, hogy hasznosítsuk a drága pénzen vett belépőkártya helyes viselkedésre utasító piktogramjait, agyatlanabbnál agyatlanabb magyarázásukkal ütöttük el a várakozás perceit. A parkban ki gyalogosan, ki pedig kisbusszal elindult a négy égtáj felé. Végül persze mindenki jól nevelt bakancsoshoz méltóan gyalogosan koptatta az ösvényeket, míg nem szinte egyszerre érkeztünk meg a kishajóhoz. A túlpartra már erősen szemetelő esőben értünk, ami sokakban a haza utáni vágyódás érzését keltette. Amúgy is hosszú út állt még előttünk. Mi bátrabbak maradtunk még egy kicsit, de a hazaúton mi is ugyan azt a dugót fogtuk ki, mint a korán indulók. Jócskán az éjszakában gördültünk be Párducékkal a házunk parkolójába.

Résztvevők: Bagyon Béla, Borzsák Sarolta, Egri Csaba, Földi Veronika, Gulyás Ágnes, Hűvös András, Király Gábor, Kiss Csaba, László Imre, Németh Tamás, Orosz Adrienn, Pintér Gábor,Ományi Orsolya, Rozsnyai Henriett, Szekeres Tibor, Szemerédi Ferenc, Szigeti Ildikó, Szikszai Gábor, és még sokan mások...

Túra a Dolomitokban

2001 nyarán felszíni túrára indultunk az olaszországi Dolomitok elvarázsolt hegységébe. Tizenhatan vettünk részt a kiránduláson, négy kocsival és nagy lelkesedéssel. Augusztus első szombatján korán reggel indultunk útnak, miután az otthon felejtett sütemény is odaért a találkozó helyszínére. Kellemes volt a kocsikázás és az időjárás is, de az élen járó kocsi követéséhez némi éberségre és vakmerőségre is szükség volt (lett volna).

A többség még világosban érte el a Dolomitok talán legismertebb és leglátványosabb szikla együttesét, a Drei Zinnent (Tre Cime). Ennek lábánál vertünk sátrat egy viszonylag lankás és füves oldalban, ahova a hamarosan leereszkedő ködben nem volt egyszerű visszatalálni.

Első napi túránk a Drei Zinnen csoport megkerülését tűzte ki célul, és akik első alkalommal jártak a Dolomitokban, azok ízelítőt kaphattak a drótkötélpályás turistautakból: a Toblingen Knoten csúcsára felvezető via ferrata ideálisnak bizonyult a „villámhárítókkal" való ismerkedéssel. A létrákon és szűk sziklaperemeken mindenki letesztelhette és egyben edzhette tériszonyát. Sajnos az időjárás nem kedvezett: a csúcs teljesen ködbe burkolódzott, így a Drei Zinnen impozáns tömegét csak képeslapról (és utólag) csodálhattuk meg.

A csepergős, borús idő elhúzódott másnapra is, amikor a Lagazuoi felé vettük utunkat és a sűrű köd illetve szemerkélés végül annyira elvette kedvünket az aznapi túrázástól, hogy városlátogatás mellett döntöttünk. Bolzano felé kitérőt tettünk az Arabba-i meteorológiai állomásra, ahol az elkövetkezendő napokra derűsebb időt jósoltak. Hosszú és embert próbáló szerpentinezés következett a Dolomitok amúgy egyik legszebb műútján, míg végre elértük Bolzano hangulatos kis városkáját. Bolzano a Nyugati-Dolomitok központja, gótikus stílusú dómmal, bencés kolostorral valamint plébániatemplommal, ezek megtekintése után röpke sétát tettünk a középkori árkádos utcákon.

Másnap a Tofane csoport két szomszédos tagjának, a Tofana de Rozes, illetve a Tofana di Mezzo meghódítására indult egy-egy csapat. Az előrejelzés igaznak bizonyult, mivel reggelre valóban kitisztult az ég és bíztatóan sütött felettünk a nap, igaz, az idő múlásával és a magasság emelkedésével egyre több felhő kúszott elő a távoli vonulatok mögül és vették célba a Tofane csoportot.

Akik a Mezzo-ra készültünk, a 2098 méteren található sífelvonó tövéből vágtunk neki a fejünk fölé tornyosuló sziklának. A füves kaptató után hamarosan elértük a szédítő magasságban húzódó gerinc letörését, ahol a meredek falon egy via ferrata vezetett fel a Punta Anna-ig. Nagy kihívást jelentett és sok izgalmas pillanatot szerzett az olyan részek leküzdése, ahol alkalmas lépés vagy fogás alig akadt a függőleges, sima és helyenként derékszögben megtörő falon. Alattunk lassan összezsugorodtak a fenyvesek és feltűntek a környező utak, parkolók, völgyek, majd Cortina D'Ampezzo, és fantasztikus kilátás tárult elénk (és alánk) a Dolomitok távolabbi hegycsoportjaira is. Csapatunk néhány tagja beérte a Punta Annáig vezető hősi küzdelemmel, és lefelé indult a Cantore menedékháza felé, míg öten folytattuk utunkat a Tofana di Mezzo irányába. Időközben megsokasodtak a felhők körülöttünk és egyre ritkábban láthattunk ki magunk elé és köré. Azért még mindig reménykedve ereszkedtünk le a Punta Annáról egy nyeregbe, hogy azután ismét felfelé kapaszkodjunk. Egy keskeny hágó után letörés következett, az itt való feljutást létra segítette, de ezután már csak drótkötél biztosította az utunkat (már ahol). Itt éltük át a Dolomitok túra egyik legemlékezetesebb pillanatát, amikor a 2-300 méteres függőleges sziklafalon kellett egy rövid szakaszt megtenni, ahol néhány lépést még vasrudak segítettek, aztán egy pár centis párkányon kellett továbbaraszolni, úgy, hogy a biztosító

drótkötélpálya egy kiszakadt vasrúddal indult, majd balra megtört a fal, s a lábunk alatt tátongó, ködbe vesző mélység sem segítette igazán a mászást.... E szakasz után erőt gyűjtöttünk és egy kis kalóriát vettünk magunkhoz, de későre járt, és a lehűlt idő sem kedvezett a hosszas ücsörgélésnek. Továbbindultunk, de nemsokára egy meredek lejtőt borító, nem túl kijárt hómező állta utunkat. Megfelelő felszerelés hiányában, az egyre inkább ránk ereszkedő köd és feltámadó szél valamint az idő szorításában arra kényszerültünk, hogy Bus de Tofana (3026 m) magasságában mi is visszaforduljunk. Nagy élmény volt a bakancskoptató törmeléklejtőn lecsúszkálni, lerepülni a Cantore-i menedékházhoz.

Következő nap korán felkerekedtünk, mert úti célunk a Sella csoportban található via ferrata Tridentina volt. Már a távolból láthattuk a két impozáns sziklatömb között mélybe zúduló vízesést, amely mellett a drótkötélpálya vezetett. A lassú összeszedelőzködésnek köszönhetően a turista áradat közepébe csöppentünk, ami a feljutás időtartamát hosszúra nyújtotta. A várakozás perceiben legalább volt időnk a panorámában és a mellettünk lezúduló víz látványában gyönyörködnünk. Egy kis katlanba értünk fel, ahonnan a lelkesebbek még megmászták a Piscadu-t, majd elindultunk lefelé a középkorú német turistákkal nehezített ösvényen.

A kirándulások során úton-útfélen világháborús „emlékművekbe" botlottunk: dolomitba vájt barlangszerű járatok, folyosók, kisebb-nagyobb termek, ablakok, lőrések. Az egyik legkiterjedtebb földalatti járathálózat a Falzarego-hágó mellett indul (Lagazuoi): a hegy gyomrában lépcsők százain való felkúszásnál hősiesebb már csak annak elkészítése lehetett. Nem véletlen, hogy a fáklyás turisták többsége szembe jött velünk. Útközben a helyenként felszínre nyíló ablakokból kikukucskálva láthattuk „alattunk" a felhők közt úszó Marmolada-t és a környező hegyormokat. Rövid pihenő és a helyi almás pite után a via ferrata Tomaselli kiindulópontját érintve, meredek kapaszkodók, szédítő hágók leküzdése után egy nagy kört leírva leereszkedtünk Falzarego irányába.

A következő nap fogorvos/Cortina és Cinque Torri/Cortina programok közül lehetett választani. Az előbbi mellett voksolók kipróbálhatták a helyi pizzát, az utóbbi társaságból pedig páran még a M. Averau magasába is felküzdötték magukat. Délután a Cortina D'Ampezzo-ban, az első világháborús múzeumban találkoztunk ismét.

Este egy csapat hazaindult, mások pedig városlátogatással tervezték elütni a hátralevő napot. Így jutottak el Pieva di Cadore-be, Vicenza, Udine városába, ill. a 78-as földrengés által elpusztított, de azóta újjáépített középkori kisvárosba, Venzettóba. A hazafelé út is sem telt unalmasan, kinek tengerpartot, kinek fogfájást, kinek jégesőt hozott.

Mátravölgyi Orsolya

Svájci barlangtúrák, kalandok

SVÁJC 2001. (e-mail, levelező stílusban)

2001. július . 21

Hála istennek ezt is megértem. Megláttam életem első svájci barlangját, egészen belülről. Lelki és főleg anyagi nyavalyáim szép fokozatos alábbhagyását észlelvén, szépen elkezdtem építgetni az itteni barlangászokkal is a kapcsolatot. Ez valahogy úgy kezdődött, hogy az interneten megnéztem a svájci szövetség honlapját, azon kiválasztottam a Zürichhez legközelebbi csoportot és elbicajoztam a gyűlésükre, ahol kiderült, hogy van egy másik csoport is a közelben, ahol van egy fiatalabb tag, aki talán hajlandó lesz elvinni engem likászni. Na, újabb e-mail váltások, találka múlt hétfőn, és egy kör Guiness után annyiban maradtunk, hogy ha jó lesz az idő a hétvégén, akkor lehet, hogy megyünk... Van valami munka egy akna alján. Hálistennek jó lett az idő és szombat reggel fél nyolcra meg is "beszéltünk" egy találkát, na nem itt Zürichben, hanem a Wagital tó partján. Ébresztő fél hatkor, Chris Vernon barátom hálistennek jött is értem időre és két perc késéssel odaértünk, ami meg svájci viszonylatban is tolerálható. S aztán felnéztünk az égre, valahol ott van a barlang bejárata... Andy, a svájci tag mondja, hogy nyolcszáz méter...végül is jó, hétfőn még egy ezrest mondott, persze mindezt szintben, de dolog, ha összement a hegy, azt én nem bánom. Karsztkorrózió is van a világon, hát csak menjen.... De meg így is majd' három Alsó-hegy... Egy kávét persze nem tudtunk meginni a kocsmánál, ahhoz meg korán volt. Hat menjünk... S nekivágtunk. Chris, ex-oxfordi növendék, Andy Dicker, újdonsült svájci barátunk és hat jómagam... háromnyelvű, egyszívű, agyatlan brigád. Kicsit Spanyolországra emlékeztetett a dolog, mikor is volt az... 36-ban vagy 93-ban??? Egy biztos, régen... Az út meredek, először még terepjáróval járható lett volna, aztán valami tanyafélénél még meredekebb lett, ott még gyalog kényelmesen lehetett menni felfele, mind csak felfele. S ez még egészen jó volt... Kilenc óra után elértük a klub kunyhóját, ami, mint később kiderült, egy pásztorhoz tartozik, aki nemrég infarktust kapott. De köszöni, jól van, már jönne vissza a hegyekbe. Chris megcsodálta az Andy lámpáját, ami házilag barkácsolt, de mégis remek szerkezet. Előkerült egy mottó is, „The more Petzl development, the shiter products." Nem rímel, de igaz.... Andy összepakolta a cuccokat, rámsózott egy (egyelőre meg üres...) beget, aztán hajrá... már csak kétszáz méter (szint) a barlangig... megtettük, egyre érdekesebb terepen. De a hegy nagyon szép, szépen fejlett karszt, de még bokrok, cserjék borítják, és a repedések nagyszerű alkalmat kínálnak egy kellemes bokaficamhoz. De megúsztuk minden serülés nélkül az egészet és felértünk a barlanghoz... mintha egy rendes borospince húzna befele a hegybe, nagyjából olyan a bejárat. „Rövid", kényelmes reggeli, szépen összepakoltunk, felöltöztünk és nekivágtunk. A bejárat kényelmesen indult, de aztán le kellett hajolni, majd le is kellett feküdni... na azért nem volt szűkület, csak átbújás, annyi, hogy a lámpám végre begerjedt.... Aztán kitágult a barlang, s meglepetésemre főleg felfele haladtunk. Egy kis mászás, ha nem megy a falon, szabadban, akkor ott a kötél. Andy felmászott az elsőn, mint pók a falon, aztán Chris indult... na neki nem ment olyan jól, mondtuk, helyismeret az nincs, na puff. De valahogy felküzdötte magát a kötélen. Aztán én... kötél be a crollba, aztán gyerünk valahogy a falon... feljutottam, aztán látom, hogy csak egy nittben van a kötél. Bazmeg, jó hogy nem estem bele, ft, mit bírt volna.... Megyünk tovább, egy kötélhíd mentén, széles meanderező járatban jutottunk a főágba. Kellemesen járható barlang, nagyjából olyan Béke méretű... Aztán jött a Königshalle, a Pisai Ferde Toronnyal. Sokkal több cseppkövet nem is láttam a likban, de hát mit várjon az ember egy alpesi barlangtól? Viszont a királyi lakot

csupa sár, agyag, dzsuva borította... hiába, a barlangász egyik definíciója, hogy olyan felnőtt, aki még mindig szeret az agyagban játszani. Nem így van? Utána meg jött egy-két remek mászás, kis akna felfele, aztán még egy, majd egy szabad mászás, de csak egyenként, nem rohanunk, különben is veszélyes, potyoghatnak a kövek. Andy után másodikként értem fel, nézünk vissza, "gyönyörű" boltív alatt másztunk át. Kérdem Andyt, hogy hívják ezt a helyet, mondja, hogy befele van a Kis Majmok útja, de annak nincs neve, de olyan mint egy guillotine...na ennyiben maradtunk, maradt ez a név... S aztán a marhák befelé a majmok után....itt kezdett érdekessé válni a barlang, ez a meander már szűk volt...na nem vészes, csak szűk... aztán jött valami akna. Itt egy kicsit megálltunk, Andy lerakott valami mérőműszereket, egy szürke cső, fogalmam sincs mi mindent mérhet. Hőmérsékletet biztosan, mert azt mondta... Nekem is adott egyet, még fent voltam az akna tetején és egy kicsit följebb csorgott a plafonból, mint egy kis zuhanyocska, nagyon finom karsztvízzel, hogy tegyem a műszert a víz útjába. Aztán jött a következő, szűkebb meander. Na ez már tényleg szűk volt... egy kisebb lemászás tagolta, ott megálltunk. A két begből gyorsan egyet csináltunk, és aztán jött a legszűkebb rész...be a meander maradékába, ami egy kis aknában végződik, szűk bejárattal. Andy lepréselte magát, utána én csúsztam le... Chris meg utánam kérdezett, hogy mégis, tudom-e már, hogy kifelé hogyan fogom csinálni. Mondom nem, de majd megoldjuk... Leértünk, kimásztunk a hasadékból, ami szép fokozatosan aknába ment át a seggünk alatt. Andy elindult a kötélen lefelé (mindez idáig ki volt építve a barlang, lévén kutatás alatt áll) én meg utána. Andy áll egy párkányon, én melléértem és mondja, hogy na most adjam oda a kötelet a begből, merthogy a múltkor itt kellett abbahagyják, ugyanis nem volt több kötelük. Én összecsomóztam a köteleket, ő addig nekiállt nittet fúrni. Chrisnek felkiabáltunk, hogy jobb, ha az akna tetején marad, mert ott meg van hely meg a víz sem pereg... Andy fúrja a nittet, én baszakodom a kötéllel, szépen átrakosgatom, kiteregetem, kupacba rakom, hogy ha majd kell lefele, akkor ne gubancolódjon össze...na meg persze addig is csinálok valamit, nem kell megfagyni...basszus, megvan...nincs mit tenni, a nitt meg mindig csak félkész, évek telnek el, a víz csak pereg rám. A neoprén tényleg túl sok lett volna, de a Frédi féle overall meg pont kevés, a víz már átcsorgott a könyökömnél, basszus, csak jussak ki, az első dolgom lesz vízálló overallt szerezni. De fázom, elkezdem hát „a barlang mélyén hűsölök" című eposzt, szépen a végére is érek. Andy kérdezi, hogy ez valami magyar népdal volt, mondom neki nem, ez barlangászdal. Lefordítom neki, persze csak úgy szabadon, alakul a hangulat, jókat röhög rajta. S aztán „Jó lenn a mélyben, ha áll a likásznak..." de ezt már nem kell lefordítsam, elkészül a nitt...gyerünk lefelé. A továbbvivő út szerencsésen indul, van egy másik tagja is az aknának, ott megy tova a kötél... de nem sokat ér, 5-6 m után egyesül a két akna megint, újra a vízben csorogsz lefelé... én meg függőzöm egyet, a kurta száját, csak 14 méter... Hálistennek lent vagyunk mindhárman, száraz helyet is találunk az akna alján és megy tovább...csak éppen szűk... Chris a drótháccsót hiányolja, lehet itt jól is fogna, de valahogy én jobban bízom a kötélben... nem vagyok angol, na. Mi legyen? Följebb megy egy szűk járat, azt is fel kell mérni... a Suunto a nyakamban, valakinek meg a nittet kellene furnia... Chris már a visszaindulást pedzegeti, magamban megfogalmazom, hogy rajtam már vizes az overall és hat újrakezdésnek ez is szép, de aztán csak nem szólalok meg... inkább megszabadulok a Suuntoktol, inkább nekiállok nittet fúrni, minthogy beálljak a víz alá, ahol az utolsó pont van. Oké, szűk genya hasadék, megy lefelé a rohadék, az alján meg ott sötétlik a luk. Hát akkor keressünk helyet a nittnek... nem olyan könnyű, mert ahol kényelmesen hozzáférsz a kalapáccsal, ott ugyan még a kőzet is jó, de ha jössz kifelé, biztos, hogy meggebedsz, olyan szar helyen lesz a megosztás... Tegyük feljebb, na végre, itt a mészkő hangja is jó. Csak éppen ütni nem lehet a nittfúrót, legfeljebb kocogtatni... hát kocogtatom... Kérdem Christ, mi van Andyval, mondja, hogy felmászott a hasadékot megnézni... Rávesz, hogy váltsunk, nem is bánom,

fárad a kezem, pedig már MAJDNEM egy centit haladtam.... Kimászok, rásózok Chrisre nittfúrót, kalapácsot... s elindulok felfelé, Andynek segíteni...Vagy 10 méterrel az akna alja felett rájövök, hogy a Suuntokat lent hagytam. A hülye fejemet... most menjek vissza, a vízen át, vagy ugrasszam ki szegény Christ a hasadékból, hogy kötözze már a műszereket a kötél végére, hadd húzzam fel? Szemét vagyok, ez utóbbit választottam.... Aztán persze kimásztam egészen a párkányig, na onnan vissza, végre meglelem az ablakot, benne Andyt is... Szűk tepedelem ez, nem járat... Na mindegy, mérjük fel. Érdekes, a kötelet ugye nem oldhatom le magamról, mert akkor hogy megyünk vissza... meg egyáltalán, hogy tudom úgy felemelni a fejemet, hogy lássak is... Nem baj, már mérünk is. A Suunto párásodik, alig látom a számokat, puff, csak megvan...kb. fél óra alatt felmérünk három pontot, aztán elszűkül annyira az a dög, hogy inkább visszaindulunk. Ez a félóra mégis remek arra, hogy rájöjjek, hogy egyszerűen jól érzem magam! Fázom, vizes vagyok, fekszem a hideg hasadékban és élvezem! Chris is elkészül a likkal, de mondja, hogy nem tudja, meddig kell fúrni. Várj csak, megnézem! Helyet cserélünk, kicsit tovább mélyítem a likat, kipucolom, beütöm a nittet... puff, csak elrontom, mély lett, ferde is, de le van tojva, megyünk lejjebb. Beszerelem a kötelet, csomó is van a végen, ma sem halok meg, gyerünk... Azaz csak mennénk, de ez tényleg szűk. Kimászom, jobban megnézem, újra belepróbálom magamat, aztán gyerünk... csak nem férek át. Nem merem erőltetni a dolgot, na nem a nitt miatt, de ha beszorulok, nincs mögöttem senki, ha lejutok és fölfele döglik be a dolog, akkor hogy jövök ki... Lehet itt rizsálni, de beszartam egy pöttyet, ez az igazság. Nemes lélekkel felajánlom Chrisnek, hogy legyen övé a felfedezés öröme, de valahogy neki sem kell. Andy? Kösz nem, nagyobb vagyok nálad, ha te sem fértél át, akkor én hogy? – mondja, s igaza van. Menjünk ki... azért még megnéz valamit, kalapál is, nem látom, hogy a nittet javítja-e vagy a járatot tágítja, mindegy, elunja magát és nekiindulunk a kifelé útnak... Szerencsére csak azt a kötelet visszük ki, amit befelé is vittünk... A szűk meander szűkületében először Chris mászik fel, telik az idő, potyognak a kövek, mi szelíden káromkodunk, aztán hangosabban, dolog, Chris átjut. Ismét lovag leszek, most Andyt engedem előre, mássz csak te fel előbb, aztán magyarázz, ha elakadok. Felér, felnyomják a beget is, aztán mehetek. Nitt, kötélhíd, kantár be a kötélhídra, croll ki...Andy forgolódik, mire elkezdi magyarázni, már megcsináltam, annyira hálistennek meg nem vagyok hülye. Kifelé menet nagyobb gond már nincs, csak a Guillotine alatt húzok magamra egy kisebb követ, meg az ereszkedés rettenetes, ocsmány módon agyagos a kötél, csúszik mint a barom... Nagy nehezen kiérünk a lyukból, Andy nézi az óráját, nyolc óra... meg süt a nap, meleg is van, jajj de szép az élet... kb. fél órát eltökölünk öltözéssel, szárítkozással, aztán elindulunk lefelé. De jó is volt felfelé, istenem! Andy szökdécsel mint egy zerge, ja kérem, két síbot kibaszott hasznos dolog tud lenni a nyár kellős közepén... a bakancs meg töri a lábam, a kelleténél több zokni van rajtam...akárhogy is, csak leérunk a kocsikhoz, igaz már sötét van, mikor végre legórom a hátizsákom a kocsi mellé... persze már késő van, a sörözést elejtjük, hármónk közül ketten vezetnek is.. Chris meghívott egy fondüre, ezt meg is erősíti, legfeljebb ott alszom nála, bumm. Így is lett, igaz az alvást előbb elkezdtem, már a kocsiban. A fondüt felváltva csináljuk, mire én lezuhanyoztam, Chris mindent előkészített, csak épp dugóhúzója nincs... Nem baj, bicska mindig van nálam, Ő elmegy zuhanyozni, én nyitom a bort, aztán be kellene fejezni a fondüt...odáig stimmel, hogy a sajtra ráöntöm a bort, de aztán... A papíron németül, franciául, olaszul minden, van valami két kanál kaffe meg cafe is... Rányomok két kávéskanál őrölt kávét, aztán üvöltök Chrisnek, hogy mit kell még rátegyek, mondom a kávé már ott van... Erre ő, hogy az meg nem kell... szopás... dehát nem hülye a vegyész, kis elválasztástechnika, megoldjuk... Sikerül két perc alatt kidolgozni a technológiát, telenyomni vízzel, jól felszuszpendáltatni a sajtot, a kávé feljön, a habba beleragad és lehet nyomni kifelé...kész van, csak vagy két deci bor veszett kárba. Máskor előbb a kávét, aztán a bort! Kajálunk, aztán dőlök el

aludni...másnap haza, kipucolni mindent az agyagból és aztán egy kis bicajozás...nehezen indultam neki, de aztán ment a dolog... kellemes hétvégém volt, nem panaszkodhatom...egyre jobban érzem magam itt Svájcban.

Többeknek ígértem, hogy írok valami élménybeszámolót a **Svájci Barlangász Szövetség kongresszusáról**, íme:

(Mindez megtalálható a BEAC Web lapján is: http://freeweb.interware.hu/bajnab/beac.htm)

Szóval múlt szombaton reggel (ami pontosan **2001 szeptember 15-én** volt) vágtunk neki Chris-szel Zürichből az útnak. A kongresszus Genfben volt, ami gyakorlatilag az ország másik felén van. Ebédre így is odaértünk, regisztráció aztán ebéd, anélkül, hogy valakit is ismertünk volna. A regisztráció során meg lehetett venni (naná, külön pénzért!) a programfüzetet, igaz csak németül vagy franciául. Chris beszél valamit franciául, így ő vett egyet, ebből ki tudtuk silabizálni, hogy hova érdemes beülnünk. Először végignéztünk egy előadást valami kubai mentősképzésről. Lényegében diavetítés volt, s a dolog arról szólt, hogy a kubai kormánynak segítettek kiképezni barlangi mentőket, merthogy az utóbbi időben valahogy szükségessé vált egy ilyen szolgáltatás arrafelé is...Ezután egy diavetítés következett a Jean Bernar barlang feltárásáról, a legkorábbi diák valamikor a 50-es évek táján készülhettek, legalábbis ahogy saccoltam a cuccokról meg az emberekről... Érdekes volt, mert zenét nyomtak a képek mellé, Szuhai stílusában.

Ezután következett a nagygyűlés vagy micsoda, beszédek, öltönyös faszik, tapsolás, aminek következtében nem bírtam aludni sem...sajnos franciául egyáltalán nem beszélek, németül meg még mindig csak a túlélést jelentő szavakat bírom... Valahogy eltelt a dolog, s a záróakkord egy újabb diavetítés volt, zenére. Ezt azért értettem, így nem aludtam el.

Ezt követően valami borszünet volt, társalgás a folyosón stb. Elkezdtem Szlávics Frédi után nyomozni, de nem ismerte senki. Pedig láttam egy mikrobuszt, román felségjelzéssel is, meg a tavalyi kolozsvári konferencia matricájával, nagyon bíztam benne, hogy az övé. De nem, mint később kiderült, a berniek főnökéé, aki nagy Erdély-mániás... Kicsit zavarba ejtett, mikor románul kezdett hozzám beszélni, kénytelen voltam visszaterelni az angolra. Legalább az emil címét megszereztem, igaz választ még nem írt a levelemre.

A folyosón persze mindenféle árusok kínálgatták portékáikat, lámpák, sisakok, könyvek stb, stb. Nagyon szemezgettem egy kis led-es lámpával, ami kiválóan kiválthatná a Peczces Leasert, amit már nagyon unok, főleg, hogy állandóan szopok vele. A második Lachenstockhöhle túrámról nem írtam beszámolót, lényeg, hogy egy jó 12 órás túra keretében bő 8 órát térképeztünk, teljesen átfagytam és miután véglegesen eldugult a tartályom legkisebb lika a lézer is bedöglött, totál lámpa nélkül kellett kijöjjek a barlangból. Szóval vízálló salopétám már van, kell új lámpa is...Tényleg tetszik a lámpa, csak hát a legújabb Li-akármi aksival (ez kb. fele-harmadannyi súlyú, mint a Ni-Cd), töltővel stb., több mint 400 Fr lenne...erre még aludni kell egyet-kettőt. De Chris elektromérnök vagy mi, talán elég lenne csak egy aks s a többit valahogy összeberhelni a lézerből...vagy venni egyet komplett és a lézer még jó lenne a tartaléklámpára....

Lényeg, hogy bő nyállal lehetett (volna) venni mindenféle földi jót, de aztán csak megelégedtem egy új sisakkal meg egy naptárral s egy svájci barlangos könyvvel.

Az este volt valami vacsora is, de erre nem fizettünk be, 40 Fr kicsit sok lett volna egy puccos vacsoráért. Inkább elindultunk Chrissel valami kocsmát keresni. S mivel költözés előtt állok és már Chris korábban megígérte, hogy kölcsönadja a kocsiját, hát én vezettem. Fasza dolog, egyrészt automata váltós, másrészt jobbkormányos...és kocsmát sem találtunk, csak éttermeket, így visszamentünk a kongresszusra. A vacsora nagy része

addigra lezajlott, sört adtak kb. zürichi áron, így aztán letelepedtünk Andyék mellé. Vele már korábban összefutottunk az első diavetítés során, de sokat nem beszélgettünk. Ezt igyekeztünk bepótolni, ekkor beszéltem Philippel, a berni sráccal is többet. A vacsora nekem túl formális volt, a végén valami eredményhirdetés, ajándékosztogatás a legszebbeknek, legjobbaknak, Andy barátunk is kapott valamit.

Ezután következett valami buliszerűség, egy kicsit a búcsúk hangulatával ötvözve. Jópofa volt, hogy a vezetőség sisakos képeit lehetett labdákkal dobálni, hogy vágódjanak hanyatt a pórnép előtt...a másik nagy attrakció egy életnagyságúra kinagyított barlangi aktkép volt, kivágott fejjel. Előtte egy digitális kamera, kép persze rólam is készült, nagyon szép melleim vannak! A fájlt nem sikerült megszereznem, a kinyomtatott képet meg otthon felejtettem, ha nem felejtem el holnap behozom, beszkennelem és elküldöm e levél után.

Chris még a vacsora legvége felé elment aludni, én még egy darabig tartottam a frontot. Volt még egy vetélkedő, egy asztalok közé fektetett létra volt a körbejárandó szűkület, jókat röhögtek egymáson az egyre vidámabb svájci likászok..

Lassan én is elfáradtam, ahogy kezdtem lerészegedni, így én is elvonultam a hálózsákomba.

Vasárnap végighallgattuk az Andy előadását a Lachenstockhöhléről, meg még egy másikat, aztán viszonylag korán elindultunk, hogy időben hazaérjünk. Persze ez nem jött össze, mert kifogtunk egy kutya nagy vihart, valami beázott, így a kocsi szépen lerohadt...autómentő, be a szervizbe, nagy nehezen elindult a kocsi, s így valamikor este 10 után haza is értem...nagyjából ennyi volt számomra a svájci likászkongresszus, talán ha perfekt lennék franciából és németből, akkor jobban tudtam volna élvezni a dolgokat...

2001 október 13, szombat. Túrán az Alpstein nevű hegyen esett meg, kifejezetten nemes céllal. Takarítani mentünk, ami otthon egyáltalán nem az erősségem, de ha már barlangról van szó, akkor még erre is kapható vagyok. Hajnali kelés, korai indulás, sötét, köd, ki a vasútállomásra és irány Winterthur. Itt találkoztam René Scherrer-rel, az OGH elnökével, aki nemes szívvel vállalta, hogy elvisz a kocsijával. Itt furcsák a szokások, az emberek néha egyesével autóznak a túrákra, de ha többen vagytok egy kocsiban, akkor sem szokás összedobni a benzinpénzt. Utóbbit nem bánom, lévén nincs autóm... Persze érthető a dolog, itt nagyjából annyiba kerül a benzin, mint otthon, a fizetésekről meg inkább ne beszéljünk...

Szóval elindultunk, megérkeztünk valami hegy lábához, ahol a kocsmában, vagy inkább vendéglőben találkoztunk a többiekkel. Egy kávé, kis beszélgetés, aztán mentünk tovább. Hogy hova is...j ó kérdés, most hívtam fel Stefan barátomat, annyit mondott, hogy a hegy illetve a terület neve Alpstein, de a barlang nevét ő sem tudja... Tehát megérkeztünk valami parkolóba, onnan a hátizsákokat átpakoltuk a Johnny (na bumm, hülye nevű emberek mindenhol vannak, de ez legalább nem kommandós...) terepjárójába és kényelmesen felsétáltunk a barlanghoz. Nagy likat ne várjon senki, inkább csak otthoni fogalmak szerint barlang, kis töbörben luk, teledobálva szeméttel...aztán megy tovább egy kicsit, be a hegyen lévő vendéglő alá, hogy ott mint pince fejezze be föld alatti pályafutását .Azért én szépen beöltöztem, ahogy kell, új sisak, új kesztyű , boldogan feszítettem...aztán nekiálltam üvegcserepet szedegetni, szépen, rendben, először mindenki ügyelt a szelektív hulladékgyűjtés komoly népgazdasági hasznára. Aztán egy idő után persze már mindenki dobált mindent a zacskóba, felvittük és a fent tevékenykedők nagy örömére az orruk elé borítottunk mindent....szelektáljatok csak ti, itt fent a napsütésben, míg mi lent a koszos földet túrjuk...Azért persze a fentiek sem tétlenkedtek, vasrudakat flexeltek méretre, szelektáltak, aprítottak, stb.

Aztán egyszer csak ebédszünet, a vendéglátós megvendégelt bennünket, ebéd, tea, napsütés, már csak egy puha, pöttyet árnyékos helyre vágytam, hogy szundíthassak egy jót...Johnny kitett magáért, először egy darab sajtot osztott szét a ban da között, aztán az ebéd végeztével csokoládét osztogatott...tényleg nehéz volt újra nekiállni a munkának....Stefánnal bontottuk a földet, volt benne minden, hamutartó, bakancs, törött vasvilla, elemek...a törött vasvillák lényegesen meggyorsították a munkát, végül is jól haladtunk, úgy négy óra tájban már úgy dönthettünk, hogy a munkát befejeztük, a barlang tiszta...már amennyire, apró üvegcserepet ott még évszázadok múlva is találni fognak az arra kószáló elvetemültek.
Szépen átöltöztünk, összepakoltunk, s mondták, hogy akkor most még nekiindulunk a hegynek, a kedvemért még túrázunk egy kicsit, mutatnak egy barlangot, persze, elég egy lámpa...

Johnny lohol elöl, fülig ér a szája, na mondom, ebből szívás lesz. S lőn. A szikla aljában, mint valami vérszagot kapott kutya felcaplat pár métert, kutat egy kicsit és mondja, hogy itt van a barlang! Stefán és még egy srác, nevezetesen Stephan ő is bemennek, én meg utánuk. Johnny mondja, hogy ne csatoljam be a sisakot, mert baj lehet belőle. S vigyorog. Jól van gondolom, egyszer kerülj a kezem közé Magyarországon... Bekúszom a likba, csoda, hogy működik a kib... Petzl Lámpa, van fényem... Én kis naiv, bíztam benne, hogy majd kitágul, tényleg elég az utcai ruha...de nem, jó pár méter kúszás után utolérem Stefánjainkat...addig a mögöttem szenvedő 1rmin már régen visszafordult, hiába, kint volt a barátnője, én is ezt tettem volna a helyében...Stefán szabadkozik, hogy elszűkül és bontani kellene meg most nincs idő...nem haragszom, rendes gyerek vagyok, menjünk csak kifele. A kijáratnál a Johnny vigyorába botlom, apám, nem szívatsz meg, lásd , hogy kemény magyar csávó vagyok, harsányan dalra fakadok és úgy mászom ki a lyukból...aztán mehetünk tovább, feljebb a hegyre, turisták jönnek szembe, néznek ránk rettenetesen, még szerencse, hogy Stefán is fülig agyagos, így nem érzem magamat hülye igénytelen külföldinek.

Elérünk egy kis kereszteződéshez, balra a kocsma, jobbra valami kápolna...Simonnal elindulunk a kápolna felé, megnézzük, jól van, térdre itt sem borulok, menjünk tovább...ja igen, ezt a kis barlangi kápolnát vagy templomot Wildkirhchli-nek hívják. Kicsit később k is átmenőbarlanghoz érünk, valami táblákkal, hogy itt már nagyon régen is éltek, legalábbis a régészek találtak ősemberi nyomokat...aztán vissza a kocsmába. Egy sör, eldumálgatnak, eldumálgatunk...a németet, illetve a düccsöt még igencsak tanulnom kell... Johnnyt meghívom egy magyarországi túrára, rosszat sejtve vigyorog, de azt mondja, persze, szívesen...

Italaink végeztével elindulunk hazafelé, de most vinni kell a hátizsákokat, a terepjáró dugig van a barlangból kiszedett szeméttel. Belegondolok, ha itt ennyi szemét van a hegyen, meddig lehetne az otthoni likakat kotorni, mire azt mondhatnánk, hogy igen, tiszták a barlangjaink....

Ez volt két hete, a múlt heti beszámolót külön emilben küldöm, teám végeztével...

2001 október 21, vasárnap

A túrát megelőző héten rövid emailváltások mentek Andreas Neumannal, aki itt térképész az ETH-n és Andy barátommal hogy a hétvégén készülnek a Lachenstockra, ha van kedvem, szívesen látnak...

Persze, hogy volt kedvem....találka szombat reggel nyolckor, Andreas házánál. Szombat reggel kelek, reggelizem, Zsófi is kidugja a fejét a szobájából s naivan kérdi, hogy esőben is megyek? Hogyne mennék....Időben érkezem, Andy is, ő most az autós ember, nem is

vacakolunk az indulással. A hegy lábánál Andy felnéz az égre, alatta a hegyre és megállapítja, hogy jó, mert nincs fent köd. Kilenckor már a jól ismert úton baktatunk fölfelé... mire felérünk a fennsíkra, a köd is utolér bennünket, de nem sokáig szenvedünk miatta, ez eső hamar elmossa a ködöt... Így módosul az eredeti terv, merthogy felszínezést terveztek a srácok, de esőben ha lehet, akkor ne...inkább menjünk barlangba. Egy kis barlangbejáratnál öltözünk át, ott nem esik. Amikor már a száraz salopéta van rajtam, kezdem jól érezni magamat....a cuccokat a barlang bejáratánál hagyjuk, s elindulunk. Egy aranyos kis akna szájánál állunk meg, Andreas előreindul, mi ketten Andyval fent maradunk, elkezdünk térképezni, a legközelebbi, már felmért barlang szájától. Itt már kaparom az agyamat, ugyanis hoztam magammal fényképezőgépet, de persze amikor először akartam fotózni, kattant egyet, mondván, hogy nincs több kocka a tekercsen...a tartalékfilm meg otthon, a hűtőben még mindig. Pedig Andy remek fotótémát nyújt, ahogy barlangászcuccban egy sárga esernyő alatt áll a barlang bejáránál...ennél hülyébben csak Moha nézett ki anno, amikor egyszer valami viharban caplattunk fel az Alsó-hegyre és kb. a dédapja fekete esernyőjével védte magát az égi áldás ellen. Andy elbaktat a másik barlangig, elkezd helyezkedni és beejti az esernyőjét a barlangba...gyorsan összemérjük a két barlangot, aztán jön vissza, szerencsére esernyőből van még egy...végül is hasznos dolog a felszíni térképezés során az esernyő, rettenetesen kényelmetlenül, de lehet jegyzőkönyvet vezetni alatta....Nagy nehezen mi is elindulunk lefele, kis veszélytelenítés, aztán bemászunk. Andreas addigra eltűnt, mint kiderült a barlang ment tovább, csak épp nem volt már több kötél. Andy még lement Andreashoz, megcsináltuk a méréseket, amíg lehetett, aztán kiparancsolt a barlangból, mondván csak elektromos lámpája van, nem lehet most sokat szarakodni a barlangban. Láttam rajta, hogy ideges, tényleg bántotta a saját hülyesége, amiért nem hozott rendes lámpát...de nem készült arra, hogy a barlang, amit találunk még tovább is fog menni... Én viszont mennék barlangba, gyorsan ki is használja a lelkesedésemet és megkér, hogy akkor ugyan már, nem hoznám ki a másik likból az esernyőjét? Mit lehet erre mondani? Kimászom, fogom a másik kötelet, bekötöm, lemegyek a másik likba, megtalálom az esernyőt, még szétnézek egy kicsit, aztán vissza. Addig ők is kiérnek a barlangból és mivel elállt az eső, újból változtatunk a programon, most jön a felszínezés. Sorba állunk és fésüljük a terepet, föl, le, mindenki megy a maga kis vonalán....kb. másfél óráig csináltuk ezt, átfésültünk egy kb. 100x150 m-es területet s találtunk három ígéretes barlangbejáratot. Az egyiket, tán a legnagyobbat Andreassal majdnem egyszerre, kettőnk területének a határán...majdnem veszekszünk, mint a gyerekek, hogy ki is az első....aztán hogy ne legyen gond, s Andreas lévén osztrák, javaslom, hogy a barlang neve legyen k. und k. Höhle...A fésülést időben fejezzük be, így még megnézzük, hogy mik is a lehetőségek. Kibulizom, hogy én mehessek a k. und k. Höhlébe először....még nem is végzek a kötél beszerelésével, de már jönnek mindketten, hogy a másik két barlang befuccsolt...na nézzük, mi van itt. Leereszkedem, még a kötélen vagyok, de ordítok, basszus, ez megy tovább.

Avagy mégsem...elkiabáltam a dolgot...

Az akna egy szűkületben folytatódik, a szűkület után még látni valamit...belepróbálom magam, de nem férek át, megakad a beülőm s nem erőltetetem a dolgot...felordítok Andreasnak, jóval vékonyabb nálam, gyere csak! Szenvedjen ő a magyar-osztrák barátság jegyében.... Jönnek mindketten, de elég lassan érnek le, merthogy akkor már fel is térképezik a likat... Andreas belepróbálja magát, át is csúszik, aztán közli a lesújtó eredményt: vége. Ezzel gyakorlatilag a napnak is, én ki is mászom, emlékül magammal viszem a barlangból azt a rakétaszárnyat, amit a birkacsontok között kaptam...ma reggel kiválóan funkcionált, mint lágytojás-tartó.

A hegyről már sötétedés közben érünk le, közben persze megint esik. Az autóba csak bevágódunk, aztán rövid pihenő a kocsmában egy sör mellett s indulunk Zürich felé.

Hirtelen felkáromkodok, eszembe jut, hogy a kuklámat a kabátomba raktam s amikor a hátizsákot levettem magamról, akkor az a földre esett...Andy kérés nélkül fordul meg, visszamegyünk a parkolóba s lőn...ott fekszik a pocsolyában, de megvan...

Végezetül annyit, hogy Stefánék a tegnap voltak fent a Lachenstock-on, abban a barlangban, amit először néztünk meg. Találtak pár új aknát és járatot, de a barlang további kutatását kötél hiányában kénytelenek voltak ideiglenesen abbahagyni...

2001 október 27, szombat

Ezt a túrát nem az OGH legénységével bonyolítottam, hanem Preazis-zel, aki a berni barlangászok góréja. Kicsit furcsán alakult a dolog, mert amikor én itt elkezdtem kapcsolatok után nézni, akkor megtaláltam az ő honlapját is...nézzetek meg, (http://www.earthsci.unibe.ch/people/praezis/index.html) nekem az volt az érzésem, hogy ez az az ember, akivel nem akarok barlangászni soha az életben. Aztán elmentünk a Svájci Szövetség kongresszusára és amíg Szlávics Frédi után kutattam, valaki mondta, hogy Preazis az, aki sokat járt Romániában, ha valaki, ő fogja ismerni. Szóba is elegyedtünk, kérdi, hogy milyen nyelveket beszélek, mondom angolul, meg egy kicsit románul is...na ezt nem kellett volna, elkezdett hozzám románul beszélni, gyorsan le kellett állítsam, hogy maradjunk csak az angolnál.. az emailokat félig azóta is románul, félig angolul írja... Mellékesen megkérdeztem, hogy mit szólna ahhoz, ha mennék velük néha túrázni is...persze, oké. Kifejezetten szimpatikus alaknak tűnt a srác, közvetlen, jó fej. De nem írtam fel a címét, vagy ha igen, akkor elhagytam, dolog, tudtam azt, hogy a berniek főnöke, hát megkeresem az SSH-honlapján keresztül...s bazmeg, mit ad az ég! Visszajutottam ahhoz a karrierista köcsög honlaphoz, amit anno oly gyorsan csuktam be. Madarat tolláról, barlangászt ellenségéről..! s nem a honlapjáról...

Végül is emailváltásokat követően abban maradtunk, hogy akkor szombaton megyünk túrázni a Trou du Claustrophobe la Hohgant barlangba...bár egy kicsit nehezen jöttem rá, hogy ez a barlang neve, merthogy román szövegkörnyezetből kellett kiszedjem...A franc, még mindig hezitálok, nézem az emiljét...valaki fordítsa már le nekem! Kösz:

Da, este posibil. Daca vrei sa mergi sambata, mergem la Trou du Claustrophobe la Hohgant, daca vrei duminica, la Schilthorn.
Pentru Claus, ai nevoie de- many warm clothes, patience (topo!), Temperature is about 2.5 deg.

Bocs, de a nevekkel mindig bajban vagyok....szóval itt voltunk a tegnap. A nap korán kezdődött, negyed nyolckor már vonaton voltam, irány Bern. A megbeszélt időben találkoztunk, és irány Interlaken, ahol először egy öregebb barlangászhoz, Peterhez kellett beugrani, merthogy ő viseli a gondjait azoknak az engedélyeknek, amik birtokában autóval is fel lehet menni a hegy védettebb útjaira. DCltünk egy kicsit, a felesége lengyel, amikor bemutatkoztam akkor azt hitte, hogy sört akarok inni...Kb. húsz perc után elszakadtunk tőlük, fel a hegyre. Letettük az autót, aztán gyalog tovább. Gyönyörű környék, szerencsére az idő is nagyon szép volt. Előttünk feltűnt a Sieben Hengste, ami Hét Csődört jelent, bár akárhogy is számoltam a hegy csúcsait, hetet nem sikerült összehoznom. Való igaz, matekból mindig hülye voltam. S ahogy magasabbra jutottunk, a hátunk mögött kibukkant az Eiger, Mönkh, Jungfrau vonulata...nagyon szép volt a kilátás, de a barlang környéke is csodaszép. A karrok ki-kibukkannak a talajból, de még erdős-ligetes a táj...ezt nem lehet leírni, látni kell....csak sajnos fényképezni nem tudtam, merthogy a gépemről lecsúszott az expozíciós időt állító csavar s persze nem volt olyan kis csavarhúzóm, amivel fixálni tudtam volna...azóta már megcsináltam, le merem fogadni, hogy a jövő héten vagy nem

megyek túrázni, vagy otthon hagyom a gépet, vagy olyan kibaszott köd lesz, hogy nem lesz mit fotózni...

Megérkeztünk a barlanghoz, útközben Preazis kiselőadást tartott a környék geológiájáról, aztán egy kis morfológia következett...egy aláhajló oldásformából megállapítottuk, hogy egy lepusztult barlangban vagyunk. Aztán kajálás után lementünk a barlangba, s alig értünk le a fő járatba, elkezdtünk térképezni...a barlang főága alatt megy el ez a járat, eléggé szűkös, de azért járható. Tipikusan magashegyi barlang, hideg, s szépségét nem a dús képződmények, hanem a formakincse adja. A járat, immáron a főág alatt egy lemászást követően kitágult, s visszakötött a fő járathoz, bár ez nem a legjobb kifejezés, merthogy a főág alatt voltunk, csak onnan egy letörésen keresztül, kvázi egy ablakon keresztül lehetett volna lepottyanni oda, ahol mi voltunk... Egy kicsit előrébb még nyílt egy meander, de az olyan szűk volt, hogy esélytelennek bizonyult a bejárása. A széles járat is véget ért, ez tulajdonképp egy szűk meanderek találkozópontja volt. Praezis már jó előre felkészített, hogy ha itt végzünk, akkor még egy szűk meander vár ránk, ahol én valószínűleg nem férek át. Mikor ezt már harmadszor mondta, kezdtem ideges lenni, mondom nézzük meg, legfeljebb tanulsz néhány érdekes kifejezést magyarul. Belevágtunk a meanderbe, ami egy függőleges szűkülettel indul...lefele nem volt semmi, mértünk még két pontot, aztán egy vízszintes szűkület...felmértük, átkúsztam, végül is egyetlen trágár szó nem hagyta el ajkaimat, vagy kezdek normálissá válni, vagy nem is voltak olyan nagyon szűkek azok a szűkületek...még három pont és véget ért a meander, azaz olyan szűkké vált, hogy Praezis sem fért át rajta... Kifele a függőleges szűkületben a lámpám csöve okozott csak gondot, s mivel most nem működött az elektromos lámpám, néhány szitok illette a Petzl Műveket.

A főágból még összemértük az "ablakon" keresztül az elsőre felmért termet, közben kibeszéltük a fenti honlap témát, meg egy csomó más mindent. Aztán kirándulunk egyet a főágban, közben geológiai oktatásban is volt részem, amit egyáltalán nem bántam. Preazis tényleg precíz, de valahogy emberi stílusban adja elő a dolgait és nincs az az érzésed, hogy egy nagyokos okoskodik, hanem inkább, hogy egy okos ember megosztja veled a tudását. Nagyon jó hangulata volt a túrának, kifejezetten jól éreztem magamat. Még mielőtt kimentünk volna a barlangból, Praezis belepróbálta magát egy szűkületbe a főág kijárathoz közelebbi végénél (egy aknán keresztül jutsz be a barlangba, illetve annak főágába...), de nem fért át, pedig a túloldalt van még valami....

Szépen kimentünk és elindultunk visszafelé. Rövid kajálás után elindultunk lefelé, nem sokkal azután, hogy a nap lebukott a hegyek mögött...az Eiger és társai fölött piros volt az ég, gyönyörű színek játszottak, valami csodás volt a táj...Amíg lejutottunk a kocsihoz kibeszéltük a svájci élet egy-két ügyes-bajos dolgát, Praezis megkérdezte, hogy nem akarok-e belépni a csoportjukba, mert akkor mentés, oktatás stb. csomó kedvezmény, meghívott a csoportgyűlésükre, ami minden kedden van...igaz Bernben...ellentétben az OGH-val, akik csak havonta gyűléseznek...tőlem húszpercnyire bicajjal...Peterékhez pont vacsoraidőben érkeztünk, így ott ragadtunk vacsorára meg még egy-két-három pohár szlovén nemzeti pálinkára (rakija vagy valami ilyesmi neve van....), de aztán alig valamivel tíz óra elött jött egy telefonhívás és kiderült, hogy Preazis megy másnap a Schilthorn-on valami merülős túrára...így visszaindulunk Bernbe, ahol sikerült elérnem az utolsó vonatot Zürichbe...

2001. november 11-én újfent a Trou du Claustrophobe la Hohgant barlangba vitt utunk, újfent Praezis és én alkottuk a csapatot, és újfent csak térképeztünk. Ezen a túrán a barlang fő járatának felmérését folytattuk, nagyon kellemes és nyugis túra volt. Gondot csak az jelentett, hogy a korábbi túra után behoztam a laborba a tartályomat, hogy megcsináljam, persze azóta is itt van a szekrényemben. Sebaj, gondoltam anno, jó lesz az Ariane is... hát nem lett jó, főleg azért, mert a csöve állandóan lecsúszott....de amúgy is egy vacak szerkezet. Praezis elsütött egy poént ezzel kapcsolatban:

-Miért fekete az Ariane?

-Mert nincs semmi fénye...

A túráról még annyit, hogy kb. félméteres, méteres hóban kellett a barlangig caplatnunk a kocsitól, de mázlisták voltunk, mert akkor még el tudtunk menni az autóval a szokásos parkolóig...Fényképezőgépet vittem, fotózni is tudtam, persze most nem voltak olyan szép színek, mint a megelőző alkalommal, de így is sikerült egy-két jó képet csinálnom. Ha bekereteztem a diákat és sikerül beszkennelnem is őket, akkor... na inkább nem ígérgetek, de remélem előbb-utóbb hozzáférhetőek lesznek. Az elmúlt hétvégén (2001 Nov. 24-25) megint a Sieben Hengste-Hohgant környékére vitt utunk, de most a Haglätschöhle volt a cél. Praezistől péntek délután kaptam egy telefonüzenetet, hogy mennek, és ha van kedvem, tartsak velük. Pedig addigra már meggyőztem magamat, hogy a hétvégén kikúrálom magam, bejövök rendbe tenni egy-két dolgot itt a laborban stb. De nem tartott öt percnél tovább, hogy meggyőzzem magam, jobb barlangba menni, mint a városban porosodni.

Így aztán szombat hajnalban kibicajoztam az oerlikoni pályaudvarra és fél nyolckor már a berni állomás Coop üzlete előtt toporogtam, hogy végre valami kaját is vegyek magamnak. Kaja meglett, találka a szokott helyen, az állomás parkolójában és nem is késtem sokat a vásárlás miatt. Praezis már ott volt, vele még egy srác, Rolf és utánam érkezett Pasli. (kb. így ejti a nevét, FT, hogy írja....)Útközben még megálltunk egy tanyán, ott vettük fel Martint (rendes beceneve Szkúró, ejtsd ahogy írtam, írd, ahogy akarod) és Jörgöt (becézve Júró...).

Irány Interlaken, Peteréknél felvettük az engedélyt, ahogy azt itt kell és nekivágtunk a hegynek. Kezdeti aggodalmam csak fokozódott, amikor Praezis megkérdezte, hogy van-e téli cuccom. Mondom persze, van jó kis kamáslim. Na nem, ő azt látta, de hogy hótalpaim vannak-e? Na persze, az nincs... Két hét alatt itt rendesen esett hó, úgyhogy a múltkori úton nem jutottunk sokra. Visszafordultunk, elvileg van egy másik út is... egy darabig nem is volt gond, aztán megálltunk egy helyen. Itt találkoztunk néhány baseli barlangásszal, ők is a környék egyikbarlangjába igyekeztek. Épp a Hyundai-uk első kerekeire szerelték a hóláncot, ugyanis attól a ponttól kezdve nem volt lepucolva az út, csak két helyre kis nyom vitt előre...Sebaj, nekivágtunk. Elöl a baseliek, utánuk mi...kb. 100 m után a Westfalia nem bírta a kiképzést, kevés volt a két kerék meghajtás. Vissza az elágazásig, jöttek a baseliek is, átpakoltuk hozzájuk a cuccainkat és mi gyalog eredtünk a nyomukba. Közben Szkúróval elegyedtem beszélgetésbe, tanítgatott egy-két svájci düccskifejezésre, elbeszélgettünk erről-arról. Kb. egy órányi gyaloglás után értünk egy istállóhoz, ahol a baseliek már átöltözve fogadtak minket.

Itt mi is elkezdtük magunkra venni a cuccainkat, de csak szolidan, elvégre a gyaloglás neheze még előttünk volt. S persze hótalp hiányában kellett a többiek után mennem, igaz nem én voltam az egyetlen hótalp nélküli. Ennek ellenére hamarlemaradtam a többiektől, így aztán Praezis és Szkúró bevártak, hogy aztán Szkúró átvegye a zsákomat, cserébe csak egy kis beget adott. Nagyon szégyelltem magam, persze Praezis magyarázta, hogy csak nyugodtan sózzam a srácra a cuccomat, a csapat fiatal és erős tagja, hadd dolgozzon....hát

mit mondjak, szépen megköszöntem és caplattam a többiek után, nekem így is elég volt a mély hóban küzdeni.

S végre megérkeztünk a barlanghoz.Gyors öltözés, bár még nem volt nagyon hideg. Szkúró és Jörg azzal kezdtek el stresszelni, hogy piros sisakkal nem mehetek a barlagnba, mert nekik zöld sisakjuk van... hülye fradisták lehetnek ezek...aztán meg Praezis rökönyödik meg a lámpámon, kibökte az új, Gyurma-féle tartályomat. A két héttel ezelőtti Ariene szívások benne is nyomokat hagytak, úgy látszik. Igyekeztem poénra venni a dolgot, rimánkodva rákérdeztem, hogy tényleg ilyen nagy baj, hogy piros sisakom van? Mellesleg neki is piros sisakja van...Végre elindultunk a barlangba. Rolf be kellett szerelje az első aknát, a többiben szerencsére volt kötél. Kicsit vacak érzés volt a bejárati lemászás alján, a hóban fetrengve várakozni, de szerencsére nem kellett sokáig várni. A lefele úton már csak az jelentett gondot, hogy Pasli néha kicsit óvatlanul közlekedett, aminek heveny kavicszápor lett az eredménye, hál istennek mindenféle sérülések nélkül. Egy kicsit a Berger-re emlékeztetett a barlang, egy kisebb meanderekkel összekötött, száraz aknarendszer vitt le a fő ágba, persze jóval kisebben. Az aknarendszer kb. -80 m-en jut a főág közelébe, az aknák kicsik, némelyiknek kifejezetten szűk a bejárata, de nagyon szépek. A főág és az utolsó akna között a Haupteigang képezi a kapcsolatot, ami egy trükkös kis kuszoda, de igazából nem túl szűk. A főágban nyomultunk tovább, ami egy kifejezetten tágas, szép járat. Kb. a Szelek első emeletéhez hasonló a járat szélessége, csak nem meanderezik olyan szépen és képződményekből is jóval kevesebb van, azok jobbára cseppkövek. Még az agyagból a csepegő víz által kivájt formák képeznek érdekességet és néhány heliktit jelenik meg itt-ott.

A főágat elhagyva egy szűkebb oldalágba másztunk be, itt-ott le kellett hajolni, egy-két szűkület is megnehezítette a dolgunkat. Egy felmászást követően megkajáltunk majd két csoportra oszlottunk, én Praezissel és Rolffal egy kicsit visszafele indultam, hogy egy, a főággal párhuzamos járatban térképezzünk, mialatt a többiek valami akna kimászásába kezdtek. A járatunkba érve egy helyen igencsak megakad a szemünk. A plafonon egy letörés mentén szép üledékréteg maradt fent és törmelékek között egy cseppkőkéregre leszünk figyelmesek, ami merőlegesen áll... később le is fotóztatott, talán majd sikerül elkérnem azt a képet. Miközben Rolf fotózgat, mondom Praezisnek, hogy csináljunk úgy képet, hogy ott van mellette a karbidlámpa lángja, de nem tartja szükségesnek, mondván, hogy a témavezetőjének hinnie kell neki, merthogy ő már nem jár barlangba...ja kérem, így aztán könnyű doktorálni...De mielőtt erre a fotózásra sor kerül, még feltérképezünk vagy száz métert, jó vacak, szűk helyeken is haladva. Összehozunk egy buklát is, nagyon boldogok vagyunk. Aztán valahogy előkerül Pasli, mondja, hogy van egy kis gond, Szkúrókint hagyta az inzulinját és kell menjünk kifele. Így elindulunk, közben még lefotózzuk a fennebb már említett cseppkövet. Szkúró és Jörg előrerohannak, mi négyen nyugiasabban követjük őket.

Kajálunk még egyet, engem kínoz a fejfájás, nem aludtam már egy jó hete eleget, nem nagyon bánom, hogy négy-öt óra munka után elindulunk kifele... Az egyik szűkület után elhagyom a körömlakkot, s bár hamar észreveszem, a mögöttem jövő Rolf már nem kapja meg. Pedig szép piros, kellemes illattal...Csodálkozol, minek körömlakk a barlangba? Ezzel jelöljük meg a térképezési pontokat....A Haupteingang előtt Praezisnek akad gondja, az "övén" eltörik a karabiner, ami összefogta a kordelint. Legalább van időm az utolsó kötélszakasz előtt visszavenni a slószomat. Nagy nehezen, kb. 9 óra körül érünk ki a barlangból. A társaság nagy része visszaöltözik civilbe, Praezis és én maradunk salopétában, így nyomolunk le az istállóig.

Útközben Praezis dicsérgeti az újlámpámat, tényleg nagyon jól működött, bár a cső most is lecsúszott párszor, egyrészt régi, öreg, rövid csövem van, másrészt nem voltam elég erős, hogy rendesen meghúzzam azt a vacak bilincset...De tényleg tetszik a

többieknek a lámpa, Pasli gondolkodóba is esik, hogy vesz egyet. Az istállónál átöltözünk, nekem ez már elég lassan megy, a szerencsétlen bandának megint rám kell várnia. Le a kalappal előttük, nagyon türelmesek. Bár a végén valaki beszól, hogy Pivo, mit rendeljünk neked a kocsmában?...na erre összekapom magam és végre elindulunk. A zsákokat az istállóban hagyjuk, a baseliek cucca mellett. Az út lefele gyorsabban eltelik, Szkúróval beszélgetünk, Svájcról, hogy milyenek a benyomásaim, stb. Időben kiért, nem kómált be... Aztán megérkezünk a kocsmába, ahol egy disznótoros árverés zajlik. Praezis megmenti a becsületünket, 35 Fr-ot ad két véres és két májas hurkáért...

Az árverés vezetője engem is biztat, hogy licitáljak, én barátságosan mosolygok rá és kapaszkodom a sörömbe... aztán Praezis mondja, hogy azt kérdezte tőlem, nem vagyok-e éhes, de a sör láttán megnyugodott, hogy nem halok éhen... Valamivel éjfél előtt megjönnek a baseliek is, Átpakoljuk a Praezis kocsijába a cuccainkat s indulás előtt még az egyik helybéli sajtot ajánl nekünk megvételre...én is veszek egy fél kilót, amiből aztán 70 deka lesz, igaz csak a fél kilónak megfelelő árat kell fizetnem, 9 Fr-ot, de csak egy tízest kérek vissza a huszasból. Amíg a többiek sajtoznak én még visszaszaladok a kocsmába, benyomni egy snapszot, mert nagyon fázom kint. Rövid autókázás és indulunk a szállásunk felé, gyalog, minden cuccal a hátamon. Ekkor még azt tervezem, hogy vasárnap is megyek barlangba... Persze megint a mély hóban kell menni, már éjfél elmúlt, kurva fáradt vagyok, naná, hogy megint lemaradok... Szkúró tart ki mellettem, iszonyatos türelme van...egy idő után, kb. az útfelénél-kétharmadánál már nem tiltakozom, hagyom, hogy másodszor is átvegye a zsákomat...ciki, de ez legalább a többiek nem látják...Nagy nehezen megérkezünk a kunyhóba, ahol a szállásunk van. A többiek már rég megmelegedtek, nekem csak annyi erőm van, hogy lerogyjak egy székre...dumálgatás, valaki kibontja az üveg bort, amit sikerült kiszednem a hátizsákomból és az asztal közepére nyomnom...kezdek száradni, egy darabig még ülök az asztal mellett, kajálunk is, dumálgatunk erről-arról...aztán elindulok aludni, már vagy három óra van. A "reggel" kicsit későn, úgy 11 tájban ébredünk...így aztán hamar leteszek arról, hogy barlangba menjek, talán azért is, mert Praezis sem készül likászni, hanem hamar megy vissza Bernbe. Kész is vagyok, meg semmi kedvem késő délután a tömegközlekedés eszközein visszavergődni Zürichbe... Annak ellenére, hogy itt tényleg jól járnak a buszok, vonatok. Így aztán a reggelit követően hárman elindulunk lefele, Praezis, Rolf és én. Csak egy helyen kell megállni, és egyenként átmenni egy lejtő alatti részen, ugyanis elég meleg van, olvad a hó és itt biza már lavinaveszélynek vagyunk kitéve...de gond nélkül átjutunk és aztán önfeledten gurítgatunk lefele hólabdákat...kár, hogy a fák megfogják őket és nem sikerül nagyobb görgeteget elindítani. Visszajutunk a kocsihoz, aztán irány lefele a hegyről. Peteréknél megállunk, leadjuk a bewilligungot, ülünk egy kicsit, iszunk egy teát, aztán irány Bern. Öt óra körül érek Zürichbe, az Oerlikoni pályaudvaron kis meglepetés fogad, valami állat kirámolta a bicajom kistáskáját... de csak egy-két szerszámmal lettem szegényebb, viszont gazdagabb néhány tanulsággal és egy remek hétvégével.

Tompa Károly
(Svájc)

Picos de Európa

Siker 1000 m mélyégben.

A Magyar barlangász expedíció 8 tagja elérte a spanyolországi **Torca Urriello –1022 m**-es mélységben lévő végpontját. A központi **Picos de Európa** fennsíkon 2000 m-es tszf. magasságában töltött 8 nap alatt jól összehangolt csapatmunkával folyamatosan került beszerelésre a több mint 40 akna, amelyek közül a legnagyobb a 125 m-es bejárati volt. A 950 m-en látványos kötélhídrendszerrel elért fő-ág hatalmas kanyonja és sötétbe vesző mennyezete vezetett el a homokos partú végponti szifonhoz.

Spanyolországban 12 barlang mélysége haladja meg az –1000 m-t ebből 8 db a Picos-on található, ahol még további 47 db mélyebb, mint –500 m. A legmélyebb, az 1999-ben feltárt **–1589 m** mély **Torca del Cerro** is itt van, mely jelenleg a világranglistán 4., de ennek csak egyetlen bejárata ismert (az első háromnak több is) és ezért a bejárása a legnehezebbnek számít. A világ 64 db -1000 m-nél mélyebb barlangjából az **59.** a **Torca Urriello.** Mélysége:-1022 m, hossza: 3632 m. A barlang feltárását a francia Centre Loisir Plein Air de Montpelier, a Speleo Club de Seine és még sokan mások végezték **1979-83** között. Az Urriello felső szakasza –300 m-ig erősen függőleges, ami alatt a több emelet mély aknákat rövidebb-hosszabb vízszintes szakaszok (meanderek) kötik össze. -373 m-nél a járat kettéválik egy aktív és egy fosszilis aknasorrá, amelyek –620 m-nél újra egyesülnek. –950 m mélységben a barlang elér egy, a karsztvízszinten húzódó 1,5 km hosszú nagyméretű horizontális rendszert. A kétszintes járatból csak az alsóban található patak. Az elfolyó víz egy szifonban tűnik el és felszínre csak a 6,5 km távolságra és még további -520 m-el mélyebben lévő (**Farfao de la Viña**) forrásban bukkan elő. A terület sok kecsegtetően mély barlangja közül azért az Urriellora esett a választásunk mivel ez egy viszonylag régen feltárt, mára már nem kutatott barlang, ahol a sok akna után a fő-ág tágas vízszintes járatában az ember úgy érzi valahova megérkezett és ez lélektanilag nagyon fontos.

A **Torca Urriello** és bejárásának története több részre tagolható:

1. A bejárat—295 m közötti aknasort a kétfős csapat 8 óra alatt építette ki. A beszerelést jelentősen lassította a 24 db új nitt befúrása, ami több kötelet is igényelt ezért a kötélen való átbegelés sem volt ritka. Az utolsó 60 m-es akna alján érte be őket a következő telefont kiépítő szintén kétfős brigád, nyakukon a további részeket beszerelőkkel.
2. 295—602 m közötti szakaszt hárman 14 óra alatt építették ki, egész éjjel, reggelig. A 20 db kisebb aknát (max. 25 m) három hosszabb (150-200 m) és sok rövidebb vízszintes meander osztotta több részre. A befolyó víz útjából -373 m-nél egy száraz oldalágba kellett eltraverzálni a veszélyesen omladékos Mikádo-teremből a kitett Kamikáze akna felett. A fő cél a –567 m-nél található bivak komfort fokozatának bekalibrálása után (földön fekvős bivak), a -602 m-nél lévő kritikus 10 m hosszú szűkületsor állította meg a csapatot, amely visszavezet az aktív vizes járatrendszerbe.
3. A transzportáló csapatok túráján a maradék 5 zsák felszerelést 14 óra alatt a bivakig szállították le, és utána visszamásztak a felszínre, közben a telefonkábel kiépítését is befejezték –450 m-től bivakig.
4. A bivak kiépítése és a kritikus –602 m-nél lévő homokköves betelepülés miatt kialakult szűkület kivésése után az éjszakát hatan töltötték a bivakban.

5. 602—1022 m közötti 20 aknával tarkított szakasz kiépítését négy fő végezte. Itt a vizes aknák mellett az egyre kellemetlenebbül elszűkülő Egyiptomi-meander vált igen emlékezetessé. A 33 db új nitt harmadát az utolsó 50-es akna félúton lévő fő-ági kiszállásnak kiépítésénél kellett befúrni, ami igencsak próbára tette a dermesztő huzatban várakozók tűrőképességét. A hatalmas minden várakozást felülmúló fő-ág, omladékhegyein átkelve érhettük el az -1022 m-es mélységben lévő szifont. A sikeres végponti túra bivaktól-bivakig 21 órásra nyúlt.

6. A végpontról visszatérők némi alvás után gyors információ cserét folytattak felszínről érkező kiszerelő csapattal, akik vízhatlanba, neoprénbe öltözve folytatták vágtájukat a végponti szifonig. A visszaindulás előtt még bejárták a vízszintes fő-ág mindkét oldaljáratát. A kiszerelés 15 órás felszín-bivak-végpont-bivak távjából, kifelé is 2-2,5 órát a kritikus szűkületen való átcuccolás vette igénybe.

7. A hálózsák és transzportzsák csere után a folytatódott felhozott felszerelés kiszállítása a felszínig. A kiszerelők rövid alvás után a bivak kitranszportálása mellett folytatták a kiszerelést egészen a Mikádó-ig (-373 m).

8. A legfelső szakasz teljes kiszerelés –373 m-től a bejáratig több kisebb csapatra bontva végeztük el.

A túra számos tapasztalat szerzésére adott lehetőséget. Pl.: a leírásba szereplő köteleknél, karabinereknél legalább 10 %-al érdemes többet vinni. A telefon kiépítése soha nem elfecsérelt energia, amit egy hatalmas hidegfront érkezése számunkra is nyomatékosított. Motoros fúró nélkül nem érdemes nagy mélységekbe indulni, de azt legalább kétszeresen érdemes felkötni. Sajnos egy fúrónk a bag húzózsinórjának kioldódása miatt leesett, a kár szerencsére csak anyagi vonzatú: 260 ezer Ft…stb.

A Torca Urriello bejárása igen nehéz túra volt. Már a bejárat megközelítése sem volt egyszerű. A 8 km-es gyalogtávot 950 m szintkülönbségen keresztül a felszerelés mennyisége miatt többször is meg kellett tenni. A barlangba összesen kb. 1000 m kötél, 150 karabiner és nittfül került beszerelésre, amit a közel 60 db új nitt kifúrása és egy 10 m hosszú szűkület kivésése nehezített. 567 m mélységben 6 fős bivakot kellett létesítenünk, amit folyamatos váltásban használtunk. A résztvevők ez idáig általam még soha nem tapasztalt összhangban végezték az expedíció feladatait, aminek gyümölcse az 1000 m alatti siker.

A Picoson tett számtalan felszíni kirándulás után megtekintettük a környék legnevezetesebb 12 km hosszú, aktív vizes barlangját az Aqua-t, amit egy szép vizes kanyonon végigereszkedve közelítettünk meg. A 3 hétből hátralévő egy hétben túráztunk a Pierre St. Martin barlang nevezetes Verna-termében, ami 230x180x150 m-es méretével a Világ 3., de Európa legnagyobb barlangterme, valamint a híres közép pireneusi Ordesa Nemzeti Park számtalan kanyonja közül háromban végigereszkedve mosattuk tisztára neoprén ruháinkat.

Bp. 2000 VIII. 14.
Nyerges Attila

Contexte géographique et géologique

Les Picos de Europa sont un massif montagneux bien défini du nord de l'Espagne à la limite des provinces de Cantabría, Asturias et León, à une vingtaine de kilomètres de la côte atlantique.

La structure géologique des Picos est constituée d'une succession de chevauchements de séries carbonatées très massives du Carbonifère. La série initiale, d'une puissance de plus de 1 000 m et constituée de calcaire rigide et compact, a subi de puissantes contraintes de compression horizontales qui ont écaillé les couches et les ont empilées obliquement les unes sur les autres (voir coupes géologiques).

Ainsi, des sommets qui dépassent souvent 2 500 m (point culminant à la Torre Cerredo : 2 648 m), aux résurgences parfois très basses (300 m), il y a une succession ininterrompue de calcaire.

C'est ce contexte géologique qui est très favorable à la présence de grands gouffres. La zone du Trave, sur (ou plutôt sous) laquelle se sont concentrés nos travaux, est située dans le nord-ouest du massif central (ou massif de los Urrielles) des Picos de Europa. Elle s'étend à l'est des Cuetos del Trave (2 253 m). Elle est drainée vers la résurgence du Farfao de la Viña (altitude 320 m, débit moyen de 3 m³/s). Ce drainage n'a pas été prouvé par coloration mais il est plus que probable : compte tenu d'un débit spécifique moyen annuel sur le massif (précipitations moins

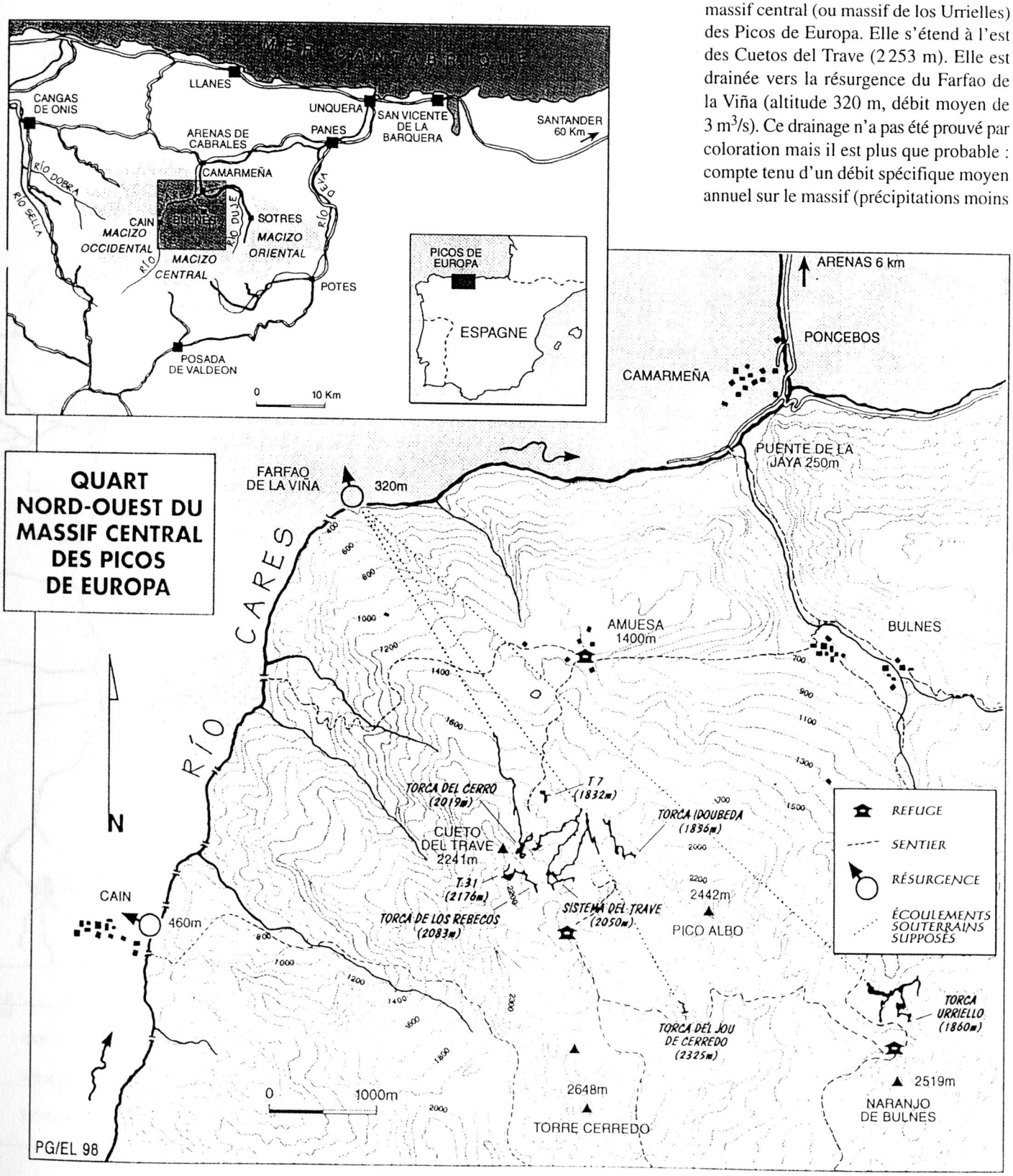

massif de los URRIELES

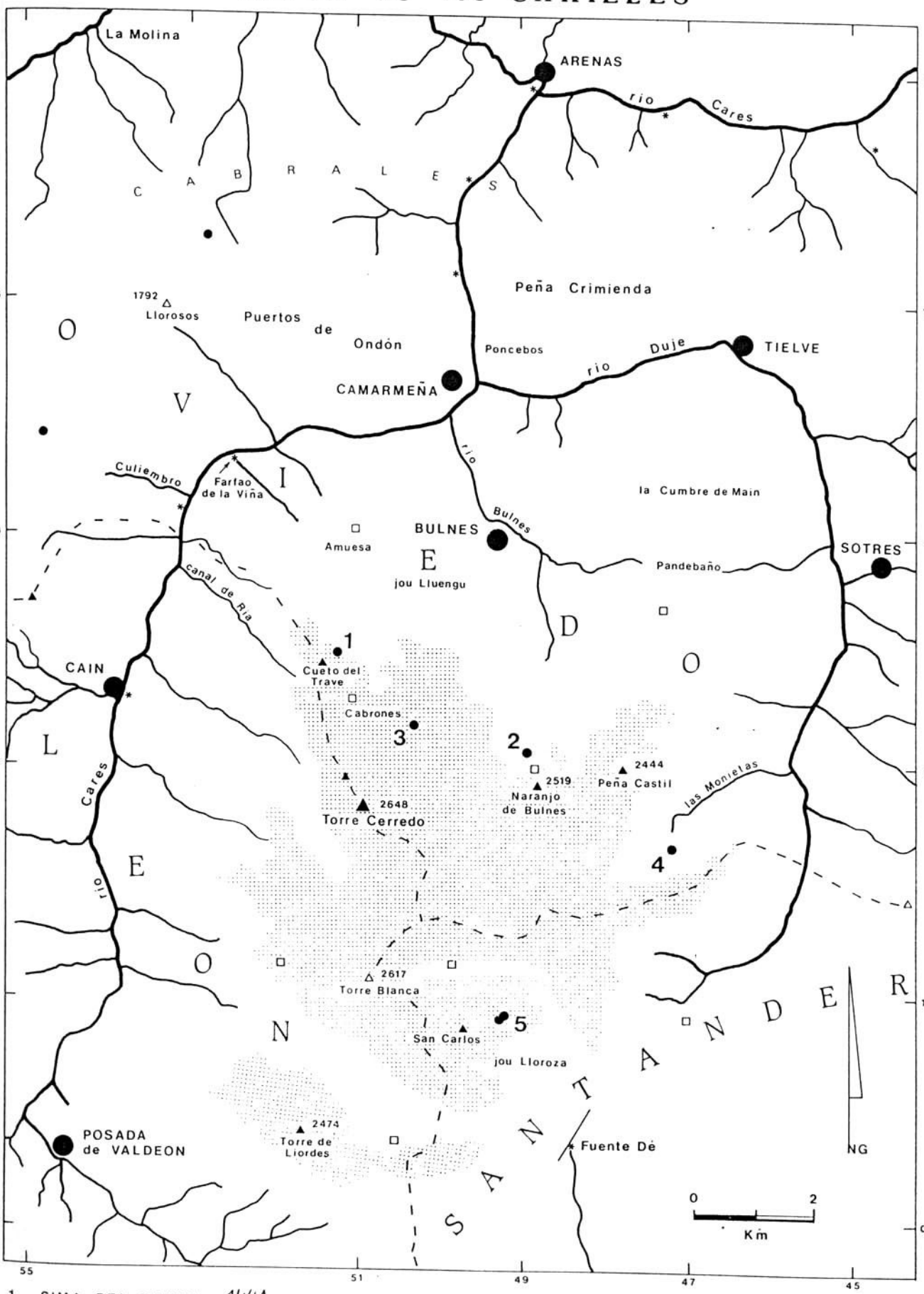

1 SIMA DEL TRAVE – 1441 m

2 TORCA URRIELLO – 1022 m

3 TORCA DEL JOU DE CERREDO – 935

4 SIMA DEL LLAGU DE LAS MONIETAS – 613 m

5 SIMA DE LA TORRE DE ALTAIZ
SIMA DEL JOU DE LLOROZO – 583

alt. ≥ 2000 m

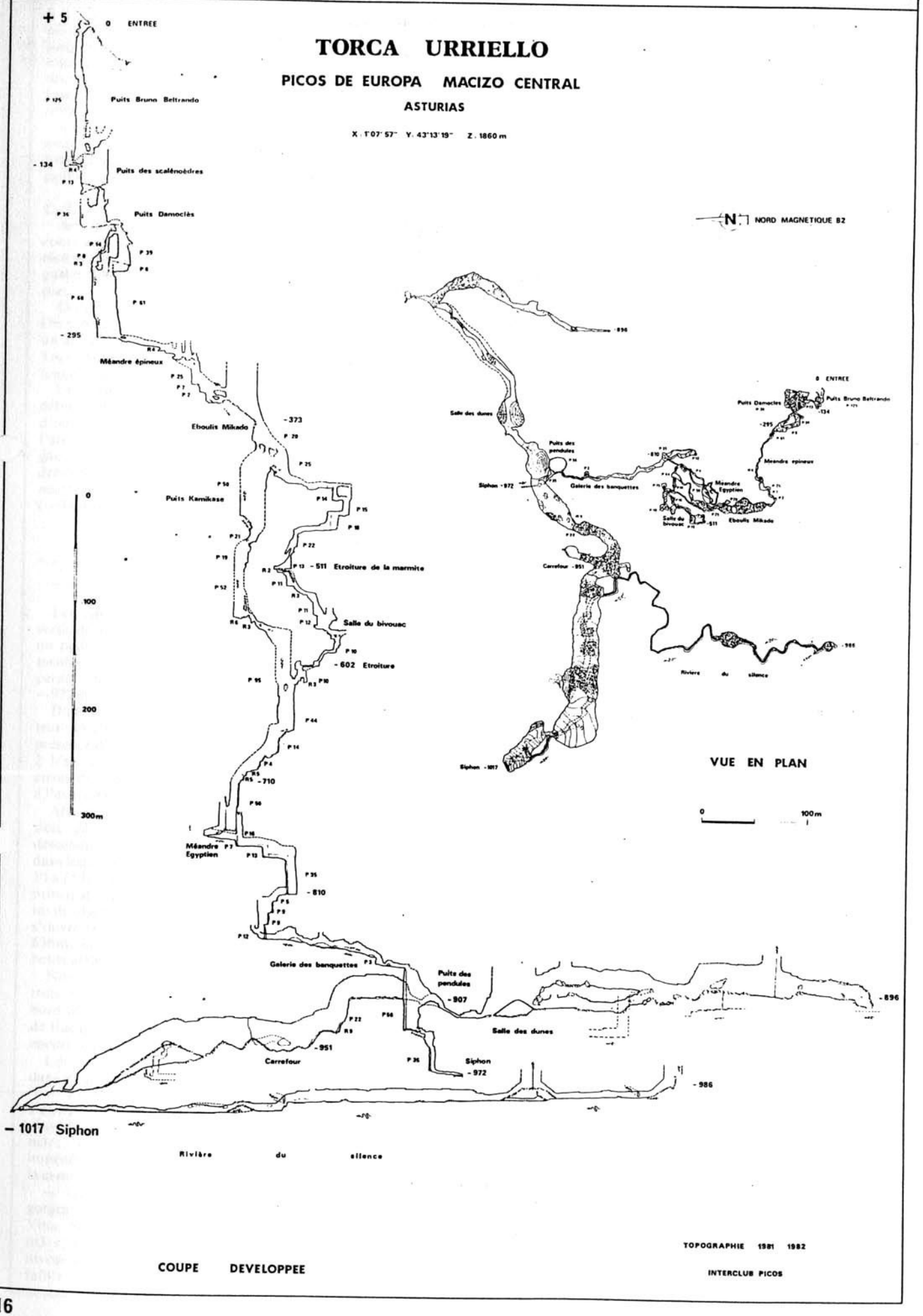
TORCA URRIELLO
PICOS DE EUROPA MACIZO CENTRAL
ASTURIAS
X : 1°07'57" Y. 43°13'19" Z. 1860 m
+ 5
0 ENTREE
Puits Bruno Beltrando
- 134
Puits des scalénoèdres
Puits Damoclès
- 295
Méandre épineux
Eboulis Mikado
- 373
Puits Kamikase
- 511 Etroiture de la marmite
Salle du bivouac
- 602 Etroiture
- 710
Méandre Egyptien
- 810
Galerie des banquettes
Puits des pendules
- 907
Salle des dunes
Carrefour
- 951
Siphon
- 972
- 986
- 1017 Siphon
Rivière du silence
NORD MAGNETIQUE 82
VUE EN PLAN
0
100m
300m
COUPE DEVELOPPEE
TOPOGRAPHIE 1981 1982
INTERCLUB PICOS

— en face, la galerie principale se poursuit par un parcours en dents de scie jusqu'au sommet d'un énorme éboulis qui nous a donné tous les espoirs le jour de sa découverte. Celui-ci descend sur 40m jusqu'à une immense plage irréelle de sable dolomitique.

Un passage bas, sorte de siphon asséché, permet d'atteindre un dernier toboggan qui donne directement sur un siphon tout à fait inattendu à —1017m.

C - La rivière du Silence :

Au siphon de —1017m arrive un beau cours actif (10 à 15 l/s à l'étiage), baptisé rivière du Silence, car dans sa dernière partie il coule sans bruit sur un lit très plat.

Cette rivière a été remontée sur 636m. On y rencontre une première trémie puis un affluent impénétrable. La galerie (1 à 3m de large) se rétrécit ensuite et forme de longues vasques profondes.

Une deuxième trémie nous permet de déboucher à la base d'une vaste cheminée d'où tombe un petit filet d'eau. Après l'arrivée d'un autre affluent en rive gauche, nous atteignons une salle d'effondrement où une courte escalade serait nécessaire pour atteindre la suite... (—986m).

HYDROLOGIE

Les circulations d'eau dans la partie verticale du gouffre sont très faibles. Seul un petit actif d'environ deux l/s «agrémente» la descente des puits pour se perdre dans une zone siphonnante à —972m.

Dans la partie sous-jacente au collecteur fossile amont, on note aussi la présence d'un ruisselet au débit d'environ 2 l/s qui coule au fond d'un méandre étroit devenant rapidement impénétrable à l'aval comme à l'amont.

Afin de pouvoir remonter le cours paisible de la rivière du Silence, il faut descendre jusqu'au siphon de —1017m dans lequel elle se jette. Ce cours d'eau de 10 à 15 l/s (août 1982) semble être le drain principal du «Jou Lluengo» (important ravin orienté nord-sud au centre duquel s'ouvre la torca Urriello.) Remontée sur 636m, cette rivière est grossie par deux petits affluents impénétrables.

Nous connaissons à l'heure actuelle trois résurgences qui drainent la partie nord-ouest du massif central; mais faute de traçage, leur bassin d'alimentation est encore mal déterminé.

Les deux plus importantes se trouvent dans les gorges du rio Cares (fig. 2).

— La Fuente de los Molinos (Cain) s'ouvre à environ 460m d'altitude et possède un débit moyen de l'ordre de 2 m3/s. Ses eaux qui sortent d'un éboulis impénétrable sont captées pour alimenter la centrale hydro-électrique de Poncebos.

— La seconde, plus en aval dans les gorges du rio Cares, est la Farfao de la Vina. Son débit moyen est d'environ 3 m3/s; ses eaux tumultueuses jaillissent au niveau du lit du Cares. Son altitude assez faible (320m) donne les potentiels théoriques les plus importants des Picos de Europa.

Mais ces deux résurgences, de loin les plus importantes des Picos de Europa, sont assez éloignées de la torca Urriello (sept kilomètres). Aussi, c'est peut-être dans les sources diffuses au-dessus du village de Bulnes (700 à 800m d'altitude) qu'il faut chercher l'exutoire des eaux de la torca Urriello située à deux kilomètres de distance.

FICHE D'ÉQUIPEMENT

S : spit, Dev : déviation, MC : main courante, Nat : amarrage naturel.

PUITS	CORDES	AMARRAGES	REMARQUES
125	135	3S + 1S (à -7) + 1S (à -54) + 1S (à —90) + 1 S à —99	2S au plafond, Dev sur spit à —9 : longue cordelette. Puits Bruno Beltrando.
R5	5	1S	
13	20	2S + 1S à —1	MC 4 m. Vire. Puits des Scalénoèdres.
36	42	2S + 1S à —4	MC 3 m dans l'étroiture. Puits Damoclès
39	43	2S + 1S à —14 + 1 S à —26	Etroiture au sommet
8	10	2S	
61	67	2S + 1S —16 + 1S —26 + 1S —39	—295m
4	5	1S	Dans le méandre Epineux
25	30	1S + 1S —2 + 1S —10	
7	9	2S	
R2	5	1S	
VIRE 20 VIRE	45	4S 1S —2 4S	MC 4,5m. MC 2m. MC 1,5m. MC 10m
25	30	2S + 1S —3 + 1S —19	
14	15	1S + 1S —3	
15	18	2S	Amarrage en Y
18	19	1S + Nat	Sangle pour le Nat. Etroit au sommet
22 13	43	2S + 1S —4 1S	MC 3 m —511m.
R2 11	16	1S 1S	
3	3	1S	
11 12	26	2S 1S	MC 2m Salle du Bivouac
10	13	1S + Nat	Sangle 2 m pour le Nat.
10 R3	18	2S + DEV —1 Dev.	MC 2m
44	50	2S + DEV (en face) + 1S —29	Prévoir sangle pour la Dev.
14	20	2S + 1S —4	
4	7	2S	
R5	6	1S	
R5	7	2S	
50	60	2S + 1S—13 + 1S—27 + 1S—31	
7	17	Nat + 2S	MC 4m dans le méandre
13	13	2S + 1S —8	Spit de —8 sur la vire. Ne pas desc. au fond.
35	40	2S	MC 3m
5	7	Nat + Nat —1	Prévoir sangle.
9	11	Nat + 1S	Anneau de sangle 1m
9	13	1S + Nat	MC 2,5m, prévoir anneau de sangle 3m.
12	20	1S + 1S + 1S —1	MC 3m. Départ à gauche face au vide.
3	6	Nat + 1S —1	Anneau de sangle 0,5m
56	64	Nat + 1S + Nat + 1S + 1S —4 + 2S —16 + 1S —17 + 1S —20 + bloc —36	Puits des Pendules. Ne pas descendre au fond du puits, mais faire deux grands pendules à dte (face paroi) à —15 (niche) et à —35.
22 R9	38	2S	
Réseau du siphon de —972m :			
56	67	Nat + 1S + Nat + 1S + 1S —4 + 1S —17 + Nat —35	Descendre au fond du puits. Nat de —35, à droite face paroi : sangle de 2m.
35	43	2S + 1S —10 + 2S —14	A —10, penduler sur la gauche face paroi

Picos 2000 expedíció élménybeszámolója

1000 m mélyen a Föld alatt.

Hely: Spanyolország (északi része), — Picos de Europa (2648 m) fennsík központi része.
Cél: Az **–1022 m** mély **Torca Urriello** barlang bejárása expedíciós módszerrel.
Időpont: 2000 július 14-30.

Amikor megláttam az utolsó 50 m mély akna oldalában sötétlő fő-ág omladékhegyének alig kivehető körvonalait először kissé, kétségbeestem. Vajon hogyan fogok oda keveredni. Annyira távol van az ereszkedés vonalától. Megpróbáltam még jobban oldalra lendülni, de úgyse lehet egyből elcsípni. Az alattam sötétlő feketeség már rég nem érdekelt, csak gépiesen fúrtam a kikötéseket (nitt). Az akna tetején várakozó hármas elhaló kérdéseire nem tudtam megnyugtató válasz adni: — Már látom, de nagyon messze van. Várjatok még, fúrni kell.

— Mi ? Nem ér-tem! Tudtam, hogy nem hallhatják, a lábuk alatt zúg le a víz a mélybe.

— Vár-ja-tok ! — OK !

A negyedik, ötödik lendülés után egy szintbe kerültem az omladékhegy alsó párkányával. Na jó akkor lejjebb már nem lehet menni. Jön a traverz. Magányos kitett oldalazás. Nitt, természetes kikötés „minden játszik", nem az első eset. Végül a kötélhíd elkészült és elértem a párkányt, ahol egyetlen beékelődött kő köré tekert kötélgyűrű jelezte, hogy járt már itt ember, de hogyan? Siklóernyővel beugrott az aknába és idelavírozott azután meg feszített egy ferde kötélhidat. Az őrül spanyolok tudtak valamit, amit mi nem. Jönnek a többiek is. Szépen kivilágítják a hatalmas aknát. Most már értik a dermesztő várakozás okát: a híd. Eddig is kellett új kikötéseket fúrni, de egyszerre nem ennyit. Ha jól számolom már kb. 60-t.

-950 m-en vagyunk és innen csak végig, kell menni a fő-ágon, leszámítva azt a két ereszkedést és elérjük a végponti szifont. Besétálva a vízszintes folyosó közepére mindannyian eufórikus hangulatba kerültünk. Puha homokos talaj, sötétbe vesző mennyezet, nyugalom, csend és csak menni kell. Valami ilyesmit vártunk, de hát ez leírhatatlan, mintha kiértünk volna egy hatalmas völgybe, ahol éppen éjszaka van. Az ereszkedések után omladékhegyeken fel-le botorkálva keressük a jó csapást, míg végül ismét bokáig süllyedünk a homokba. Sehol egy lábnyom, mintha mi járnánk itt először. A lejtő alján végre megpillantjuk a zöldesen csillogó szifont. –1022 m hirdeti a kis táblácska. Igazi csúcs, érzés. Kézfogás, ölelkezés, rituális ivás a patak vizéből. Egy órás főzés, erőgyűjtés, karbidolás után indulunk vissza, mert ez csak a siker fele, és még két nap amíg kiérünk.

Búcsú a fő-ágtól. Ritka vendég erre az ember. A kötélhídon visszafelé gyorsan haladunk. Hangos üvöltés töri meg a menetet: Vigyázz, bag, vigyázz! Egy sárga pörgő zsák. Megpattan a párkányon és elnyeli a sötét. A fúró — ez nem lehet igaz. Megvagytok? Aha, minden oké. Az akna tetején nyugtatgatjuk egymást. Kioldódott a húzózsinór kikötése. Lassan eszmélünk, a gép biztos tönkrement, kötelünk nincs leereszkedni érte. Majd holnap a kiszerelők, de legalább nem talált el senkit. A szép gömbüstökkel tagolt Banquettes-folyosó után pár kisebb vizes akna vár. A földön fekvő fekete mészkő kavicsokat a ráhulló víz pörgeti-forgatja és azok így csiszolódnak csillogó gömbökké az Egyiptomi-meander alatt. A keskeny, kanyargós sáros falú hasadék nehezen járható. Minduntalan lecsúszunk az aljára, ahol moccanni se lehet. A köteles szakaszok pihentetőleg hatnak. A bivak előtti irgalmatlan szűkületsor mindannyiunkat egyre jobban foglalkoztat, de főleg a nagyobb darabokat, mert az lefelé is határeset volt. Már 20 órája, hogy úton vagyunk. Utolsó

nekigyürkőzés. Az akna tetején egy kisebb cipős szekrényi helyen egyenként lehámozzuk magunkról a hevederzetet és a többi lógó dolgot. Mindent magunk előtt kell rakosgatni, miközben kifújt levegővel kígyózunk. Beu a legkisebb ő megy előre, neki nincs mitől tartani. Engem azzal sokkol, hogy elsőre nem fér át. Na nem igaz. Másodszorra átcsúszik, az eleje oké, a többi már meg lesz. Most jövünk mi. — Fordulj balra, aztán meg kicsit fel, de ne csússz le az aljára... Nem értem, de elsőre sikerül. Ettől voltunk végig berezelve. Robi hozza a zsákot. Csak ő tudja hogyan. Lajos a legnagyobb, a végén. Mikor kibukkan a feje a pocsolyában mind, megkönnyebbülünk. Öt perc múlva egy hang az 567 m mélységben felállított bivakból:

— Megvolt? — Aha. Szegény Marci, aki nélkül tegnap az egész szűkület kivésése nem lett volna meg, most éppen pakol és indul kifelé. Neki sokat köszönhetünk. Ági nem fért le és együtt várakoztak, míg mi nem jöttünk. Nincs merszem nagyon mesélni, mert nem akarom keseríteni a szívét, de a többiek jönnek, és minden-minden kiderül. A tök jó vizes aknák, a kegyetlen Egyiptomi-meander, a híd, a fő-ág, a szifon, na meg a fúró. A fáradság után visszatér belénk az erő. Mi újság a felszínen? Mennyi az idő? Este vagy reggel? Halló, halló!

— Gratulálunk, de jön a rossz idő, 500 km-es hidegfront. Átszerveztük a dolgokat. Kimarad a túra csoport, csak a kiszerelők mennek le. Meg kell járniuk az utat az esők előtt. Most indulnának.

A gyors tanácskozás mérlegeli az árvízveszély esélyeit, a kötelek jobbára a vízfolyások mellett mennek, a meanderekben ki lehet mászni a patak fölé. — Oké jöjjenek, de a túra hosszabb, mint ahogy számoltuk, nekik is el fog tartani, pláne kiszereléssel.

Pár órát aludtunk, amikor egyre hangosodó csörtetésre ébredünk. — Jöhetsz. — Oké. Párosával érkeznek: Zsolti-Függő, Ferike-Bea, Leó-Pac. Négyen rögtön öltözni kezdenek. Ki vízhatlan overallba, ki neoprénbe. A hatból a két lány itt marad a Marciék lent hagyott hálózsákjában. A fiúkkal mindent megbeszélünk, mert lejjebb már nem építettünk ki telefont. Az aggodalom jogos, de az idő sürget és ők, persze nagyon jók. Alszunk tovább.

A villámbrigád négy órával később már a szifonból meregette a vizet a főzéshez. Kifelé menet megnézték a patakos ágat és a másik emeleti folyosót is. Leereszkednek a fúrót elnyelő sötétbe, ami még 20 m volt a hídtól. A látvány siralmas. Zsolti összeszedegeti a maradványokat és nyomás kifelé. Gyűlnek a zsákok. A szűkületen az átcuccolás egy rémálom. Minden dolog, zsák külön forduló. A 10 m 2,5 órába kerül. Mikor meghalljuk a hangjukat, úgy érezzük alig aludtunk valamit, még mindenünk sajog. 15 órája indultak a felszínről. Fogalmam sincs megint, reggel van vagy este, de mindegy nekünk menni kell, mert most övék a hálózsák. Mi lassan újra összeszedelőzködünk, ők meg lefekszenek. A fenti helyzet romlik, de még nem esik csak kicsit. Innen már nem vészes az út. A neheze meg van. Kis víz jöhet. Mindenki választ zsákot — van miből, mivel az egész barlangba beszerelt 1000 m kötélből, 150 karabinerből, nittfülből a fele itt tornyosul, plusz a személyes motyó.

A fosszilis, száraz aknákat keskeny meanderek kötik össze. A kötél tetején a kibújás rendszerint keskeny. Egymást segítve is lassan haladunk. Elérjük a vizes ág aknasorát, ahol kitett kötélhídon kapaszkodunk át a tágas Kamikáze-akna felett és a Mikádó omladék lejtőjén óvatosan lépdelve, mászunk fel, nehogy megbombázzuk egymást. Ketten-ketten gyűrjük át a zsákokat, meg magunkat az utolsó meanderen és megkönnyebbülve érünk a nagy aknák aljába. Végre, már csak 300 m van hátra, ami kicsit több mint a legmélyebb magyar barlang. Kötélmászás, átszerelés monoton menete. Hallótávolságban haladunk. Az utolsó akna 125 m-es, ami kb. 42 emeletnek felel meg. Ez a legnagyobb. A felénél már látszik a fény. 4 nap után újra. Ettől átjárja az erő izmainkat, de Robinak inkább a fájdalom, amiért egy sörösüvegnyi kő telibekapja a combját. Hát igen, a kiszállás

omladéklejtője őt sem kímélte. Kitekintve csak köd, szél és jégeső vár. 12 órát futottunk. Napfényben átmelegedni és megszárítkozni még mindig csak álom.

Bevárjuk egymást és visszabattyogunk a táborba, egyből körülvesznek. Unikum kerül elő, és megint mesélni kell. Irigykedés-szörnyülködés. Még egy óra múlva is beöltözve állunk és a felszín jóleső érzését szívjuk magunkba.

A többiek odalenn már felébredtek. Na igazán ők irigyelnek minket. Pakolnak és kezdik a kiszerelést. Mi reggel érkeztünk. Ők csak késő éjjel futnak be. –370-ig kiszereltek. Holnap lesz az utolsó menet, mert még mindig vissza kell menni, de az már sima túra lesz. Aki él és mozog, segít pedig ez is egész napos kiruccanás. A fennmaradók közül néhányan tesznek egy fordulót le a hegyről, ezzel is könnyítve a felszerelés leszállítását, mivel a tábor és az autóbuszunk között is csaknem 1000 m a szintkülönbség, ami gyalog 2-3 óra. A csapat mind a 19 tagja jó összhangban, derekasan kivette részét a feladatokból. Amiről még csak említés sem került az a beszerelés első két szakasza (-300, -600), a telefon kapcsolat kiépítése, a külön transzportáló csapat túrája a bivakig a végponti kötelekkel, na és a szűkület fél éjszakán át megszenvedett kivésése, ami nélkül természetesen mindez nem lenne teljes egész.

Egy 1000 m mély barlang bejárása igazi maratoni szám. A kulcsszavak: erő, taktika és tűrőképesség. Napokon át zsákokat cipelve fel-le, hosszú órákon át. Csakhogy lássuk a **szifont**. Ezt megérteni nem lehet, csak ha valaki már látott valami hasonlót. Itt mindenki a szabadidejét és rengeteg pénzét áldozza ennek a felfoghatatlan célnak az elérése miatt.

Mi ebben és így vagyunk őrültek, de tudjuk, nem vagyunk egyedül.

Nyerges Attila

Köszönet minden résztvevőnek, akik hozzá járultak a túra sikeréhez:
Bende Bea, Bocsor Erika, Holupkó Anti, Invics Gábor, Kertész Balázs, Kovács Ferike, Kucsera Marci, Menyhárt Krisztina, Molnár Tamás, Németh Zsolt, Nyerges Attila, Nyerges Miklós, Sas Lajos, Söregi Ildikó, Szabó Andi, Szabó Lénárd, Takács Robi, Török Ágnes, Zengő Beu.

Az expedíción résztvevő csoportok: **BEAC**, **MAFC**, **Pybacs**, **Tolerancia** és a **Papp Ferenc** csoport

És támogatóik: **Magyar Barlangi Mentőszolgálat** (2 km telefonkábel)
Guru (40 db önfúró nitt, 15 db heveder, 6 db karabiner, 12 db nittfül)
Tengerszem (20 kg karbid és 30 db karabiner kölcsönbe)
Mountex (4 db transzportzsák, 16 kg karbid)

Információ: Spelunca 1984/16, vagy 1985/19, pp. 38-39. és az 50-es szám Exploration 11 (1987) Atlas de las grandes cavidades espanolas Mark Minton — NSS News 1984/10; V42, N10, pp. 313-314,	Internetes információk: A Picos de Europa barlangjairól: http://www.cavepage.magna.com.au/cave/Picos.html A világ barlangjainak mélységi és hosszúsági listái: http://www-sop.inria.fr/agos-sophia/sis/DB/database.html http://www.pipeline.com/~caverbob/home.html

• La Torca Urriello s'ouvre cent mètres en contrebas du refuge Delgado Ubeda. Pour y accéder, il faut prendre de Sotres le chemin qui mène au Naranjo de Bulnes (2 519 m) et passer par le Collado de Pandebano.

Le gouffre, indiqué par le gardien du refuge, est exploré en 1979 par le groupe spéléologique du Camping Club de France (C.C.D.F.) et le Centre Loisir-Plein Air (C.L.P.A.) jusqu'à – 189 m. En 1980, la cote – 373 m est atteinte par un interclub C.L.P.A.-C.C.D.F.-G.S. Créteil. L'année suivante, le S.C. Seine se joint au même interclub. Les explorations et la topographie sont menées jusqu'à la cote — 819 m. En 1982, le C.L.P.A. et le S.C. Seine explorent des réseaux parallèles et s'arrêtent devant un siphon à — 1 017 m.

De l'entrée jusqu'au premier siphon à — 972 m, le gouffre, très vertical, se développe par une série de puits entrecoupés de courts méandres. A — 410 m, une branche fossile parallèle court-circuite le réseau actif et rejoint ce dernier à — 620 m. A la cote — 907 m, de grands pendules dans un P56 permettent d'atteindre une galerie fossile, témoin du passage d'un gros collecteur (présence de cupules d'érosion). Cette galerie, de belles dimensions, a été remontée sur 400 m vers l'amont où un rétrécissement met fin à la progression, à la cote — 896 m. En aval, la galerie encombrée par de gros éboulis devient de plus en plus vaste (25 à 30 m de large). Elle s'achève au bout de 350 m sur une immense plage de sable dolomitique. Un passage bas, sorte de siphon asséché, permet d'accéder à un dernier toboggan qui donne directement sur un siphon, à — 1 017 m. Celui-ci est alimenté par une petite rivière (10 à 15 l/s à l'étiage) qui a été remontée sur 636 m, jusqu'à une trémie où une escalade est nécessaire.

La Torca Urriello draine la zone du Jou Lluengu et ses eaux résurgent probablement par les sources diffuses (comprises entre 700 et 800 m d'altitude, 2 km à vol d'oiseau) en amont du village de Bulnes. Cependant, deux émergences situées dans les gorges du rio Cares restent des exutoires possibles, malgré un éloignement d'environ 7 km. Il s'agit de la Fuente de los Molinos (Caïn), qui s'ouvre à environ 500 m d'altitude et possède un débit moyen de quelque 2 m³/s, et du Farfao de la Viña, situé plus en aval dans les gorges, et qui possède un débit moyen de l'ordre de 3 m³/s. Ses eaux tumultueuses sortent à 290 m d'altitude, au niveau du lit du rio Cares.

P. GENUITE

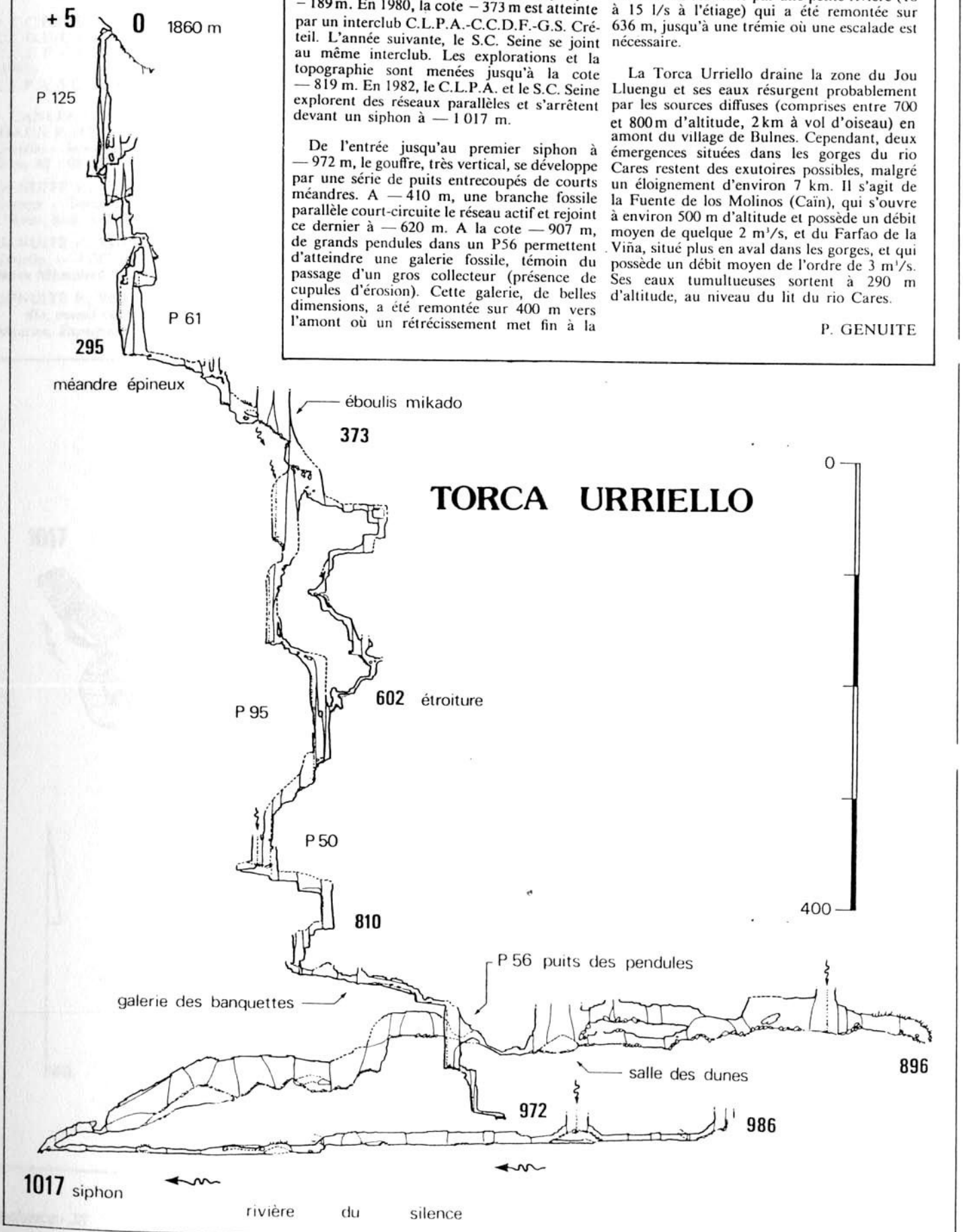

TORCA URRIELLO

• — 1 017 m + 5 m, 3 632 m (425 m)

• ASTURIES, CABRALES
X : 04° 48' 57" Y : 43° 12' 06" Z : 1 860 m

• C.C.D.F.-C.L.P.A. (1979)
C.C.D.F.-C.L.P.A.-G.S. Créteil (1980)
C.C.D.F.-C.L.P.A.-G.S. Créteil-S.C. Seine (1981)
C.L.P.A.-S.C. Seine (1982)

• CANLER G. & O., GENUITE P., MOURIAUX P. (1982) : Picos de Europa – Torca Urriello – Interclub 1981. **L'Aven,** bull. S.C. Seine 42 : 01-35

GENUITE P., VIDAL B. (1983) : Picos de Europa – Torca Urriello – Interclub 1982. **L'Aven,** bull. S.C. Seine 43 : 07-32

GENUITE P., VIDAL B. (1983) : La Torca Urriello. — 1 017 m. Picos de Europa. **Spelunca Mémoires,** 13 : 95-98. F.F.S.-CDS 83.

GENUITE P., VIDAL B. (1984) : La Torca Urriello, massif central des Picos de Europa, Asturies, Espagne. **Spelunca,** 16 : 14-18

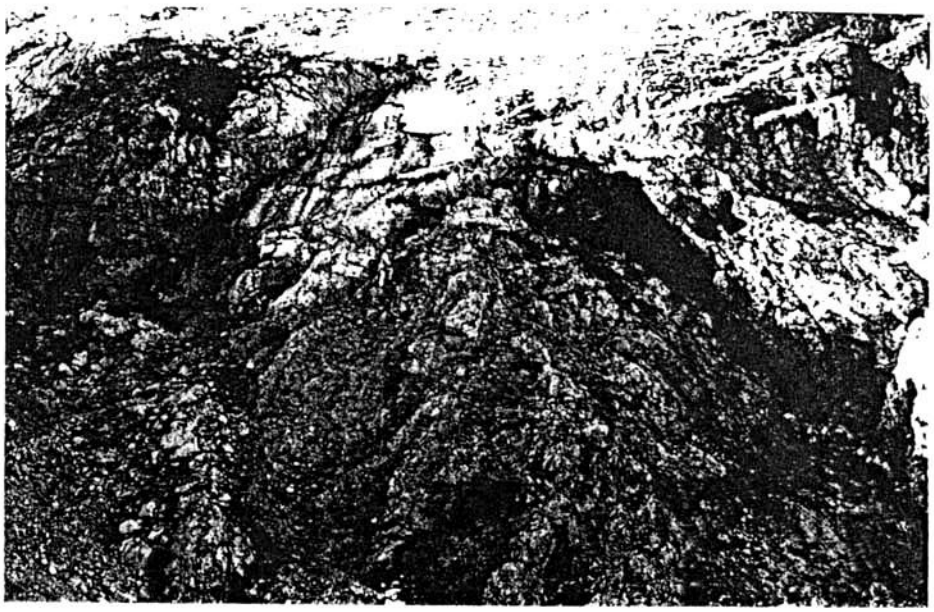

Torca Uriello : vue de l'entrée (flèche) à 1 860 m d'altitude.

Torca Uriello: vista de la entrada.

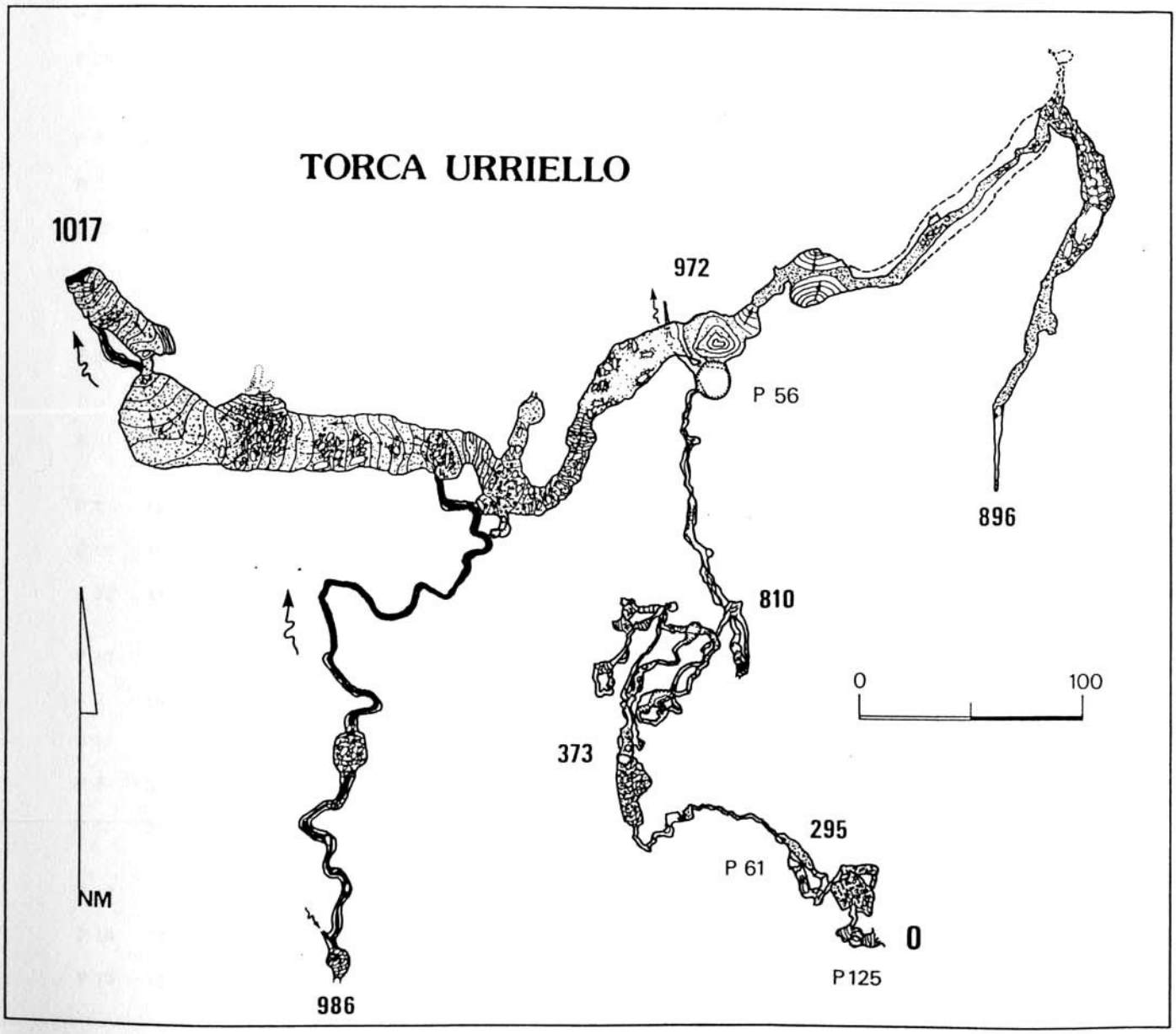

FICHA DE INSTALACIÓN *(Spelunca 1984-16)*

POZOS	CUERDAS	ANCLAJES	OBSERVACIONES
P 125	135 m	3 sp 1 sp a -7 m 1 sp a -9 m 1 sp a -54 m 1 sp a -90 m 1 sp a -99 m	Desviación
R 5	5	1 sp	
P 13	20 m	3 sp en pasamanos	
P 36	42 m	2 sp 1 sp a -4 m	Pasamanos estrechez
P 39	43 m	2 sp 1 sp a -14 m 1 sp a -26 m	Estrechez en cabecera
P 8	10 m	2 sp	
P 61	67 m	2 sp 1 sp a -16 m 1 sp a -26 m 1 sp a -39 m	
P 4	5 m	1 sp	*Meandro Espinoso*
P 25	30 m	1 sp 1 sp a -2 m 1 sp a -10 m	
P 7	9 m	2 sp	
R 2	5 m	1 sp	
P 20	45 m	4 sp en pasamanos 1 sp a -2 m 4 sp en pasamanos	Vira Vira — dmmt ukarrikaze ← fdh
P 25	30 m	2 sp 1 sp a -3 m 1 sp a -19 m	
P 14	15 m	1 sp 1 sp a -3 m	
P 15	18 m	2 sp	Anclaje en «Y»
P 18	19 m	1 sp + 1 an	Cinta plana
P 22 + P 13	43 m	2 sp en pasamanos 1 sp a -4 m 1 sp	
R 2 + P 11	16 m	1 sp 1 sp	
P 3	3 m	1 sp	
P 11 + P 12	26 m	2 sp en pasamanos 1 sp.	 *Sala del Vivac* — 560m
P 10	13 m	1 sp + 1 an	Cinta plana 2 m
P 10 + R 3	18 m	2 sp en pasamanos 1 desv. a -1 m 1 desv.	
P 44	50 m	2 sp + 1 desv. 1 sp a -29 m	Cinta plana — 602 m
P 14	20 m	2 sp 1 sp a -4 m	
P 4	7 m	2 sp	
R 5	6 m	1 sp	
R 5	7 m	2 sp	— 700 m
P 50	60 m	2 sp 1 sp a -13 m 1 sp a -27 m 1 sp a -31 m	
P 7	17 m	1 an + 2 sp	Pasamanos meandro
P 13	13 m	2 sp 1 sp a -8 m	Meandro Egipcio En la vira; no bajar al fondo
P 35	40 m	2 sp en pasamanos	
P 5	7 m	2 an	Cintas planas
P 9	11 m	1 an + 1 sp	Cinta plana 1 m
P 9	13 m	1 sp + 1 an	Cinta plana 3 m; pasamanos
P 12	20 m	2 sp en pasamanos 1 sp a -1 m	
P 3	6 m	1 an + 1 sp	Cinta plana 0,5 m
P 56	64 m	2 an + 2 sp 1 sp a -4 m 2 sp a -16 m 1 sp a -17 m 1 sp a -20 m 1 an a -36 m	*Pozo de los Péndulos;* pendulear a la dcha. a -15 m (nicho) y a -35 m. Bloque
P 22 + R 9	38 m	2 sp	

Red del sifón de -972 m

P 56	67 m	2 an + 2 sp 1 sp a -4 m 1 sp a -17 m 1 an a -35 m	Descender hasta el fondo Cinta plana 2 m
P 35	43 m	2 sp 1 sp a -10 m 2 sp a -14 m	 Péndulo a la izqda.

---

9. POZO DE CUETALBO -948 m

(sin.: M.2)

Cuetalbo, Vega Huerta, Macizo del Cornión, Picos de Europa
Posada de Valdeón, LEÓN
Mapa: 1:25.000 Macizo del Cornión (J.R. Lueje)

Se abre 400 m al Oeste del refugio de Vega Huerta,